

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

**ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ СЕМЕНА КУЗНЕЦЯ**

ФІНАНСОВИЙ ФАКУЛЬТЕТ

СТУДЕНТСЬКА НАУКОВО-ПРАКТИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ

«ФІНАНСИ ОЧИМА СТУДЕНТІВ»

ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ

16-18 ТРАВНЯ 2018 РОКУ

ХАРКІВ – 2018

УДК 336 (063)
ББК 65.26Я4
Ф 59

*Рекомендовано до видання рішенням Вченої ради фінансового факультету
Харківського національного економічного університету імені Семена Кузнеця
(протокол № 12 від 10 квітня 2018 року)*

Редакційна колегія збірника (оргкомітет конференції):

Проноза П. В. д.е.н., професор, декан фінансового факультету

Журавльова І. В. д.е.н., професор, завідувач кафедри фінансів

Меренкова Л. О. к.е.н., доцент кафедри фінансів

Пустовгар С. А. к.е.н., викладач кафедри фінансів

Ф 59 Фінанси очима студентів: Збірник матеріалів студентської науково-
практичної конференції (16-18 травня 2018 року). – Харків : ХНЕУ
ім. С. Кузнеця, 2018. – 181 с.

*У збірнику матеріалів конференції представлені власні бачення студентів
фінансового факультету щодо вирішення актуальних проблем управління
фінансами в сучасних умовах.*

ББК 65.26я4

ХАРАКТЕРИСТИКА ПОКАЗНИКІВ ЕФЕКТИВНОСТІ ФОРМУВАННЯ ПРИБУТКУ ПІДПРИЄМСТВА

АГАРКОВА Т.О.

(науковий керівник – к.е.н., доц. Кузенко Т.Б.)

Найважливіше місце і значення в діяльності будь-якого підприємства займає така економічна категорія як прибуток. Прибутковість є показником, що комплексно характеризує ефективність діяльності підприємства. Рентабельність можна розглядати як один із критеріїв якості управління суб'єктом господарювання. Адже на підставі прибутковості можна оцінити ефективність управління підприємством, оскільки отримання значного рівня прибутку і достатнього рівня прибутковості багато в чому залежить від правильності і оперативності управлінських рішень, які приймаються.

Зазначимо, що науковий інтерес до проблем визначення та аналізу прибутку підприємства останнім часом значно посилюється. Серед вітчизняних та зарубіжних вчених значний внесок у розробку наукових основ щодо формування та використання прибутку зробили М. Чумаченко, В. Опарін, О. Орлов, К. Монро, Дж. Бернес, Т. Дворкін, О. Зінченко та ін. Однак, зважаючи на значні внески вчених у сфері дослідження проблем прибутку та прибутковості підприємств, низка питань залишається невирішеною та потребує поглиблення досліджень.

Метою роботи є ознайомлення з характеристикою показників ефективності формування прибутку підприємства.

Для оцінки ефективності формування прибутку підприємства розраховується такий коефіцієнт, як рентабельність.

Рентабельність - економічна категорія, що характеризує вигідність та ефективність виробництва (авансованих фондів, капіталу) за критеріями його прибутковості [1].

На рентабельність підприємства впливає сукупність різних чинників, таких як: рівень організації виробництва й управління, структура капіталу та його джерела формування, ступінь використання виробничих ресурсів, обсяг, якість і структура продукції, витрати на виробництво виробів, прибуток за видами діяльності.

Аналіз рентабельності на підприємстві здійснюють за системою показників, використання кожного з яких залежить від характеру оцінки ефективності діяльності підприємства. Від поставленої мети аналізу залежить вибір оціночного показника (прибутку), що використовується у розрахунках [2].

По значенню рівня рентабельності можна оцінити довгострокове благополуччя підприємства, тобто здатність підприємства одержувати достатній прибуток на здійсненні інвестиції. Для власників капіталу підприємства даний показник є більш привабливим індикатором, ніж показники фінансової стійкості і ліквідності, які визначаються на основі співвідношення окремих статей балансу [3].

У зв'язку з тим, що показники рентабельності визначають зв'язок між сумою прибутку та величиною вкладеного капіталу, вони можуть бути використані в процесі прогнозування прибутку підприємства.

Для аналізу ефективності діяльності підприємства пропонується наступні угруповання показників:

1. Показники прибутковості продажів, які розраховуються як співвідношення прибутку до обсягу реалізованої продукції.

2. Показники рентабельності активів, обчислювані як ставлення відповідних видів прибутку до тої чи іншої групи активів.

3. Показники рентабельності фінансових джерел капіталу, які розраховуються як співвідношення відповідних видів прибутку до тої чи іншої групи зобов'язань [4].

Перша група показників формується за показниками прибутку та виручки, відображених у звітності підприємства. Дані показники характеризують прибутковість (рентабельність) продукції. З допомогою методів факторного аналізу визначається вплив змін рентабельності продукції з допомогою чинників зміни ціни продукції та її собівартості (матеріальних витрат).

Друга ж група показників рентабельності формується з урахуванням розрахунку рівнів рентабельності залежно від зміни розміру й характеру авансованих коштів. Найчастіше з метою оцінки рентабельності активів використовують дані про чистий прибуток. Розбіжність рівнів рентабельності за цим показником характеризує рівень використання підприємством фінансових важелів підвищення дохідності: довгострокових кредитів та інших позикових коштів.

Третя група показників рентабельності формується з урахуванням розрахунку рівня рентабельності. Ці показники характеризують ступінь дохідності коштів, вкладених у підприємство. Дані показники дають уявлення про можливості підприємства забезпечувати кредиторів, позичальників, і акціонерів з урахуванням наявного в нього потенціал [5].

Отже, аналізуючи вищевикладений матеріал, варто зазначити, що в економічній науці існує досить велика кількість показників, що визначають ефективність формування прибутку. На основі результатів даних показників можна простежити динаміку рівня рентабельності підприємства, порівняти її із аналогічними показниками підприємств-конкурентів, виявити основні напрямки покращення ефективності формування прибутку.

Література

1. Салига С.Я., Салига К.С., Ткаченко Є.Ю. Управління формуванням прибутку. Монографія. – Запорозжя: ЗЦНТЕІ, 2016. – 282 с.
2. Бланк И. О. Антикризисное финансовое управление предприятием: учебное пособие. / И.О. Бланк. – К.: Центр учебной литературы, 2016 – 672 с.
3. Кононенко О. Аналіз фінансової звітності / О. Кононенко, О. Маханько. – Х.: Фактор, 2006. – 208 с.
4. Уткіна Н.В. Економічний зміст фінансового результату діяльності підприємства: історичний аспект//Формування ринкових відносин в Україні. – 2007. – № 11. – С.133 – 138.
5. Ширягіна О. Є. Прибуток підприємства: історичний аспект//Формування ринкових відносин в Україні. – 2017. – № 12. – С. 156 – 162.

ЕКОНОМІЧНА СУТНІСТЬ ПРИБУТКУ

АЗАРОВ О.В.

(науковий керівник – к.е.н., доц. Голофаєва І. П.)

Прибуток розглядається як одна з найважливіших категорій економічної науки. Її вивчення і аналіз для господарюючих суб'єктів має виключне значення, так як у всі часи, так і в даний час, з її допомогою підтримується соціальна та економічна політика товариства.

Прибуток є показником, що характеризує абсолютну ефективність діяльності організації. Зростання прибутку створює фінансову базу для самофінансування, розширеного відтворення, рішення проблем соціально-економічного розвитку організації і матеріального заохочення персоналу.

Найбільш відомими розробками присвяченими проблемам економічної сутності прибутку займалися такі вчені: А. Сміт і Д. Рікардо, П. Е. К. Маркс, П. Е. Самуельсон і В. Д. Нордхаус, Д. Кларк, Й. Шумпетером.

Метою роботи є розкриття сутності та змісту проблемам економічної сутності прибутку. Економічна сутність прибутку є однією з складних і дискусійних проблем у сучасній економічній теорії.

Поняття прибутку в міру розвитку економічної теорії постійно змінювалося і ускладнювалося. Так, представники класичної школи політекономії А. Сміт і Д. Рікардо бачили джерело прибутку у виробництві. Вони вважали, що при обміні створеного товару на гроші крім оплати всіх витрат виникає «щось», яке є компенсацією за ризик підприємцю, тобто прибуток. Величина прибутку при цьому визначається тільки величиною капіталу і не пов'язана із заробітною платою [3].

Д. Кларк розглядав прибуток як трудовий доход підприємця. Більш розгорнуте обґрунтування підприємницького прибутку було дано Й. Шумпетером. Він розглядав прибуток як винагороду за технічне удосконалення і успішну підприємницьку діяльність і стверджував, що доходи, одержувані з допомогою нових технічних удосконалень, і складають прибуток [3].

П. Е. Самуельсон і В. Д. Нордхаус визначили прибуток як дохід від факторів виробництва, винагорода за підприємницьку діяльність і введення технічних удосконалень. Прибуток складається з імпліцитних (неявних) витрат (таких, як прибуток від власного капіталу), доходу від ризику та інноваційної прибутку [5].

Ф. Найт також пов'язував походження прибутку з діяльністю підприємства, але підходив до її аналізу з позицій господарського ризику. На його думку, несення ризику є функцією підприємця, у зв'язку з цим ризик вимагає особливої винагороди у вигляді одержання прибутку [1].

К. Маркс визначив прибуток як перетворену форму додаткової вартості, породжену всім авансованим капіталом. Маркс К. джерелом доданої вартості, вважав працю найманих працівників, зайнятих в сфері матеріального виробництва. Робітник своєю працею створює вартість більшу, ніж коштує його робоча сила [2].

Аналіз різних джерел дозволив визначити поняття «прибуток» в ринковій економіці є головною метою і найважливішим критерієм

ефективності господарської діяльності підприємницьких структур. Водночас прибуток є основним джерелом забезпечення внутрішньогосподарських потреб підприємств, формування дохідної бази бюджетних ресурсів різних рівнів, позабюджетних та благодійних фондів. Прибуток, як економічний показник, є різницею між чистим доходом і собівартістю продукції. Прибуток є кінцевим результатом діяльності підприємства.

Аналіз прибутку підприємства, оцінка факторів, що впливають на її величину, що дозволяє розробити рекомендації щодо збільшення доходів підприємства, оптимізації витрат і збільшення прибутку.

Можна виділити наступні групи методів аналізу прибутку: неформалізовані методи аналізу, засновані на описі аналітичних процедур на логічному рівні (методи експертних оцінок, порівняння, побудови аналітичних таблиць тощо); формалізовані методи аналізу, засновані на чітких формалізованих аналітичних залежностях (методи ланцюгових підстановок, арифметичних різниць, відносних величин, графічний метод, кореляційний аналіз, регресійний аналіз, факторний аналіз тощо) [4, 6].

Таким чином прибуток одночасно є і кінцевим фінансовим результатом господарської діяльності підприємства, і основним елементом його фінансових ресурсів, які необхідні для забезпечення розширення виробництва, науково-технічного і соціального заохочення працівників, виплати дивідендів, формування резервів тощо. Саме прибуток спонукає підприємницькі структури впроваджувати досягнення науково-технічного прогресу, які призводять до зниження витрат виробництва, підвищенню його ефективності.

Література

1. Війтів, А. Р. Історія економічних вчень: навчальний посібник. – М: Дашков і К , 2016. – 228 с.
2. Мареев, С. М. Економічна теорія Маркса та її критики: монографія. – М: Изд-во СГУ, 2013. – 322 с.
3. Економічна думка: різноманітність концепцій і сфер застосування / під ред. А. П. Заостровцева. – СПб.: Леонт'євський центр, 2015. – 428 с
4. Єфімова О. В. Фінансовий аналіз. - М: Бухгалтерський облік, 2012. – 208с.
5. Нордхаус Ст., Самуельсон П., Економіка: Пров. з англ. – М.: Вільямс, 2011. – 1360 с.
6. Савицька Р. В. Економічний аналіз: підручник для студентів вищих навчальних закладів. – М: ІНФРА-М, 2013. – 647 с.

СУТНІСТЬ ПОНЯТТЯ ФІНАНСОВОГО СТАНУ ПІДПРИЄМСТВА

АЛИЄВ А.

(науковий керівник – к.е.н., доц. Меренкова Л.А.)

Обґрунтованість управлінських рішень щодо ведення фінансово-господарської діяльності підприємства залежить від результатів оцінки його фінансового стану. Комплексна оцінка фінансового стану підприємства дозволяє отримати релевантну інформацію щодо його ліквідності, платоспроможності, фінансової стійкості, рентабельності, ефективності використання оборотних та необоротних активів тощо, розробити заходи щодо мобілізації резервів формування та підвищення ефективності використання власних та позикових фінансових ресурсів. Тому проведення усебічного аналізу та оцінки фінансового стану підприємства набуває особливої актуальності.

Вагомий внесок у розробку теоретико-методичних засад оцінки фінансового стану підприємств внесли такі відомі вітчизняні та закордонні науковці, як Балабанова І. Т., Білик Л. Д., Буряк Л. Д., Барановський О. І., Василик О. Д., Ізмайлова К. В., Ковальова А. І., Ковальчук Т. М., Лахтіонова Л. А., Поддєрьогін А. М, Родіонової В. М., Савицької Г. В., Терещенко О. О., Шеремета А. Д., тощо. Але потребує узагальнення та уточнення визначення сутності поняття фінансового стану підприємства, оскільки це питання залишається дискусійним.

Вузьке визначення фінансового стану підприємства наводить Савицька Г. В.: фінансовий стан підприємства - економічна категорія, яка відображає стан капіталу в процесі його кругообігу та спроможність суб'єкта до саморозвитку на фіксований момент часу [1].

Ми приєднуємося до точки зору Поддєрьогіна А. М., котрій підкреслює, що фінансовий стан – це комплексне поняття та визначає його як результат взаємодії всіх елементів системи фінансових відносин підприємства, котрий визначається сукупністю виробничо-господарських факторів і характеризується системою показників, що відображають наявність, розміщення і використання фінансових ресурсів [2].

Задовільний фінансовий стан підприємства означає його стійку платоспроможність, достатню забезпеченість власними оборотними засобами та високу ефективність їх використання, наявність стабільної фінансової бази. Незадовільний фінансовий стан підприємства характеризується неефективним розміщенням засобів, їх незадовільною структурою, простроченою заборгованістю по платіжах, наявністю збитків.

Література

1. Савицкая Г. В. Анализ хозяйственной деятельности / Г. В. Савицкая. - М.:ИНФРА-М., 2003. - 169 с.
1. Поддєрьогін А. М. Фінанси підприємств : підручник / А. М. Поддєрьогін. - К. : КНЕУ, 2000.- 460 с.

ФАКТОРИ ВПЛИВУ НА ФІНАНСОВУ СТІЙКІСТЬ ПІДПРИЄМСТВА

АЛІШОВА Д. Х.

(науковий керівник – к.е.н., доц. Добринь С. В.)

Фінансова стійкість підприємства полягає у здатності вистояти, протистояти і адаптуватися до дії екзогенних та ендогенних чинників. На фінансову стійкість підприємства впливають різні фактори, які частково чи повністю залежать від підприємства. Загальної класифікації факторів, які впливають на фінансову стійкість немає, адже багато джерел надають різні класифікації цих факторів [1]. Але більш важливими є зовнішні і внутрішні чинники впливу на фінансову стійкість підприємства.

До внутрішніх факторів відносяться: галузева незалежність суб'єкта господарювання; структура продукції (послуг); стан майна і фінансових ресурсів; розмір сплаченого статутного капіталу; розмір і структура витрат. В свою чергу до зовнішніх відносять: економічні умови; політична стабільність; податкова політика; економічна і фінансово-кредитна законодавча база; рівень конкурентної боротьби; соціальна і екологічна ситуація в суспільстві; розвиток фінансового і страхового ринку [2].

Звісно, підприємство може управляти безпосередньо лише внутрішніми чинниками впливу на фінансову стійкість. Саме тому найбільшій уваги необхідно приділяти саме цій групі чинників, адже забезпечення оптимального співвідношення між постійними і змінними витратами, вибір виду діяльності і структури продукції, ефективне управління не обіговими активами, забезпечення раціональної структури капіталу, правильний вибір стратегії і тактики управління фінансовими ресурсами і прибутком, впровадження нових технологічних моделей та забезпечення випуску конкурентоспроможної продукції, дослідження і розробка можливих шляхів розвитку фінансів підприємства в перспективі – фактори, які повністю або частково залежать від підприємств.

Фінансова стійкість залежить від фінансового потенціалу підприємства. Фінансовий потенціал визначається обсягом власних, позичених та залучених фінансових ресурсів підприємства, якими воно може розпоряджатися для здійснення поточних та перспективних витрат. Зважаючи на це, ефективність управління фінансовою стійкістю підприємства залежить від раціональності управління його фінансовим потенціалом. Одним з важливих компонентів фінансової стійкості є наявність необхідної кількості фінансових ресурсів, які можна сформувати лише за умови ефективної роботи підприємства та отримання прибутку [5].

На сьогоднішній день найбільше впливають на фінансову стійкість підприємства економічні та фінансові чинники, які можуть зумовити виникнення кризових явищ, банкрутство та ліквідацію підприємства. Також значний вплив справляє зовнішньоекономічна політика держави, така політика повинна бути спрямована на створення сприятливих умов для товаровиробників на світовому ринку. Фінансова стійкість знижується

внаслідок низької конкурентоспроможності товарів і послуг на світовому ринку, тому необхідно активізувати інноваційну діяльність.

На фінансову стійкість підприємств істотно впливає фаза економічного циклу, в якій перебуває економіка держави. У період кризи існує відставання темпів реалізації продукції від темпів її виробництва, що спостерігається сьогодні в Україні. Зменшуються інвестиції в товарні запаси, що ще більше скорочує збут. Зменшуються також і доходи суб'єктів господарської діяльності, падають обсяги прибутку. Все це зумовлює зниження ліквідності підприємств, їхньої платоспроможності та формує передумови для масових банкрутств [4].

Фінансова стійкість багатьох українських підприємств знижується також внаслідок низької конкурентоспроможності вітчизняних товарів і послуг на світовому ринку. Для покращення ситуації вітчизняним підприємствам необхідно активізувати інноваційну діяльність, запроваджувати нові види технології та організації виробництва [3].

Слід зазначити, що всі вищеперераховані фактори тісно взаємопов'язані, але їхній вплив на фінансову стійкість підприємства різний, тобто одні можуть впливати негативно, а інші - позитивно.

При управлінні фінансовою стійкістю застосовується головна ціль – забезпечення фінансової безпеки та стабільності функціонування і розвитку підприємства у довгостроковій перспективі в межах допустимого рівня ризику.

Отже, можна сказати, що процес забезпечення фінансової стійкості має бути націлений на мінімізацію негативного впливу зовнішнього та внутрішнього середовища на діяльність підприємства; створення передумов ефективного реалізації запланованих дій. Для досягнення необхідного рівня фінансової стійкості потрібно здійснювати ефективне управління нею.

Література

1. Бланк І. А. Фінансовий менеджмент: Навчальний курс. – 2-ге вид., перераб. і доп. – До.: Ельга, Ника-Центр, 2005. – 656 с.
2. Базилінська О. Я. Фінансовий аналіз: теорія та практика: Навчально-методичний посібник. - К.: 2009. - 358 с.
3. Журавльова О.Є. Фінансова стійкість підприємства: теорія і практика // Збірник наукових праць: Формування ринкової економіки. – 2009. – № 22. – 536 с.
4. Партин Г. О. Особливості впливу основних чинників на фінансову стійкість підприємства в умовах фінансово-економічної кризи // Збірник науко-технічних праць Національного лісотехнічного університету України. – 2010. - № 10 - С. 276-279.
5. Управління підприємством і аналіз його діяльності / За ред. В.Н. Тітаєва. - М.: Фінанси і статистика, 2005. - 420 с.

ДОСЛІДЖЕННЯ ТЕОРЕТИЧНИХ ОСНОВ ОРГАНІЗАЦІЇ ТА АНАЛІЗУ ФІНАНСОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НА ПІДПРИЄМСТВІ

АРАКЕЛЯН А.Г.

(науковий керівник – к.е.н., доц. Холодна Ю.Є.)

В організаційній та управлінській роботі підприємств фінансова діяльність займає особливе місце. Від неї багато в чому залежить своєчасність та повнота фінансового забезпечення виробничо-господарської діяльності та розвитку підприємства, виконання фінансових зобов'язань перед державою та іншими суб'єктами господарювання. Ефективність діяльності кожного підприємства багато в чому залежить від повної і своєчасної мобілізації фінансових ресурсів та правильного їх використання для забезпечення нормального процесу виробництва і розширення виробничих фондів. У цьому зв'язку для кожного підприємства важливу роль відіграє ефективна організація фінансової діяльності.

Суттєвою проблемою в організації фінансової діяльності підприємства є неналежне здійснення фінансової роботи на підприємстві, відсутність оцінки та фінансових прогнозів як на малих, так і на великих підприємствах, роль яких посилюється в період коливання економічних циклів та нестабільності економічного середовища країни.

Значний внесок у вирішення питань з організації та аналізу фінансової діяльності зробили такі вчені, як: І.М. Бойчик, М.Г. Саєнко, А.М. Поддєрьогін, С.В. Голов, В.В. Величко, І.В. Кушнір, В.К. Скляренко, В.М. Прудников, Г.Л. Багієв, П. Лабзунов, О.І. Волков, Ентоні А. Аткінсон, Джон Б. Тейлор, Роберт С. Каплан, Джон К. Шанк та ін.

Предметом аналізу фінансової діяльності підприємства є його фінансові ресурси, їх формування та використання.

Для аналізу фінансової діяльності підприємства підприємство має опрацювати таку систему показників, за допомогою якої воно змогло б із достатньою точністю оцінити поточні та стратегічні можливості підприємства. Аналітичну роботу підприємства можна поділити на два блоки: аналіз фінансових результатів та рентабельності; аналіз фінансового стану підприємства [4].

Аналіз фінансових результатів підприємства здійснюється за такими основними напрямками: аналіз та оцінка рівня і динаміки показників прибутковості, факторний аналіз прибутку від реалізації продукції, робіт, послуг; аналіз та оцінка використання чистого прибутку; аналіз взаємозв'язку витрат, обсягів виробництва продукції та прибутку; аналіз взаємозв'язку прибутку, руху оборотного капіталу та грошових потоків; аналіз та оцінка впливу інфляції на фінансові результати; факторний аналіз показників рентабельності [2].

Аналіз фінансового стану підприємства проводиться за такими напрямками:

- аналіз та оцінка складу та динаміки майна;
- аналіз фінансової стійкості підприємства;

комплексний аналіз і рейтингова оцінка підприємства [1].

У результаті дослідження теоретичних основ організації та аналізу фінансової діяльності на підприємстві визначено сутність фінансової діяльності підприємства. Незважаючи на суб'єктивність думок, науковці чітко пов'язують «фінансову діяльність підприємства» з фінансовими ресурсами власним та позиковим капіталом, які використовуються в господарській діяльності для отримання запланованого результату.

Фінансова діяльність підприємства вирішує такі основні завдання: фінансове забезпечення поточної виробничо-господарської діяльності; пошук резервів збільшення доходів, прибутку, підвищення рентабельності та платоспроможності; виконання фінансових зобов'язань перед суб'єктами господарювання, бюджетом, банками; мобілізація фінансових ресурсів в обсязі, необхідному для фінансування виробничого й соціального розвитку, збільшення власного капіталу; контроль за збереженням та використанням оборотних активів і прискоренням їх обороту.

Для оцінки фінансової діяльності та виявлення потенційних можливостей підвищення ефективності формування й використання фінансових ресурсів можуть застосовуватися формалізовані та неформалізовані методи. Неформалізовані методи аналізу ґрунтуються на описі аналітичних процедур на логічному рівні, а не на жорстких аналітичних взаємозв'язках та залежностях. До формалізованих методів фінансового аналізу належать ті, у підґрунтя яких покладено жорстко формалізовані аналітичні залежності, тобто методи: ланцюгових підставок; арифметичних різниць; балансовий; факторного аналізу; відсоткових чисел; диференційний; логарифмічний; інтегральний; простих і складних відсотків; дисконтування.

Своєчасний та достовірний аналіз фінансової діяльності підприємства дасть змогу виявити «проблемні» сторони діяльності підприємства та визначити резерви підвищення його ефективності для забезпечення розвитку та зміцнення конкурентних позицій на ринку.

Література

1. Кузнєцова Т.В. Інтегральна оцінка фінансової безпеки підприємства / Т.В.Кузнєцова, Ю.Г.Ткачук [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/prvse/2010_4/20.pdf
2. Кожушко О. Використання методу таксономії для оцінки рівня захисту інтелектуального капіталу промислових підприємств / О. Кожушко // Економічний аналіз. – 2010. – № 7. – С. 286–289.
3. Плюта В. Сравнительный многомерный анализ в эконометрическом моделировании / В. Плюта ; пер. с польск. В. В. Иванова. – М. : Финансы и статистика, 1989. – 175 с.
4. Саблина Н. В. Использование метода таксономии для анализа внутренних ресурсов предприятия / Н. В. Саблина, В. А. Теличко // Бизнес-Информ. – 2009. – № 3. – С. 78–82.
5. Репіна І. М. Таксономічний аналіз ефективності формування та використання активів підприємства / І. М. Репіна // Формування ринкової економіки. – 2011. – № 26. – С. 440–457.

ОБОБЩЕНИЕ ТЕОРЕТИЧЕСКИХ ПОДХОДОВ К ОПРЕДЕЛЕНИЮ СУЩНОСТИ ФИНАНСОВОЙ УСТОЙЧИВОСТИ ПРЕДПРИЯТИЙ

БАЙРАМЗАДЕ О.

(научный руководитель – к.э.н. доц. Кузенко Т.Б.)

Финансовая устойчивость предприятия является одним из главных условий жизнедеятельности, развития и обеспечения высокого уровня конкурентоспособности предприятия. Именно финансовая устойчивость предприятия характеризует эффективность операционного, инвестиционного и финансового развития, содержит необходимую информацию для инвесторов, поставщиков, владельцев.

Определение финансовой устойчивости предприятий относится к числу важнейших не только финансовых, но и общеэкономических проблем. Потому что недостаточная финансовая устойчивость приводит к неплатежеспособности предприятий, отсутствия средств для финансирования своей деятельности, банкротства, а чрезмерная - вредит развитию предприятий, перегружая их чрезмерными запасами и резервами. Понятие финансовой устойчивости многогранное. Оно характеризуется финансовой независимостью, способностью маневрировать собственными средствами, достаточной финансовой обеспеченностью деятельности, по состоянию производственного потенциала.

В экономической литературе относительно трактовки сущности финансовой устойчивости не существует единого мнения. Так, финансовой устойчивостью предприятия понимают характеристику состояния финансовых ресурсов предприятия и результативность их размещения; степень зависимости предприятий от привлеченных источников финансирования; результат деятельности; состояние счетов предприятия, гарантирующих его платежеспособность; ликвидность; доходность и кредитоспособность. Финансовая устойчивость может рассматриваться в следующих аспектах:

- 1) как независимость предприятия от внешних источников финансирования;
- 2) как способность предприятия в достаточной мере финансировать текущую деятельность за счет собственных средств
- 3) как свойство предприятия находиться в зоне прибыльности даже после потери определенной доли дохода;
- 4) как способность предприятия противостоять негативным воздействиям со стороны внешней среды [1].

Финансовая устойчивость - одна из важнейших характеристик оценки финансового состояния предприятия, определяет эффективное финансовое управление предприятием [2]. Исследовав точки зрения различных авторов можно заметить, что единого определения относительно понятия финансовой устойчивости не существует, из этого следует что финансовая устойчивость - понятие широкое:

- 1) финансовая устойчивость определяет финансовую безопасность

предприятия, а также его финансовую независимость от инвесторов и кредиторов;

2) финансовая устойчивость предприятия - это способность финансовой системы сохранять движение денежных средств, несмотря на внешние и внутренние факторы, которые на нее влияют;

3) финансовая устойчивость формируется в процессе операционной, финансовой и инвестиционной деятельности предприятия, является результатом взаимодействия всех элементов системы финансовых отношений предприятия, а следовательно, является главным компонентом общей устойчивости предприятия;

4) финансовая устойчивость предприятия - это способность осуществлять хозяйственную деятельность в условиях предпринимательского риска и изменяющейся среды бизнеса с целью укрепления конкурентных преимуществ организации с учетом интересов общества и государства и максимизации благосостояния собственников;

5) финансовая устойчивость предприятия в долгосрочном плане характеризуется соотношением его заемных и собственных средств. Сущность финансовой устойчивости определяется эффективным формированием, распределением и использованием финансовых ресурсов

Следовательно, финансовая устойчивость является основным элементом общей устойчивости предприятий, и рассматривается как стабильность финансового состояния, возможность выполнять обязательства перед кредиторами, бюджетом и собственниками за счет сбалансирования собственных финансовых ресурсов и займов. Финансовая устойчивость является отражением стабильного превышения доходов над расходами, обеспечивает свободное маневрирование денежными средствами организации и путем их эффективного использования способствует бесперебойному процессу производства и реализации продукции. Можно отметить, что устойчивое финансовое состояние предприятия является итогом грамотного, умелого управления всем комплексом факторов, определяющих результаты деятельности предприятия.

Література

1. Мамонтова Н. А. Умови забезпечення фінансової стійкості підприємств / Н. А. Мамонтова // Фінанси України. – 2000. – № 8. – С. 103-107.
2. Матросова В. О. Фактори впливу на фінансову стійкість підприємств в період кризи / В. О. Матросова, Т. В. Буряк // Вісник Національного технічного університету «ХПІ». – 2010. – № 56. – С. 27-30.
3. Остапенко В. Финансовое состояние предприятия: оценка, пути улучшения / В. Остапенко, Л. М. Подъяблонская, В. Мешков // Экономист. – 2000. – № 7. – С. 37-43.
4. Подольська В. О. Оцінювання фінансової стійкості підприємств : навч. посібник / В. О. Подольська. – К. : Просвіта, 2011. – 119 с.

ШЛЯХИ ОПТИМІЗАЦІЇ СТРУКТУРИ КАПІТАЛУ ПІДПРИЄМСТВА

БАРБІНА Ю.В.

(науковий керівник –к.е.н., доц. Полтініна О. П.)

Сьогодні Україна здійснює складний перехід від однієї суспільної формації до іншої, що супроводжується значними змінами умов забезпечення ефективного функціонування суб'єктів господарювання. Забезпеченість підприємств необхідними засобами є основою для ефективного та продуктивного ведення господарської діяльності та передумовою міцного фундаменту економічної стабільності країни в цілому. Саме тому одним з ключових завдань створення сприятливих умов для безперервності відтворювального процесу та розвитку суб'єктів господарювання є пошук шляхів оптимального формування структури їх капіталу.

Проблеми управління капіталом підприємства та його структурою були розглянуті провідними вченими-економістами: І.О. Бланком, В.В. Ковальовим, Є.С. Стояною, Т.В. Тепловою, які запропонували для використання у практиці господарської діяльності наукові методичні підходи до вирішення завдання оптимізації структури капіталу: управління величиною ефекту фінансового левериджу, формування політики фінансування активів з урахуванням вартості ризиків та термінів залучення капіталу, мінімальної вартості залучення капіталу [1,2].

Метою роботи є формування шляхів оптимізації структури капіталу підприємства.

Основною метою формування капіталу підприємства виступає потреба його інвестування у необхідні ресурси виробництва з позиції забезпечення ефективного їх використання.

Дана мета досягається у процесі управління підприємством, оскільки можливість досягнення цільових показників діяльності підприємства значною мірою залежить від якості сформованої структури капіталу.

Ефективне управління капіталом обумовлено потребою в достатньому фінансовому забезпеченні господарської діяльності підприємства та його подальшого розвитку, необхідністю мінімізації середньозважених витрат на капітал, а також необхідністю підвищення рівня рентабельності власного капіталу, фінансової стійкості та платоспроможності підприємства.

Оптимальна структура капіталу являє собою співвідношення між зобов'язаннями та власним капіталом підприємства, яке збільшує величину власного капіталу підприємства і, як наслідок, – прибутки його акціонерів [1]. Це співвідношення не є постійним, а змінюється з часом і під впливом певних факторів.

Встановлення оптимального співвідношення між власним та позичковим капіталом, формування інструментарію визначення такого співвідношення, своєчасне та ефективне реагування на зміну зовнішніх факторів є необхідною умовою ефективного функціонування підприємства, забезпечення стабільних фінансово-економічних показників його діяльності.

Визначення оптимальної структури капіталу потребує вибору між ризиком та дохідністю, адже залучення позикового капіталу в значному обсязі, а саме у

відношенні до частки власного капіталу, передую підвищення фінансового ризику для підприємства. Проте, з іншого боку, саме частка позикового капіталу може забезпечити більше значення доходності на власний капітал, підвищує величину прибутку та рентабельність власного капіталу підприємства.

На сьогодні оптимальним є така структура капіталу, яка сприяє максимізації ринкової вартості підприємства. Але в даних умовах господарювання оптимізувати структуру капіталу навряд чи вдасться більшості вітчизняних підприємств. Адже існує проблема залучення додаткових коштів, що не є дешевшими у порівнянні із залученням власних.

Тим часом, не існує єдиного оптимального підходу визначення співвідношення структурних елементів капіталу для різних підприємств. Тому виникає потреба у процесі оптимізації структури капіталу дослідження питання порядку встановлення цільової структури капіталу підприємства з урахуванням економічного середовища, сфери і галузі діяльності.

Процес оптимізації структури капіталу підприємства включає етапи, послідовне виконання яких призводить до вибору напрямку, за яким буде здійснюватися безпосередньо сам процес оптимізації структури, а саме за критерієм максимізації рівня фінансової рентабельності; за критерієм мінімізації його вартості; за критерієм мінімізації рівня фінансових ризиків та формування показника цільової структури капіталу, або за допомогою комплексного застосування зазначених етапів.

Формування оптимальної структури фінансового капіталу потрібно здійснювати окремо на підприємствах різних форм власності, різного організаційно - правового статусу з урахуванням галузевої належності, розмірів і виробничої структури.

Таким чином, проведене автором дослідження свідчить про те, що формування оптимальної структури капіталу підприємства залежить від впливу багатьох зовнішніх та внутрішніх факторів, що впливають як на співвідношення джерел фінансування, так і на обсяги коштів, які підприємство може залучити з того чи іншого джерела.

Під час розроблення фінансової політики підприємства необхідно вибрати таку структуру капіталу, яка за найнижчої вартості капіталу дасть змогу збільшити ринкову вартість економічної одиниці. Оптимальною є така структура капіталу, яка дасть змогу звести до мінімуму середньозважену вартість капіталу і, водночас, підтримати кредитну репутацію фірми на рівні, який дає змогу залучити нові капітали на прийнятних умовах. Оскільки, правильний підхід щодо поєднання власних та залучених коштів є одним із передумов фінансової стійкості підприємства і його рентабельності

Література

1. Литовченко О. Ю. Оптимізація структури капіталу як складова стратегії забезпечення фінансової безпеки підприємства. - [Електронний ресурс] / О. Ю. Литовченко, С. А. Макуха // Вісник економіки транспорту і промисловості. – 2010. – № 29 – С. 134 – 136. – Режим доступу: http://www.nbuv.gov.ua/portal/natural/Vetp/2010_29/10lucso.pdf.
2. Рибіцька А.В. Управління капіталом підприємства на основі оптимізації структури позикового капіталу. - [Електронний ресурс] / А.В. Рибіцька. – Львів - 2014. Режим доступу: <https://fp.cibs.ubs.edu.ua/files/1402/14ravukp.pdf>

МЕТОДИ ІНТЕГРАЛЬНОЇ ОЦІНКИ ФІНАНСОВОГО СТАНУ ПІДПРИЄМСТВА

БАРІНОВА А. В.

(науковий керівник – к.е.н., доц. Алексеєнко І. І.)

В умовах ринкової економіки обґрунтованість та дієвість управлінських рішень на мікро- та макрорівнях значною мірою залежить від результатів оцінки фінансового стану підприємства. Адекватність цих рішень залежатиме від обраної методики оцінки фінансового стану та інтерпретації отриманих результатів. На сьогодні в практиці здійснення фінансового аналізу широкого значення набули комплексні методи оцінки. Більшість з цих методів ґрунтується на використанні економіко-математичних моделей до аналізу значного масиву даних, результати обробки яких надають узагальнену оцінку стану функціонування підприємства.

У вітчизняній науково-практичній літературі з фінансового аналізу та фінансового менеджменту використовуються такі терміни, як інтегральна оцінка, інтегральний фінансовий аналіз та комплексний фінансовий аналіз. Усі наведені терміни застосовуються для позначення однієї й тієї самої функціонально-організаційної форми фінансового аналізу.

Різні науковці по-різному підходять до оцінки фінансового стану підприємства та пропонують використовувати різні методи. Так, Сафронська І.М. та Белаї Г.С. пропонують проводити комплексну оцінку фінансового стану підприємства за допомогою розрахунку інтегрального показника [1]. В той час, як Михайлов В.С. та Хотетовська О.Б. пропонують здійснювати оцінку фінансового стану за допомогою рейтингової експрес-оцінки шляхом порівняння досліджуваного підприємства за показниками рентабельності, ефективності управління, ділової активності, ринкової стійкості, ліквідності з еталонним підприємством [3].

Інтегральна оцінка – показник, у якому відтворюються значення інших показників, скоригованих у відповідності до їх вагомості та інших чинників [1]. Інтегральна оцінка дає змогу поєднати в одному показнику багато різних за назвою, одиницями виміру, вагомістю та іншими характеристиками чинників. Це спрощує процедуру оцінки фінансового стану підприємства, а інколи є єдиною можливим варіантом її проведення і надання об'єктивних остаточних висновків.

Існує багато думок, який саме метод необхідно використовувати для інтегральної оцінки фінансового стану підприємства, оскільки й методів існує багато, а саме:

рейтингування – рангування підприємств відповідно до значень відібраних для аналізу ключових показників – виручка, чистий прибуток, капіталізація тощо.

кластерний аналіз – пошук наявних структур, що виражається в утворенні груп схожих між собою об'єктів – кластерів.

таксономічний аналіз – враховує вплив багатьох чинників, які мають різну розмірність та способи описання;

дискримінантний аналіз – за допомогою математично-статистичних методів будується функція та обчислюється інтегральний показник, на підставі якого з певною ймовірністю можна передбачити банкрутство суб'єкта господарювання [4].

Методика оцінки фінансового стану підприємства на основі використання інтегрального підходу до його оцінки передбачає реалізацію декількох етапів, а саме: визначення основних напрямів оцінки; вибір основних фінансових коефіцієнтів за кожним з аналітичних напрямів; розрахунок для кожного з коефіцієнтів нормативного значення; визначення вагомості окремих коефіцієнтів; формування узагальнюючих показників; інтерпретація інтегральної оцінки фінансового стану підприємства.

Вибір методу для проведення інтегральної оцінки фінансового стану підприємства ґрунтується на основі цілей аналізу. Такими цілями можуть бути:

- виявлення основних проблем фінансового стану та впровадження певних заходів щодо його зміцнення;

- аналіз з метою раннього попередження банкрутства підприємства, що дозволяє вчасно запобігти небажаним наслідкам;

- оцінка кредитоспроможності підприємства, у зв'язку зі зростом потреби підприємств у позиковому капіталі;

- оцінка рентабельності та фінансової стійкості підприємства;

- оцінка ефективності використання майна (капіталу) підприємства, аналіз забезпечення підприємства власними оборотними коштами;

- оцінка динаміки та стану ліквідності та платоспроможності;

- оцінка становища підприємства на фінансовому ринку та оцінка його конкурентоспроможності;

- аналіз ділової активності підприємства та його становища на ринку цінних паперів;

- оцінка ефективності використання фінансових ресурсів.

Таким чином, в залежності від потреб у здійсненні аналізу фінансового стану підприємства, заданої мети та замовника оцінки використовується відповідна система показників та методів інтегральної оцінки, як приклад – дискримінантні моделі діагностики банкрутства підприємства.

Література

1. Сафронська І.М. Методичні підходи до комплексної оцінки фінансового стану підприємства / І.М. Сафронська, Г.С. Белаї // Інвестиції: практика та досвід. – 2009. – № 17. – С. 65 – 67.

2. Іщук О.С. Моделі інтегрального оцінювання результатів фінансово-господарської діяльності промислових підприємств регіону / О.С. Іщук // Регіональна економіка. – 2008. – № 2. – С. 25 – 33.

3. Михайлов В.С. Панорама методів рейтингового оцінювання та використання їх у статистиці фінансів підприємств / В.С. Михайлов, О.Б. Хотетовська // Статистика України. – 2008. – № 3. – С. 23 – 29.

4. Бойчак Т.М. Модель комплексної оцінки фінансової стійкості підприємств харчової промисловості / Т.М. Бойчак // Науковий вісник БДФА. – 2009. – № 4. – С. 352 – 357.

СУТНІСТЬ ТА ЗМІСТ ЕКОНОМІЧНОЇ КАТЕГОРІЇ «ФІНАНСОВА СТІЙКІСТЬ ПІДПРИЄМСТВА»

БЕЗРУЧЕНКО В.О.

(науковий керівник – к.е.н., доц. Кіна М.О.)

Однією з найбільш актуальних тем для розгляду для більшості вітчизняних підприємств є проблема оцінки та забезпечення їх фінансової стійкості. Під фінансовою стійкістю розуміється здатність організації стабільно функціонувати, при цьому отримуючи достатній для відтворення та розвитку прибуток, своєчасно і в повному обсязі виконуючи свої зобов'язання по платежах. Але в практичній діяльності вітчизняні суб'єкти господарювання дуже часто стикаються з труднощами у забезпечення достатнього рівня фінансової стійкості, який би відповідав фінансовим цілям як самого підприємства, так і зацікавлених сторін (контрагентів, кредиторів, держави).

Вагомий внесок у розробку теоретико-методичних основ вивчення, аналізу та оцінки фінансової стійкості підприємств внесли такі вітчизняні вчені як: Б.Є. Грабовецький, Б.В. Гринів, Г.В. Кошельок, С.О. Матковський, Я. І. Мулик, О.О. Непочатенко, Т.В. Донченко, Ю.М. Тютюнник, О.Г. Янковий та ін.

Метою роботи є розкриття сутності та змісту економічної категорії «фінансова стійкість підприємства» та аналіз підходів до її визначення.

На сьогодні в економічній літературі немає єдиного визначення поняття «фінансова стійкість підприємства». Так, Ю.М. Тютюнник запропонував визначати фінансову стійкість як здатність суб'єкта господарювання функціонувати і розвиватися, зберігати рівновагу активів та пасивів у нестабільному економічному середовищі, що гарантує його платоспроможність та інвестиційну привабливість у довгостроковій перспективі в межах прийнятного рівня ризику [1, с. 351].

В свою чергу Б.Є. Грабовецький вважає, що фінансова стійкість підприємства представляє собою надійно гарантовану платоспроможність, рівновагу між власними та залученими коштами, незалежність від випадковостей ринкової кон'юнктури і партнерів, довіру кредиторів та інвесторів і рівень залежності від них, наявність такої величини прибутку, який би забезпечив його самофінансування [2, с. 216]. В даному визначенні простежується комплексний підхід до розуміння загальної стійкості суб'єкта господарювання, на що звертають увагу О. Г. Янковий та Г. В. Кошельок [3].

Серед інших підходів до визначення поняття фінансової стійкості підприємства варто також виділити С.О. Маяковського, який вважає, що економічним змістом фінансової стійкості є забезпеченість запасів підприємства сталими джерелами їх формування, гарантована платоспроможність, незалежність від випадковостей ринкової кон'юнктури та поведінки партнерів [4, с. 437].

О.О. Непочатенко зазначає, що суть фінансової стійкості визначається ефективним формуванням, розподілом і використанням фінансових ресурсів підприємства [5, с. 223]. Через оптимальність структури фінансових ресурсів підприємства також пропонує розуміти фінансову стійкість

підприємства Я.І. Мулик. На думку вченого фінансова стійкість характеризує стабільність фінансового стану суб'єкта господарювання, яка забезпечується високою часткою власного капіталу в загальній сумі використовуваних фінансових ресурсів [6, с. 884-888].

Б.В. Гринів під фінансовою стійкістю розуміє здатність підприємства здійснювати і розвивати свою діяльність в умовах конкуренції та ринкової нестабільності, зберігаючи задовільну структуру капіталу та динамічну фінансову рівновагу активів і пасивів, що забезпечує нормальну ліквідність, поточну і перспективну платоспроможність [7, с. 296].

В процесі дослідження підходів вчених та науковців також встановлено, що існують і такі, які ототожнюють такі поняття як «фінансовий стан» та «фінансова стійкість», але фінансова стійкість в цьому випадку розуміється ними як стійкий або позитивний фінансовий стан. Так, на думку науковця Т. В. Донченко, фінансова стійкість підприємства є якісною характеристикою його фінансового стану і характеризується як здатність ефективно функціонувати та розвиватися, відзначається достатнім рівнем забезпеченості фінансовими ресурсами та ефективністю управління ними, що забезпечує його платоспроможність, прибутковість та рентабельність [8, с. 23-27].

Отже, фінансова стійкість підприємства є комплексною категорією. Наведені вище визначення дають змогу зробити наступний висновок. Розглядаючи фінансову стійкість підприємства більш доцільним є її розуміння саме з точки зору ефективного формування, розподілу і використання фінансових ресурсів суб'єкта господарювання. В свою чергу, такі характеристики як «здатність суб'єкта господарювання функціонувати і розвиватися» [1; 6 та ін.] є характеристикою загальної фінансової стабільності та стійкості підприємства, а фінансова стійкість є її складовою.

Література

1. Тютюнник Ю.М. Фінансовий аналіз: [навч. посіб.] / Ю.М. Тютюнник. – К.: Знання, 2012. – 815 с.
2. Грабовецький Б.Є. Економічний аналіз: [навч. посіб.] / Б.Є. Грабовецький. – К.: Центр учбової літератури, 2009. – 256 с.
3. Янковий О. Г. Діагностика фінансово-економічної стійкості підприємства на основі грошових потоків / О. Г. Янковий, Г. В. Кошельок // Вісник соціально-економічних досліджень: зб. наук. праць; за ред.: М. І. Зверькова (голов. ред.) та ін. – Одеса: Одеський національний економічний університет. – 2017. – № 2-3 (63-64). – С. 69–78.
4. Матковський С.О. Статистика підприємств: [навч. посіб.] / С.О. Матковський [та ін.]; за ред. С.О. Матковського; 2-ге вид., переробл. і доп. – К.: Алерта, 2013. – 560 с.
5. Непочатенко О.О. Фінанси підприємств: [навч. посіб.] / О.О. Непочатенко. – К.: Центр учбової літератури, 2011. – 328 с.
6. Мулик Я. І. Аудит фінансової стійкості підприємства: проблеми та перспективи розвитку [Текст] / Я. І. Мулик // Глобальні та національні проблеми економіки. – 2017. – № 16. – С. 884-888.
7. Гринів Б.В. Економічний аналіз торговельної діяльності: [навч. посіб.] / Б.В. Гринів. – К.: Центр учбової літератури, 2011. – 392 с.
8. Донченко Т. В. Теоретичні основи формування механізму управління фінансовою стійкістю підприємства / Т. В. Донченко // Вісник Хмельницького національного університету. – 2010. – № 1. – Т. 1. – С. 23–27.

ЗАСТОСУВАННЯ КЛАСТЕРНОГО АНАЛІЗУ ДЛЯ ОЦІНКИ ФІНАНСОВОГО СТАНУ ПІДПРИЄМСТВ БУДІВЕЛЬНОЇ ГАЛУЗІ

БЕРЕЗОВСЬКА Ю.П.

(науковий керівник – к.е.н., доц. Лелюк С.В.)

Будівельна галузь є важливою структурною ланкою економіки будь-якої країни. Але на сьогоднішній день нестабільна суспільно-політична та економічна ситуація, недосконалість податкової та банківської системи, неоднозначність законодавчої бази з питань промисловості, зношеність основних фондів створюють чимало перешкод для ефективної діяльності підприємств цієї галузі в Україні [1, с. 309]. Постійний та своєчасний аналіз фінансового стану будівельної галузі є запорукою ефективного управління фінансовою стійкістю, платоспроможністю та фінансовою діяльністю таких підприємств узагалі.

В економіці методи кластерного аналізу використовуються як інструментарій для: визначення пріоритетних напрямів розвитку регіонів; прогнозування соціально-економічних явищ; аналізу фінансово-економічного стану підприємств будівельної галузі тощо [2, с. 208]. Результати таких досліджень знайшли своє відображення у працях Вороніна А. В., Гаркавенко С. С., Геворкяна А. Ю. та Квіти Г. М. Слід зауважити, що науковці ще недостатньо уваги приділяють застосуванню методів кластерного аналізу для вирішення конкретних практичних проблем щодо оцінки фінансового стану саме будівельних підприємств.

Перевагою кластерного аналізу є те, що він дає змогу проводити групування об'єктів не по одному параметру, а по ряду ознак. Крім того, кластерний аналіз, на відміну від більшості математико-статистичних методів, не накладає ніяких обмежень на вид об'єктів, що розглядаються й дозволяє досліджувати множину вихідних даних практично довільної природи [3].

Групування 10-ти підприємств будівельної галузі України проведено за двома показниками [4, с. 202-205] – коефіцієнт фінансового ризику та коефіцієнт валової рентабельності активів за допомогою програми STATISTICA [5, с. 4]. Перший показник – це коефіцієнт фінансового ризику він показує співвідношення залучених засобів і власного капіталу. Цей індикатор дає найзагальнішу оцінку фінансової стійкості. Зростання показника у поступовій динаміці свідчить про посилення залежності підприємства від зовнішніх інвесторів і кредиторів, т. е. про зниження фінансової стійкості й навпаки.

Другий показник – це коефіцієнт валової рентабельності активів. Він показує ефективність використання активів підприємства для генерації прибутку.

В рамках ієрархічного методу кластеризації для оцінки відстаней між кластерами використовується метод «Варда» (Ward's method), який характеризується ефективною співпрацею з обмеженою кількістю елементів і скерований на вибір кластерів із приблизно однаковою кількістю членів, із

застосуванням евклідової метрики. За результатами кластерного аналізу із сукупності досліджуваних підприємств у 2016 році виділилося три групи [6].

У перший кластер увійшли підприємства з максимальним значенням коефіцієнта фінансового ризику та ті, які мають середнє значення коефіцієнта валової рентабельності активів, а саме ПАТ «Житлобуд-1» та ПАТ «Південспецбуд».

До другого кластера увійшли підприємства, що мають оптимальний рівень коефіцієнту фінансового ризику та найвищий рівень коефіцієнту валової рентабельності активів, такі як ПАТ «Карпаткурортбуд». У третьому кластері знаходяться підприємства з високим значенням коефіцієнта фінансового ризику та від'ємним значенням коефіцієнта валової рентабельності активів такі як: ПАТ «Куряжський домобудівельний комплекс», ПАТ «Науково-виробниче об'єднання «Созидатель», ТОВ «Оргкровля и К», ПАТ «Сумбуд», ПАТ «Будівельна фірма «Миколаївбуд», ПАТ «ІБК «Авантаж» та ПАТ «Шляхово-будівельне управління №41».

Отримані кластери перебувають на достатній відстані один від одного за показником коефіцієнта фінансового ризику, що свідчить про вдалу кластеризацію. Однак по показнику коефіцієнта валової рентабельності активів відстань між кластерами є досить незначною. Однак незважаючи на це, можна стверджувати, що підприємства характеризуються різним рівнем ефективності використання капіталу.

Отже, проведений кластерний аналіз дав змогу провести діагностику та групування підприємств будівельної галузі України за рівнем ефективності використання капіталу та особливостями його структури. Також використання методу кластеризації надає можливість в подальшому реалізувати інструменти стратегічного аналізу (зокрема, PEST та SWOT-аналіз) для сформованих кластерів з метою виявлення особливостей функціонування підприємств, що входять до їх складу та розробки для них адекватних стратегічних заходів.

Література

1. Кирнос В. М. Организация строительства / В. М. Кирнос. – Днепропетровск : Пороги, 2005. – 309 с.
2. Кононенко О. Аналіз фінансової звітності / О. Кононенко, Я. Клиженко. – Вид. 3-тє, перероб. і доп. – Х.: Фактор, 2012. – 208 с.
3. Коваленко А. В. Кластерный анализ финансово-экономического состояния предприятий строительной отрасли [Электронный ресурс] / А. В. Коваленко, М. Х. Уртенев, Л. Н. Заикина // Научный журнал КубГАУ. – 2010. – № 60(06). – Режим доступа : <http://ej.kubagro.ru/2010/06/pdf/37.pdf>.
4. Шебанова Л.О. Рекомендації щодо удосконалення механізму управління фінансовою стійкістю підприємств в умовах економічної кризи // Актуальні проблеми економічного і соціального розвитку регіону. - 2011. - № 4.- С. 202-205.
5. Халафян А. А. Statistica 6.0 Статистический анализ данных 3-е издание. Учебник. - Г.: ООО «Бином-Пресс», 2007 г. - 512 с.
6. Державний комітет статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://ukrstat.gov.ua>

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ УПРАВЛІННЯ ПРИБУТКОВОСТЮ ПІДПРИЄМСТВА

БОГОСЛАВСЬКА Є.О.

(науковий керівник – к.е.н., доц. Кузенко Т.Б.)

За сучасних умов для підприємства важливими питаннями є розширення чи скорочення виробництва та реалізації продукції, зростання норми прибутковості, спрощення податкового, фінансового та бухгалтерського обліку, що викликають потребу в дослідженні вказаних проблем. Особливу увагу сьогодні для більшості суб'єктів господарювання необхідно приділяти управлінню формування прибутку підприємства, шукати можливим джерела отримання прибутку та визначати оптимальні напрями його використання.

Прибуток є однією з основних категорій товарного виробництва. Це передусім виробнича категорія, що характеризує відносини, які складаються в процесі суспільного виробництва.

Теоретичні та практичні аспекти управління прибутком підприємств розглянуті в працях науковців: І. Бланка, Л. Буряка, Ф. Бутинця, О. Квасовського, А. Поддєрьогіна, В. Сопко та ін. У західних економістів дослідження прибутку було розглянуто у роботах А. Бабо, Л. Брейлі, Є. Брігхема, С. Майерса, С. Росса, Р. Холта.

В умовах високої конкуренції забезпечення ефективного управління прибутком є важливою ланкою в процесі діяльності підприємства, адже він є найбажанішим результатом. Для отримання позитивної динаміки прибутковості підприємства необхідна побудова ефективної системи управління прибутком. Так, постає проблема виявлення усіх переваг системи управління прибутком як основи ефективного функціонування підприємства.

Дослідження ролі і значення прибутку в розвитку підприємства показує, що прибуток – один з головних аспектів діяльності підприємства. Управління прибутком представляє собою процес пошуку і прийняття управлінських рішень за всіма основними аспектами його формування, розподілу і використання на підприємстві [1].

Управління як діяльність відрізняється від інших видів діяльності, перш за все, предметом діяльності та метою. Предметом управління є діяльність інших людей. Метою є розвиток організації (підприємства) [2].

Політика управління прибутком представляє собою процес виробітки і прийняття управлінських рішень по всіх основних аспектах його формування, розподілу та використання на підприємстві [3].

Під управлінням прибутком підприємства необхідно розуміти побудову системи управління, що враховує тактичні та стратегічні аспекти управління, спрямована на підвищення кінцевих результатів діяльності суб'єкта господарювання, яка розглядається як сутність взаємопов'язаних елементів, кожних з яких виконує певну роботу, спільна дія котрих забезпечує досягнення механізму отримання прибутку заданої величини.

У системі управління прибутком підприємства його планування являє найбільш відповідальний етап. Планування прибутку являє собою процес

розроблення системи заходів щодо забезпечення її формування в необхідному обсязі й ефективне використання відповідно завданням розвитку підприємства в майбутньому періоді [4].

Звідси слідує, що необхідність планування прибутку обумовлено тим, що в ринкових умовах планова сума прибутку є цільовим орієнтиром комерційної діяльності підприємств і мірою її ефективності.

В результаті визначення теоретичних аспектів управління прибутком, (рис.1.1.), виведено власне розуміння поняття «управління» та «прибуток», що дало нам змогу визначити сутність поняття «управління прибутком».

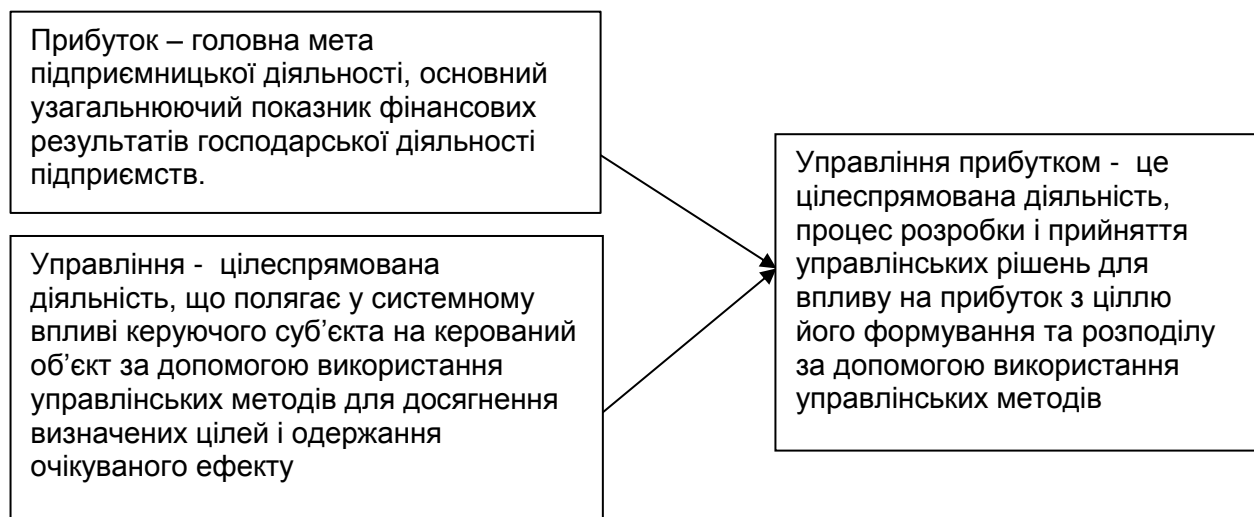

Рис. 1.1. Визначення сутності поняття «управління прибутком»

Отже, в результаті проведеного аналізу наукової літератури уточнено поняття управління прибутком підприємства. Таким чином, об'єкт управління виступає важливою економічною категорією. У сучасних умовах відбуваються зміни, що впливають на підходи до управління підприємством. Для ефективного управління підприємством у цілому й таким важливим показником, як прибуток, зокрема, необхідне вдосконалення існуючих інструментів управління.

Література

1. Мещеряков А. А. Організаційно-технологічні аспекти підвищення ефективності функціонування комерційного банку : монографія / Мещеряков А. А. – К. : Наук. Світ. – 2006. – 347 с.
2. Колчина Н. В. Финансы предприятий: учебник / Н. В. Колчина. — М.: Финансы, ЮНИТИ, 1998. — 458 с.
3. Березіна О.В. Економіка підприємства / О.В. Березіна, Л.М. Березіна, Н.В. Бутенко – Київ : «Знання», 2009. – 350 с
4. Ансофф И. Стратегическое управление / И. Ансофф; пер. с англ. – М.: Экономика, 1989. – 519 с.

ОПТИМІЗАЦІЯ ВИТРАТ НА ПІДПРИЄМСТВІ

БОРДЮГОВА.К.М.

(науковий керівник – к.е.н., доц. Голофаєва І. П.)

Процес формування ринкових відносин в Україні вимагає глибоких перетворень у методах управління промисловими підприємствами. Посилюється необхідність використання сучасних ринкових критеріїв ефективності, підвищуються вимоги до гнучкості управління. Зараз головним орієнтиром та мірилом успішності функціонування виробничих ланок є обсяги отриманого прибутку. В той же час, проблемі поточних витрат в багатьох випадках приділяється недостатня увага. В зв'язку з цим для сучасного етапу розвитку вітчизняних підприємств промисловості значною мірою характерні стихійність та непередбачуваність процесів формування витрат.

Вирішенням проблем оптимізації витрат займалися такі вітчизняні економісти: О.П.Аксененко, І.О.Бланк, О.С.Бородкін, Н.Г.Данілочкіна, В.Б.Івашкевич, Г. Г. Кірейцев, К.Л.Лученко, Я.Г.Любінецький, Б.І.Майданчик, А.Ш.Маргуліс, В. О. Мец, Г. В. Мітрофанов, С.О.Ніколаєва, В.І.Петрова, М.С.Пушкар, В.В.Сопко, С.А.Стуков, В.Ф.Палій, та інші. Великі обсяги інформації про витрати та різноманітність підходів до їх дослідження, які розроблено наукою, потребують певної адаптації для їх ефективного використання в ринкових умовах.

Наукою розроблено різні підходи до вирішення задачі зниження витрат, однак в сучасних кризових умовах господарювання використання багатьох з них стримується необхідністю значних інвестицій. Тому пошук мало затратних способів підвищення ефективності використання витрат є найбільш прийнятним. Питання про необхідність системного дослідження собівартості продукції з точки зору потреб управління було поставлене М.Г.Чумаченком ще двадцять років тому, однак і на сьогодні процеси формування витрат на промислових підприємствах та управління ними залишаються недосконалими [2]. В той же час, дослідженню поточних витрат присвячено велику кількість робіт вітчизняних і зарубіжних авторів.

Потребують більш детальної уваги взаємозв'язки та взаємообумовленість різних видів діяльності по формуванню витрат, в тому числі: нормування, планування, облік та аналіз. Існуючі недоліки в управлінні витратами ведуть до розбалансування всього процесу їх формування, а в результаті - до зайвих витрат, чому можна запобігти при раціональній організації відповідного процесу. Наслідком цього став надмірно високий рівень витрат на ряді вітчизняних підприємств у порівнянні з аналогічними підприємствами розвинутих країн.

При управлінні підприємством найбільш важливе значення має управління витратами, яке включає контроль і регулювання витрат. У структурі блоку управління витратами підприємства важливе місце відводиться оптимізації процесу формування витрат, що реалізується шляхом використання сукупності різноманітних фінансово-математичних методів та моделей обґрунтування як абсолютної та відносної величини, так і структури витрат [1].

Оптимізація витрат підприємства спрямована на вирішення наступних питань: оцінку обґрунтованості абсолютної величини витратами; її відповідність плановим величинам; оцінкою факторів формування величини та структури витрат; своєчасне виявлення резервів зменшення витрат та виявлення і обґрунтування механізмів мобілізації таких резервів.

Таким чином, діяльність будь-якого підприємства з моменту його створення пов'язана з різними видами витрат, тому саме витрати посідають чи не найголовніше місце у формуванні прибутку підприємства. Потрібно здійснювати аналіз усіх показників господарської діяльності підприємства з метою отримання можливості визначення резервів скорочення витрат підприємства.

Постійний контроль над витратами підприємства дасть змогу за результатами кількох операційних періодів розробити найефективнішу методику управління поточними витратами для конкретного суб'єкта господарювання.

Теоретичним підґрунтям оптимізації витрат має стати маржинальний підхід, в якому взаємопов'язане економічний і бухгалтерський підходи до грошової оцінки витрат і прибутку, а також розроблено критерії підвищення ефективності господарської діяльності підприємства та оптимізації використання факторів виробництва [4]. В той же час, особливістю витрат як об'єкта оптимізації є динамізм, що створює певні проблеми під час їх оцінювання й аналізу.

Зменшення та оптимізація витрат завжди буде залишатися актуальною проблемою на будь-якому підприємстві. Рационально функціонуюча система управління витратами, в результаті роботи якої приймаються рішення, спрямовані на підвищення ефективності виробничо-господарської діяльності, здобуття конкурентної переваги та підвищення прибутковості підприємства, сприятиме його успішності та процвітання [3].

Управління витратами підприємства - це ціла самостійна система і вона може більш ефективно працювати у тому випадку, коли наявні ресурси використовуються економно та раціонально. У цьому разі система може забезпечувати активний та системний пошук можливостей щодо зниження витрат, і таким чином забезпечувати розвиток підприємства та підняття його конкурентоспроможності.

Для успішного функціонування підприємства, керівники повинні більше уваги приділити налагодженню системи управління витратами, застосовувати нові заходи і напями оптимізації витрат, необхідно вивчати і застосовувати досвід зарубіжних компаній.

Література

1. Вдосконалення системи управління витратами на підприємстві [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://sb-keip.kpi.ua/article/view/36734>.
2. Великий Ю. М. Управління витратами підприємства: наукове видання / Ю. М. Великий, В. В. Прохорова, Н. В. Сабліна. – Харків : Вид. ХНЕУ, 2009. – 192 с.
3. Оптимизация расходов предприятия, снижение себестоимости [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://bizkiev.com/content/view/498/609/>.
4. Оптимізація витрат підприємства, як важливий фактор підвищення конкурентоспроможності [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.rusnauka.com/15_APSN_2011/Economics/14_87797.doc.htm.

ТЕХНОЛОГІЯ АНАЛІЗУ ФІНАНСОВИХ РЕСУРСІВ ПІДПРИЄМСТВА

БУЛЄЄВ В.Є.

(науковий керівник – к.е.н., доц. Хвостенко В.С.)

В умовах ринкової економіки фінансові ресурси відіграють вирішальну роль в ефективному функціонуванні підприємств і залежать від правильності джерел формування і напрямків використання фінансових ресурсів.

Актуальність даної теми в наш час полягає у важливості аналізу формування та використання фінансових ресурсів на підприємстві.

В даний час відсутній єдиний підхід до аналізу фінансового стану підприємства з встановленим набором аналітичних показників і коефіцієнтів, тому складно вибрати найбільш правильний і найпростіший шлях для аналізу фінансового стану підприємства.

В економічній літературі поняттю «фінансові ресурси підприємства» присвячено багато уваги. Теоретичну основу дослідження питання ефективності формування та використання фінансових ресурсів підприємства склали наукові праці І. А. Бланка, В. М. Бородюк, О. Д. Василик, А. А. Марченко, І. П. Отенка, А. М. Фрідмана та ін.

Комплексна оцінка джерел формування фінансових ресурсів, ефективності їх використання здійснюється за допомогою фінансового аналізу, предметом якого є його фінансові ресурси.

Аналіз фінансових ресурсів доцільно здійснювати в рамках технологічного процесу, за яким, в результаті перетворення первинної облікової інформації, формуються вихідні показники щодо джерел фінансування та напрямків їх використання, які складають основу інформаційного забезпечення управління фінансовими ресурсами.

Технологія аналізу фінансових ресурсів підприємства полягає у виявленні методів формування і обробки даних про фінансові ресурси, які дають об'єктивну оцінку фінансового стану, тенденцій розвитку і виявлення резервів підвищення ефективності використання грошових коштів [1, с. 61].

Для досягнення основної мети – оцінки фінансового стану підприємства і виявлення можливостей підвищення ефективності формування і використання фінансових ресурсів – може застосовуватися такі методи аналізу [2, с. 47]:

- класичні методи аналізу господарської діяльності та фінансового аналізу; ланцюгові підстановок, арифметичних різниць, балансовий, відсоткових чисел, диференціальний, логарифмічний, інтегральний, простих та складних відсотків, дисконтування;

- традиційні методи економічної статистики – середніх і відносних величин, групування, графічний, індексний, елементарні методи обробки показників у динаміці;

- методи математичної статистики вивчення зв'язків – аналізи кореляційний, регресивний, дискримінантний, дисперсійний, факторний, коваріаційний та ін.;

- економетричні методи – матричні, теорії міжгалузевого балансу.

Методи і прийоми фінансового аналізу вітчизняні та зарубіжні вчені поділяють на горизонтальний і вертикальний аналіз [3, с. 268].

Горизонтальний аналіз – дозволяє встановити динаміку джерел формування і напрямків використання фінансових ресурсів підприємства шляхом встановлення абсолютних і відносних відхилень за статтями пасиву і активу балансу.

Вертикальний аналіз – дозволяє визначити питому вагу кожної статті пасиву і активу в результаті балансу на певний момент часу, тобто досліджувати структуру джерел формування фінансових ресурсів і майна підприємства в статистиці.

Отже, аналіз формування та використання фінансових ресурсів підприємства повинен здійснюватися в такій послідовності:

1 етап – проведення аналізу джерел формування капіталу: оцінка структури джерел фінансових ресурсів в цілому, аналіз джерел власних коштів і позикових коштів, аналіз кредиторської заборгованості;

2 етап – здійснюється аналіз активів підприємства: аналіз складу і структури загального капіталу в цілому, аналіз основного капіталу, аналіз оборотного капіталу, аналіз дебіторської заборгованості;

3 етап – аналізується ліквідність балансу підприємства, який передбачає оцінку активів за ступенем їх ліквідності і пасивів за ознакою терміновості їх погашення. На цьому етапі головною метою є перевірка одночасності надходження і витрачання фінансових ресурсів підприємства, тобто його здатність розраховуватися за своїми зобов'язаннями власним майном за певний період часу [3, с. 43];

4 етап – проводиться оцінка рентабельності підприємства, тобто оцінка економічної ефективності підприємства - відносний показник, який відображає отриманий ефект з витратами або ресурсами, використаними для досягнення цього ефекту;

5 етап – розробка висновків і прийняття рішень по оптимізації джерел формування фінансових ресурсів, і шляхів підвищення ефективності їх використання.

Таким чином, незалежно від виду діяльності підприємства, фінансові ресурси є цінні активи, які знаходяться в постійному русі, забезпечуючи операційну, інвестиційну та фінансову діяльність підприємства. Значення і роль фінансових ресурсів для функціонування підприємства зумовлює потребу в ретельному аналізі фінансового стану підприємства, а саме аналізу формування і використання фінансових ресурсів.

Література

1. Ареф'єва О. В. Фінансовий менеджмент : навч.-метод. посіб. / О. В. Ареф'єва. – К. : ЄУФІМБ, 2004. – 94 с.
2. Бланк І.А. Управління формуванням капіталу: навч. курс / І. А. Бланк. – К.: Ніка-центр, 2014. – 510 с.
3. Марченко А. А. Формування та використання фінансових ресурсів суб'єктів / А. А. Марченко. – К.: Знання, 2015. – 165 с.
4. Погожа Н.В. Проблемні аспекти формування та використання фінансових ресурсів підприємства / Н.В. Погожа // Вісник соціально-економічних досліджень. – 2012. – №2 (45). – С. 144–149.
5. Фрідман А. М. Фінанси організації (підприємства). / А.М. Фрідман – М.: ІТК "Дашков і К", 2012. – 487 с.

СУТНІСТЬ ТА ЗНАЧЕННЯ ДОХОДІВ БЮДЖЕТУ

БУРМА Є.С.

(науковий керівник – к.е.н., доц. Юшко С.В.)

Останнім часом в Україні все частіше постає питання щодо формування та виконання дохідної частини місцевих бюджетів. Наразі впроваджується реформа децентралізації місцевих бюджетів, що підтверджує актуальність та гострість проблеми розподілу доходів та їх цільового використання. Впровадження цієї реформи пов'язане з певними можливостями – від планування розвитку громади, економіки та підприємництва, до отримання значного обсягу податкових і неподаткових надходжень. Однак є і певні проблеми, наприклад, неузгодженість та відставання галузевих міністерств від поточних темпів децентралізації та їх реагування на виклики, які постають перед новоствореними громадами, а також фактичне недоотримання міжбюджетних трансфертів містами обласного значення.

Дослідженню проблем формування дохідної частини бюджетів присвячені праці Н. Вовни [3], В. Дем'янишина [4], І. Луніної [5].

Згідно статті 2, п.23 Бюджетного кодексу України, доходи бюджету – це податкові, неподаткові та інші надходження на безповоротній основі, справляння яких передбачено законодавством України (включаючи трансферти, плату за надання адміністративних послуг, власні надходження бюджетних установ) [2]. Якщо досліджувати економічну сутність поняття доходів бюджету, взяти до уваги слід той факт, що вони є як результатом розподілу вартості ВВП між учасниками відтворювального процесу, так і об'єктом подальшого розподілу [1].

Чимало українських економістів займалися вивченням доходів місцевих бюджетів, їх сутністю та структурою. Тож неможна залишити без уваги погляди вітчизняних науковців, які розкривають поняття «доходів бюджету» у своїх численних працях. Згідно тлумачення Базилевича В.Д., доходи бюджету - це грошові відносини, які складаються між державою, місцевими бюджетами, юридичними і фізичними особами в процесі вилучення й акумуляції частини вартості ВВП у загальнодержавному фонді з метою їх подальшого використання, тобто для здійснення державою своїх функцій [1]. Дем'янин В.Г. трактує це поняття, як частину вартості валового внутрішнього продукту, яка в процесі розподілу і перерозподілу доходів і нагромаджень може бути спрямована на розвиток економіки держави, соціальний захист населення, соціально-культурні заходи, потреби оборони, управління [4]. Українські економісти Юрій С.І. та Федосов В.М. висвітлюють у своїй праці доходи бюджету, як об'єктивне економічне явище, пов'язане з сукупністю економічних відносин з приводу розподілу та перерозподілу ВВП з метою формування основного централізованого фонду грошових коштів держави [7]. З трактувань вітчизняних науковців можна узагальнити той факт, що доходи бюджету є поняттям широким та різноманітним, оскільки включає в себе як свою сутність, так і кінцеву мету й функції. Отже, доходами бюджету є кошти, які надходять державі у постійне користування на безповоротній основі.

Розглядаючи особливості дохідної частини місцевих бюджетів в цілому, слід відзначити факт, що вони є відображенням фінансового стану і розвитку території та її населення. Виходячи з джерел формування будь якого бюджету

можна простежити логічну закономірність: головним елементом у формуванні доходів бюджетів виступають саме податки [6]. Також, слід зазначити, що місцеві бюджети є певною основою фінансової бази місцевих органів влади, а доходна їх частина має особливу роль у бюджетній системі держави. Значення та важливість фінансового наповнення та розвитку саме цих бюджетів полягає у наступному:

1. дохідна база місцевих бюджетів є важливим інструментом фінансового регулювання, адже з її допомогою втілюється одна з основних функцій бюджету – фіскальна;
2. доходи бюджету є джерелом фінансування розвитку населення та певної території в цілому, бо за їх допомогою втілюються у життя державні програми розвитку господарської і соціальної інфраструктури регіону;
3. з доходної частини місцевих бюджетів фінансується більшість державних витрат, головним чином соціальних;
4. баланс дохідної та видаткової частин бюджету забезпечує фінансову стійкість території, а стабільна дохідна база місцевих бюджетів сприяє пропорційному розвитку певного регіону;
5. державним органам більш зручно та логічно здійснювати контроль за місцевими органами влади, оскільки стан доходної частини місцевих бюджетів відображає політику органів місцевого самоврядування;
6. місцевий бюджет можна розглядати також як основний фінансовий план розвитку територіальних громад.

Загалом доходи бюджету є поняттям широким та різноманітним, оскільки воно включає в себе як свою сутність, так і кінцеву мету й функції. Отже, доходами бюджету є кошти, які надходять державі у постійне користування на безповоротній основі. Вони забезпечують фінансування необхідних видатків, тому підлягають розподілу між державним та місцевими бюджетами. Таким чином можна стверджувати, що сутність поняття «доходи бюджету» розкривається через його складові, особливості формування, призначення та сукупність різних факторів впливу.

Література

1. Базилевич В. Д. Державні фінанси : навчальний посібник / В. Д. Базилевич, Л. О. Баластрик. – К. : Атіка, 2002. – 368 с
2. Бюджетний кодекс України : текст із змін. станом на 01.11.2017 / М-во юстиції України. – Офіц. вид. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2456-17>
3. Вовна Н. Наукова парадигма доходів місцевих бюджетів / Н. Вовна ; Світ фінансів. – 2007. – Вип. 2 (11). – С. 49–62.
4. Дем'янишин, В. Г. Система доходів бюджету / В. Г. Дем'янишин ; Тернопіль : ТНЕУ, 2013. – С. 273-332.
4. Луніна І. О. Методологічні засади моніторингу місцевих бюджетів у контексті забезпечення стабільності державних фінансів / І. О. Луніна, Д. М. Серебрянська ; Фінанси України. – 2013. – №7. – С. 33–43.
5. Науменко А.М. Напрями підвищення доходності місцевих бюджетів ; Держава та регіони. – № 5. – 2009. – с.127-133.
6. Юрій С.І. Фінанси : навчальний посібник / С.І. Юрій, В.М. Федосов ; Мін-во освіти і науки України. – К. : Знання, 2008. – 611 с.

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ДОСЛІДЖЕННЯ ПОНЯТТЯ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВОЮ СТІЙКІСТЮ ПІДПРИЄМСТВА

ВАРИЧ В. М.

(науковий керівник – к.е.н., доц. Кузенко Т. Б.)

Основою стабільного положення підприємства і умовою його життєдіяльності в ринкових умовах виступає фінансова стійкість. Вона відображає такий стан фінансових ресурсів, при якому підприємство, вільно маневруючи коштами, здатне шляхом ефективного їхнього використання забезпечити безперебійний процес виробництва і реалізації продукції, а також витрат по його розширенню і відновленню. У системі складових елементів фінансової стабільності підприємства фінансова стійкість займає одне із головних місць. Тому необхідним є пошук шляхів досягнення певного ступеня фінансової стійкості підприємства.

Управління фінансовою стійкістю є одним з основних елементів фінансового менеджменту на підприємстві, необхідною передумовою стабільного розвитку підприємства.

Дослідження управління фінансовою стійкістю підприємства проводили такі вчені-економісти, як: І. О. Бланк, О. Р. Кривицька, М. Я. Коробов, М. С. Заюкова, О. В. Іваницька, Сабліна Н. В., Кузенко Т. Б.

Незважаючи на досить велику кількість публікацій з даної проблеми, у сучасній літературі не вироблено єдиного підходу до трактування сутності «управління фінансовою стійкістю», тому питання про сутність управління фінансовою стійкістю підприємства залишається актуальним.

Метою роботи є розкриття сутності та змісту економічної категорії «управління фінансовою стійкістю підприємства» та дослідження теоретичних підходів до її визначення.

Бланк І. О. [1] стверджував, що фінансова стійкість підприємства – це характеристика стабільності фінансового становища підприємства, що забезпечується високою часткою власного капіталу в загальній сумі використовуваних фінансових засобів.

Коробов М. Я. [2] розглядає фінансову стійкість підприємства, як відповідність параметрів діяльності підприємства і розміщення його фінансових ресурсів критеріям позитивної характеристики «фінансового стану».

На думку Кривицької О. Р. [3] фінансова стійкість підприємства – це результат формування достатнього для розвитку підприємства обсягу прибутку, що є визначальною ознакою його економічної незалежності.

Так Іваницька О. В. [4] зазначає, що фінансова стійкість підприємства – це обсяг фінансових ресурсів і ступінь їх використання, за допомогою яких підприємство вільно і ефективно забезпечує безперервність процесу виробництва і реалізації продукції за рахунок зростання капіталу із збереженням платоспроможності в умовах припустимого рівня ризику.

Вищою формою стійкості підприємства є його здатність розвиватися в умовах нестабільного внутрішнього і зовнішнього середовища. Для цього підприємство має володіти гнучкою структурою фінансових ресурсів і при

необхідності мати можливість залучати позикові кошти, тобто бути кредитоспроможним [5].

Для досягнення необхідного рівня фінансової стійкості потрібно здійснювати ефективне управління нею. Загалом під управлінням розуміється процес планування, організації, мотивації, контролю, необхідний для того щоб сформулювати і досягти цілей організації, і діяльність, пов'язана з впливом керуючого суб'єкта на керований об'єкт з метою досягнення певних результатів [6]. Представимо схематично виведення поняття «управління фінансовою стійкістю» на рис. 1.

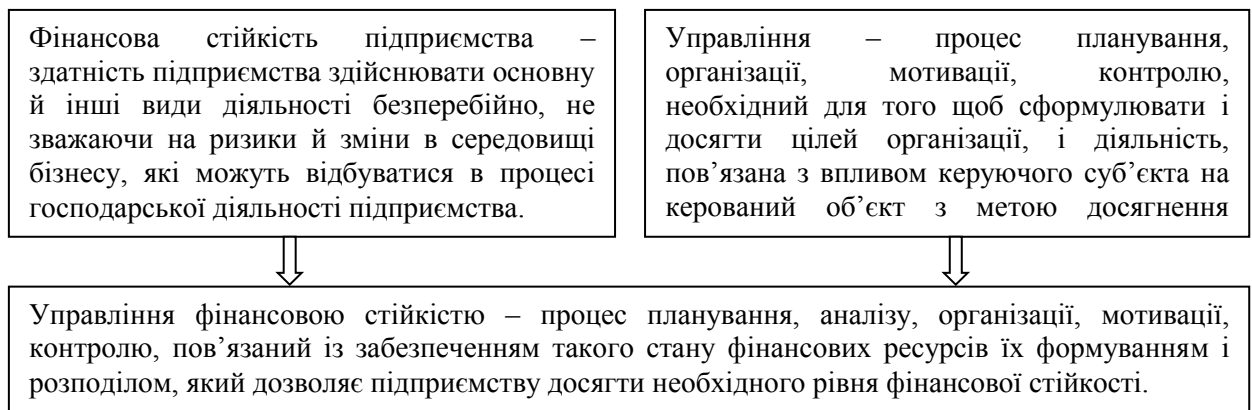

Рис. 1. Схематичне виведення поняття «управління фінансовою стійкістю підприємства»

Отже, узагальнення сутнісних характеристик дефініцій понять «управління» та «фінансова стійкість» дає змогу визначити поняття управління фінансовою стійкістю як сукупність елементів управління фінансовою стійкістю підприємства, що характеризується фінансовою незалежністю та потенційною фінансовою спроможністю підприємства забезпечити високий рівень платоспроможності, ліквідності, кредитоспроможності при врахуванні зовнішніх і внутрішніх чинників впливу на діяльність підприємства в довгостроковому періоді.

Література

6. Бланк И. А. Финансовая стратегия предприятия / И. А. Бланк. – К.: Эльга, Ника-Центр, 2004. – 720 с.
7. Коробов М. Я. Фінансово-економічний аналіз діяльності підприємства : навчальний посібник / М. Я. Коробов : Мін-во освіти і науки України, Харківський ун-т внутрішні з справ. – К. : Т-во «Знання» КОО, 2002. – 294 с.
8. Кривицька О. Р. Планування прибутку підприємства при визначенні стратегії його розвитку / О. Р. Кривицька. – Фінанси України, 2005. – № 3. – С. 138 – 143.
9. Іваницька О. В. Управління фінансовою стійкістю як складовою економічної політики санації: [автореф. дис. на здобуття наук, ступеня канд.економ.наук: спец. 08.00.04] / О. В. Іваницька. – К. : Економіка та управління підприємствами, 2008. – 20 с.
10. Заюкова М. С. Теорія фінансової стійкості підприємства : монографія / М. С. Заюкова. – Вінниця : Вид-во «Універсум», 2004. – С. 155.
11. Сабліна Н. В., Кузенко Т. Б. Формування стратегічних карт у рамках реалізації процесу управління фінансовою безпекою підприємства / Н. В. Сабліна, Т. Б. Кузенко // Бізнес Інформ. – 2013. – № 4. – С. 326 – 331.

МОРФОЛОГІЧНИЙ АНАЛІЗ СУТНОСТІ КАТЕГОРІЇ "ФІНАНСОВА БЕЗПЕКА ПІДПРИЄМСТВА"

ВОРОНІН Р.Р.

(науковий керівник – к.е.н., доц. Кузенко Т.Б.)

У сучасних умовах динамічних змін ринку успішний розвиток та функціонування будь-якого суб'єкта підприємницької діяльності в значній мірі залежить від надійної, якісної та ґрунтовної системи фінансової безпеки підприємства. Нагальна потреба у вивченні та розвитку питання фінансової безпеки підприємства виникла з переходом України до ринкової економіки і на сьогоднішній день є надзвичайно актуальною. Наукові дослідження доводять, що вітчизняні суб'єкти господарювання вимагають обґрунтованої та виваженої методики оцінки фінансової безпекою підприємства. Це обумовлено високим рівнем конкуренції, необхідністю постійної адаптації організаційно-економічного механізму управління підприємством до сучасних умов господарювання та досить великою кількістю в Україні збиткових і збанкрутілих підприємств та нестабільної економічної системи в загалом.

Загальнотеоретичні питання фінансової безпеки досить широко висвітлюються у працях Ареф'євої О.Ф., Бартиш А.І., Бланка І.А., Кузенко Т.Б., Куцик В.І., Чібісової І.В. та багатьох інших. Відсутність в науковій літературі однозначного та повного визначення фінансової безпеки підприємства зумовила необхідність здійснення подальших досліджень у даному напрямі.

Метою роботи є розкриття сутності та змісту економічної категорії «фінансова безпека підприємства» та аналіз підходів до її визначення.

Найбільш розповсюдженим є підхід, за яким автори розглядають фінансову безпеку підприємства, як функціональну складову економічної безпеки підприємства, яка полягає у наявності такого його фінансового стану, який характеризується: збалансованістю і якістю фінансових інструментів, технологій і послуг; стійкістю до загроз; здатністю підприємства забезпечувати реалізацію фінансових інтересів, а також місії і завдань достатніми обсягами фінансових ресурсів; а також спрямованістю на ефективний і сталий розвиток. Прихильниками такого підходу є: Чібісова І.В., Козак Л. С. та Багровецька І.В. [1] та інші.

За іншим підходом автори розглядають фінансову безпеку підприємства як стан, що забезпечує захищеність фінансових інтересів від ідентифікованих реальних і потенційних загроз зовнішнього й внутрішнього характерів, фінансову рівновагу, стабільність, платоспроможність і ліквідність, тощо.

Так, аналізуючи визначення Бланка І.А. та Горячевої К.С. [2,3] слід відзначити, що вони досить змістовно відображають функціональні характеристики фінансової безпеки, втім, на нашу думку, ототожнювати фінансову безпеку підприємств з його фінансовим станом не зовсім вірно. Оскільки безпека фінансова чи економічна це перш за все потенційні можливості підприємства протистояти негативному впливу внутрішнього та зовнішнього середовища. До того ж в цих визначеннях ані слова не сказано про те, яким чином взагалі забезпечується фінансова безпека, що, на наш погляд, є дуже важливим.

В окремих дослідженнях фінансова безпека розглядається як здатність підприємства ефективно і стабільно здійснювати свою діяльність або ефективно використовувати потенціал підприємства та ресурси. Фінансову безпеку розглядають як здатність суб'єкта підприємництва здійснювати свою господарську, зокрема й фінансову діяльність, ефективно і стабільно шляхом використання сукупності взаємопов'язаних діагностичних, інструментальних та контрольних заходів фінансового характеру, що мають оптимізувати використання фінансових ресурсів, забезпечити належний їх рівень та нівелювати вплив ризиків внутрішнього та зовнішнього середовища. Такі визначення зустрічаються в роботах Журавки О.С. [4] та Бондаренко Є. К., Бердар М.

Фінансову безпеку як стан найбільш ефективного використання корпоративних ресурсів підприємства, виражений у найкращих значеннях фінансових показників прибутковості й рентабельності бізнесу, якості управління, тощо, розглядають такі науковці як Ареф'єва О.В. [5] та Кузенко Т.Б.

У загальному випадку фінансову безпеку підприємств представляють як механізм, що з одного боку, забезпечує стабільність фінансової системи суб'єкту шляхом використання захисних фінансових інструментів, а з іншого - забезпечує її ефективність шляхом організації раціонального використання фінансових ресурсів.

Отже, при визначенні категорії «фінансова безпека підприємства» більшість авторів акцентують увагу на таких аспектах:

фінансова безпека підприємства відображає аспект його певного фінансового стану, відповідно рівень його фінансової захищеності в певний момент часу;

фінансовий стан підприємства, який характеризує його фінансову безпеку, відображається певною сукупністю параметрів.

Таким чином, можемо запропонувати наступне визначення поняття: фінансова безпека підприємства – це стан захищеності фінансових інтересів підприємства на всіх рівнях його фінансових відносин від впливу внутрішніх і зовнішніх загроз, який забезпечує його сталий розвиток у поточній та стратегічній перспективах.

Література

1. Чібісова І.В. Механізм забезпечення фінансової безпеки підприємства / І.В. Чібісова, Є.М. Івашина // [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://www.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/ppei/2011_31/Chibis.pdf
2. Бланк И. А. Управление финансовой безопасностью предприятия / И. А. Бланк. – К. : Ника-Центр, Эльга, 2006. – 776 с.
3. Горячева К. С. Фінансова безпека підприємства. Сутність та місце в системі економічної безпеки / К. С. Горячева // Економіст. – 2003. – № 8. – С. 65–67.
4. Журавка О.С. Теоретичні аспекти формування системи фінансової безпеки підприємства / О.С. Журавка, Є.К. Бондаренко // Інноваційна економіка. –2012. – № 4. – С.234-237.
5. Ареф'єва О.В. Економічні основи формування фінансової складової економічної безпеки / О. В. Ареф'єва, Т. Б. Кузенко //Актуальні проблеми економіки. — 2009. — №1. — С. 98-103.

СУТНІСТЬ ТА ЗМІСТ ЕКОНОМІЧНОЇ КАТЕГОРІЇ «ФІНАНSOVA CТІЙKІCТЬ ПІДПРИЄМCТBA»

ГАПОН І. А.

(науковий керівник – к.е.н., доц. Берест М.М.)

За умов нестабільної економіки правильна оцінка стану фінансових ресурсів суб'єкта підприємницької діяльності є чи не найважливішою умовою його подальшої діяльності. Тому така характеристика фінансового стану підприємства є необхідною умовою його життєдіяльності та конкурентоспроможності. Також фінансова стійкість дає змогу оцінити можливості підприємства у перспективі того, що воно собі ставить за мету. Стабільне функціонування будь-якого підприємства сьогодні залежить насамперед від збалансованості усіх фінансових ресурсів, які використовуються для оцінки фінансової стійкості.

Проблемам фінансової стійкості підприємств сьогодні присвячено доволі багато наукових та практичних досліджень. Вагомий вклад у дослідження фінансової стійкості у сучасних умовах зробили Л. М. Шаблиста В.О. Павловська, Н.М. Притуляк, Н.Ю. Невмержицька, Г.О. Крамаренко., М.Д. Білик, Н. А. Мамонтова, А.В. Саліна, Ю.С. Цал-Цалко та інші, разом з тим, розмаїття підходів до вирішення зазначеної проблеми пояснюється відсутністю однозначного трактування самого поняття "фінансова стійкість підприємства".

Метою роботи є узагальнення теоретичних засад та підходів до змісту поняття фінансової стійкості підприємства.

Аналіз фінансової стійкості є одним із найважливіших показників господарювання будь-якого підприємства, оскільки характеризує ефективність його операційного, інвестиційного та фінансового розвитку, становить необхідну інформацію для інвесторів, постачальників, власників та клієнтів. Її аналіз дає можливість визначити фінансові можливості підприємства на перспективу. Управління фінансовою стійкістю є одним з основних елементів фінансового менеджменту на підприємстві, необхідною передумовою стабільного розвитку підприємства. Тому в сучасних економічних умовах проблема стійкого розвитку підприємств є актуальною і потребує приділення окремої уваги.

Не існує єдиного підходу до визначення категорії фінансової стійкості підприємства. Різні науковці мають різні погляди на визначення цього поняття. Серед запропонованих визначень різних авторів можна виділити декілька підходів до визначення поняття «фінансова стійкість підприємства».

Першого підходу дотримуються такі вчені, як О.В. Павловська [6], Н.М. Притуляк, Н.Ю. Невмержицька, Л. М. Шаблиста [1], які розглядають фінансову стійкість як показник збалансованості між усіма елементами господарської діяльності підприємства, тобто даний підхід до визначення поняття носить узагальнюючий характер якісної характеристики фінансового стану підприємства, яка відображає тенденції зміни фінансових відносин на підприємстві під впливом різноманітних внутрішніх і зовнішніх чинників.

До другого підходу потрібно віднести визначення, які розглядають зміст фінансової стійкості як співставлення доходів та витрат. Даного підходу дотримуються наступні вчені: Л.В. Шірінян та Н.А. Мамонтова [4]. Фінансова

стійкість є таким станом підприємства, при якому забезпечуються стабільна фінансова діяльність, постійне перевищення доходів над витратами, вільний обіг грошових коштів, ефективне управління фінансовими ресурсами, безперервний процес виробництва і реалізації продукції, розширення й оновлення виробництва.

До третього підходу щодо визначення поняття «фінансова стійкість підприємства» можна віднести визначення Г.О. Крамаренко [2] та М.Д. Білик [3] які розглядають фінансову стійкість як правильне співвідношення власного капіталу до залучених коштів, що залишається стабільним із плином часу, а раціональне розпорядження ними є гарантією наявності власних коштів, стабільної прибутковості та забезпечення процесу розширеного відтворення.

Отже проаналізувавши різні визначення цього поняття, можна сформулювати наступне: фінансова стійкість – спроможність підприємства здійснювати свою діяльність без перешкод, безперебійно, не звертаючи увагу на зміни та ризики, які оточують підприємство. Фінансова стійкість розглядається у вузькому значенні як спроможність підприємства за рахунок власних коштів забезпечувати діяльність (запаси і витрати), у широкому – як складова загальної стійкості підприємства й особливий фінансовий стан. Таким чином, фінансова стійкість підприємства означає здатність господарюючого суб'єкта функціонувати і розвиватися, зберігати рівноважну структуру своїх активів і пасивів у мінливих умовах внутрішнього і зовнішнього середовища.

Узагальнюючи вищевикладене, можна зробити висновок, що аналіз фінансової стійкості має важливе значення для будь-якого суб'єкту господарювання. Фінансова стійкість підприємства є головною складовою фінансової діяльності підприємства, а ефективне управління нею дозволяє підприємству бути конкурентоспроможним на ринку. Аналіз фінансової стійкості підприємства дає змогу оцінити здатність підприємства адаптуватися до умов зовнішнього середовища та визначити ступінь його залежності від зовнішніх джерел фінансування.

Література

1. Шаблиста Л. М. Фінансова стійкість підприємства: сутність і методи оцінки / Л.М. Шаблиста // Оцінка стійкості фінансової позиції держави. – 2006. – С. 46 – 57.
2. Крамаренко Г. О. Фінансовий аналіз і планування: Навч. посібн. / Г. О. Крамаренко. – К.: Центр навчальної літератури, 2010. – 244 с.
3. Білик М. Д. Фінансовий аналіз : Навч. посібн. / М. Д. Білик – К. : КНЕУ, 2008. – 302 с.
4. Мамонтова Н. А. Фінансова стійкість акціонерних підприємств і методи її забезпечення. / Н. А. Мамонтова – К.: Інститут економіки та прогнозування НАН України, 2010. – 17 с.
5. Шірінян, Л. В. Визначення фінансової стійкості страхових компаній і підприємств / Л. В. Шірінян // Фінанси України. – 2005. – № 9. – С. 70-80.
6. Павловська В. О. Фінансовий аналіз : Навч. посібн. / В.О. Павловська, Н.М. Притуляк, Н. Ю. Невмержицька. – 2-ге вид., без змін. – К.: КНЕУ, 2007. – 189 с.

РОЗКРИТТЯ СУТНОСТІ ВИДАТКІВ МІСЦЕВОГО БЮДЖЕТУ

ГЕНЧЄВА В.О.

(науковий керівник – к.е.н. доц. Юшко С.В.)

Видатки місцевих бюджетів відображають ступінь де-централізації влади, адже характеризують обсяги задоволення потреб населення певного адміністративно-територіального утворення, пріоритети його соціально-економічного розвитку.

Місцеві видатки є інструментом досягнення справедливості в процесі надання певних благ з метою забезпечення граничного рівня добробуту кожного громадянина. Тому аналіз суті видатків місцевих бюджетів потребує детального дослідження.

Питанням розкриття сутності видатків бюджету займалися такі вчені як Н.М. Хижа, М.М. Артус, Ю.В. Пасічник, О.Д. Василик, С.І. Юрій та інші. Відсутність в науковій літературі однозначного та повного визначення видатків бюджету зумовила необхідність здійснення подальших досліджень у даному напрямі.

Метою роботи є висвітлення сутності економічної категорії «видатки бюджету».

На сьогодні у сучасній економічній літературі недостатньо звертається увага на дослідження теоретичних питань щодо визначення суті видатків місцевих бюджетів. Зазвичай дефініцію видатків місцевих бюджетів формують через загальне визначення видатків.

Частково можна погодитись із цією позицією, проте слід розмежувати ці поняття, адже специфіка видатків місцевих бюджетів полягає в тому, що в них закладена частина видатків, яка не фінансується з державного бюджету, тому вони відіграють визначальну роль у задоволенні потреб соціально-економічного розвитку території.

У Бюджетному кодексі не досить чітко визначається поняття видатків місцевих бюджетів. Так, відповідно до нього «видатки місцевих бюджетів включають бюджетні призначення, встановлені рішенням про місцевий бюджет, на конкретні цілі», а бюджетне призначення трактується як «повноваження, надане головному розпоряднику бюджетних коштів..., що має кількісні та часові обмеження та дозволяє надавати бюджетні асигнування» [1].

Отже, у цьому нормативному документі видатки місцевих бюджетів взагалі розглядаються через призму функцій визначених установ і не сприймаються як окреме поняття.

Деякі економісти, зокрема, Н. Хижа та М. Артус вважають, що видатки бюджетів «...спрямовуються на задоволення найважливіших потреб суспільства у розвитку економіки і соціальної сфери... та характеризують рівень забезпечення потреб діяльності держави» [2].

Ю. Пасічник розглядає вже не просто загальну категорію «видатки бюджету», а й досліджує поняття «видатки місцевих бюджетів». Автор вказує, що вони відображають ті ж соціально-економічні відносини, що й видатки державного бюджету, але на місцевому рівні, з урахуванням

регіональних особливостей та базується на тих самих актах, що й доходи місцевих бюджетів [5].

У свою чергу, Н. Шевчук вважає, що “видатки місцевих бюджетів – це економічні відносини, які виникають між суб’єктами господарювання з приводу розподілу та використання грошових фондів місцевого самоврядування за цільовим і територіальним призначенням з метою розвитку адміністративно-територіальної одиниці та задоволення суспільних потреб” [4]. Це визначення досить вдале, оскільки органічно відтворює суть поняття видатків місцевих бюджетів, а також їх роль у розвитку конкретного територіального утворення. Проте на перше місце автор виносить розподіл наявних бюджетних ресурсів, тобто визначає видатки як похідну від доходів.

О. Василик розуміє видатки як такі, що «...безпосередньо пов’язані з інтересами широких верств населення й суттєво впливають на загальні соціальні процеси в державі й насамперед на рівень добробуту населення, освіченості, забезпеченості медичними послугами, а також послугами в галузі культури, спорту, соціальної захищеності на випадок непередбачуваних обставин...» [3].

Інша група вчених підходить до сутності видатків, у тому числі і видатків місцевих бюджетів, через законодавчо встановлені і визначені норми та напрями використання бюджетних коштів, обумовлених конституційними функціями держави та рівнем розвитку країни. Але недоліком даного підходу є те, що автори не приділяють достатньої уваги саме економічній природі видатків місцевих бюджетів.

Розглядаючи сутність видатків та їхню роль у розподільчих процесах, С. І. Юрій сказав, що «Видатки бюджету уособлюють економічні відносини, які виникають у зв’язку з розподілом централізованого фонду грошових коштів держави і його використанням за цільовим призначенням» [6].

Отже, підсумовуючи вищезазначене, можна запропонувати наступне визначення поняття «видатки місцевих бюджетів» – це економічні відносини, які пов’язані з розподілом і використанням коштів основного централізованого фонду держави, що перебувають у розпорядженні органів державної влади, державного управління та місцевого самоврядування.

Література

1. Бюджетний кодекс України від 08.07.2010 р. № 2456-VI / [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2456-17>
2. Артус М. М. Бюджетна система України: навч. посіб. / М. М. Артус., Н. М. Хижа. – К.: Видавництво Європейського університету, 2005. – 220 с.
3. Василик О. Д. Бюджетна система України: підручник / О. Д. Василик, К. В. Павлюк. – К.: Центр навчальної літератури, 2004. – 544 с.
4. Шевчук Н. Ю. Структура видатків місцевих бюджетів України / Н. Ю. Шевчук // Актуальні проблеми економіки. – 2008. – № 5. – С. 202–207.
5. Пасічник Ю. В. Бюджетний потенціал економічного зростання в Україні: монографія / Ю. В. Пасічник. – Донецьк: ТОВ «Юго-Восток ЛТД», 2005. – 642 с.
6. Юрій С.І., Бескид Й.М. Бюджетна система України. – К.: НІОС, 2000. – 400 с.

ОЦІНКА ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ ПІДПРИЄМСТВА МАШИНОБУДІВНОЇ ГАЛУЗІ

ГРАБАР В.Ю.

(науковий керівник- к.е.н., доц. Лелюк С.В.)

В сучасних економічних умовах більшість підприємств мають дуже складне фінансове становище. Проте, на діяльність підприємства негативно впливають не лише фактори зовнішнього середовища, а й відсутність відповідного рівня фінансової стійкості підприємства. Отже, саме зараз, у період економічної та політичної кризи нашої держави основним із завдань будь-якого підприємства виступає забезпечення та управління його фінансовою стійкістю. Для досягнення даної мети виникає необхідність у виявленні та аналізі факторів, які впливають на фінансову стійкість підприємства [1].

Питання аналізу фінансової стійкості підприємств завжди були об'єктом вивчення науковців. Значний вклад у вирішення цих проблем внесли такі відомі вчені, як: Савицька Г.В., Мельник М.В., О.Н. Волкова, В.В. Ковальов, Шеремет А.Д., І.А. Бланк, В.В., Коробов М.Я., Грачов А.В., Абрютина М.С. та багато інших [2]. Проте актуальними залишаються питання визначення інтегрального рівня фінансової стійкості загалом та з використанням методів таксономії зокрема.

Метод таксономічного аналізу набув широкого застосування в економіці підприємства, зокрема в підведенні підсумків роботи, оцінці виконання плану, аналізі фінансового стану суб'єктів господарювання та їх підрозділів. Застосування цього методу пов'язане зі складністю досліджуваних економічних явищ і процесів, їх багатогранністю та неоднозначністю. Тому використовується система різноманітних показників, які необхідно систематизувати та проаналізувати для прийняття раціональних управлінських рішень. При побудові таксономічного показника застосовується матриця даних, складена із стандартизованих ознак. Стандартизація дозволяє позбутися від одиниці виміру – як вартісної, так і натуральної [3].

Оцінка фінансового стану підприємства з використанням таксономічного аналізу дає можливість провести моніторинг фінансової діяльності та визначити інтегральний показник рівня фінансового стану підприємства. Перш за все, при побудові таксономічного показника формується матриця даних, складена із часткових показників фінансової стійкості: коефіцієнт автономії, коефіцієнт фінансової залежності, коефіцієнт забезпечення власними обіговими коштами, коефіцієнт маневреності власного капіталу, коефіцієнт поточних зобов'язань, коефіцієнт співвідношення необоротних і власних коштів.

На основі вивчення характеру впливу кожної з ознак на рівень фінансової стійкості підприємства та їх сфер здійснюється диференціація ознак матриці спостережень, а також розподіл ознак на позитивний і негативний вплив, на

рівень фінансового стану підприємства, що надає можливість знайти еталонні точки у варіації показників фінансової стійкості.

Диференціація ознак проводиться для знаходження вектора-еталона, який формується із значень показників. Відповідно до попередніх розрахунків та перетворень визначається інтегральний рівень прибутковості підприємства [4].

До стимуляторів віднесено показники: коефіцієнт автономії, коефіцієнт забезпечення власними обіговими коштами, коефіцієнт маневреності власного капіталу, коефіцієнт поточних зобов'язань, коефіцієнт співвідношення необоротних і власних коштів, до де стимуляторів - коефіцієнт фінансової залежності.

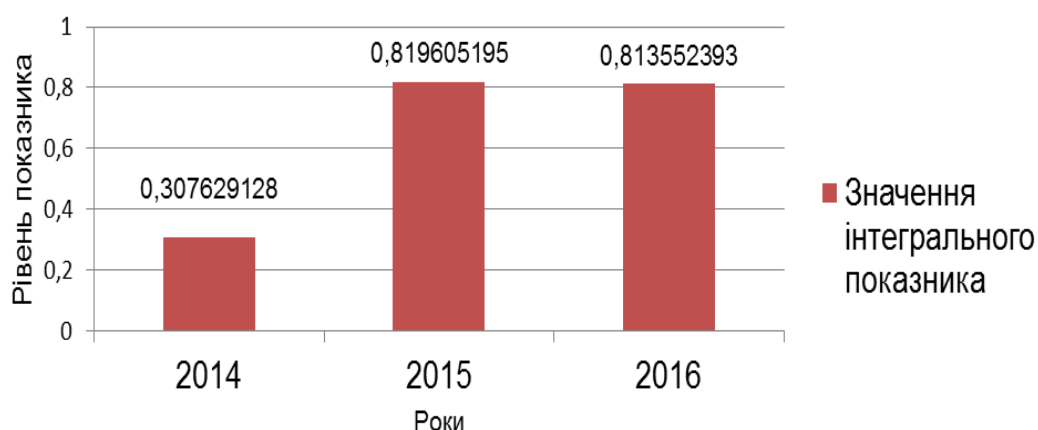

Рис. 1. Динаміка змін інтегрального показника фінансової стійкості ПАТ «Завод «Південкабель» за 2014-2016 рр.

Використання таксономічного аналізу для розрахунку інтегрального показника фінансової стійкості дозволило визначити, що для нього є характерною динаміка зростання. Виходячи з результату проведених розрахунків можна дійти висновку, що інтегральний рівень фінансової стійкості ПАТ «Завод Південкабель» є досить високим, адже його значення впродовж останніх двох років наближено до максимально можливого.

Література

1. Курочкін Д.В. Методи оцінки фінансової стійкості підприємства / Д.В. Курочкін // Сучасна економіка. – 2011. – № 1. С.107 – 112.
2. Білик М.Д. Сутність і оцінка фінансового стану підприємств / М.Д. Білик // Фінанси України. – 2005. - № 3. – С.117–118.
3. Мадзіновська Х.О. Комплексний підхід до аналізу та оцінки фінансово-економічної діяльності підприємств машинобудування / Х.О.Мадзіновська // Бізнесінформ. – 2015. – № 2. – С.156–158.
4. Саблина Н.В. Использование метода таксономии для анализа внутренних ресурсов предприятия / Н.В. Саблина, В.А. Теличко / Бизнес-Информ. – 2009. – № 3. – С. 78–80.

АНАЛІЗ ФІНАНСОВОГО СТАНУ ПІДПРИЄМСТВ ВИДОБУВНОЇ ГАЛУЗІ ЗАСОБАМИ КЛАСТЕРНОГО АНАЛІЗУ

ДАГАЄВА О. О.

(науковий керівник –к.е.н., доц. Лелюк С. В.)

Сучасний стан видобувної галузі України характеризується нестабільністю та невизначеністю, недостатньою розвиненістю внутрішнього ринку, залежністю від світових кон'юнктурних змін, гострою конкуренцією, суттєвими коливаннями обсягів виробництва, мінливістю цін на готову продукцію [4], що призводить до нестабільної діяльності добувних підприємств та непередбачуваності їх економічного результату. В економічних дослідженнях досить корисними є багатовимірні статистичні методи, які серед безлічі можливих ймовірнісних статистичних моделей дозволяють обґрунтовано вибрати ту, котра найкращим чином відповідає початковим статистичним даним, що характеризують реальну поведінку досліджуваної сукупності об'єктів, оцінити надійність і точність висновків, зроблених на підставі обмеженого статистичного матеріалу.

Серед багатовимірних статистичних методів найбільш поширеними є факторний, кластерний та дискримінантний аналіз. Результати використання означених методів для дослідження фінансового стану підприємств знайшли своє відображення у працях Н.А. Волкової, А.В. Вороніна, С.С. Гаркавенко, А.Ю. Геворкяна, Г.М. Квіти, Н.В. Котелевської, А.С. Лавренка, Л.М. Попової, М.В. Рети, О.В. Стукача та ін. [1]. Проте, науковці ще недостатньо уваги приділяють застосуванню методів кластерного аналізу для оцінки фінансового стану підприємств добувної галузі України загалом та вирішення конкретних практичних проблем щодо управління їх фінансовою стійкістю зокрема, які кожного дня постають перед товаровиробниками.

Метод кластерного аналізу – багатовимірна статистична процедура, котра полягає в зборі даних, що містять інформацію про вибірку об'єктів, і впорядкуванні об'єктів у порівняно однорідні групи. Основна мета аналізу – виділити в початкових багатовимірних даних такі однорідні підмножини, щоб об'єкти всередині груп були схожі в певному значенні один на одного, а об'єкти з різних груп – не схожі. [2]. У даній роботі кластерний аналіз використовується з метою поділу досліджуваних підприємств на фінансово стійкі та ті, що знаходяться в кризі на основі наступних показників [4]: коефіцієнту автономії та коефіцієнту фінансової залежності.

Застосування методу Warda дозволило висунути припущення про наявність трьох кластерів, утворених добувними підприємствами України. Перевірка цього припущення здійснена методом k-means [3].

В результаті проведення кластерного аналізу було виділено три кластери, які сформували: фінансово стійкі підприємства (високі показники коефіцієнту автономії та коефіцієнту фінансової залежності), підприємства у предкризовому стані (середній рівень значень показників) та підприємства в кризі. Структура отриманих кластерів у 2015 - 2016 рр. наведена в табл. 1.

Представлені результати дослідження свідчать, що склад кластерів зазнав незначних змін. Ситуація змінилась тільки у значеннях показників, які стали краще у 2016 році порівняльно з 2015 роком. Це свідчить про те, що деякі підприємства покращили результати ведення своєї діяльності та можуть досягти позитивних змін фінансового стану у цілому. Відсутність суттєвих змін у кластерному наборі характеризує стабільну динаміку фінансового стану досліджуваних підприємств.

Таблиця 1

Структура кластерів, утворених підприємствами добувної галузі України

Рік	Кластер 1	Кластер 2	Кластер 3
2015	ПАТ «Берегівський кар'єр»; ПрАТ «Глини Донбасу»; ПАТ "Часівоярський вогнетривкий комбінат"	ПАТ "Укргровибухпром"; ПАТ "Малинський каменедробильний завод"; ПАТ "Гірник"; ПАТ "Гіпсовик"; ПАТ "Іванівський Спеціалізований Кар'єр"	ПАТ "Закарпатнерудпром"; ТОВ «Каолін Азов».
2016	ПАТ «Берегівський кар'єр»; ПАТ "Часівоярський вогнетривкий комбінат"	ПАТ "Укргровибухпром"; ПАТ "Гірник"; ПАТ "Гіпсовик" "Малинський каменедробильний завод"; ПрАТ «Глини Донбасу»; ПАТ "Іванівський Спеціалізований Кар'єр"	ПАТ "Закарпатнерудпром"; ТОВ «Каолін Азов»

Отже, при кластеризації даних було виявлено три класи, які мають фінансово стійкі та фінансово не стійкі підприємства. До першого класу у 2015 р. увійшло три підприємства, а вже у 2016 р. лише два, що свідчить про негативну динаміку показників фінансового стану одного з підприємств. У третій, найгірший кластер протягом років входить два підприємства, у яких показники не відповідають нормам. Це означає, що вони на грані банкрутства та мають не стійкий фінансовий стан. Тому подальші дослідження будуть спрямовані на пошук шляхів підвищення значень коефіцієнтів фінансової стійкості до норми, що у подальшому призведе до покращення фінансового стану підприємств.

Література

1. Управління діяльністю підприємства у конкурентному середовищі: монографія / Л.В. Соколова, Г.М. Верясова, О.В. Манакова та ін.; за заг. ред. Л.В. Соколової. – Х.: ТОВ «Компанія СМІТ», 2010. – 190 с.
2. Янковой А. Г. Многомерный анализ в системе STATISTICA. – Одесса : Оптимум, 2001. – Вып. 1. – 216 с.
3. Буреева Н. Н. Многомерный статистический анализ с использованием ППП «STATISTICA» : учеб.-метод. материал по прогр. повыш. квалиф. «Применение программных средств в научных исследованиях и преподавании математики и механики» / Н. Н. Буреева. — Нижний Новгород, 2007. — 112 с.
4. Голубева Н. Оцінка виробничого потенціалу вугледобувних підприємств на основі кластерного аналізу / Н. Голубева // Схід. – 2011. – № 3(110). – С. 14–17.

ВИЗНАЧЕННЯ СУТНІСТІ ФІНАНСОВОГО ПЛАНУВАННЯ НА ПІДПРИЄМСТВІ

ДВИГУН О.О.

(науковий керівник – к.е.н., доц. Меренкова Л.О.)

Ринкові відносини набувають все більшого розвитку, поряд з чим важливу роль в забезпеченні ефективного функціонування підприємств займає обґрунтування оптимального обсягу фінансових ресурсів для ведення господарської діяльності з встановленням джерел їх формування. Для здійснення ефективного менеджменту на підприємстві необхідно обов'язково визначати майбутній обсяг фінансових ресурсів, прогнозувати можливий фінансовий потенціал, здійснювати фінансове планування.

Нестійка динаміка виробництва продукції (робіт, послуг), нерозвиненість маркетингової діяльності на підприємствах, криза неплатежів та інші важко передбачувані явища в господарських зв'язках і грошових відносинах зумовили скорочення тривалості строків фінансового планування, а на окремих підприємствах призвели до повної відмови від фінансових планів взагалі. Проте процес фінансового планування активно впливає на всі сторони діяльності підприємства через вибір об'єктів фінансування, спрямування коштів на фінансування тих чи інших заходів, сприяє раціональному використанню фінансових ресурсів.

Проблематикою організації фінансового планування на підприємстві займалися багато вчених, таких як Л. М. Павлова, І. О. Бланк, М. Д. Білик, В. С. Загорський, О. Д. Вовчак, С. М. Онисько, П. М. Марич, А. І. Балабанов, М. Г. Лапуста, А. М. Поддєрьогін, П. С. Нікольський [1-6]. Але дотепер серед науковців тривають дискусії щодо сутності, методів, механізму фінансового планування.

Л. М. Павлова розглядала фінансове планування на підприємстві як планування фінансових ресурсів і фондів грошових коштів [6, с. 178]. А. М. Поддєрьогін, М. Д. Білик трактували його, як процес визначення обсягу фінансових ресурсів за джерелами формування і напрямками їх цільового використання згідно з виробничими та маркетинговими показниками підприємства у плановому році [3, с. 97]. В. С. Загорський, О. Д. Вовчак визначали фінансове планування як елемент фінансового механізму, діяльність якого пов'язана з управлінням фінансами; також є процесом формування і використання централізованих і децентралізованих фінансових ресурсів [4, с. 1]. С. М. Онисько, П. М. Марич дотримувались думки, що це сукупність розрахунків щодо визначення грошових доходів і нагромаджень та спрямування їх на покриття запланованих видатків і витрат за різними сферами діяльності господарства у відповідності з виробничими та інвестиційними потребами у плановому році [5, с. 246]. З точки зору А. І. Балабанова фінансове планування - це процес вироблення планових завдань, складання графіка їх виконання, розробка фінансових планів і фінансових програм (фінансове прогнозування), забезпечення їх необхідними ресурсами і робочою силою, контроль за їх виконанням [1, с. 35].

Фінансове планування охоплює найважливіші сторони фінансово-господарської діяльності підприємства, забезпечує необхідний контроль за

утворенням і використанням матеріальних, трудових і грошових ресурсів, створює умови для зміцнення фінансового стану підприємства. Фінансове планування втілює стратегію підприємства у вигляді конкретних розрахунків фінансових показників; забезпечує ясну картину щодо майбутньої ефективності певного проекту підприємства, його життєздатності в конкурентних умовах ринку; забезпечує фінансовими ресурсами зазначені у виробничому плані економічні пропорції розвитку; служить індикатором для притягнення зовнішніх інвесторів [3].

Фінансове планування є складним та логічно-обумовленим процесом. Місія фінансового планування – виявлення загальної потреби підприємства у фінансових ресурсах, у такому об'ємі, що буде забезпечувати нормальну діяльність підприємства на ряду з виконанням зобов'язань перед своїми кредиторами, такими як, банки, бюджет тощо. Також фінансове планування слугує унеможливленню понаднормативних та понадпланових витрат фінансових ресурсів, як по окремих підрозділах, так і по підприємству в цілому [3].

Об'єктом фінансового планування є фінансові ресурси підприємства, їх формування, розподіл і використання, планування їх обсягу та можливих джерел фінансування, а також розрахунок виручки від продажу продукції (робіт, послуг) для складання достовірного балансу доходів і витрат, формування і розподілу прибутку, поточного та перспективного обсягу оборотних активів; визначення джерел приросту нормативу власних оборотних активів і покриття їх нестачі, формування і розподіл соціальних фондів підприємства, мобілізація внутрішніх ресурсів у капітальному будівництві, взаємини з бюджетом і позабюджетними фондами.

В результаті проведеного дослідження можна надати наступне визначення сутності фінансового планування – це процес визначення обсягу фінансових ресурсів за джерелами формування і напрямками їх цільового використання у відповідності з виробничими та інвестиційними потребами підприємства у плановому періоді. Результатом фінансового планування є система фінансових планів з окремих аспектів фінансової діяльності, що забезпечують реалізацію фінансової стратегії підприємства в майбутньому періоді.

Література

1. Балабанов И. Т. Анализ и планирование финансов хозяйствующего субъекта: учебное пособие / И. Т. Балабанов. – М.: Финансы и статистика, 1994. – 80 с.
2. Бирюлин Д. П. Постановка бюджетирования на промышленном предприятии / Д. П. Бирюлин // Финансовый менеджмент. – 2004. – № 4. – С. 43 – 53.
3. Білик М. Д. Бюджетування у системі фінансового планування / М. Д. Білик // Фінанси України. – 2014. – № 3. – С. 97 – 110.
4. Загорський В. С. Інноваційна стратегія підприємства та напрями її реалізації на сучасному етапі / В. С. Загорський, О. Д. Вовчак // Регіональні перспективи. – 2013. – № 2. – С.1 – 2.
5. Онисько С. М. Фінанси підприємств : підручник / С. М. Онисько, П. М. Марич. – Львів : Магнолія плюс, 2005. – 366 с.
6. Павлова Л. Н. Финансовый менеджмент. Управление денежным оборотом предприятия / Л. Н. Павлова. – М. : ЮНИТИ, 2000. – 400 с.

АНАЛІЗ ТА ОПТИМІЗАЦІЯ ДІЛОВОЇ АКТИВНОСТІ НА ПІДПРИЄМСТВІ

ДЕМИДЕНКО Д.С.

(науковий керівник - к. е. н., доц. Юшко С. В.)

Ділова активність охоплює найбільш важливі сфери життя підприємства: виробництво, фінанси, маркетинг, отже, дає можливість оцінити внутрішню та зовнішню ефективність компанії. Таким чином, актуальність вивчення проблем оцінки ділової активності визначена його вирішальною роллю у забезпеченні рентабельності підприємства. Аналіз ефективності комерційної діяльності підприємства повинен здійснювати за показниками якості та конкурентоспроможності продукції, позицій оцінки рентабельності витрат, пов'язаними з рекламою та розширенням ринку збуту. Оцінка фінансового стану підприємства може здійснюватися шляхом визначення показників обороту структурних елементів активів та зобов'язань підприємства. У їх переліку можна виділити: запаси, готову продукцію, грошові кошти, дебіторську та кредиторську заборгованість, власний капітал, залучений капітал[2].

Проаналізувавши підходи до визначення та оцінки ділової активності підприємства, було з'ясовано, що ділова активність підприємства в даний час є однією з важливих характеристик діяльності та розвитку підприємства. Відсутність уніфікованого підходу до її визначення говорить про те, що категоріальний апарат цієї важливої економічної категорії ще остаточно не сформовано. Слід відзначити її всеохоплюючий характер, який поєднує усі сфери діяльності підприємства (виробництво, маркетинг, фінанси). Виділяють три види ділової активності, які пов'язують із трьома фінансово-господарськими ситуаціями на підприємстві: висока ділова активність є ознакою нормального стану, середня – проблемного і низька – кризового [1].

Перспективи досліджень у цій галузі - це визначення меж ділової активності та їх зв'язок з виробничою та економічною ситуацією на підприємстві. Оцінка ділової активності повинна здійснюватися по усім видам фінансово-господарської діяльності підприємства, що у свою чергу допоможе комплексно оцінити ефективність використання підприємством своїх ресурсів з метою формування позитивного фінансового результату та отримання прибутку. Тому вирішення завдання підвищення рівня ділової активності може бути вирішене за рахунок покращення діяльності підприємства за напрямками: виробництво, маркетинг та фінанси [3].

Література

1. Гарасюк О.А. Проблеми щодо сутності поняття «ділова активність підприємства» / Гарасюк О.А., Ігнатенко М.Ю. // Вісник КТУ. – 2010. – № 22. – 63 с.
2. Гринькевич О.А. Інформаційно-аналітичне забезпечення управління діловою активністю підприємств / О.А. Гринькевич, Г.І. Кіндрацька // Економічний аналіз. – 2010. – Вип. 6. – 215 с.
3. Бригхем Ю.А. Финансовый менеджмент : [учеб. пособ.] / Ю.А. Бригхем, Л.С. Гапенски. – М. : Финансы и статистика, 1999. – 429 с.

ІНТЕГРАЛЬНА ОЦІНКА ФІНАНСОВОГО СТАНУ ПІДПРИЄМСТВА ЗА ДОПОМОГОЮ ТАКСОНОМІЧНОГО ПОКАЗНИКА

ДЖОЛОГУА А.М.

(науковий керівник – к.е.н., доц. Сабліна Н.В.)

У вітчизняній науково-практичній літературі з фінансового аналізу та фінансового менеджменту використовуються такі терміни, як інтегральна оцінка, інтегральний фінансовий аналіз та комплексний фінансовий аналіз. Усі наведені терміни застосовуються для позначення однієї й тієї самої функціонально-організаційної форми фінансового аналізу.

При дослідженні об'єкта управління як цілісної системи взаємопов'язаних фінансових відносин постає питання щодо узагальнення результатів дослідження окремих фінансових аспектів операційної, інвестиційної та фінансової діяльності підприємства з метою формування єдиного (інтегрального) показника як індикатора ефективності фінансового менеджменту на підприємстві.

Інтегральна оцінка є ефективним механізмом аналізу фінансово-господарської діяльності підприємств. Це зумовлює важливість визначення інтегральної оцінки фінансового стану підприємства і актуальність питань, пов'язаних з розробкою нових і поліпшенням існуючих методик її проведення. Вирішенням вказаної проблеми може стати розробка єдиної методологічної основи інтегральної оцінки фінансового стану підприємства, яка б дозволила всебічно оцінити фінансово-господарську діяльність підприємства, визначити недоліки в його роботі та відшукати шляхи поліпшення фінансового стану підприємства [1-3].

Актуальність інтегральної оцінки фінансово-майнового стану полягає в тому, що за її допомогою з'являється можливість в узагальненому вигляді представити діяльність підприємства на ринку та визначити рейтинг ефективності його функціонування. Це дозволяє суб'єктам ринкових відносин визначитись із найефективнішими способами інвестування капіталу і таким чином сприяти росту віддачі використовуваних ресурсів в умовах їх обмеженості [4].

Для аналізу фінансового стану було обрано саме метод розрахунку інтегрального показника за методом розрахунку таксономічного показника розвитку. Технологія побудови зображена на рис. 1.

Таксономія – вчення про принципи і практику класифікації і систематизації складних областей дійсності, що мають, як правило, ієрархічну будову.

Безперечною перевагою таксономічного методу, яка дозволяє його широке застосування, є процес так званої стандартизації показників, в результаті якого властивості об'єкту, описані різними якісними і кількісними показниками, перетворюються в єдину стандартизовану систему виміру.

При побудові таксономічного показника застосовується матриця даних, складена із стандартизованих ознак. Стандартизація дозволяє позбутися від одиниці виміру – як вартісної, так і натуральної [5, с. 78].

Рис. 1. Етапи обчислення інтегрального показника за допомогою метода таксономії

Таким чином, використання інтегрального показника оцінки фінансового стану підприємства дає змогу отримати комплексну характеристику стану підприємства на конкретний момент часу, визначати наявність кризових явищ в його діяльності та надавати адекватні рекомендації щодо покращення фінансового стану та забезпечення стійкого розвитку.

Література

1. Лахтіонова Л. А. Фінансовий аналіз суб'єктів господарювання: монографія / Л. А. Лахтіонова. – К. : КНЕУ, 2012. – 387 с.
2. Лук'янова В. В. Діагностика ризику діяльності підприємства / В. В. Лук'янова. – Хмельницький: ПП Ковальський В. В., 2007. – С. 190-202.
3. Поддєрьогін А. М. Фінанси підприємств: Підручник, 3-тє вид., перероб. та доп. / А. М. Поддєрьогін. – К. : КНЕУ, 2000. – 460 с.
4. Хотомлянський О. Л. Комплексна оцінка фінансового стану підприємства / О. Л. Хотомлянський, П. А. Знахуренко // Фінанси України. – 2007. – №1 – С. 111-118.
5. Шеремет О. О. Фінансовий аналіз: Навч. пос. / О. О. Шеремет. – К.: Кондор, 2005. – 193 с.

УЗАГАЛЬНЕННЯ ТЕОРЕТИЧНИХ ПІДХОДІВ ДО ВИЗНАЧЕННЯ СУТНОСТІ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА

ДОНЧЕНКО Д.

(науковий керівник – д.е.н. проф. Проноза П.В.)

На сьогодні основною проблемою економічної системи є забезпечення ефективної та стабільної діяльності усіх господарюючих суб'єктів. У сучасних кризових умовах дуже актуальним постає питання діагностування загроз задля безпеки підприємств.

Забезпечення фінансової безпеки пов'язане з проблемами функціонування підприємств у перехідні періоди, в умовах коливань номенклатури та обсягів виробництва, а також фінансового стану постачальників і споживачів.

Забезпечення фінансової безпеки на рівні підприємства залежить від економічних, організаційних та інших заходів держави щодо підтримання її на належному рівні. Простежується тісний зв'язок між ринковими перетвореннями у фінансово-кредитній сфері країни та зростанням рівня забезпеченості фінансової безпеки підприємств [4].

Без забезпечення належного рівня фінансової безпеки майже неможливо вирішити жодне із завдань, що стоять перед державою. У цьому контексті доволі переконливим аргументом є думка М.М. Єрмошенка, який зазначив, що фінансова безпека є фундаментальною складовою економічної безпеки всієї держави, адже на фінансах базується будь-яка економіка [1]. На думку науковця необхідність забезпечення і підтримки фінансової безпеки держави, полягає у тому, що вона стосується не лише держави в цілому, а й усіх галузей національного господарства, приватних підприємств, та й усього суспільства загалом. Відсутність контролю над станом фінансової безпеки може призвести до катастрофічних наслідків:

занепаду галузей;

банкрутства підприємств;

підриву системи життєзабезпечення держави з подальшою втратою її суверенітету.

Фінансова безпека підприємства має об'єкт і суб'єкти. Об'єктом системи фінансової безпеки є все те, на що спрямовані зусилля щодо її забезпечення, а саме: інформація, персонал, сукупність майнових і немайнових прав та економічних інтересів суб'єкта підприємництва, трансформація стану яких призводить до зміни рівня його фінансової безпеки.

При цьому для ефективної реалізації політики забезпечення фінансової безпеки суб'єкта підприємництва необхідно володіти достатнім обсягом ресурсів, а саме:

фінансових (передбачає наявність достатнього обсягу фінансових ресурсів для належного фінансового забезпечення заходів політики гарантування безпеки);

кадрових (наявність на підприємстві кваліфікованого персоналу, здатного реалізовувати політику гарантування безпеки за кожною зі складових її об'єктів);

інформаційних (інформування персоналу підприємства про заходи політики);

технічних (передбачає використання технічних можливостей для забезпечення виконання заходів політики) **[Ошибка! Источник ссылки не найден.]**.

Проаналізувавши погляди провідних вчених, можна стверджувати, що фінансова безпека представляє собою певний фінансовий стан підприємства, за якого воно може протистояти загрозам та ризикам зовнішнього та внутрішнього середовища, а також забезпечувати захист своїх фінансово-економічних інтересів з метою формування передумов для стабільного розвитку підприємства.

Організація фінансової безпеки представляє собою здатність підприємства вести свою господарську діяльність, шляхом здійснення певних заходів, які оптимізують використання фінансових ресурсів та заздалегідь визначають загрози для підприємства.

Література

1. Єрмошенко М. М. Фінансова безпека держави: національні інтереси, реальні загрози, стратегія забезпечення: монографія [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.disslib.org/upravlinnj aekonomichnoju-bezpekojupidpryyemnytstva>
2. Єпіфанов А. О. Фінансова безпека підприємств і банківських установ: монографія/ А. О. Єпіфанов. – Суми : ДВНЗ «УАБС НБУ», 2009. – 295 с.
3. Некрасенко Л. А. Складові управління фінансовою безпекою підприємств / Л. А. Некрасенко, Ю. М. Рибалка [Елетронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.pdaa.edu.ua/sites/default/files/nppdaa/3.2/162.pdf>.
4. Портнова Г. О., Антоненко В. М. Фінансова безпека підприємств: сучасні погляди щодо сутності та оцінки / Г. О. Портнова, В. М. Антоненко // Збірник наукових праць Національного університету державної податкової служби України. – 2012. – № 1. – С. 345 – 355

СВІТОВИЙ ДОСВІД РЕАЛІЗАЦІЇ ПІДХОДІВ ДО АНТИКРИЗОВОГО ФІНАНСОВОГО УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ

ДРАГІЦИНА Ю. О.

(науковий керівник – к.е.н., доц. Полтініна О. П.)

Впродовж останніх років чинник кризи відігравав найважливішу роль на підприємствах переважної більшості галузей національної економіки. Подолання кризового стану підприємства потребує адекватного, унікального та комплексного застосування антикризового управління, яке б мало за мету мінімізацію ризику втрати контролю над ситуацією. Дана тема була висвітлена в працях закордонних і вітчизняних вчених-економістів, серед яких такі автори, як: Аніщенко Л.О., Берест М.М., Коротков Е.М., Кривов В.Д., Пінк Ф., Продіус І.П., Родіонова Н.В., та ін. Актуальність даної теми полягає в тому, що світова фінансова криза дестабілізувала загальний економічний розвиток країн, спричинивши поширення високих темпів інфляції, зростання безробіття, завмирання інвестиційних процесів.

Управління розвитком зарубіжних підприємств визначається розробленою стратегією, при цьому найбільший інтерес представляють концепції стратегічного управління, які, по-перше, вже показали свою ефективність і результативність при практичному застосуванні, і, по-друге, можуть адаптуватися до потреб підприємств в залежності від постійних змін зовнішніх умов їх діяльності [3, с. 237].

Існує три базових підходів до стратегічного управління розвитком підприємств, визначених зарубіжними вченими економістами, кожен з яких має свої особливості, переваги та недоліки [5].

Концепція BSC – система показників діяльності, згрупованих за чотирма критеріями, або перспективам роботи підприємства – фінанси, клієнти, внутрішні бізнес-процеси, навчання і розвиток. Вона дозволяє трансформувати стратегічні цілі розвитку підприємства в показники бізнес-процесів на кожному рівні управління, послідовно контролюючи процес реалізації даної стратегії; самодіяльне антикризове управління – сутність даного типу полягає в тому, що керівник підприємства, не володіючи спеціальною підготовкою з кризового управління розвитком і не маючи в штаті необхідного фахівця, робить спробу впоратися з кризовою ситуацією власними силами; кризовий консалтинг – у тих випадках, коли керівники або власники підприємства усвідомлюють, що вони не в змозі своїми силами ні оцінити масштаби проблем, ні впоратися з ними, вони звертається до відповідних фахівців за послугами з антикризового консалтингу.

За даними зарубіжних фахівців, прогнозування банкрутства є можливим за 1,5-2 роки. Щоправда, закордонний досвід не знає стільки форс-мажорних обставин, які знає підприємець в Україні. Тому комплексний аналіз має включати обов'язково аналіз виробництва та збуту продукції, фінансовий аналіз, використання трудового потенціалу, аналіз витрат та ціноутворення тощо [1].

Важливим критерієм неспроможності підприємства є можливість реабілітації боржника. У Франції та США мова йде про реабілітацію підприємства-боржника, а у Німеччині та Японії про реабілітацію його бізнесу. Реабілітація підприємства-боржника досягається шляхом знаходження компромісів, проведення реорганізаційних заходів. Реабілітація бізнесу має на увазі збереження виду діяльності, ділових зв'язків, робочих місць, персоналу.

Антикризове державне управління в країнах з розвинутою ринковою економікою виражається в різних формах. Наприклад, США реалізують політику антикризового управління через вдосконалення законодавства в галузі зайнятості, збільшення робочих місць, особливо для молоді, розробку регіональних структурних програм тощо.

Світовий досвід свідчить, що сконструйовані в різних країнах світу реалізація підходів антикризового управління забезпечує різні потенційні можливості для прогресивних соціально-економічних зрушень. Проте жоден з них не може бути використаний у чистому вигляді при формуванні політики антикризового управління в Україні [4]. Досвід різних країн, щодо антикризового управління дозволяє сформувати механізм та інститути в рамках ринкової економіки, затвердити фінансово-кредитні механізми, господарське та податкове законодавство та стимулювати до прогресивного соціально-економічного розвитку підприємств України. Позитивним досвідом для України було б використання механізму антикризового державного управління в періоди екстремального розвитку. Тобто, посилення державного контролю над галузями і підприємствами в період кризи до централізованого адміністрування в сферах виробництва і розподілу продукції [2]. В розвинених країнах, в якості превентивних антикризових заходів, спрямованих на запобігання або вихід з кризи окремих підприємств і цілих галузей, використовується розробка програми приватизації та їх реалізація. За допомогою таких заходів є пошук інноваційних структур підприємств, підвищення їх конкурентоспроможності.

Отже, розвиток антикризового управління в Україні може бути здійснено шляхом адаптації світового досвіду під умови господарювання держави, що призведе до збереження поточного стану розвитку підприємства, призупинить загострення кризи, виведення підприємства із кризового стану, застосування антикризових заходів і недопущенню її повторного прояву.

Література

1. Дейнека О. В. Взаємозв'язок масштабів та ефективності функціонування державного сектору економіки [Текст] / О. В. Дейнека // Актуальні проблеми економіки. – 2009. – № 9(99). – С. 58–64.
2. Храпкіна В. В., Чучко О. Н. Адаптація світового досвіду антикризового управління в Україні // Технологічний аудит і резерви виробництва. – 2015. – № 1/7(21). – С. 42–48.
3. Аніскін Ю. П. Управління корпоративними змінами по критерію стійкості / Ю. П. Аніскін. – М. : Омега-Л, 2009. – 404 с.
4. Коротков Є. М. Антикризове управління [Текст]: підручник. / під ред. Є. М. Короткова. – М.: ІНФРА-М, 2001. – 432 с.
5. Берест М. М. Теоретичне підґрунтя антикризового фінансового управління підприємством / М. М. Берест // БІЗНЕС ІНФОРМ. – 2014. – № 3. – С. 250 – 255.

СУТНІСТЬ ТА МЕТОДИЧНІ ПІДХОДИ ДО ОПТИМІЗАЦІЇ СТРУКТУРИ КАПІТАЛУ ПІДПРИЄМСТВА

ЄРМАК А.А.

(науковий керівник – к.е.н., доц. Полтініна О.П.)

Ефективність функціонування суб'єктів господарської діяльності визначається цілеспрямованим формуванням їх капіталу, пов'язаного з пошуком зовнішніх і внутрішніх джерел фінансування та визначення його оптимальної структури. Структура капіталу має значний вплив на рівень фінансового ризику, рентабельність та визначає можливість пошуку оптимального поєднання ризику та прибутковості. Тому дослідження оптимальної структури капіталу підприємства, як важливого чинника підвищення ефективності функціонування підприємств, набуває особливої актуальності.

Дослідженням оптимальної структури капіталу підприємства присвячені праці таких зарубіжних і вітчизняних вчених, як Д. К. Шим [1], В. Т. Головка [2], В. О. Подольська [3], О. С. Стоянова [4] та інші.

Поняття «оптимізація структури капіталу» визначається як пошук такого співвідношення між вартістю, втіленою в кошти підприємства, які належать йому та приносять прибуток, та вартістю, інвестованою в грошові кошти, що залучаються за умови їх повернення, яке дозволить суб'єкту господарювання максимізувати ефективність своєї діяльності.

На практиці не існує єдиного методу формування раціонального співвідношення власних та позикових коштів підприємства. Але існують певні фактори, врахування впливу яких дозволить сформувати таку оптимальну структуру капіталу, яка забезпечить умови найефективнішого його використання підприємством. До таких факторів відносяться: галузеві особливості діяльності підприємства, рівень ділової активності, стадія життєвого циклу, кон'юнктура товарного і фінансового ринків і високий рівень дохідності діяльності підприємства.

Існує три основних підходи до оптимізації структури капіталу. Перший метод – це оптимізація структури капіталу за критерієм максимізації рівня рентабельності власного капіталу, яка містить різні розрахунки з використанням механізму фінансового левериджу. Другий метод – забезпечення мінімальної вартості капіталу. Він базується на минулій оцінці вартості власного і позикового капіталу, розрахунку середньозваженої вартості капіталу і визначенні найреальнішої ринкової вартості суб'єкта господарювання. Третій метод – оптимізація структури капіталу за критерієм мінімізації фінансового ризику – пов'язаний з вибором різних комбінацій джерел фінансування оборотних і необоротних активів підприємства.

Для підвищення ефективності управління та для оптимізації структури капіталу найбільш поширеним у використанні є метод фінансового левериджу. Фінансовий леверидж – це використання суб'єктом господарювання позикового капіталу, яке призводить до зміни дохідності власного капіталу і дозволяє йому отримати додатковий прибуток на власний капітал. Ефект фінансового левериджу, в свою чергу, є показником,

який відображає рівень додаткового прибутку на власний капітал за різних комбінацій структури капіталу підприємства.

Оцінка та аналіз фінансового левериджу є механізмом, який забезпечує максимізацію рівня рентабельності при заданому рівні фінансового ризику.

За допомогою використання левериджу визначається взаємозв'язок між вартістю активів підприємства, які дозволяють отримати конкретний прибуток, і прибутком. Взагалі в економіці цей термін розглядається як фактор, зміна якого призводить до вагомих змін результативних показників. Фінансовий леверидж – це приріст рентабельності власних коштів, який отримано через використання кредиту, не дивлячись на його платність.

Розрахунок показника ефекту фінансового левериджу містить три складові: диференціал, податковий коректор, плече фінансового важеля.

Диференціал фінансового левериджу характеризує різницю між рентабельністю активів підприємства та середньою ціною позикових коштів. Друга складова – податковий коректор – є розміром прибутку, який залишається у підприємства, за вирахуванням податків, та свідчить про залежність ефекту левериджу від рівня оподаткування прибутку. Плече фінансового важеля визначає силу впливу цього важеля. Він свідчить про фінансову стійкість підприємства та показує, який розмір позикових коштів припадає на 1 гривню власних коштів.

Таким чином, фінансовий леверидж є однією з стратегічних характеристик економічного потенціалу підприємства.

Оптимізація структури капіталу підприємства за другим підходом – забезпечення мінімальної вартості капіталу – за головну мету має прояв тенденцій переміщення масштабу і складу капіталу в році, який передуює плановому, їх вплив на фінансову стійкість та ефективність застосування капіталу. На цьому етапі проводиться аналіз динаміки сукупного обсягу й найголовніших структурних елементів капіталу відносно з динамікою масштабу виробництва і обсягами реалізованої продукції. Також на цьому етапі окреслюються співвідношення власних та позикових коштів і аналізуються його тенденції. У складі позикового капіталу визначається співвідношення довгострокових та короткострокових фінансових зобов'язань, а також загальний розмір фінансових зобов'язань.

Оптимізація структури капіталу за критерієм мінімізації рівня фінансового ризику характеризується пошуком найдешевших джерел фінансування активів суб'єкта господарювання.

Література

1. Шим Дж. К. Финансовый менеджмент: пер. с англ.; изд. 2–е, стереотип. / Дж. Шим, Дж. Сигел. – М.: Изд. дом «Филинь», 1997. – 400 с.
2. Головка Т. В. Стратегічний аналіз : навч.-метод. посібн. / Т. В. Головка, С. В. Сагова ; за ред. М. В. Кужельного. – К. : КНЕУ, 2002. – 198 с.
3. Подольська В. О. Фінансовий аналіз : навч. посібн. / В. О. Подольська, О. В. Яриш. – К. : Центр навч. л-ри, 2007. – 488 с.
4. Стоянова Е. С. Финансовый менеджмент: теория и практика / Е. С. Стоянова. – М.: Перспектива, 2008. – 656 с.

ДОСЛІДЖЕННЯ ТЕОРЕТИЧНИХ ОСНОВ ОЦІНКИ КРЕДИТОСПРОМОЖНОСТІ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ

ІОНИНА І. В.

(науковий керівник – к.е.н., доц. Холодна Ю. Є.)

Оцінка кредитоспроможності суб'єктів господарювання залежить від сукупності складових показників, які відображають дійсний стан, тому оцінювати її потрібно максимально правдиво. Необхідно сформулювати методику оцінювання кредитоспроможності суб'єктів господарювання, яка найбільш повно оцінює здатність позичальника в повному обсязі й у визначений кредитною угодою термін розрахуватися за своїми борговими зобов'язаннями.[1,4].

Дослідженням проблем оцінки кредитоспроможності позичальника досліджували такі вітчизняні вчені-економісти: В. В. Галасюк, І. С. Гуцал, О. В. Дзюблюк, А. О. Єпіфанов, Н. Е. Крупська, А. М. Мороз, Е. Брігхем, Л. Гапенські та ін.

Метою є аналіз кредитоспроможності та фінансового стану позичальника, як основних характеристик фінансово-економічної діяльності підприємства для кредиторів

Вихідними даними для оцінки кредитоспроможності суб'єктів господарювання фінансової ТОВ «Домус» є коефіцієнти: абсолютної ліквідності, та рентабельності діяльності, рентабельності активів, оборотності активів, оборотності дебіторської заборгованості, оборотності кредитної заборгованості, маневреності власного капіталу, покриття, автономії за 2015-2017 роки. Результати розрахунку рівня кредитоспроможності ТОВ «Домус» надані в табл.1.

Найпростіший алгоритм формування кредитного рейтингу базується на такій формулі його розрахунку:

$$R = \sum_{i=1}^n w_i \times b_i,$$

де R – сумарна оцінка фінансових показників, бали;

b_i – оцінка i-го показника сукупності, бали.

Результат оцінки кредитоспроможності позичальника, зазвичай, зводиться до єдиного узагальненого показника – рейтингу, вираженого в балах. Для нього визначаються межі інтервалу коливання, при яких доцільне кредитування. За результатами оцінки фінансового стану позичальники класифікуються за класами:

Клас А. Позичальники надійні (неризикові) – понад 200 балів.

Клас Б. Позичальники з мінімальним ризиком – 160 – 200 балів.

Клас В. Позичальники із середнім ризиком – 135 – 160 балів.

Клас Г. Позичальники з високим ризиком – 110 – 135 балів.

Клас Д. Позичальники з повним ризиком – менше 110 балів [3].

Таблиця 1

Визначення рейтингу кредитоспроможності ТОВ «Домус»

Позначення	Назва показника	Значення показника	Ваговий коефіцієнт (w_i)	Бал за рейтингом
X1	Коефіцієнт покриття	7,500	0,2	1,500
X3	Коефіцієнт рентабельності діяльності	0,042	0,178	0,008
X2	Коефіцієнт автономії	0,510	0,156	0,080
X5	Коефіцієнт рентабельності активів	0,045	0,133	0,006
X6	Коефіцієнт маневреності власного капіталу	0,410	0,111	0,046
X7	Коефіцієнт оборотності активів	1,260	0,089	0,112
X8	Коефіцієнт оборотності ДЗ	2,810	0,067	0,188
X9	Коефіцієнт оборотності КЗ	0,011	0,044	0,001
X4	Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,100	0,022	0,002
Загальний рейтинг				1,942

Згідно таблиці 1 рейтинг ТОВ «Домус» складає 194,2 бали, що відповідає класу Б «Позичальники з мінімальним ризиком» проведених розрахунків, можна зробити висновок. Отже, проведений аналіз кредитоспроможності дозволяє зробити висновок, що ТОВ «Домус» може бути цікавим банку як позичальник та, може вважатись надійним. Найпоширенішим недоліком у діяльності банків з питання оцінки кредитоспроможності є відсутність достатнього інформаційного забезпечення про поточний фінансовий стан позичальників. Також не можна ігнорувати випадки умисного спотворення позичальниками офіційної бухгалтерської звітності. Інформаційна база аналізу та оцінки кредитоспроможності має бути доповнена урахуванням різноманітності факторів, що мають безпосередній вплив на рівень кредитоспроможності суб'єкта господарювання, який виступає потенційним позичальником. Таким чином вдосконалення інформаційного забезпечення, розширення складу показників фінансового аналізу для отримання інформації, проведення аналізу можливих джерел погашення зобов'язань за кредитом допоможуть банку якісніше обрати надійних позичальників.

Література

6. Про кредитування [Електронний ресурс]: положення Національного банку України від 28 вересня 1995 р. № 246 // Верховна Рада України: офіційний веб-сайт. – Режим доступу: <http://goo.gl/fL2Wpf>. – Станом на 01.11.2017.
7. Агапова Т.Н. Кластеризация заемщиков с многомерными характеристиками / Т.Н. Агапова // Финансы и кредит. – 2004. – № 4 (142). – С. 12–15.
8. Кравченко В.П. Удосконалення оцінки кредитоспроможності позичальника // Банківська справа. – 2009. – № 1. – с. 27.
9. Кредитоспроможність : [визначення] [Електронний ресурс] // Національний банк України. – Режим доступу: <http://goo.gl/xZZuoZ>.

ЕКОНОМІЧНА СУТНІСТЬ ТА ЗМІСТ ПОНЯТТЯ ФІНАНСОВОГО ПОТЕНЦІАЛУ

КАЛАШНИК К. В.

(науковий керівник – к.е.н., доц. Кіна М. О.)

В умовах нестабільності та мінливості ринкового середовища країни, кожне підприємство має адекватно оцінювати рівень своїх можливостей та раціонально розпоряджатися власними ресурсами. Забезпечення ефективної діяльності підприємства та підвищення його конкурентоспроможності стали першочерговими задачами керівництва підприємства. Адже фінансовий потенціал являє собою потужний елемент для оперативного та стратегічного впливу на виробничо-господарську діяльність та економічний розвиток підприємства. А на сьогоднішній день фінансовий потенціал вважається ще й одним із факторів, що визначає успішність діяльності підприємства. Адже від фінансового потенціалу залежить рівень конкурентоспроможності та інвестиційна привабливість підприємства.

Визначенню сутності фінансового потенціалу підприємства присвячено роботи провідних вітчизняних та закордонних дослідників. Серед них І.Т. Балабанова, О.М. Волкова, В. В. Ковальова, М.Н. Крейніна, Н.О. Русак, В.С. Стоянова, О.О. Терещенко та ін. Проте, не зважаючи на інтерес вчених до теорії фінансового потенціалу підприємства, є низка проблем, що потребують подальшого ґрунтовного дослідження та опрацювання.

На основі аналізу літератури було проведено контент-аналіз основних існуючих визначень даної категорії. (див. табл. 1)

Таблиця 1

Характеристика змісту поняття «фінансовий потенціал»

Автор	Визначення поняття «фінансовий потенціал»	Основні елементи поняття
Ковальов В. [1 Ошибка! Источник ссылки не найден.]	Це характеристика фінансового положення та фінансових можливостей підприємства.	Фінансові можливості
Путятин Ю. О. [2]	Це сукупність фінансових спроможностей і можливостей підприємства	Сукупність спроможностей
Онишко С. В. [3, с.67–68]	Фінансовий потенціал відображає не лише наявні фінансові ресурси, а й їхні резерви, котрі можуть бути використані за певних умов	Фінансові ресурси та їхні резерви
Свірський В. [4, с. 50]	Це сукупність наявних та потенційних фінансових ресурсів, що можуть бути мобілізовані та реалізовані фінансовою системою за певних умов для забезпечення сталих темпів	Сукупність наявних та потенційних фінансових ресурсів

	економічного зростання у визначений період часу	
--	---	--

При всій різниці джерел і використовуваних формулювань, досить явно простежується повторюваність основних структурних елементів цього поняття. З'являється можливість проаналізувати дані елементи на предмет виявлення найбільш часто згадуваних актуальних характеристик фінансового потенціалу підприємства. Рейтинг основних елементів та кількість їх повторень представлені на рис. 1.

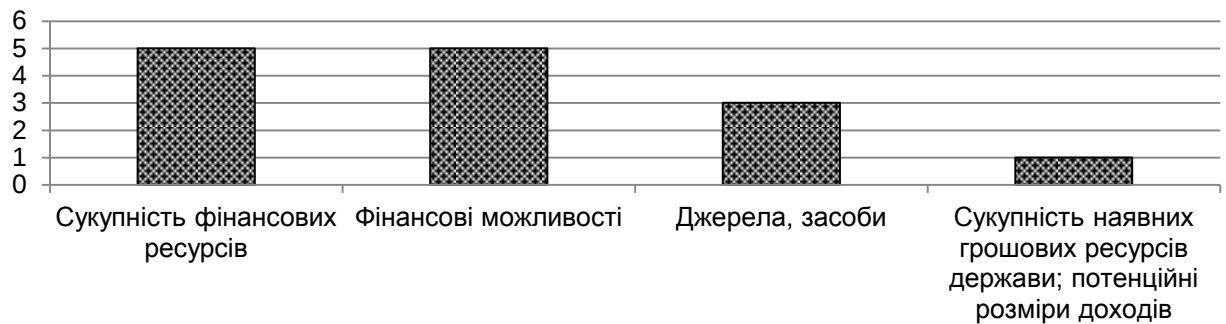

Рис. 1. Рейтинг основних елементів поняття «фінансовий потенціал»

Дані, отримані в результаті контент-аналізу поняття «фінансовий потенціал», показують, що в цілому позиції авторів свідчать про комплексний підхід до визначення набору основних елементів цього поняття.

Ключові елементи, виявлені в результаті аналізу різних трактувань понять «фінансовий потенціал», дозволяють сформулювати наступне визначення поняття «фінансовий потенціал підприємства» – це обсяг фінансових ресурсів підприємства та його можливостей за рахунок яких існує потенційна можливість збереження стійкості підприємства, підвищення його конкурентоспроможності, отримання наперед визначеного позитивного фінансового результату, що може бути реалізованим внаслідок управлінського впливу з метою досягнення певного наперед визначеного рівня розвитку підприємства як на певний момент часу, так і у перспективі.

Література

1. Ковалев В. В. Финансовый анализ: управление капиталом. Выбор инвестиций. Анализ отчетности / В. В. Ковалев. – М. : Финансы и статистика, 2011. – 432 с.
2. Путятин Ю. О. Фінансові механізми стратегічного управління розвитком підприємства : монографія / Ю. О. Путятин., О. І. Пушкар., О. М. Тридід. – Х. : Основа, 2009. – 488 с.
3. Онишко С. В. Фінансовий потенціал інноваційного розвитку економіки / С. В. Онишко // Фінанси України. – 2010. – № 6. – С. 67–74.
4. Свірський В. Фінансовий потенціал: теоретико-концептуальні засади / В. Свірський // Світ фінансів. – 2011. – № 4 (13). – С. 43–51.

СУЩНОСТЬ ПОНЯТИЯ УПРАВЛЕНИЯ ОБОРОТНЫМИ АКТИВАМИ ПРЕДПРИЯТИЯ

КАМРАН К.

(науковий керівник – к.е.н., доц. Меренкова Л.А.)

В современных условиях хозяйствования роль оборотных активов предприятия повышается, поскольку именно в этой имущественной составляющей кроется основа его финансовой устойчивости. Формирование оборотных активов в оптимальном объеме играет значительную роль в обеспечении непрерывности производственно-хозяйственной деятельности предприятия, а ускорение оборачиваемости оборотных активов способствует повышению уровня рентабельности производства. В этих условиях особую актуальность приобретают вопросы организации эффективной системы управления оборотными активами предприятия.

Теоретико-методические подходы к управлению оборотными активами предприятия нашли отражение в работах таких учёных-экономистов, как И.А. Бланка, А.Н. Поддерёгина, Е.С. Стояновой, Е.В. Быковой, В.В. Ковалёва, Н.Ф. Самсонова, В.Д. Фетисова, Джеймс К. Ван Хорна, Джон М. Ваховича, Е.Е. Ионина, С.Ф. Кантур, В.А. Стеблиевской, О.П. Пархоменко, Л.В. Рудюк, А.А. Садекова, Е.А. Колодяжной и др. Анализ публикаций свидетельствует о серьёзном расхождении мнений авторов по поводу определения сущности управления оборотными активами предприятия, что является целью данной работы.

По мнению Бланка И. О. управление оборотными активами предприятия – это система принципов и методов разработки и реализации управленческих решений, связанных с формированием оборотных активов, их эффективным использованием в различных видах деятельности предприятия и организацией их оборота. [1, с. 69]

Ван Хорн Дж. К., Вахович Дж. М. определяют управление оборотными активами как составляющую управления оборотным капиталом в совокупности с финансированием, необходимым для поддержания надлежащего уровня и структуры текущих активов. [2, с. 363]

С точки зрения Ковалева В.В. управление оборотными активами предприятия – это определение объема и структуры текущих активов, источников их покрытия и соотношения между ними, достаточного для обеспечения непрерывности и эффективности текущей деятельности предприятия. [3, с. 667]

Известный отечественный ученый Поддерегин А.Н. определяет управление оборотными активами предприятия как комплекс мероприятий, направленных на обеспечение условий оптимизации и непрерывного процесса воспроизводства оборотных активов, формирования достаточного объема, рациональной структуры и эффективной организации их использования. [4, с. 184]

По мнению Стояновой Е.С. сущность управления оборотными активами заключается в определении достаточного уровня и рациональной

структуры текущих активов, а также величины и структуры источников их финансирования. [5, с.128]

Таким образом, управление оборотными активами предприятия рассматривается в исследованиях ученых как система принципов и методов разработки и реализации управленческих решений, как составляющая управления оборотным капиталом в совокупности с финансированием, как процесс определения объема и структуры текущих активов, источников их покрытия и соотношения между ними, как комплекс мероприятий, направленных на обеспечение условий оптимизации и непрерывного процесса воспроизводства оборотных активов.

Все ученые подчеркивают, что в управлении оборотными активами главными задачами является обеспечение достаточного объема оборотных активов и рациональной их структуры, необходимых для непрерывной производственно-хозяйственной деятельности предприятия, определение и оптимизация источников их финансирования, обеспечение эффективного использования оборотных активов. Таким образом, в управлении оборотными активами выделяют формирование величины и структуры оборотных активов, а также обеспечение рационального соотношения и достаточного объема источников их финансирования.

Главная цель управления оборотными активами заключается в обеспечении их достаточности для нормального функционирования предприятия, а также в эффективном их использовании в производственно-хозяйственной деятельности.

Достижение этой цели предполагает решение задач: формирование оптимального состава и структуры оборотных средств; обоснованное определение потребности предприятия в оборотных средствах; формирование состава и рационализация структуры источников финансирования оборотных средств; максимизация эффективности использования оборотного капитала в деятельности предприятия [6, с. 39].

Подводя итог вышеизложенному, можно определить сущность управления оборотными активами предприятия как процесс принятия управленческих решений, направленных на определение достаточного объема и оптимальной структуры оборотных активов, а также величины и структуры источников их финансирования для обеспечения непрерывности воспроизводственного процесса и высокой эффективности производственно-хозяйственной деятельности предприятия.

Література

1. Бланк И. А. Управление активами / И. А. Бланк. – К. : Ника-Центр, 2004. – 656 с.
2. Ван Хорн. Основы финансового менеджмента: учеб. пособие / Дж.К. Ван Хорн, Дж. М. Вахович (мл.). - М.: ООО «И. Д. Вильямс», 2008. - 1232 с.
3. Ковалев В. В. Финансовый менеджмент: теория и практика / В. В. Ковалев .- 2-е изд., перераб. и доп. - М.: ТК Велби, 2007. - 1024 с.
4. Поддєрьогін А. М. Фінансовий менеджмент : підручник / кер. кол. авт. і наук. ред. проф. А. М. Поддєрьогін. – К. : КНЕУ, 2008. – 536 с.
5. Стоянова Е. С. Финансовый менеджмент : теория и практика / под ред. Стояновой Е. С. – М. : Перспектива, 2008. – 344 с.
6. Бондаренко О. С. Управління поточними активами: теоретичні основи та практичне застосування / О.С. Бондаренко //Вісник Хмельницького національного університету. – 2005. - №3 (66). – С .51–56.

ФАКТОРИ ВПЛИВУ НА ФІНАНСОВИЙ ПОТЕНЦІАЛ ПІДПРИЄМСТВА

КАПУСТЯНКО Ю.О.

(науковий керівник – к. е. н., доц., Добринь С.В.)

Взаємодія з зовнішнім середовищем – необхідна умова діяльності підприємства або організації, яке дозволяє взаємодіяти з продавцями та виробниками товарів, покупцями, державою і громадськими організаціями. Існує проблема впливу ряду факторів на фінансовий потенціал підприємства, так як підприємство чи організація не може бути ізольованим від ринку.

Зовнішні фактори не залежать від діяльності підприємства, але можуть мати значний вплив на величину прибутку, що є основною метою діяльності будь-якого підприємства.

Внутрішні фактори також впливають на фінансовий потенціал діяльності підприємства, це ті фактори, які безпосередньо залежать від самої організації чи підприємства та значно впливають на отриманий результат.

Фактори, які обумовлені зростанням обсягу виробництва продукції, робіт або послуг і фактори ресурсного характеру відносяться саме до внутрішніх [1].

Метою роботи є визначення факторів впливу на фінансовий потенціал підприємства.

Узагальнивши результати пошуку матеріалів можна сказати, що до зовнішніх факторів відносяться: економічні, соціально – культурні, політико – інституційні, науково – технічні, природно – екологічні, демографічні фактори, тенденції ресурсного забезпечення; структурні тенденції, а також фактори міжнародного середовища [3, 4].

Істотною мірою на функціонування фінансового потенціалу підприємства впливають зміни в законодавстві, соціальні чинники, процеси виробництва продукції і послуг завжди знаходяться в конкретному зв'язку з економічним середовищем: рівнем зайнятості, платіжним балансом, темпами економічного зростання.

Фактор науково-технічного прогресу має неабиякий вплив на діяльність підприємства. Цей фактор визначає можливість підвищувати ефективність виробництва, а, отже, ефективність способів задоволення споживачів. Для того щоб організація могла бути конкурентоспроможною, необхідно збирати, зберігати і розподіляти великі обсяги інформації про новації, що виникають в середовищі діяльності [2].

Істотний вплив на фінансові результати організації або підприємства має такий зовнішній фактор як інфляція.

Висока інфляція негативно впливає на відтворювальний процес і є основним дестабілізуючим фактором розвитку виробництва і стійкості фінансового становища підприємств [3].

Фактори зовнішнього середовища можна розглядати як можливості та загрози для підприємства, їх позитивний чи негативний вплив на організацію буде залежати від ефективності управління та адаптивності підприємства.

Тому головним завданням керівництва кожного підприємства є ретельне дослідження поведінкового впливу зовнішніх факторів на життєздатність економічної одиниці, своєчасне визначення найсуттєвіших за впливом зовнішніх факторів та оптимізація їх впливу на підприємство [3].

На фінансовий потенціал діяльності підприємства також впливає ряд внутрішніх факторів: виробничі, маркетингові, управлінські та фінансові фактори [4].

Зниження ефективності використання виробничих ресурсів підприємства може привести до зниження його виробничої потужності і як наслідок до високого рівня собівартості продукції та збитків [5].

На фінансовий потенціал впливає також обсяг виробництва продукції.

Зміна обсягу виробництва прямо пропорційно впливає на величину змінних витрат. Для того, щоб досягти отримання позитивного фінансового результату, підприємству потрібно визначити оптимальний обсяг виробництва, який дозволить досягти найкращих результатів діяльності.

Найвагомішим фактором, який впливає на фінансовий потенціал підприємства є собівартість. Сутність собівартості полягає в тому, що вона показує виражені в грошовій формі сукупні витрати конкретного підприємства на виробництво і реалізацію продукції [5].

Для підвищення ефективності господарювання, забезпечення розвитку та конкурентоспроможності підприємства на ринку слід постійно шукати шляхи зниження собівартості продукції та розробляти і впроваджувати у діяльність відповідні заходи, спрямовані на підвищення прибутку.

Таким чином, на фінансовий потенціал підприємства впливає велика кількість показників, які пов'язані між собою і характеризують різні боки фінансово-господарської діяльності підприємства. Враховуючи всі існуючі фактори впливу на фінансовий потенціал підприємства та прораховуючи можливі збитки можна передбачити ризики і досягти фінансової стабільності.

Література

1. Гайдар С. Агрегативний підхід до оцінки фінансової стійкості торговельних підприємств / С. Гайдар // Економічний аналіз. – 2012. – Вип. 3 (19). – С. 147 – 150.
2. Руда Р.В. Аналіз фінансового стану підприємств та його значення в сучасних умовах / Р.В. Руда // Вісник Бердянського університету менеджменту і бізнесу. – 2009. – № 3 (7). – С. 54-59.
3. Турило А.М. Теоретико-методологічні засади визначення сутності і оцінки категорії “економічний стан підприємства” / А.М. Турило, А.В. Агапова // Актуальні проблеми економіки. – 2010. – № 2 (104). – С. 156 – 159.
4. Федонін О.С., Репіна І.М., Олексюк О.І. Потенціал підприємства: формування та оцінка: Навч. посібник. – К.: КНЕУ, 2014. – 316 с.
5. Шумська С.С. Фінансовий потенціал України: методологія визначення та оцінки // Фінанси України. – 2015. – № 5. – С. 56 – 57.

СУТНІСТЬ ТА ЗМІСТ ЕКОНОМІЧНОЇ КАТЕГОРІЇ «АНТИКРИЗОВЕ ФІНАНСОВЕ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ»

КАШУБА Т. С.

(науковий керівник –к.е.н., доц.Берест М.М.)

Упродовж років незалежності української держави прояви кризових явищ постійно супроводжують діяльність суб'єктів господарювання. Кризові явища стали звичайною реальністю вітчизняних підприємств, і науковці постійно шукають нові рішення, щоб їм протидіяти. Тому дослідження теоретичних та методологічних засад антикризового фінансового управління підприємствами уявляється актуальним.

Проблеми здійснення антикризового фінансового управління розглядалися у працях таких вітчизняних та зарубіжних учених, як І. Ансофф, Е. Уткін, О. Градов, А. Грязнова, Є. Коротков, І. Бланк, С. Кован, В. Захаров, А. Блинов, Т. Калінеску, О. Терещенко, С. Фінк тощо. Їх аналіз свідчить про те, що поняття та інструментарій антикризового менеджменту, а також рекомендації щодо розробки ефективної системи антикризового управління на підприємстві при загрозі банкрутства потребують подальшого дослідження та удосконалення.

Метою роботи є розкриття сутності та змісту економічної категорії «антикризове фінансове управління підприємством» та аналіз підходів до її визначення.

Дослідження сутності антикризового управління завжди супроводжується вивченням його характеристик, специфічних особливостей, економічних, управлінських, організаційних і інституціональних відносин, проблем, механізмів та функціональних елементів процесу антикризового управління тощо.

Антикризове управління в зарубіжній літературі [3] найчастіше розглядається як зовнішнє управління, що здійснюється спеціально підготовленими та запрошеними на підприємство фахівцями і доцільно тільки на підприємствах, банкрутство яких має негативні суспільні наслідки.

Антикризове управління повинно торкатись всіх сторін фінансово-господарської діяльності підприємства, особливо фінансової діяльності, для чого використовують спеціальний вид антикризового управління — антикризове фінансове управління.

І.О. Бланк [2] вбачає в антикризовому фінансовому управлінні систему принципів та методів розробки й реалізації спеціальних управлінських рішень, які направлені на попередження та подолання фінансових криз підприємства, а також мінімізацію їх негативних наслідків.

О.О.Терещенко визначає поняття «антикризове фінансове управління» як управління, у процесі якого застосовані специфічні методи та прийоми управління фінансами, які дають змогу забезпечити безперервну діяльність підприємств на основі управління зовнішніми та внутрішніми ризиками профілактики та нейтралізації фінансової кризи [6].

Існує також інше визначення цього терміну. Так, Т.В. Калінеску вважає, що антикризове фінансове управління — це система прийомів та методів управління фінансами, спрямована на попередження фінансової кризи та

банкрутства підприємства [4]. В даній версії маємо акцент тільки на недопущенні кризи, не враховуючи аспект боротьби з існуючою фінансовою кризою на підприємстві.

В досліджених визначеннях можемо виділити основне ключове слово, яке характеризує поняття «антикризове фінансове управління», а саме «система», що підтверджує системний характер даної економічної категорії.

Антикризове фінансове управління тісно пов'язане з фінансовими кризами. Фінансові кризи є підвидом кризових явищ, які можуть бути на підприємстві. Саме вони завдають найбільшої шкоди економіці підприємства і спричиняють банкрутства. Тому антикризове фінансове управління повинно бути спрямоване як на запобігання розвитку кризи на підприємстві, так і на подолання її наслідків.

Антикризовому фінансовому управлінню підприємством притаманні такі основні положення [5]:

антикризове управління має стратегічну спрямованість та повинне активізуватися з моменту початку існування суб'єкта господарювання;

головною метою антикризового фінансового управління є забезпечення стійкого функціонування та розвитку підприємства за будь-яких економічних, політичних і соціальних метаморфоз у країні;

антикризове фінансове управління завжди потребує пошуку тих виходів із кризового становища, які б забезпечили отримання прибутку не тільки у короткостроковому, а й у довгостроковому періоді;

у процесі антикризового фінансового управління застосовуються, в основному, ті управлінські інструменти, що дають змогу усунути як тимчасові фінансові ускладнення, так і розв'язати інші назрілі проблеми підприємства;

антикризове фінансове управління націлене на те, аби навіть у складній ситуації, ввести в дію такі управлінські та фінансові механізми, які б дали змогу подолати труднощі з найменшими втратами.

Таким чином, антикризове фінансове управління являє собою систему методів, прийомів та інструментів управління фінансами, спрямовану на попередження та/або подолання наслідків фінансової кризи на підприємстві.

Література

1. Базилінська О. Я. Фінансовий аналіз: теорія та практика : навч. посіб. / О.Я. Базилінська. – К.: ЦУЛ, 2009. – 328 с
2. Бланк И.А. Управление финансовой безопасностью предприятия / И.А. Бланк. – К.: Эльга, Ника-центр, 2004. – 784 с.
3. Давиденко Н. М. Антикризове управління / Н. М. Давиденко // Проблеми трансформації соціально-економічної системи в Україні. – 2004. – № 6. – С. 141–148.
4. Калінеску Т.В. Фінансовий менеджмент: Навчальний посібник. / Т.В. Калінеску. — Луганськ: вид-во СНУ ім. В. Даля, 2010. – 372 с.
5. Лігоненко Л.О. Антикризове управління підприємством: теоретико-методологічні засади та практичний інструментарій: монографія / Л.О. Лігоненко. – К. : КНТЕУ, 2004. – 580 с.
6. Терещенко О. О. Фінансова діяльність суб'єктів господарювання: навч. посіб. / О.О. Терещенко – К.: КНЕУ, 2004. – 554 с.

СУТНІСТЬ ТА ЗМІСТ ЕКОНОМІЧНОЇ КАТЕГОРІЇ «КАПІТАЛ ПІДПРИЄМСТВА» ТА ШЛЯХИ ЙОГО ОПТИМІЗАЦІЇ

КИРПИЧОВ В. А.

(науковий керівник – к.е.н., доц. Юшко С. В.)

Проблема використання капіталу українських підприємств є дуже актуальною в умовах конкуренції та невпинної глобалізації ринку. Капітал підприємства є одним із найважливіших показників ринкової вартості компанії, а його обґрунтована структура безпосередньо визначає успішний розвиток і ефективність діяльності господарюючого суб'єкта.

Серед науковців, які приділяли значну увагу капіталу, слід відзначити таких І. А. Бланк, Т. В. Головки, С. В. Сагова, А. Г. Семенов, В. О. Подольська, Є.І. Шохин, О. В. Яріш.

Метою роботи є розкриття сутності та змісту економічної категорії «капітал підприємства» та шляхів його оптимізації.

На сьогодні в економічній літературі немає єдиного визначення поняття «капітал підприємства». Шохин Є.І. вважає, що з одного боку, під капіталом підприємства розуміють сукупність акціонерного капіталу, емісійного доходу та нерозподіленої прибутку, що міститься в балансі підприємства. З іншого боку, капітал - це всі довгострокові джерела коштів [1]. За визначенням І.О. Бланка, під капіталом підприємства розуміється накопичення шляхом збереження запасів економічних благ у вигляді грошових коштів та капітальних товарів, що залучається власниками в економічний процес, як інвестиційний ресурс і фактор виробництва з метою отримання прибутку [2]. Таким чином, капітал - одна з головних економічних категорій, яка включає загальну суму фінансових і реальних грошових коштів, які знаходяться в обороті і беруть участь у виробництві.

Під структурою капіталу підприємства, як правило, розуміють співвідношення його власного і позикового капіталу, що залучається для фінансування операційної діяльності. Його оптимальна структура є необхідною умовою для ефективної роботи підприємства. І. В. Викиданець, О.С. Стоянова, А. Гропеллі, В. Г. Белоліпецький, Р.С. Каплан, Д. П.Нортон, Г. Г. Кірейцев сходяться на думці, що оптимальна структура капіталу є таким співвідношенням власного та залученого капіталу, яке призводить до максимізації вартості акцій підприємства. З іншого боку, І. О. Бланк зазначає, що оптимальна структура капіталу – це таке співвідношення використання власних і залучених джерел, за якого забезпечується найбільш ефективна пропорційність між коефіцієнтом фінансової рентабельності та коефіцієнтом фінансової стійкості, тобто максимізується його ринкова вартість [2]. Подібне поняття оптимальної структури капіталу дають В. О. Подольська, О. В. Яріш [3] та Т. В. Головки, С. В. Сагова [4], які вважають, що оптимальна структура капіталу – таке співвідношення між власним і позиковим капіталом, за якого забезпечується найефективніша пропорційність між доходністю та фінансовою стійкістю підприємства. Виходячи з даного визначення, можна констатувати, що не існує

однозначного розуміння оптимальної структури капіталу, яке б задовольняло інтереси усіх господарюючих суб'єктів, а отже визначеного критерію оптимізації-відсоткового співвідношення власного і позикового капіталу.

Науковці виділяють три основні методи оптимізації структури капіталу:

1. Оптимізація структури капіталу за критерієм максимізації рівня прогнозованої фінансової рентабельності. Цей метод ґрунтується на багатоваріантних розрахунках рівня фінансової рентабельності (рентабельності власного капіталу) при різній структурі капіталу.

2. Оптимізація структури капіталу за критерієм мінімізації її вартості. Метод ґрунтується на попередній оцінці власного і позиченого капіталів за різних умов їх формування, обслуговування та здійснення багатоваріантних розрахунків середньозваженої вартості капіталу і, таким чином, пошуку найбільш реальної ринкової вартості підприємства.

3. Оптимізація структури капіталу за критерієм мінімізації рівня фінансових ризиків. Він пов'язаний з процесом диференційованого вибору джерел фінансування різних складових активів підприємства: необоротних активів, оборотних активів (з відокремленням їх на постійну і змінну частини) [5].

Відповідно, для кожного підприємства повинна бути знайдена властива тільки йому структура, яка б оптимізувала результати його фінансово-господарської діяльності та була призначена для реалізації, як мінімум, двох з можливих цілей розвитку - збільшення прибутковості або орієнтація на збереження стабільності.

Всі три методи оптимізації капіталу можуть використовуватись на підприємстві, і їх вибір пов'язаний з тим на якому шляху свого розвитку воно знаходиться. На наш погляд найбільш доцільним є метод оптимізації капіталу за критерієм його вартості, адже середньозважена вартість капіталу – головний критеріальний показник оцінки ефективності формування капіталу підприємства.

Таким чином проведене дослідження свідчить про значну увагу науковців до трактування терміну «капітал», «оптимальна структура капіталу підприємства». Досліджуючи точки зору економістів з приводу визначення поняття виявлено багатосторонність даної категорії. Також результати проведеного аналізу було виявлено шляхи та методи оптимізації капіталу підприємства, які допоможуть оптимізувати діяльність та покращити його фінансовий стан.

Література

1. Шохин Е. І. Фінансовий менеджмент: теорія і практика: навч. посіб. / Е.І.Шохин – М. : ІД ФБК-ПРЕСС, 2004 – 408 с.
2. Бланк І. А. Управління формуванням капіталу / І. А. Бланк. – К. : Ніка-Центр, 2006. – 520 с.
3. Подольська В. О. Фінансовий аналіз :навч. посіб. / В. О. Подольська, О.В. Яріш. – К. : Центр навч. л-ри, 2007. – 488 с..
4. Головка Т. В. Стратегічний аналіз : навч.-метод. посіб. / Т. В. Головка, С. В. Сагова. – К. : КНЕУ, 2002. – 198 с. 7
5. Семенов А. Г. Методи оптимізації структури капіталу [Електронний ресурс] / А. Г. Семенов, С. А. Король. – Режим доступу : <http://www.nbuv.gov.ua/portal/%20>

ВПЛИВ ФАКТОРІВ ЗОВНІШНЬОГО СЕРЕДОВИЩА НА ФІНАНСОВИЙ СТАН ПІДПРИЄМСТВА

КІБАСОВА Т. І.

(Науковий керівник – к.е.н., доц. Добринь С. В.)

За умов переходу економіки України до ринкових відносин, суттєвого розширення прав підприємств у галузі фінансово-економічної діяльності значно зростає роль своєчасного та якісного аналізу фінансового стану підприємств, оцінки їхньої ліквідності, платоспроможності і фінансової стійкості та пошуку шляхів підвищення і зміцнення фінансової стабільності [1-4].

Оцінка фінансового стану підприємства вважається однією з найбільш важливих функцій управління будь-якого підприємства. Проведення даної оцінки носить не тільки ретроспективний характер, вона повинна випереджати розробку нових управлінських рішень, робити економічне обґрунтування цих рішень і служити основою для тактичного, оперативного та стратегічного планування.

Зіставлення визначень поняття «фінансовий стан» різними авторами і їх критичний аналіз дозволяє дати наступне трактування: фінансовий стан є економічною категорією, що характеризує розміщення, використання та власність фінансових ресурсів, а, крім того, їх достаток в будь-який момент часу.

Головна мета аналізу фінансового стану - своєчасно виявляти і усувати недоліки у фінансовій діяльності, знаходити резерви поліпшення фінансового стану підприємства і його платоспроможності. Результати та якість аналізу фінансового стану організації багато в чому визначається доступністю і якістю інформаційної бази [0, с. 63].

Оскільки діяльність підприємств являє собою комплекс взаємопов'язаних господарських процесів, то вона залежить від численних і різноманітних факторів, що впливають на неї. Якщо який-небудь фактор випадає з ланцюга розгляду, то оцінка впливу інших прийнятих в розрахунок факторів, а також висновки ризикують виявитися невірними [0, с. 14].

Аналіз факторів впливу особливо продуктивний на початкових етапах дослідження фінансового стану підприємства, коли необхідно виділити якісь попередні закономірності в досліджуваній області. Це дозволяє подальший аналіз зробити більш досконалим порівняно з аналізом на факторах, обраних довільно або випадково [0, с. 49-50].

Фінансовий стан підприємства залежить від безлічі факторів, які, в цілому, можуть класифікувати як внутрішні (залежні від діяльності підприємства) і зовнішні (які не залежать від його діяльності).

Найбільш доцільно розглянути детальніше зовнішні фактори, що мають найбільший вплив на фінансовий стан підприємства, оскільки до їх складу належать решта факторів у розрізі загальноприйнятих класифікаційних ознак.

Так, до зовнішніх факторів, що впливають на фінансовий стан підприємства, відносяться: економічні, фінансові, соціально політичні,

демографічні, науково-технічні.

Серед групи економічних чинників слід виділити наступні: стадія економічного розвитку країни, темп інфляції, інвестиційний клімат, кон'юнктура ринку, конкуренція, податкова політика, стан розвитку ринку.

Фінансові фактори зовнішнього середовища складаються з грошово-кредитної політики, валютної політики і рівня облікової ставки.

Соціально-політичні чинники включають: соціально-політична стабільність, рівень зайнятості населення, законотворча діяльність, регіональна і національна політика, антимонопольна політика, зовнішньоекономічна політика країни.

Демографічні фактори складаються з чисельності і структури населення, рівня життя населення і платоспроможного попиту.

Науково-технічні фактори: рівень розвитку науки і техніки, динаміка інноваційного процесу, міжнародне науково-технічне співробітництво [0].

Дія зовнішніх чинників зумовлено загальним макроекономічним станом, що склався в країні, і їх виникнення безпосередньо не пов'язане з діяльністю підприємства. Найчастіше зовнішні чинники впливають на фінансовий стан підприємства не прямо, а опосередковано через вплив на внутрішні чинники.

Одним з базових зовнішніх факторів є стадія економічного розвитку країни. Залежно від того, на якій стадії розвитку перебуває економіка країни, будуть відрізнятися такі показники, як темпи зростання валового національного продукту, рівень доходів і прибутковості підприємств. Так, на кризовій стадії знижується ліквідність і платоспроможність підприємств, що негативно впливає на фінансовий стан підприємств [0, с. 67].

На думку багатьох вчених-економістів, найбільшу загрозу для фінансової стійкості підприємства має негативний вплив економічних і фінансових факторів, так як їх комплексна дія може значно погіршити фінансовий стан підприємства і привести до його банкрутства і ліквідації.

Таким чином, ретроспективна і поточна оцінка впливу зовнішніх факторів дозволяє визначити, чи був негативний вплив на діяльність компанії, здатне привести його до справжньої кризи, і чи є потенціал успішного розвитку в майбутньому при використанні всіх наявних можливостей. І оскільки зовнішні фактори не контрольовані, професійний керівник повинен розпізнавати зміни зовнішнього середовища і вміти адаптувати під них внутрішні ресурси підприємства.

Література

1. Ковальов А.І. Аналіз фінансового стану підприємства: навчальний посібник / А.І. Ковальов, В.П. Привалов. - 7-е вид., Испр. і доп. - М.: Центр економіки і маркетингу, 2012. - 256 с.
2. Самсонов, Н.Ф. Фінансовий менеджмент: навч. посібник / Н.Ф. Самсонов, Н.П. Баранникова, А.А. Володін та ін.; За заг. ред. Самсонова. - М.: Фінанси: ЮНІТИ, 2008. - 495 с.
3. Абрютина, М.С. Аналіз фінансово-економічної діяльності підприємства: навчальний посібник / М.С. Абрютина, А.В. Граčov. - 3-е вид., Испр. і доп. - М.: Річ навіть і сервіс, 2013. - 272 с.
4. Заюкова М.С. Теоретичні аспекти "Фінансовий стан підприємства". - [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://intkonf.org/k_e_n_zayukova_m_s_kjvalchuk_a_p

СУТНІСТЬ ТА ЗМІСТ ЕКОНОМІЧНОЇ КАТЕГОРІЇ «ФІНАНСОВІ РЕСУРСИ ПІДПРИЄМСТВА»

КОБИЛЬНИК Ю.В.

(науковий керівник – к.е.н., доц. Полтініна О.П.)

У сучасних економічних умовах спостерігається значна кількість проблем та негативних впливів на діяльність підприємств як у внутрішньому, так і в зовнішньому середовищі їх функціонування. У даному зв'язку перед суб'єктами господарювання гостро постає питання підвищення ефективності використання їх фінансових ресурсів, що виступають ключовою ланкою в формуванні матеріальної складової фінансово-господарської діяльності та забезпечують фінансову базу їх стійкого розвитку.

Вивченням сутності та визначенням фінансових ресурсів у своїх працях займалися: Василик О.Д., Опарін В.М., Ковальов В.В., Терьохін В.І., Поддєрьогін А. М., Огородник С.Я.

Метою роботи є розкриття сутності та змісту економічної категорії «фінансові ресурси підприємства» та аналіз підходів до її визначення.

Сутність фінансових ресурсів тісно пов'язана з економічною категорією "фінанси". Однак, незважаючи на тривалу історію існування фінансів як економічної категорії, проблема визначення сутності фінансових ресурсів на рівні підприємств в економічній науці залишається дискусійною.

Вивчаючи економічну природу такого фундаментального поняття, як фінансові ресурси підприємства, з'явилось безліч точок зору, що мають як спільні риси, так і істотні відмінності. Дослідженням терміну "фінансові ресурси" займався М.Я. Коробов, на його думку фінансові ресурси підприємства - це його власні і позичкові грошові фонди цільового призначення, які формуються в процесі розподілу та перерозподілу національного багатства, внутрішнього валового продукту і національного доходу та використовуються в статутних цілях підприємства [2]. За визначенням М.Я. Коробова, фінансові ресурси підприємства приймають форму грошових фондів.

В.І. Терьохін під фінансовими ресурсами розуміє фонди грошових коштів, які знаходяться в розпорядженні держави, господарюючих суб'єктів та населення, що утворюються в процесі розподілу та перерозподілу частини вартості валового внутрішнього продукту, та призначені для забезпечення розширеного відтворення та задоволення загальнодержавних потреб. З цього визначення випливає, що автор розмежовує фінансові ресурси та джерела їх формування, проте не враховує те, що використання підприємством грошових коштів для виконання фінансових зобов'язань перед бюджетом та позабюджетними фондами, банками, страховими компаніями здійснюється у нефондовій формі [5].

С.Я. Огородник формулює поняття "фінансові ресурси" враховуючи такі припущення: фінанси слід розглядати як складову частину виробничих відносин суспільства; поняття "ресурс" розглядається як щось таке, що може бути використане для досягнення певних цілей. Виходячи з цього фінансові ресурси розглядаються автором як грошові кошти, що сформовані у фондах цільового призначення для здійснення певних витрат. У його

твердженнях спостерігається та ж сама помилка, а саме не врахування в складі фінансових ресурсів грошових коштів, які використовуються у нефондовій формі [3].

Те, що фінансові ресурси підприємства існують у фондовій і не фондовій формах, підкреслюється С.В. Хачатуряном. На його думку, фінансовими ресурсами доцільно вважати частину коштів підприємства у фондовій і нефондовій формах, що формується в результаті розподілу виробленого продукту, залучається до діяльності підприємства з різних джерел і спрямовується на забезпечення розширеного відтворення виробництва [6].

В.В. Ковальов вважає, що трактування будь-якого фонду як джерела ресурсів для придбання активів не варто розуміти буквально - активи найчастіше набуваються у тому випадку, якщо у підприємства є достатні об'єми вільних грошових коштів, а не тому, що створено фонд. Не випадково підприємства не поспішають створювати різноманітні фонди, а акумулюють їх у вигляді нерозподіленого прибутку [1].

А.М. Поддєрьогін під фінансовими ресурсами розуміє усі грошові кошти, що є в розпорядженні підприємств, до яких належать грошові фонди й та частина грошових коштів, яка використовується в нефондовій формі [4].

Таким чином, дискусійними питаннями та те на що акцентують увагу автори при визначенні категорії є такі положення: автори по різному виділяють форми існування фінансових ресурсів(фондова, не фондова); ототожнення поняття «фінансові ресурси» та «грошові кошти», визначення поняття фінансових ресурсів як результату використання грошових коштів.

Отже, розглянувши визначення різних авторів щодо сутності фінансових ресурсів можна зробити висновок, що фінансові ресурси – це сукупність грошових коштів у фондовій та не фондовій формі, сформованих із зовнішніх та внутрішніх джерел, що знаходяться в розпорядженні підприємства на правах як власності, так і тимчасового володіння.

Література

1. Ковалев В.В. Финансы / В.В. Ковалев. - [2-е изд., перераб. и доп.]. - М.: ТК Велби, изд-во "Проспект", 2015. - 640 с.
2. Коробов М.Я. Фінансово - економічний аналіз діяльності підприємств: [підручник] / М.Я. Коробов. - К.: Вид-во "Знання". - 2012. - С. 378.
3. Огородник С.Я. Финансово-кредитные методы повышения эффективности промышленного производства / С.Я. Огородник. - К: КНЕУ, 2011. – 108 с.
4. Поддєрьогін А. М. Фінанси підприємств : навчальний посібник / А. М. Поддєрьогін, М. Д. Білик, Л. Д. Буряк та ін.. – К. : Вид-во КНЕУ, 2008. – 7-ме вид., (без змін). – 552 с.
5. Терьохін В.І. Финансовое управление фирмой / В.І.Терьохін. - К.: Ника-Центр, 2008. – 298с.
6. Хатачурян С.В. Сутність фінансових ресурсів та їх класифікація / С.В. Хатачурян — К : Фінанси України. - 2013. - № 4 – 77с.

СУТНІСТЬ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМ ПОТЕНЦІАЛОМ ПІДПРИЄМСТВА

КОРНЮЩЕНКО А.С.

(науковий керівник – к.е.н., доц. Лелюк С.В.)

Управління фінансами суб'єкта господарювання в сучасній ринковій економіці охоплює всі елементи загальної системи управління бізнесом. Стан фінансів підприємств залежить, в першу чергу, від їх фінансового потенціалу, що слугує одним з найважливіших індикаторів реакції економіки України на управлінські рішення, а його зростання показує ефективність реалізованої політики, конкурентоспроможність і стійкість розвитку не тільки суб'єктів господарювання, але й всієї країни в цілому.

Вирішення проблем управління фінансовим потенціалом підприємств розглядались в наукових розробках вчених-економістів О.В. Ареф'євої, О.І. Амоші, В.П. Бабича, Я.Г. Берсуцького, В.М. Гриньової, В.Б. Занги, М.І. Іванова, Т.С. Клебанової, Т.Б. Кузенко, М.М. Лепи, В.С. Пономаренка, О.І. Пушкаря, Л.В. Руденко, О.М. Тридіда, Н.В. Сабліної, Д.К. Шевченка, Б.Г. Шелегеди та ін. Відсутність в науковій літературі однозначного та повного визначення фінансового потенціалу підприємства зумовила необхідність здійснення подальших досліджень у даному напрямі.

В економічній літературі немає досить чіткого трактування категорії «фінансовий потенціал», тому за результатами аналізу наукових джерел [1-7] під даною категорією сукупність наявних та потенційних ресурсів і можливостей, що можуть бути мобілізовані для досягнення стратегічних і тактичних організаційних цілей. Його можна охарактеризувати як відносини, що виникають на підприємстві з приводу досягнення максимально можливого позитивного фінансового результату за умови: наявності власного капіталу, достатнього для забезпечення ліквідності та фінансової стійкості; можливості залучення зовнішнього капіталу в обсягах, необхідних для реалізації ефективних інвестиційних проектів; наявності ефективної системи управління фінансами, що забезпечує прозорість поточного і перспективного фінансового стану підприємства [1]. Фінансовий потенціал, будучи категорією управління, підлягає плануванню (прогнозуванню), регулюванню та використанню [5].

Управління фінансовим потенціалом підприємства передбачає планування, організацію, контроль забезпеченості підприємства фінансовими ресурсами для ведення виробничо-господарської діяльності з урахуванням стратегічних перспектив, а також забезпеченість власним капіталом в обсязі, необхідному для виконання умов ліквідності та фінансової стійкості. Визначення фінансового потенціалу та якісне управління ним є однією з першочергових потреб підприємства та умовою забезпечення його ефективної діяльності [4]. Організація управління фінансовим потенціалом підприємства, згідно із [5], ґрунтується на принципах цілісності та комплексності, неперервності у часі та просторі, еластичності, результативності управлінських дій, адаптації до специфіки суб'єкта, яким здійснюється управління тощо.

Для сучасних підприємств характерною є динамічна зміна факторів зовнішнього та внутрішнього середовищ та комплексність вирішуваних задач, що в свою чергу зумовлює необхідність використання комплексного

системного підходу до управління фінансовим потенціалом підприємства [4]. Фактори, які обумовлюють розвиток елементів фінансового потенціалу та впливають на їх збалансованість і ефективність використання, поділяються на зовнішні і внутрішні.

До зовнішніх відносять: економічну, фінансово-кредитну та податкову політику держави; економічні умови ведення господарства; кон'юнктуру ринку; політичні зміни в державі; стадію життєвого циклу економіки країни. Зовнішні фактори несуть в собі низку проблем управління фінансовим потенціалом підприємства: можливість втрати чи недоотримання доходів підприємством в результаті зміни економічної ситуації та політичної нестабільності в країні; втрата підприємством ліквідності та платоспроможності внаслідок падіння курсу валют; нездатність господарюючого суб'єкта здійснювати розрахунки за своїми зобов'язаннями внаслідок зміни фіскальної політики держави; неможливість реалізації раніше випущеної продукції через значні зміни кон'юнктури ринків в результаті появи товарів, що дотуються державою.

Внутрішні фактори в свою чергу, обумовлюють наступні проблеми управління фінансовим потенціалом: прорахунки у виробничій, фінансовій та інвестиційній діяльності підприємства, в результаті неорганізованої та неефективної системи управління суб'єктом господарювання; зниження фінансових можливостей підприємства внаслідок нераціональної структури капіталу через надмірне залучення кредитних ресурсів та нездатності вчасно погашати зобов'язання за ними тощо.

Отже, головною задачею управління фінансовим потенціалом підприємства є оптимізація фінансових потоків з метою максимального збільшення позитивного фінансового результату. Для цього підприємство повинне мати правильно складений фінансовий план своєї діяльності. Удосконалення фінансового потенціалу можливе шляхом підвищення результативності розміщення та використання ресурсів підприємства. При цьому забезпечується розвиток виробництва чи інших сфер діяльності на основі зростання прибутку й активів, при збереженні платоспроможності та кредитоспроможності.

Література

1. Белінська О.В. Сутність фінансового потенціалу підприємства / О.В. Белінська // Вісник Хмельницького національного університету. – 2012. - № 4. Т.3. – С. 267-271.
2. Кузенко Т. Б. Методичні підходи до управління фінансовим потенціалом підприємства / Т. Б. Кузенко, Н. В. Сабліна // Актуальні проблеми економіки. - 2015. - № 4. - С. 123-130.
3. Курінна О. В. Теоретичні аспекти управління фінансовим потенціалом підприємств / О. В. Курінна // Науковий вісник Академії муніципального управління. Серія : Економіка. - 2014. - Вип. 1. - С. 161-171/
4. Мерзлов И.Ю. Управление финансовым потенциалом предприятия / И.Ю. Мерзлов [Електронний ресурс]. – 2008. – Режим доступу: <http://www.science-bsea.narod.ru>.
5. Фомин П.А. Особенности оценки потенциала промышленных предприятий / П.А. Фомин, М.К. Старовойтов [Електронний ресурс]. – 2010. – Режим доступу: http://www.cfin.ru/management/manufact/manufact_potential.shtml.

ОЦІНКА ЕФЕКТИВНОСТІ ФОРМУВАННЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ ФІНАНСОВИХ РЕСУРСІВ ПІДПРИЄМСТВА

КОСТЮРІН К.Р.

(науковий керівник – к.е.н., доц. Алексеєнко І.І.)

Ефективність діяльності будь-якого суб'єкта господарювання в сучасних умовах визначається через комплексну оцінку за допомогою системи взаємопов'язаних показників і коефіцієнтів, які відображають ефективність функціонування та використання фінансових ресурсів на етапах їх формування, розподілу, використання, відтворення та повернення. Значущість проведення ефективної оцінки формування та використання фінансових ресурсів підприємства повинно дати не тільки максимальну віддачу, але й необхідну практичну цінність для підприємства.

Найбільш вагомим у розробленій теорії ефективності є питання про вибір критерію ефективності. Під критерієм соціально-економічної ефективності розуміється міра або ступінь досягнення заданої соціально-економічної мети в результаті здійснення окремого господарського заходу чи їх системи [4].

Балабанов І. Т. під ефективністю використання фінансових ресурсів розуміє величину прибутку, яка припадає на одиницю вкладених фінансових ресурсів [1, с. 445].

Чупіс А. В. вважає, що критерієм ефективності використання фінансових ресурсів підприємства є максимальне зростання доходу від залучених у виробництво наявних ресурсів визначеного призначення, за умови найбільш повного їх використання й оптимального співвідношення [5, с. 47]. При цьому під доходом підприємства автор розуміє суму повних амортизаційних відрахувань, заробітної плати і балансового прибутку.

Гринюк Н. А. таким критерієм, що найбільш повно відображає вплив ефективності сформованої структури джерел фінансування на підвищення прибутковості вкладених власниками коштів, вважає максимізацію фінансової рентабельності підприємства при збереженні його фінансової стійкості [2, с. 213].

Для оцінки можливості утворення фінансових ресурсів і їх використання в процесі придбання активів автори пропонують визначати цілу ланку показників, які мають можливість визначити стан підприємства, та надати певні рекомендації що до вдосконалення ефективності функціонування.

Для більш ретельного та об'єктивного дослідження чинників, доцільно використовувати такі показники: питома вага власних фінансових ресурсів в сукупних фінансових ресурсах підприємства; питома вага статутного (акціонерного, пайового, неподільного, індивідуального) капіталу підприємства в сукупних фінансових ресурсах; питома вага позикових коштів у сукупних фінансових ресурсах; питома вага довгострокових позикових коштів у сукупних фінансових ресурсах; питома вага довгострокових позикових коштів у загальній сумі позикових коштів підприємства; питома вага довгострокових банківських кредитів у сукупних фінансових ресурсах; питома вага довгострокових банківських кредитів у загальній сумі позикових коштів підприємства [5, с. 132].

Для оцінки економічної ефективності функціонування фінансових ресурсів пропонується використовувати показники трьох груп: показники, які характеризують можливості утворення фінансових ресурсів, зміну величини фінансування активів підприємства, показники, які характеризують вартість формування фінансових ресурсів, рентабельності, оборотності, маневреності, структури покриття та ін.

Аналіз формування фінансових ресурсів характеризує їх структуру, особливості залучення та види джерел, які використовує підприємство в процесі фінансової діяльності. У свою чергу, даний напрям аналізу поділяється на аналіз формування як власних, так і позикових фінансових ресурсів підприємства.

Відповідно до підходу, наведеного у роботі [3] аналіз власних ресурсів передбачає визначення загального обсягу, динаміки та структури їх формування та оцінка їх достатності.

Процес аналізу формування позикового капіталу підприємства також підрозділяється на декілька етапів: - визначення динаміки загального обсягу залучення позикових фінансових ресурсів; - визначаються основні форми залучення позикових фінансових ресурсів, аналізується в динаміці питома вага сформованого фінансового кредиту, товарного кредиту та поточних зобов'язань; - визначається співвідношення обсягів позикових фінансових ресурсів підприємства, що використовуються ним за періодом їх залучення; - характеризується вивченням складу конкретних кредиторів підприємства та умов надання ними різних форм фінансового й товарного (комерційного) кредитів; - вивчається ефективність використання позикових фінансових ресурсів [3].

Таким чином, достатній обсяг фінансових ресурсів, їхнє раціональне використання визначають ефективність системи організації формування та використання фінансових ресурсів підприємства і характеризують фінансовий стан суб'єкта господарювання на кожному етапі розвитку. У зв'язку з цим найважливішими завданнями підприємств є пошук резервів збільшення власних фінансових ресурсів, мобілізація найбільш дешевих джерел поповнення капіталу, раціональне використання наявних ресурсів та збереження оптимального співвідношення власних і позикових коштів, що дозволить підвищити ефективність роботи підприємства та забезпечить стабільно високі прибутки.

Література

1. Балабанов И. Т. Основы финансового менеджмента: Учебное пособие.- М.: Финансы и статистика, 1998. – 480 с.
2. Гринюк Н. А. Критерії оптимальності управління структурою фінансових ресурсів торговельного підприємства // Економіка і підприємництво: стан та перспективи. – Дніпропетровськ: ДНУ, 2003. – С. 204–213.
3. Мішина С. В. Методичне забезпечення оцінки ефективності використання фінансових ресурсів підприємства / С. В. Мішина, О. Ю. Мішин // Научно-технический сборник. – 2009. – № 87. – С. 272–277.
4. Управління ресурсами підприємства: Навч. посіб. / Ю. М. Воробйов, Б. . Холод і ін. – К.: Центр навчальної літератури, 2004. – 288 с.
5. Финансовое положение предприятия (оценка, анализ, планирование): Научно-методическое издание /Под ред. д.э.н., проф. А. В. Чуписа. – Сумы: Издательство “Университетская книга”, 1999. – 332 с.

ТЕОРЕТИЧНІ ПІДХОДИ ДО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ ПІДПРИЄМСТВ

КОШЛЯК О. В.

(науковий керівник – к.е.н, доц. Кіпа М. О.)

В умовах ринкової економіки від підприємства вимагається підвищення ефективності виробництва, конкурентоздатності продукції на основі впровадження досягнень науково-технічного прогресу. Важлива роль у реалізації цієї задачі є виявлення їхньої фінансової стійкості.

В даний час вивчення різних аспектів фінансової стійкості підприємства присвячені роботи багатьох вчених-економістів, а саме В. В. Бочарова [1] Н. А. Мамонтової [3], О. С. Стоянова [6], Л. А. Лахтіонова [2], О. М. Фолом [7], Г. В. Савицька [5]. Однак, незважаючи на досить велику кількість публікацій з даної проблеми, залишається відкритим для дискусій питання про сутність фінансової стійкості підприємства в умовах наростання кризових явищ в економіці.

Метою роботи є визначення сутності фінансової стійкості підприємства.

На сьогодні серед дослідників, які займалися визначенням фінансової стійкості підприємства, немає одностайної думки щодо трактування цього поняття.

Так, Н. А. Мамонтова розуміє під фінансовою стійкістю стан підприємства, за якого забезпечується стабільна фінансова діяльність, постійне перевищення доходів над витратами, вільний оборот грошових коштів, ефективне управління фінансовими ресурсами, безперервний процес виробництва і реалізації продукції, розширення та оновлення виробництва [3, с. 19].

О. С. Стоянова наголошує у своїх дослідженнях, що фінансова стійкість передбачає збіг чотирьох сприятливих характеристик: платоспроможності; ліквідності балансу; кредитоспроможності; високої рентабельності [6, с. 35].

Л. А. Лахтіонова визначає, що це стан фінансових ресурсів, при якому підприємство, вільно маневруючи грошовими коштами, здатне шляхом ефективного їх використання забезпечити безперервний процес виробничо-торгівельної діяльності, а також затрати на його розширення і оновлення [2, с. 387].

На думку вченого В. В. Бочарова, фінансова стійкість – це такий стан фінансових ресурсів підприємства, їх розподілу та використання, який забезпечує розвиток підприємства на основі зростання прибутку при збереженні платоспроможності і кредитоспроможності в умовах допустимого рівня ризику [1, с. 138].

Ключовою ознакою перших трьох трактувань, є орієнтація на стан фінансової діяльності підприємства.

О.М. Фолом підкреслює, о фінансова стійкість відображає сутність особливого стану господарської системи в складному ринковому середовищі, що гарантує цілеспрямованість її руху в сьогоденні і прогнозованому майбутньому [7, с. 245].

На думку Г.В. Савицької фінансова стійкість - здатність суб'єкта господарювання до саморозвитку на фіксований момент часу [5, с. 131].

В данному випадку ключовою ознакою виступає вектор спрямованості діяльності підприємства. Таким чином проаналізувавши думки багатьох

вчених, можна зробити висновок, що фінансова стійкість підприємства – це такий стан фінансових ресурсів підприємства, при якому раціональне розпорядження ними є гарантією наявності власних коштів, стійкої прибутковості й забезпечення процесу розширеного відтворення.

На фінансову стійкість підприємства постійно впливають багато різноманітних факторів, як зовнішніх, до яких можна віднести ріст інфляції, нестабільність податкової системи, нестабільність валютного ринку, а також наявний ринок постачальників, так і внутрішніх факторів, серед яких – масштаби діяльності підприємства, рівень професійності менеджменту та забезпеченості кваліфікованими кадрами, залежність від зовнішніх інвесторів та кредиторів, ступінь відповідності продукції потребам споживачів, технологічна база підприємства, інновації, ділова репутація підприємства тощо [4, с. 131].

Отже, й система забезпечення заходів підтримки фінансової стійкості підприємства повинна охоплювати ряд елементів, головними серед яких визнано такі: постійний моніторинг впливу зовнішнього і внутрішнього середовища на діяльність підприємства; розробка заходів щодо зниження зовнішньої вразливості підприємства та планів запобігання виникненню проблемних ситуацій; проведення попереджуючих заходів.

Заходи забезпечення сталості та підвищення фінансової стійкості мають на меті мінімізацію впливів зовнішніх і внутрішніх чинників на діяльність підприємства. До основних заходів забезпечення фінансової та економічної стійкості підприємства слід віднести такі: виконання оптимального обсягу продажів, дотримання стандартів якості готової продукції, задоволення попиту споживачів, одержання прибутку в запланованому розмірі. Постійний контроль за підвищенням ефективності виробництва і ресурсним забезпеченням гарантує виконання основних цілей виробничого процесу підприємств і є інструментом забезпечення його стійкості.

Література

1. Бочаров В. В. Финансовый анализ / В. В.Бочаров. – Санкт-Петербург: Питер, 2002. – 240 с.
2. Лахтіонова Л. А. Фінансовий аналіз суб'єктів господарювання: монографія / Л. А. Лахтіонова – К. : КНЕУ, 2001. – 387 с.
3. Мамонтова Н.А. Фінансова стійкість акціонерних підприємств і методи її забезпечення (на прикладі підприємств харчової промисловості) : автореф. дис. канд. екон. наук / Н.А. Мамонтова ; Ін-т економ, прогн. НАН України. – К., 2006. – 59 с.
4. Крамаренко Г. О. Фінансовий аналіз і планування : навч. посібн. / Г. О. Крамаренко. – К. : Центр навчальної літератури, 2010. – 244 с.
5. Савицька П. В. Економічний аналіз діяльності підприємства: навч. посібник / П. В. Савицька. – К. : Знання, 2004. – 654 с.
6. Стоянова О.С. Финансы и кредит : учебный курс / О.С. Стоянова. – К. : Эльга-Н ; Ника-Центр, 2008. – 448 с
7. Фоломьев А.Н. Устойчивость предприятий в рыночном хозяйстве / А.Н.Фоломьев // Экономика и организация рыночного хозяйства. – М.: Прогресс, 2014. – 245 с.

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЛІКВІДНОСТІ БАНКУ

КРАМАРЕВ А.В.

(науковий керівник – к.е.н., доц. Сабліна Н.В.)

На сучасному етапі розвитку банківської системи України вітчизняні банки працюють у досить несприятливому для підтримання своєї ліквідності середовищі, в умовах міжбанківської конкуренції, що постійно посилюється. Про це свідчать відсутність стабільної ресурсної бази, обмежена можливість щодо використання банками різних груп активів як вторинних резервів ліквідності, збільшення кількості різних коливань на фінансових грошових ринках.

Вагомий внесок у становлення і розвиток теоретичних положень управління ліквідністю зробили такі вчені як Сало І.В., Криклій О.А., Герасимович А.М., Алексеєнко М.Д., Парасій-Вергуненко І.М., Хіміч Н.О. та інші науковці.

Аналіз стосовно різних трактовок визначення поняття «ліквідність банку» показує, що вони не дають однозначного її трактування через розбіжності у розумінні всіх зобов'язань банківської установи перед вкладниками і клієнтами, виконання яких має забезпечити ліквідність банку, та основних завдань (функцій) оптимальної банківської ліквідності, насамперед, таких як своєчасність, повнота виконання зобов'язань, мінімізація витрат та сприяння збільшенню кількості банківських операцій і одночасно обов'язкова прибутковість банку.

Завданнями управління банківською ліквідністю виступають такі складові як здійснення діагностики рівня (стану) ліквідності; оцінка впливу дії факторів зовнішнього та внутрішнього середовищ на банківську ліквідність; управління активами і пасивами за термінами погашення, видами валют тощо; управління вартістю ресурсів, які використовуються для забезпечення ліквідності; управління ризиком незбалансованої ліквідності, а також пов'язаними з ним ризиками: процентним, кредитним, валютним, операційним; управління грошовою позицією банку; прогнозування потреби в ліквідних коштах[1, с.76].

Ліквідність банківської системи формується під впливом зовнішніх факторів загальнооекономічного характеру, найважливішими серед яких нині в Україні є: динаміка коштів уряду на рахунках у Національному банку України, інтервенції центрального банку на валютному ринку, динаміка готівки в касах банків та поза банками, результати використання Національним банком України відповідних механізмів та інструментів регулювання грошово-кредитного ринку в попередньому періоді.

Проблема банківської ліквідності полягає в тому, що попит на ліквідні кошти рідко дорівнює їх пропозиції в будь-який момент часу, тому банк постійно має справу або з дефіцитом ліквідних коштів, або з їх надлишком. Потреби банку в ліквідних коштах можна розглядати з погляду попиту та пропозицій.

Чинники, що найбільше впливають на банківську ліквідність можна виділити у чотири основні групи: випадкові та надзвичайні, які виникають через особливості діяльності клієнтів банку; сезонні, що стосуються виробництва, переробки сільськогосподарської продукції; циклічні, які відтворюють зміну ділової активності; довготермінові, зумовлені зрушеннями в споживанні, інвестиційному процесі, а також науково-технічним прогресом.

Управління ліквідністю банківської системи, її регулювання механізмами та інструментами нормативно-законодавчих актів є важливою складовою грошово-кредитної політики Національного банку України, який широко застосовує різні методи державного регулювання ліквідності банківських установ, встановлюючи різні норми і обмеження банківської діяльності на фінансовому ринку. [2, с.43].

Банки повинні постійно управляти ліквідністю, підтримуючи її на достатньому рівні для своєчасного виконання всіх прийнятих на себе зобов'язань. В процесі управління ліквідністю банку слід звертати особливу увагу на вартість підтримки ліквідної позиції.

Проблема підтримки банківської ліквідності трансформується у проблему управління витратами та процентним ризиком банку. Тобто зміст управління ліквідністю банківської установи полягає у забезпеченні безперебійного проведення поточних платежів банку, основними аспектами якого є: оцінка умов діяльності банку за попередній період, вибір найбільш ймовірних сценаріїв розвитку подій, оцінка ліквідної позиції банку з урахуванням альтернативних варіантів розвитку подій, розробка управлінських рішень, спрямованих на зниження ризику виникнення дефіциту ліквідної позиції банку і мінімізацію витрат [3, с.237-243].

Для ефективного управління ліквідністю банківські установи повинні постійно переглядати свої стратегії щодо забезпечення необхідного рівня ліквідної позиції. Банкам необхідно постійно здійснювати пошук нових та вдосконалювати існуючі стратегії управління ліквідністю

Отже, управління банківською ліквідністю необхідно розглядати як досить складний, багатоетапний та безперервний процес, що являє собою сукупність підходів та методів (стратегій), за допомогою яких здійснюються діагностика та планування ліквідності через аналіз та коригування внутрішніх і врахування впливу зовнішніх чинників. І таким чином досягається оптимальне співвідношення між активами і зобов'язаннями банку за обсягами, термінами та валютами, що дає змогу банківській установі обмежити рівень ризику незбалансованої ліквідності та досягти максимізації прибутковості за умов обов'язкового дотримання нормативів ліквідності.

Література

1. Сало І.В., Криклій О.А. Фінансовий менеджмент банку: Навчальний посібник. - Суми: ВТД «Університетська книга», 2007. – 314 с.
2. Герасимович А.М. Аналіз банківської діяльності: підруч./А.М.Герасимович, М.Д. Алексеєнко, І.М. Парасій-Вергуненко. – К.: КНУУ, 2004. – 599 с.
3. Хіміч Н.О. Управління ліквідністю комерційних банків України в умовах нестабільності фінансових ринків/Н.О.Хіміч//Регіональна економіка, 2008. – №3. – с.76–83.

СУТНІСТЬ ПОНЯТТЯ ФІНАНСОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ ПІДПРИЄМСТВА

КРИВЕНКО Б.В.

(науковий керівник – к.е.н., доц. Меренкова Л.А.)

Ефективність виробничої, збутової, інвестиційної, фінансової діяльності підприємства знаходить своє відображення у фінансових результатах. Позитивний фінансовий результат є головним джерелом внутрішніх власних фінансових ресурсів підприємства, його фінансовою основою для його економічного розвитку. Тому в умовах світової фінансової кризи, розриву багатьох господарських зв'язків з Росією, посиленні конкуренції, втрати контролю над частиною території України особливу актуальність набувають проблеми забезпечення отримання прибутку підприємствами та мінімізації негативного фінансового результату їх господарської діяльності.

Проблематикою формування фінансових результатів підприємств, їх класифікації та оцінки займалися багато вітчизняних та закордонних науковців, зокрема, А. Г. Загородній, А. М. Поддєрьогін, І. А. Бланк, Ф.Ф. Бутинець та інші. Але потребують узагальнення підходи щодо визначення сутності фінансових результатів підприємства, що є метою даного дослідження.

Трактування сутності фінансових результатів діяльності підприємства вітчизняними науковцями наведено у табл. 1.

Таблица 1

Визначення сутності фінансових результатів

Автор	Визначення поняття фінансового результату
А. Г. Загородній [1, с. 567]	Приріст чи зменшення вартості власного капіталу підприємства внаслідок діяльності у звітному періоду
Я. В. Соколов [2, с. 233]	Приріст (зменшення) капіталу (засобів, вкладених власниками) підприємства протягом звітного періоду
В. А. Пипко [3, с. 402]	Результат господарської діяльності, виражений у грошовій формі
С. В. Мочерний [4, с. 497]	Грошова форма підсумків господарської діяльності організацій або їх підрозділів, виражена в прибутках або збитках
Ф. Ф. Бутинець [5, с. 245]	Прибуток (збиток) від реалізації продукції (робіт, послуг)
А. Б. Борисов [6, с. 756]	Підсумки господарської діяльності підприємства або його підрозділів, приріст (зменшення) вартості власного капіталу

Таким чином, можна виокремити два підходу до визначення фінансового результату підприємства: як приріст або зменшення вартості

капіталу підприємства протягом звітного періоду та як грошова форма підсумків господарської діяльності підприємства або його підрозділів.

Відомо, що фінансові підсумки діяльності підприємства знаходять своє вираження в прибутку або збитку. Ми погоджуємося з думкою Пипко А. В., Мочерного С. В., Бутинця Ф.Ф. та вважаємо, що фінансові результати діяльності підприємства знаходять своє вираження в прибутках або збитках, отриманих підприємством або його підрозділами протягом звітного періоду.

Якщо підприємство отримало позитивний фінансовий результат (прибуток), то внаслідок його капіталізації в процесі розподілу збільшується власний капітал суб'єкта господарювання. Та навпаки, при отриманні збитків відбувається зменшення власного капіталу підприємства. Таким чином, приріст або зменшення вартості власного капіталу підприємства стає наслідком отриманих прибутків або збитків його виробничо-господарської діяльності.

Таким чином, сутність фінансових результатів діяльності підприємства можна трактувати з вузької точки зору (як прибутки та збитки господарської діяльності) та з широкої точки зору як позитивні або негативні зміни капіталу підприємства у звітному періоді.

Також в економічній літературі розрізняють бухгалтерський та економічний підходи до формування фінансових результатів підприємства.

Фінансовий результат як об'єкт бухгалтерського обліку – це результат господарської діяльності, що є різницею від порівняння доходів з витратами підприємства, враховуючи суми податків, що визначаються за визначений період або за видами діяльності та узагальнюючи у вигляді прибутку або збитку. Як економічна категорія фінансові результати визначаються як різниця між сукупними виручкою та витратами підприємства. Таким чином, основоположними поняттями фінансових результатів як економічної та бухгалтерської категорії є поняття доходів та витрат.

Література

1. Загородній А. Г. Облік і аудит: термінологічний словник / А. Г. Загородній, Г. Л. Вознюк, Г. О. Партин // Молодіжний науковий вісник УАБС НБУ: Сер.: «Економічні науки». – Львів: Центр Європи», 2002. - № 4/2013360. – 671 с.
2. Соколов Я. В. Основы теории бухгалтерского учета / В. Я. Соколов. – М. : Финансы и статистика, 2000. – 496 с.
3. Пипко В. А. Настольная книга бухгалтера и аудитора / В. А. Пипко, Л. Н. Булавина. – [5-е изд., доп.] – М. : Финансы и статистика, 2011. – 592 с.
4. Мочерний С. В. Політична економія: Навч. посіб. / С. В. Мочерний. – К.: Знання-Прес, 2002. – 687 с.
5. Бутинець Ф. Ф. Бухгалтерський облік / Ф. Ф. Бутинець, Л. В. Чижевська, С. Л. Береза. – Житомир : ЖІТІ, 2000 . – 672 с.
6. Борисов А. Б. Большой экономический словарь / А. Б. Борисов. – М.: Книжный мир, Ю 2001. – 895 с.

АНАЛІЗ ТЕОРИТИЧНИХ АСПЕКТІВ, ЩОДО ВИЗНАЧЕННЯ ТЕРМІНУ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА

КУКЛА О.О.

(науковий керівник – к.е.н., доц. Берест М.Н.)

У сучасних економічних умовах діяльність підприємств, незалежно від форми власності та організаційно-правової форми господарювання, схильна до постійного ризику та загроз, що пов'язані з посиленням впливу факторів зовнішнього та внутрішнього середовища на їх функціонування. Постійне підвищення ризиковості господарської діяльності може спричинити значне зниження рівня фінансового стану підприємства, а в майбутньому призвести до банкрутства, і потребує від кожного суб'єкта господарювання розробки та реалізації системи фінансової безпеки.

Фінансова безпека підприємства є досить складною системою, що включає певний набір внутрішніх характеристик, спрямованих на забезпечення ефективності використання матеріальних, трудових, інформаційних і фінансових ресурсів.

А отже, діяльність сучасних підприємств в системі економічних взаємовідносин відображає їх пріоритетні фінансові інтереси, успішна реалізація яких залежить від миттєвості реагування на загрози та небезпеки, які виникають як із зовнішнього, так і з внутрішнього середовища функціонування. У зв'язку з цим набуває актуальності питання щодо необхідності впровадження на підприємства ефективної системи забезпечення їх фінансової безпеки, як гаранту стабільного розвитку в малопрогнозованих та висококонкурентних умовах сьогодення.

Об'єктом фінансової безпеки є фінансова діяльність підприємства, безпеку якої необхідно забезпечити. При цьому фінансова діяльність є процесом, на який спрямовується функціонування підсистеми забезпечення фінансової безпеки.

Суб'єктом фінансової безпеки виступає керівництво підприємства і його персоналу.

Предмет фінансової безпеки – діяльність суб'єктів фінансової безпеки як реалізація принципів, функцій, стратегічної програми або конкретних заходів щодо забезпечення фінансової безпеки, яка спрямована на об'єкти фінансової безпеки.

Проблема фінансової безпеки підприємства вимагає комплексного підходу. У зв'язку з цим виникає необхідність в науковій і практичній розробці даної проблеми, розумінні суті понять безпеки в цілому і фінансовій безпеці у тому числі.

Аналіз наукових публікацій свідчить про різноманітність наукових підходів, концепцій та певних теорій стосовно визначення сутності поняття «фінансова безпека», її забезпечення та функціонування. Його аналізу приділили увагу такі вчені, як Бланк І.А., Чібісова І.В., Журавка О.С., Бондаренко Є.К., Ареф'єва О. В., Кузенко Т.Б., Кракос Ю. Б. Разгон Р.О [1] та інші.

За іншим підходом автори розглядають фінансову безпеку підприємства як стан, що забезпечує захищеність фінансових інтересів від ідентифікованих реальних і потенційних загроз зовнішнього й внутрішнього характерів, фінансову рівновагу, стабільність, платоспроможність і ліквідність, тощо.

Так, аналізуючи визначення Бланка І. А., Горячевої К. С. [2,3] слід відзначити, що вони досить змістовно відображають функціональні характеристики фінансової безпеки, втім, на нашу думку, ототожнювати фінансову безпеку підприємств з його фінансовим станом не зовсім вірно. Оскільки безпека фінансова чи економічна це перш за все потенційні можливості підприємства протистояти негативному впливу внутрішнього та зовнішнього середовища. До того ж в цих визначеннях ані слова не сказано про те, яким чином взагалі забезпечується фінансова безпека, що, на наш погляд, є дуже важливим.

Фінансову безпеку як стан найбільш ефективного використання корпоративних ресурсів підприємства, виражений у найкращих значеннях фінансових показників прибутковості й рентабельності бізнесу, якості управління, тощо, розглядають такі науковці як Мунтіян В.І., Ареф'єва О.В. та Кузенко Т. Б.[5]

Окремі науковці фінансову безпеку розглядають як здатність підприємства самостійно розробляти і проводити фінансову стратегію.

Так, на думку Ю. Б. Кракос та Р. О. Разгон [4] суть фінансової безпеки полягає у здатності підприємства самостійно розробляти і проводити фінансову стратегію відповідно до цілей корпоративної стратегії, в умовах невизначеного і конкурентного середовищ. Такої ж думки дотримуються Папехін Р. С., Гукова А.В. та Анікіна І.Д.

Отже, фінансова безпека підприємства – це стан захищеності фінансових інтересів підприємства від негативного впливу зовнішніх та внутрішніх фінансових загроз, та найбільш ефективного використання його ресурсів, виражений у позитивних значеннях фінансових показників діяльності, що забезпечує його стабільний розвиток на короткотермінову та довготермінову перспективу.

Література

1. Чібісова І.В. Механізм забезпечення фінансової безпеки підприємства / І.В. Чібісова, Є.М. Івашина // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/ppei/2011_31/Chibis.pdf
2. Бланк І. А. Управление финансовой безопасностью предприятия / И. А. Бланк. – К. : Ника-Центр, Эльга, 2006. – 776 с.
3. Горячева К. С. Фінансова безпека підприємства. Сутність та місце в системі економічної безпеки / К. С. Горячева // Економіст. – 2003. – № 8. – С. 65–67.
4. 12. Кракос Ю. Б. Управління фінансовою безпекою підприємств / Ю. Б. Кракос, Р. О. Разгон // Економіка та управління підприємствами машинобудівної галузі: проблеми теорії та практики. – 2008. – № 1(1). – С. 86– 97.
5. Ареф'єва О.В. Економічні основи формування фінансової складової економічної безпеки / О. В. Ареф'єва, Т. Б. Кузенко //Актуальні проблеми економіки. – 2009. – № 1. – С. 98-103.

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ПІДХОДИ ДО ОЦІНКИ ФІНАНСОВОГО СТАНУ ПІДПРИЄМСТВА

КУРОЧКІН В. С.

(науковий керівник – к.е.н., доц. Алексеєнко І.І.)

У кризових умовах розвитку економіки зростає актуальність питань, пов'язаних з вибором та уніфікацією системи прийомів, методів та показників комплексної оцінки фінансового стану підприємства, оскільки саме правильний їх вибір, послідовність та методика розрахунків дозволяє розробити ефективний механізм для узагальнюючої та якісної оцінки фінансової діяльності підприємства.

В економічній літературі існують безліч методичних підходів щодо оцінки фінансового стану. Традиційно у наукових джерелах виділяють методи, які у загальних рисах можна розподілити на:

методи, засновані на аналізі балансу підприємства (горизонтальний, вертикальний, трендовий аналіз, метод фінансових коефіцієнтів);

евристичні методи, що засновані на неформальних, інтуїтивних підходах та узагальненні досвіду розв'язання аналогічних завдань та методи експертних оцінок;

економіко-математичні методи.

Зважаючи на загальне охоплення і глибину аналізу фінансового стану слід виділити експрес – аналіз та комплексний аналіз. Останні роки багато науковців і практиків підкреслюють важливість здійснення саме експрес-аналізу, який дозволяє на основі обмеженої кількості розрахунків надати об'єктивну оцінку досліджуваного напрямку, яка дозволить прийняти обґрунтовані управлінські рішення.

Для комплексного аналізу фінансового стану підприємства необхідно оцінити тенденції найбільш загальних показників, які з різних сторін характеризують фінансовий стан підприємства.

Показниками та факторами доброго фінансового стану підприємства можуть бути: стійка платоспроможність, ефективне використання капіталу, своєчасна організація розрахунків, наявність стабільних фінансових ресурсів. Показники та фактори незадовільного фінансового стану: неефективне розміщення коштів, брак власних оборотних коштів, наявність стійкої заборгованості за платежами, негативні тенденції у виробництві.

До найзагальніших показників комплексної оцінки фінансового стану належать показники дохідності й рентабельності. Велике значення має аналіз структури доходів підприємства та оцінка взаємозв'язку прибутку з показниками рентабельності. Важливо проаналізувати зв'язок прибутку підприємства з формуючими прибуток факторами, що полегшує практичну орієнтацію в цих питаннях.

Дохідність підприємства характеризується абсолютними й відносними показниками. Абсолютний показник дохідності – це сума прибутку або доходів. Відносний показник - рівень рентабельності [1].

Предметом фінансового аналізу підприємства є його фінансові ресурси, їх формування та використання. Для досягнення основної мети аналізу фінансового стану підприємства – об'єктивної його оцінки та

виявлення на цій основі потенційних можливостей підвищення ефективності формування й використання фінансових ресурсів – можуть застосовуватися різні методи аналізу.

Використання видів, прийомів та методів аналізу для конкретних цілей вивчення фінансового стану підприємства в сукупності становить методологію та методику аналізу [2]. Інформаційною базою аналізу фінансового стану підприємства є, фінансова звітність. Фінансова звітність являє собою систему показників, що відображають інформацію про фінансовий стан організації на звітну дату, а також фінансові результати її діяльності за звітний період.

Розповсюдженими методичними підходами до аналізу фінансового стану підприємства є:

методи, що ставлять за мету прийняття управлінських рішень щодо зміцнення фінансового стану підприємства:

- рейтингова оцінка; інтегральна оцінка; матрична оцінка; аналіз фінансових коефіцієнтів; аналіз фінансового стану з використанням абсолютних показників і т.д.;

методи, які визначають вірогідність настання банкрутства підприємства:

- кількісні: дискримінантні моделі; бальна оцінка (А-рахунок, інтегральна бальна оцінка) інші (PAS - коефіцієнт, ціна підприємства);

- якісні: дворівнева система показників; показники фінансової стійкості;

методи, що надають оцінку кредитоспроможності підприємства:

- визначення класу позичальника на основі: коефіцієнтного аналізу; експертних методів, в т.ч. рейтингових моделей; статистичних методів та ін. [3].

Посилаючись на різноманітність методичних підходів до оцінки фінансового стану підприємства, звертаємо увагу на їх поділ в залежності від мети, яку переслідує аналітик. Фінансовий стан є комплексним поняттям, що стосується результатів управління фінансово-господарською діяльністю підприємства. Тому методичне забезпечення його оцінки повинно враховувати не лише складові аналізу та оцінювання фінансових показників як результату, так і аналізу стану галузі, здатності організаційної структури до прийняття рішень, компетентність осіб, що залучені до управління фінансовими ресурсами тощо.

Література

1. Гончаров А. Б. Фінансовий менеджмент: Навчальний посібник / А. Б. Гончаров – Х.:ВД «ІНЖЕК», 2003 р. – 240 с.
2. Ізмайлова К. В. Фінансовий аналіз: Навчальний посібник / К. В. Ізмайлова – 2-ге вид., стереотип. – К.: МАУП, 2001. – 152 с.
3. Захарова Н. Ю. Методичні підходи щодо оцінки фінансового стану підприємства / Н. Ю. Захарова // Вісник Таврійського державного агротехнологічного університету. – 2012. – № 7. – С. 34-39.

АНТИКРИЗОВЕ ФІНАНСОВЕ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ В СИСТЕМІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЙОГО ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ

ЛІТВІНОВА А. А.

(науковий керівник – к.е.н., доц. Алексеєнко І. І.)

Головною метою діяльності будь-якого підприємства є досягнення високих показників рівня розвитку та максималізація прибутку. Для реалізації цих завдань потрібен постійний нагляд за діяльністю підприємства.

Фінансова криза підприємства являє собою одну з найбільш серйозних форм порушення його фінансової рівноваги, яка відображатиме циклічно виникаючі на протязі його життєвого циклу під впливом різноманітних факторів протиріччя між фактичним станом його фінансового потенціалу та необхідним обсягом фінансових потреб, та таку, що має найбільш небезпечні потенціальні загрози його функціонуванню [1].

Антикризове фінансове управління є системою принципів і методів розробки і реалізації комплексу спеціальних управлінських рішень, спрямованих на попередження та подолання фінансової кризи підприємства, а також мінімізацію їх негативних фінансових наслідків [2].

Головним завданням антикризового управління є розробка управлінських рішень з мінімальним ризиком, що дозволило б досягти поставленої мети і результату за мінімумом додаткових засобів і за мінімальних негативних наслідків [3].

Тобто на підприємстві розробляється спеціальна політика антикризового фінансового управління яка є частиною загальної стратегії підприємства і полягає у розробці системи методів попередньої діагностики загрози банкрутства та використання механізмів фінансового оздоровлення підприємства, що забезпечуватимуть його вихід із кризового стану.

Головне завдання антикризової фінансової стратегії – це забезпечення фінансової рівноваги суб'єкта господарювання в процесі його стратегічного розвитку.

Фінансова стабілізація підприємства в умовах кризової ситуації послідовно здійснюється за основними етапами:

1. Усунення неплатоспроможності. У якій би ступені не оцінювався за результатами діагностики масштаб кризового стану підприємства, найбільш невідкладним завданням в системі заходів фінансової його стабілізації є відновлення здатності до здійснення платежів по своїх невідкладних фінансових зобов'язаннях з тим, щоб попередити виникнення процедури банкрутства.

2. Відновлення фінансової стійкості (фінансової рівноваги).

Хоча неплатоспроможність підприємства може бути усунена протягом короткого періоду за рахунок здійснення ряду аварійних фінансових операцій, причини, що генерують неплатоспроможність, можуть залишатися незмінними, якщо не буде відновлена, до безпечного рівня, фінансова стійкість підприємства. Це дозволить усунути загрозу відновлення

фінансової кризи не тільки в короткому, але й у відносно більш тривалому проміжку часу.

3. Забезпечення фінансової рівноваги в тривалому періоді [1].

Повна фінансова стабілізація досягається тільки тоді, коли підприємство забезпечило тривалу фінансову рівновагу в процесі свого майбутнього економічного розвитку, тобто створило передумови стабільного зниження вартості використовуваного капіталу і постійного зростання своєї ринкової вартості. Це завдання вимагає прискорення темпів економічного розвитку на основі внесення певних коректив в окремі параметри фінансової стратегії підприємства [4].

Скоригована з урахуванням несприятливих факторів фінансова стратегія підприємства повинна забезпечувати високі темпи стійкого зростання його операційної діяльності при одночасній нейтралізації загрози його банкрутства в майбутньому періоді.

Кожному етапу фінансової стабілізації підприємства відповідають певні її внутрішні механізми[5]:

1. Внутрішній механізм усунення неплатоспроможності - система заходів, спрямована, з одного боку, на зменшення розміру поточних зовнішніх і внутрішніх фінансових зобов'язань підприємства в короткостроковому періоді, а з іншого боку, - на збільшення суми грошових активів, що забезпечують термінове погашення цих зобов'язань.

2. Внутрішній механізм відновлення фінансової стійкості являє собою систему заходів, спрямованих на досягнення точки фінансової рівноваги підприємства у майбутньому періоді.

Мета цього етапу фінансової стабілізації вважається досягнутою, якщо підприємство вийшло на рубіж фінансової рівноваги, що передбачена цільовими показниками фінансової структури капіталу і що забезпечує достатню фінансову стійкість.

3. Внутрішній механізм забезпечення фінансової стабілізації в тривалому періоді являє собою систему заходів, спрямованих на підтримку досягнутої фінансової рівноваги підприємства.

Цей механізм базується на використанні моделі стійкого зростання підприємства, забезпечуваного основними параметрами його фінансової стратегії.

Література

1. Бланк І. А. Стратегія і тактика управління фінансами / І. А. Бланк. – К: МП «Ітел ЛТД», 1996. – 512 с.
2. Фучеджи В. І. Особливості антикризового управління підприємством / В. І. Фучеджи // Економіка та держава. – 2013. – № 4. – С. 45 – 49.
3. Чернявский А. Д. Антикризисное управление: Учеб. пособие / Межрегиональная академия управления персоналом. – К. : МАУП, 2000. – 208 с.
4. Усик С. П. Вибір стратегії розвитку з урахуванням ступеня готовності підприємства до стратегічних змін // Актуальні проблеми економіки. – 2009. – № 6. – С. 142 – 150
5. Шеремет А. Д. Методика фінансового аналізу: учеб. пособ. / А. Д. Шеремет, Р. С. Сайфулин. – М : Инфра-М, 2000. – 208 с.

МЕТОДИЧНІ ПІДХОДИ ДО АНАЛІЗУ ТА ОЦІНКИ ФІНАНСОВИХ РЕСУРСІВ ПІДПРИЄМСТВА

МАКАРОВА К.А.

(науковий керівник – к.е.н., доц. Кіна М.О.)

На сьогодні усе більш вагомого значення набуває своєчасна оцінка фінансових ресурсів підприємства для його подальшого розвитку та функціонування загалом. Бо на фінансовий стан підприємства впливають не тільки зовнішні умови його функціонування, але й внутрішні можливості ефективного використання всіх наявних ресурсів.

При оцінці фінансових ресурсів підприємства аналізують загальний фінансовий стан; структуру і стан джерел фінансування його діяльності; потенційних джерел надходження фінансування; забезпеченість оптимального використання фінансових ресурсів. Значну увагу під час оцінки фінансових ресурсів для розвитку підприємства необхідно звернути саме на оцінку фінансових ресурсів. Тому так важливо визначити сутність даної теми [2].

Розвиткові теорії та практики аналізу формування і використання фінансових ресурсів, забезпеченню його інформаційної бази сприяли праці таких відомих вітчизняних вчених, як: О.К. Авдей [1], О. Д. Василика, В. М. Івахненка, К. В. Ізмайлової, М. Я. Коробова, М. В. Кужельного, Л. А. Лахтіонової [3], В. О. Мец, Є. В. Мниха, В. М. Опаріна, П. Я. Поповича, В. І. Самборського, І. Д. Фаріона [5], Р. В. Федоровича, М. Г. Чумаченка, С. І. Шкарабана та інших. Проте незважаючи на значні здобутки у вивченні вказаних проблем, ряд питань щодо методики аналізу формування та використання фінансових ресурсів підприємств вимагає подальших досліджень.

Метою даної роботи є узагальнення методичних підходів аналізу та оцінки фінансових ресурсів підприємства.

На сьогодні відсутня єдина чітка методика аналізу фінансових ресурсів підприємства із встановленим набором аналітичних показників і коефіцієнтів. Окрім того, немає єдиного підходу щодо порядку розрахунку тих чи інших коефіцієнтів, їх нормативних значень. Внаслідок цього практикам-бухгалтерам і аналітикам важко зорієнтуватись у розмаїтті інформації та обрати найвірніший і найпростіший шлях для аналізу фінансових ресурсів підприємства.

Авдей О.К. розробив систему аналітичного забезпечення процесів формування та використання фінансових ресурсів підприємства, що відрізняється універсальністю, комплексністю та ефективністю [1].

Універсальність розробленого аналітичного забезпечення втілюється в тому, що запропоновані системи показників та інструментарій можна використовувати при проведенні оцінки фінансових ресурсів на підприємствах з будь-якою формою власності та з будь-якими особливостями виробництва або надання послуг.

Комплексність запропонованого аналітичного забезпечення оцінки фінансових ресурсів простежується в тому, що використано комплексний інструментарій оцінки, який інтегрує в собі методи економічного аналізу, методи багатовимірної статистичного аналізу та методи прогнозування.

Основною відмінністю запропонованої системи аналітичного забезпечення процесів формування та використання фінансових ресурсів підприємства є чітке розмежування та відокремленість систем показників та інструментарію для проведення оцінки та аналізу процесів формування та використання фінансових ресурсів [4].

Система аналітичного забезпечення оцінювання процесів формування та використання фінансових ресурсів підприємства складається з зовнішніх факторів, які впливають на процеси формування та використання фінансових ресурсів. До процесів формування фінансових ресурсів підприємств слід віднести такі методи, як: комплексний інструментарій, нормативний, балансовий, розрахунково-аналітичний методи, структурний аналіз, регресійна економіко-математична модель, а також систему показників для визначення пріоритетності джерел формування власних фінансових ресурсів, достатність власних фінансових ресурсів. А до процесів використання фінансових ресурсів підприємств відносять й ті методи, що входять до процесу формування фінансових ресурсів, й кластерний, коефіцієнтний аналіз, мультиплікативну та дескриптивну модель. Також систему показників з виділенням підсистем: оцінка руху капіталу, ділової активності, структури капіталу, результативності [3].

Розмір і характер фінансових результатів за кожний період діяльності підприємства є найважливішим підсумковим показником його роботи. У системі показників фінансових результатів оцінюються різні аспекти виробничої, ринкової та фінансової діяльності.

Отже, для аналізу та оцінки фінансових ресурсів підприємства необхідно використовувати комплекс методів. Вибір методів, що необхідно включити до даного комплексу, кожне підприємство повинно здійснювати індивідуально залежно від стадії життєвого циклу підприємства, його стратегічних планів. Аналіз фінансових ресурсів підприємства становить доволі складний процес виявлення перспектив досягнення стратегічних цілей та розвитку підприємства за рахунок наявних фінансових ресурсів, що передбачає визначення і розв'язання проблемних питань стосовно фінансових ресурсів та інших аспектів фінансової діяльності підприємства.

Література

1. Авдей О.К. Теоретичні аспекти оцінки ефективності використання фінансових ресурсів підприємства / О.К. Авдей // Вісник Хмельницького національного університету. Серія: Економічні науки. – 2010. – Вил. № 5, т.2. – 142 – 145 с.
2. Іваніна А.В. Вітчизняний та зарубіжний досвід оцінки ефективності використання фінансових ресурсів підприємства / А.В. Іваніна // Управління розвитком. – 2012. – № 12. – 112 – 115 с.
3. Лахтіонова Л. А. Фінансовий аналіз суб'єктів господарювання : монографія / Л. А. Лахтіонова. – К. : КНЕУ, 2001. – 387 с.
4. Лукіна Ю. В. Формування та реалізація стратегії управління фінансами підприємства / Ю. В. Лукіна // Фінанси України. – 2008. – № 3. – 113 – 118 с.
5. Фаріон І. Д. Фінансовий аналіз : навчальний посібник / І. Д. Фаріон, Т. Д. За- харків. – Тернопіль, 2000. – 455 с.
6. Фінанси підприємства : підручник / кер.авт.кол. і наук; ред. А.М. Поддєрьогін. – К. : КНЕУ, 2002. – 572 с.

МЕТОДИ ОЦІНКИ ФІНАНСОВИХ РИЗИКІВ ПІДПРИЄМСТВА

МИРОНЕНКО М. В.

(науковий керівник – к.е.н., доц. Берест М. М.)

Проблема оцінки фінансових ризиків підприємства в умовах фінансово-економічної кризи є актуальною, оскільки існує об'єктивна потреба в розробці дієвих механізмів мінімізації цих ризиків.

Від того, наскільки раціонально та системно буде здійснюватись аналіз та оцінка фінансових ризиків діяльності підприємства, залежить його спроможність протидіяти негативному впливу фінансових ризиків.

Питанням розробки методів оцінки фінансових ризиків підприємства займалися такі вчені, як Бланк І. А., Перепелиця В. О., Васильєв В. А., Романченко О. В., Клапків М. С., Берест М. М., Алексеєнко І.І. та інші.

Метою роботи є узагальнення та розкриття змісту методів оцінки фінансових ризиків на базі фінансової звітності.

Оцінка фінансових ризиків на базі фінансової звітності проводиться за такими напрямками: оцінка ризику втрати платоспроможності (ліквідності); оцінка ризику втрати фінансової стійкості та незалежності; визначення інтегральної бальної оцінки фінансового стану підприємства [2, с. 104].

Для оцінки ризику втрати платоспроможності здійснюється групування активів за ступенем ліквідності та пасивів в залежності від строковості їхнього погашення. Співставлення активів та пасивів дає можливість оцінити ліквідність балансу [1, с. 48].

Активи поділяються на: абсолютно ліквідні (грошові кошти) А1; активи, що швидко реалізуються (готова продукція, дебіторська заборгованість) А2; активи, що повільно реалізуються (виробничі запаси та незавершене виробництво) А3; активи, що важко реалізуються (основні засоби, нематеріальні активи, незавершене будівництво) А4 [1, с. 49].

Пасиви поділяються на: найбільш строкові зобов'язання (кредиторська заборгованість) П1; середньострокові зобов'язання (короткострокові кредити) П2; довгострокові зобов'язання (довгострокові кредити) П3; постійні пасиви (власний капітал) П4 [1, с. 49].

Виокремлюють чотири типи ліквідності балансу: абсолютна ($A1 \geq P1$, $A2 \geq P2$, $A3 \geq P3$, $A4 \leq P4$), допустима ($A1 < P1$, $A2 \geq P2$, $A3 \geq P3$, $A4 \leq P4$), порушена ($A1 < P1$, $A2 < P2$, $A3 \geq P3$, $A4 \leq P4$), кризова ($A1 < P1$, $A2 < P2$, $A3 < P3$, $A4 \geq P4$). В залежності від типу ліквідності виокремлюють 4 зони ризику ліквідності: безризикова зона, зона допустимого ризику, зона критичного ризику та зона катастрофічного ризику [1, с. 49].

Оцінка ризику втрати фінансової стійкості здійснюється на основі розрахунку надлишку (нестачі) величини джерел коштів та величини запасів і витрат. До видів джерел, за рахунок яких сформовані матеріальні оборотні кошти відносять: власні оборотні кошти; власні оборотні кошти і довгострокові позикові джерела формування коштів; власні оборотні кошти, довгострокові позикові джерела та короткострокові кредити [1, с. 53].

Якщо у підприємства достатньо всіх джерел коштів, то воно вважається абсолютно незалежним. У разі нестачі власних оборотних коштів воно відноситься до підприємств з нормальною незалежністю. Якщо окрім власних оборотних коштів недостатньо і довгострокових позикових джерел

формування запасів, у підприємства нестійкий фінансовий стан. Кризовий фінансовий стан виникає у випадку нестачі всіх джерел формування запасів і витрат [1, с. 53].

В залежності від типу фінансового стану виокремлюють 4 зони ризику втрати фінансової стійкості: безризикова зона, зона допустимого ризику, зона критичного ризику та зона катастрофічного ризику [1, с. 53].

Визначення інтегральної бальної оцінки фінансового стану підприємства передбачає розрахунок відносних показників ліквідності та фінансової стійкості. Після розрахунку коефіцієнтів здійснюється виставлення балів за критеріями наведеними в табл. 1 [2, с. 107].

Таблиця 1

Інтегральна бальна оцінка фінансового стану підприємства

Показник фінансового стану	Найвище значення	Найнижче значення	Умови зниження критерія
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,5 та вище – 20 балів	Менше за 0,1 – 0 балів	За кожні 0,1 пункта зниження після 0,5 знімається 4 бали
Коефіцієнт «критичної оцінки»	1,5 та вище – 18 балів	Менше 1 – 0, балів	За кожні 0,1 пункта зниження після 1,5 знімається 3 бали
Коефіцієнт поточної ліквідності	2 та вище – 16,5 бала	Менше 1 – 0 балів	За кожні 0,1 пункта зниження після 2 знімається 1,5 бали
Коефіцієнт автономії	0,5 та вище – 17 балів	Менше 0,4 – 0 балів	За кожні 0,01 пункта зниження після 0,5 знімається 0,8 бали
Коефіцієнт забезпеченості власними коштами	0,5 та вище – 15 балів	Менше 0,1 – 0 балів	За кожні 0,1 пункта зниження після 0,5 знімається 3 бали
Коефіцієнт фінансової стійкості	0,8 та вище – 13,5 бала	Менше за 0,5 – 0 балів	За кожні 0,1 пункта зниження після 0,8 знімається 2,5 бали

В залежності від отриманої інтегральної бальної оцінки фінансового стану підприємства визначається клас підприємства: 1 клас (100 – 97 балів) – абсолютна фінансова стійкість і платоспроможність; 2 клас (96 – 67 балів) – нормальний фінансовий стан; 3 клас (66 – 37 балів) – задовільний ; 4 клас (36 – 11 балів) – нестійкий фінансовий стан; 5 клас (10 – 0 балів) – кризовий фінансовий стан [2, с. 107].

Таким чином, застосування вищеперерахованих методів дозволяє здійснити комплексну оцінку фінансових ризиків в діяльності суб'єкта господарювання.

Література

1. Малюкіна А. О. Обґрунтування оцінки фінансових ризиків підприємств України / А. О. Малюкіна // Соціально-економічний розвиток регіонів в контексті міжнародної інтеграції. – 2015. – Т. 1. – № 17(6). – С. 103-107.
2. Методичні рекомендації до виконання практичних робіт з навчальної дисципліни «Організація фінансової діяльності» / укл. М. М. Берест, Т. Б. Кузенко, О. Ю.Литовченко, Н. В. Сабліна – Х.: Вид. ХНЕУ, 2014. – 135 с.

СУТНІСТЬ ТА ЗМІСТ ЕКОНОМІЧНОЇ КАТЕГОРІЇ "ФІНАНСОВА БЕЗПЕКА ПІДПРИЄМСТВА

МІЩЕНКО С.О.

(науковий керівник – к.е.н., доц. Лелюк С. В.)

Однією із найважливіших складових економічної безпеки є фінансова безпека, без якої практично неможливо вирішити жодне із завдань, що стоять перед державою. Фінансова безпека-це поняття,що включає методи та засоби захисту фінансових інтересів [1].

Важливе місце у безпекознавстві належить дослідженням фінансової безпеки, яка пронизує всі рівні – від глобального до рівня особи. Про затребуваність пізнання цієї безпеки свідчать офіційні документи, науково-методичні рекомендації, ґрунтовні теоретичні здобутки, деякі з них пов'язані з активним розвитком наукових шкіл і появою нових розділів безпекознавства. Попри це теоретичний доробок безпекознавства не дає чіткої та однозначної відповіді на запитання про фінансову безпеку. Існування принципово різних, непов'язаних між собою підходів до розуміння фінансової безпеки підприємства, інколи суперечливих методик визначення її рівня, на жаль, гальмує процес формування відповідних теоретичних засад. Досліджувані в межах сформованих підходів питання щодо протистояння загрозам, формування її ресурсного забезпечення та узгодження інтересів стейкхолдерів мають багато невідповідностей, унаслідок чого верифікація деяких теоретичних положень є вкрай ускладненою, інколи – унеможливленою, а де коли навіть недоречною. Отже, теоретичний доробок безпекознавства потребує доповнення у цілому та з питань фінансової безпеки підприємства зокрема.

Визначенням змісту поняття фінансової безпеки підприємства займались Е. Альтман, Дж. Аргенті, О.І. Барановський, В. Бівер, М.Д. Білик, І.А. Бланк, О.Д. Василик, К.С. Горячева, А.О. Єпіфанов, М.М. Єрмошенко, Г.П. Іванова, С.М. Ілляшенко, В.Г. Крижанівська, В.В. Ковальов, Е.М. Коротков, Л.О. Лігоненко, Р. Ліс, Т.М. Мельник, В.П. Москаленко, Є.В. Новосядло, Б.А. Райзберг, Р. Таффлер, О.О. Терещенко, С.Я. Салига, Г.М. Скударь, Е.А. Уткін, О.І. Хитрін та багато інших.

Серед вчених ХНЕУ ім. С. Кузнеця проблемі фінансової безпеки присвячені праці Борець А.М.; Годуненко Н.М.; Голозубова Ю.В.; Грачов О.В.; Кавчак І.Р.; Кузенко Т.Б.; Мартюшева Л.С.; Полтініна О.П.; Пономаренко О.Е.; Проноза А.П.; Сабліна Н.В.; Серікова А.А.; Філіппов О. О.

Що стосується визначення поняття «фінансові безпека підприємства», то багато вчених по різному його розуміють та пояснюють.

Чібісова І.В.[2] стверджує фінансова безпека підприємства – це складова економічної безпеки підприємства, яка полягає у наявності такого його фінансового стану, який характеризується:збалансованістю і якістю фінансових інструментів, технологій і послуг; стійкістю до загроз.

Для Бланк І.А.[1] фінансова безпека підприємства - це кількісно і якісно детермінований рівень фінансового стану підприємства, що забезпечує стабільну захищеність його пріоритетних збалансованих фінансових інтересів від ідентифікованих реальних і потенційних загроз зовнішнього й

внутрішнього характерів, параметри якого визначаються на основі його фінансової філософії й створюють необхідні передумови фінансової підтримки його стійкого зростання в поточному й перспективному періодах.

Козак Л.С., Багровецька І.В. [3] стверджує, що фінансова безпека підприємства – це важлива складова частина економічної безпеки, що базується на незалежності, ефективності і конкурентоспроможності господарюючого суб'єкта, яка відображається через систему критеріїв і показників його фінансового стану, що характеризують збалансованість фінансів, достатню ліквідність активів і наявність необхідних резервів.

Для Горячева К. С. [4] фінансова безпека підприємства – це фінансовий стан, який характеризується, по-перше, збалансованістю і якістю сукупності фінансових інструментів, технологій і послуг, котрі використовуються підприємством, по-друге, стійкістю до внутрішніх і зовнішніх загроз, по-третє, здатністю фінансової системи підприємства забезпечувати

реалізацію власних фінансових інтересів, місії і завдань достатніми обсягами фінансових ресурсів, по-четверте, забезпечувати ефективний і сталий розвиток цієї фінансової системи.

На думку Пономаренко О.Е. [5] фінансова безпека підприємства – це визначений якісно та кількісно рівень фінансового стану підприємства та діяльність, направлена на досягнення даного стану, який характеризується збалансованістю і якістю використання фінансових інструментів економічної системи та забезпечує її здатність реалізувати свою місію й забезпечувати стабільний розвиток, витримуючи негативний вплив зовнішніх та внутрішніх дестабілізуючих факторів.

Отже, спираючись на визначення фінансової безпеки, розповсюдженим є підхід, за яким автори розглядають фінансову безпеку підприємства «як функціональну складову економічної безпеки підприємства, яка полягає у наявності такого його фінансового стану, який характеризується: збалансованістю і якістю фінансових інструментів, технологій і послуг; стійкістю до загроз; здатністю підприємства забезпечувати реалізацію фінансових інтересів, а також місії і завдань достатніми обсягами фінансових ресурсів; а також спрямованістю на ефективний і сталий розвиток» Прихильниками такого підходу є: Чібісова І.В., Козак Л. С. та Багровецька І.В. та інші.

Література

1. Бланк І. А. Управление финансовой безопасностью предприятия / И. А. Бланк. – К. : Ника-Центр, Эльга, 2006. – 776 с.
2. Чібісова І.В. Механізм забезпечення фінансової безпеки підприємства / І.В. Чібісова, Є.М. Івашина // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.nbuu.gov.ua/portal/soc_gum/ppei/2011_31/Chibis.pdf
3. Козак Л.С. Концептуальні та методичні засади формування механізму забезпечення фінансової безпеки підприємства / Л.С. Козак, І.В.Багровецька // Економіка і управління. – 2008. – №13. – С.97-101.
4. Горячева К. С. Фінансова безпека підприємства. Сутність та місце в системі економічної безпеки / К. С. Горячева // Економіст. – 2003. – № 8. – С. 65–67.
5. Пономаренко О. Е. Теоретичні аспекти фінансової безпеки підприємств / О. Е. Пономаренко. – Економіка розвитку. – 2010. – №1 (53) – С. 77–80.

ЗМІСТ ТА СУТНІСТЬ ПОНЯТТЯ «ФІНАНСОВА БЕЗПЕКА ПІДПРИЄМСТВА»

МУШЕНКО О. В.

(науковий керівник – к.е.н., доц. Кіна М.О.)

У сучасних умовах господарювання підприємства функціонують у складному, нестабільному і динамічному середовищі, під впливом різноманітних зовнішніх та внутрішніх негативних факторів, зокрема фінансових ризиків. Це обумовлює необхідність формування механізму забезпечення фінансової безпеки підприємств.

Фінансова безпека підприємства визначається рядом факторів, а саме: рівнем забезпеченості фінансовими ресурсами, стабільністю і стійкістю фінансового стану підприємства, збалансованістю фінансових потоків, рівнем контролю.

Фінансова безпека є однією з найважливіших складових системи економічної безпеки підприємства оскільки фінансова складова є основою в сучасній економіці на макро-, та на мікрорівні. Сучасна економіка реалізує свої функції шляхом використання фінансових механізмів, за допомогою фінансових методів, важелів та стимулів [1].

Фінансова безпека охоплює: фінансову безпеку окремого громадянина, домашніх господарств, населення в цілому, підприємців, підприємств, організацій, установ та їх асоціацій, галузей господарського комплексу, регіонів, окремих секторів економіки, держави та різноманітних міждержавних утворень, світового співтовариства в цілому [5].

Існують різні підходи до визначення поняття «фінансова безпека підприємства». Умовно їх можна поділити на п'ять груп:

фінансова безпека підприємства як один із складників економічної безпеки підприємства з відповідними інструментами управління нею;

фінансова безпека підприємства як самостійний об'єкт управління, здатність останнього ефективно використовувати свій ресурсний потенціал;

фінансова безпека підприємства як певний фінансовий стан підприємства, який характеризується відповідною стійкістю до зовнішніх і внутрішніх загроз;

фінансова безпека підприємства як стан захищеності фінансових інтересів підприємства від різного роду загроз;

фінансова безпека підприємства як діяльність з управління ризиками[4].

Варто сказати, що фінансова безпека підприємства є чи не одним із найважливіших факторів, які забезпечують роботу кожного окремого підприємства на території нашої країни.

Рівень фінансової безпеки будь-якого підприємства визначає його можливості забезпечувати інші складові його економічної безпеки. І навпаки, зміни в будь-якій сфері підприємства в кінцевому результаті відображаються у його фінансовій безпеці [3].

При визначенні поняття «фінансова безпека» стала переважати думка, що його зміст відображає такий стан підприємства, який забезпечує здатність протистояти несприятливим зовнішнім та внутрішнім впливам.

Так, фінансова безпека підприємства визначена як «захищеність його діяльності від негативних впливів зовнішнього середовища, а також як здатність швидко усунути різні варіантні загрози або пристосуватися до існуючих умов, які не позначаються негативно на його діяльності» [2].

Головна мета фінансової безпеки підприємства полягає в тому, щоб гарантувати його стабільне та максимально ефективне функціонування тепер і достатній потенціал розвитку в майбутньому. Тому до основних функціональних цілей фінансової безпеки віднесемо:

- забезпечення високої фінансової ефективності роботи;
- підтримку фінансової стійкості та незалежності підприємства;
- досягнення високої конкурентоспроможності;
- забезпечення високої ліквідності активів;
- підтримку належного рівня ділової активності;
- забезпечення захисту інформаційного поля і комерційної таємниці;

ефективну організацію безпеки капіталу та майна підприємства, а також його комерційних інтересів [4].

Таким чином на основі проведено аналізу наукових підходів до трактування поняття «фінансова безпека підприємства» та розглянутих класифікаційних ознак, вважаємо за доцільне дати таке уточнене визначення: сутністю поняття «фінансової безпеки» є фінансовий стан підприємства, який забезпечує стабільний захист від зовнішніх та внутрішніх чинників, безперебійне та ефективне функціонування підприємства.

Фінансова безпека підприємства характеризується рівнем фінансової захищеності суб'єкта господарювання, а також є основою побудови фундаменту для забезпечення необхідних умов стійкого розвитку підприємства та країни в цілому [5].

Отже, формування системи фінансової безпеки є однією із найнеобхідніших умов розвитку будь-якої галузі економіки, тому логічним та виправданим є приділення великої уваги вчених-економістів фінансовій безпеці суб'єктів господарювання.

Література

1. Барановський, О. І. Фінансова безпека держави [Текст] / О. І. Барановський // Фінанси України. – 1996. – № 11. – С. 19–34.
2. Білов Г.О. Деякі аспекти методики попередження ризику рейдерського набігу на підприємство / Г.О. Білов // Економічний вісник НГУ. – 2008. – № 3. – С. 111–115.
3. Бланк И.А. Управление финансовой безопасностью предприятия. К.: Ника-центр, Эльга, 2008. – 784 с.
4. Ванькович Д. О. Роль фінансової безпеки підприємства в управлінні його фінансовими ресурсами / Д. О. Ванькович // Актуальні проблеми економіки перехідного періоду. – 1999. – Вип. 4. – С. 131 – 135.
5. Донець Л.І., Ващенко Н.В. Економічна безпека підприємництва: Навч. посібник для студентів вищих навч. закладів. – К., 2008. – 239 с
6. Драга А.А. Обеспечение безопасности предпринимательской деятельности. – М., 2008. – 304 с

СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО ОЦІНКИ РІВНЯ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА

НЕЦВІТАЄВА О. І.

(науковий керівник – к.е.н., доц. Кузенко Т.Б)

Сучасний етап розвитку економіки України є надзвичайно складним для проведення підприємницької діяльності, що об'єктивно визначає потребу суб'єктів господарювання в створенні ефективної системи моніторингу з метою прогнозування їх майбутнього розвитку, формування стійких конкурентних переваг, розробки інструментів швидкого реагування на динамічні зміни зовнішнього середовища. При цьому оцінювання рівня безпеки підприємницьких структур і використання важелів їх забезпечення є одним з найважливіших завдань, виконуваних задля їх тривалого і стабільного функціонування.

Дослідженню питання фінансової безпеки підприємства, факторами впливу на нього та вдосконаленням присвячено чимало наукових праць, серед яких роботи Бланка І.О., Горячева К. С., Кузенко Т. Б., Ареф'єва О.В., Кракос Ю.Б. та ін.

Метою роботи є розкриття сутності та змісту сучасних підходів до оцінки рівня фінансової безпеки підприємства.

Якщо на рівні держави методи оцінки фінансової безпеки вже розроблені, то на рівні підприємства вони залишаються дискусійними. Це, насамперед, стосується вибору критеріїв оцінки фінансової безпеки підприємства, системи показників, що її характеризують, і методичних підходів до визначення рівня фінансової безпеки.

О.В. Ареф'єва, Т.Б. Кузенко та К.С. Горячева, пропонують оцінювати рівень фінансової безпеки підприємства на підставі аналізу системи одноіменних індикаторів. Основним критерієм оцінки рівня забезпечення фінансової безпеки підприємства науковцями пропонується вважати чистий прибуток. На основі цього критерію можна будувати всю систему показників (індикаторів), які характеризують стан фінансової безпеки [1-2]. У якості індикаторів автори наводять граничні значення фінансових показників (коефіцієнта покриття, коефіцієнта автономії, рівня фінансового левериджу, рентабельності активів, рентабельності власного капіталу, середньозваженої вартості капіталу, співвідношення оборотності дебіторської і кредиторської заборгованості тощо). На нашу думку, запропонована методика не є повною мірою універсальною, адже порогові значення показників значно різняться для підприємств різних галузей господарства.

Деякі інші положення стосовно визначення рівня фінансової безпеки підприємства висувають Ю.Б. Кракос та Н.І. Серик. У своїх працях вони пропонують проводити оцінку фінансової безпеки підприємства на основі розрахунку низки ключових показників, які відображають результати функціонування всіх підсистем підприємства та згруповані за наступними напрямками: управління, економіка, фінанси, виробництво, ділова активність. Отримані ключові показники автори пропонують співставляти із

значеннями розробленої діагностичної матриці, що дозволить визначити рівень фінансової складової економічної безпеки підприємства [3].

В процесі дослідження було виявлено, що ряд науковців (І.О. Бланк, І.А. Александров) пропонують оцінювати фінансову безпеку підприємства на основі визначення та оцінки загального стану фінансової діяльності підприємства. Так, І.О. Бланк виділяє наступні системи аналізу фінансової безпеки підприємства: горизонтальний аналіз, вертикальний аналіз, інтегральний аналіз та аналіз коефіцієнтів. На нашу думку, оцінка фінансової безпеки підприємства не може зводитись до простого аналізу фінансового стану підприємств, адже виходячи із особливостей даної економічної категорії, оцінка її рівня потребує особливих підходів та методів [4].

О.М. Підхомний, Л.С. Яструбецька, пропонують здійснювати оцінку рівня фінансової безпеки господарських суб'єктів на основі дослідження грошових потоків підприємств, а саме показника чистого грошового потоку в розрізі видів фінансово-господарської діяльності підприємства [5]. З цією метою дослідники розробили матрицю динамічної фінансової рівноваги. Такий підхід обумовлений тим, що показник чистого грошового потоку є одним із індикаторів результативності господарської діяльності підприємства та значною мірою визначає його фінансовий стан.

Аналіз методичних підходів до оцінки рівня фінансової безпеки підприємства свідчить, що їм притаманні певні недоліки, а саме: оцінка рівня фінансової безпеки підприємства на основі аналізу динаміки одного або декількох індикаторів є неефективною, оскільки не враховує системний характер фінансової безпеки, при оцінці рівня фінансової безпеки підприємства перевагу слід віддавати застосуванню інтегрального показника безпеки, котрий отримано на основі використання багатомірних статистичних методів.

Таким чином, необхідно визначити складові фінансової безпеки підприємства, здійснити відбір індикаторів для визначення їх стану, надати індикаторам вагових коефіцієнтів та сформувати методику визначення інтегрального індексу фінансової безпеки підприємства з урахуванням впливу зовнішнього середовища, що дасть змогу приймати обґрунтовані рішення щодо аналізу та нейтралізації реальних і потенційних загроз.

Література

1. Ареф'єва О.В. Економічні основи формування фінансової складової економічної безпеки / О. В. Ареф'єва, Т. Б. Кузенко // Актуальні проблеми економіки. – 2012. – №1. – С. 98 – 103.
2. Горячева К. С. Фінансова безпека підприємства. Сутність та місце в системі економічної безпеки / К. С. Горячева // Економіст. – 2013. – № 8 – С. 65 – 67.
3. Кракос Ю. Б. Управління фінансовою безпекою підприємств / Ю. Б. Кракос, Р. О. Разгон // Економіка та управління підприємствами машинобудівної галузі. – 2012. – № 1(1). – С. 86 – 97.
4. Бланк И. А. Управление финансовой безопасностью предприятия / И. А. Бланк. – К. : Ника-Центр, Эльга, 2012. – 776 с.
5. Підхомний О.М., Яструбецька Л.С. Індикатори оцінки рівня фінансової безпеки суб'єктів господарювання // Економічні науки: Збірник наукових праць. Луцький державний технічний університет.– Серія: Облік і фінанси.– Вип. 4, Ч. 2. – Луцьк, 2014. – С. 73 – 76.

ВИЗНАЧЕННЯ ІНТЕГРАЛЬНОГО ПОКАЗНИКА ОЦІНКИ ФІНАНСОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

НЕЧАЙ А.О.

(науковий керівник – к.е.н., доц. Добринь С.В.)

Для підприємства в ході його діяльності дуже важливим є отримання позитивних фінансових результатів. Тому для оптимізації фінансових результатів підприємства, застосовують методичний підхід до визначення інтегрального показника оцінки фінансових результатів підприємства за допомогою таксономічного аналізу.

Можливість використання як абсолютних показників, так і відносних показників можливе завдяки стандартизації значень показників-ознак. Використання стандартизованих значень відноситься до переваг цього методу. Але, головним недоліком таксономічного аналізу виступає те, що при проведенні таксономічного аналізу не враховується поточний стан підприємства при визначенні еталону.

Застосування цього методу пов'язане зі складністю досліджуваних економічних явищ і процесів, їх багатогранністю та неоднозначністю. Тому використовується система різноименних показників які необхідно систематизувати та аналізувати для прийняття раціональних управлінських рішень [1].

Отримані значення таксономічного коефіцієнту розвитку показують тенденцію в змінах фінансових результатів протягом декількох періодів. Розрахунок відстані між окремими показниками та вектором еталоном дає змогу визначити, який показник має найбільший вплив на фінансовий стан підприємства [2].

Алгоритм таксономічного аналізу:

сформувані матрицю спостережень – елементами цієї матриці є значення ознак, виражені в специфічних для кожної ознаки одиницях виміру;

стандартизувати значення елементів матриці спостережень – призводить не тільки до елімінування одиниць виміру, а також до вирівнювання значення ознак;

диференціація ознак матриці спостережень – всі змінні поділяються на стимулятори та дестимулятори (стимулятори – ознаки, що надають позитивний, стимулюючий вплив на рівень розвитку об'єктів; дестимулятори – ознаки, що чинять гальмівний вплив);

сформувані вектор-еталон;

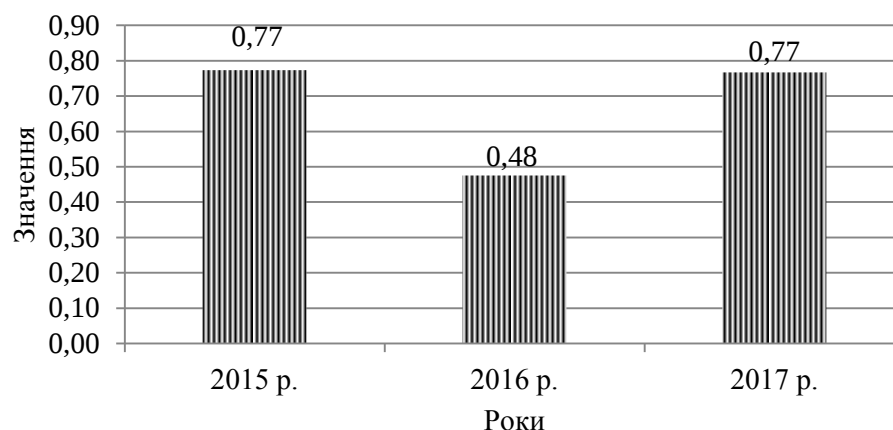
визначити відстань між окремими спостереженнями і вектором-еталоном;

визначити таксономічний показник. [1]

Кінцевим етапом проведення таксономічного аналізу є розрахунок інтегрального показника [1]. Інтегральний показник розраховано за даними фінансової звітності ПАТ «ТРЕСТ ЖИТЛОБУД-1» за 2015-2017 рр. .

Розрахувавши інтегральний показник встановлено, що у 2015 році він складає 0,23, у 2016 році – 0,52, у 2017 році – 0,23. Після приведення

інтегрального показника до належного вигляду було отримано такі показники: 2015 рік – 0,77, 2016 рік – 0,48, 2017 рік – 0,77 (рис. 1).

III Інтегральний показник

Рис. 1. Динаміка інтегрального показника ПАТ «ТРЕСТ ЖИТЛОБУД-1» за 2015 – 2017 рр.

Виходячи з рис. 1 можна сказати, що завдяки розрахунку інтегрального показника можна визначити конкретну оцінку ефективності підприємства.

Оцінка інтегрального показника прибутковості підприємства ПАТ «ТРЕСТ ЖИТЛОБУД-1» за 2015 – 2017 рр. показала, що найбільший рівень ефективності діяльності, а й отже і усіх обраних показників-ознак, підприємство мало у 2017 році, так як значення інтегрального показника становить 0,77, що свідчить про максимально прибутковість у цьому році. Проте, можна сказати, що значення інтегральних показників низькі, що свідчить про низьку ефективність діяльності підприємства.

Література

1. Ігнатенко В. Ю. Застосування таксономічного аналізу для оцінки обсягу бюджетного потенціалу регіону / В. Ю. Ігнатенко // Науковий вісник Полтавського університету економіки і торгівлі. – 2013. – №2 (58). – С. 68-73.
2. Методичні рекомендації по аналізу фінансово-господарського стану підприємств та організацій. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0332-06>.
3. Суходоева Т. С. Методы финансового анализа и моделирования: учебное пособие / Т. С. Суходоева. – Новосибирск : СИБАГС, 2015. – 155 с.
4. Шаблиста Л. М. Фінансова стійкість підприємства : сутність і методи оцінки / Л. М. Шаблиста // Економіка підприємства. – 2006. – №2. – С. 46-57.
5. Шеремет А. Д. Финансы предприятий / А. Д. Шеремет, Р. С. Сайфулин. – М. : ИНФРА-М, 2010. – 343 с.

АНАЛІЗ ФІНАНСОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ ПІДПРИЄМСТВА ГАЛУЗІ МЕТАЛУРГІЙНОГО ВИРОБНИЦТВА

НУРЛАЄВА Е. Л.

(науковий керівник – д.е.н., проф. Журавльова І. В.)

В сучасних умовах значного рівня нестабільності в країні та жорсткої конкурентної боротьби особливої уваги набуває досягнення позитивного фінансового результату. Це є одним з пріоритетних завдань функціонування будь-якого підприємства за всіма напрямками його операційної, фінансової та інвестиційної діяльності.

Фінансовий результат є комплексним показником результативності та ефективності, в якому відображаються всі аспекти та особливості господарської діяльності підприємства – рівень розвитку технологій, фінансовий менеджмент, стратегія суб'єкта господарювання тощо. А також від величини фінансових результатів підприємства залежить підвищення рівня конкурентоспроможності. У зв'язку з цим все більше зростає значення проведення своєчасної діагностики фінансових результатів підприємства.

Вагомий внесок у розробку теоретичних та методичних засад оцінки фінансових результатів підприємств зробили вітчизняні вчені-економісти: І. О. Бланк, М. М. Берест, Л. Д. Білик, О. О. Вороніна, В. М. Івахненко, Є. В. Мних, А. М. Поддєрьогін та ін. Питання оцінки фінансового стану підприємств розглядалися в працях зарубіжних науковців і практиків, зокрема: М. І. Баканова, Л. Бернстайна, О. В. Єфімова, А. Гроппелі, К. Уолша та ін. Однак недостатньо вирішеними залишаються питання діагностики фінансових результатів діяльності підприємства.

Метою роботи є проведення стислого аналізу фінансових результатів ТОВ «БІОЛ» протягом 2015-2017 років та надання рекомендацій щодо покращення діяльності підприємства у майбутньому.

Основним джерелом формування фінансових ресурсів підприємств, що забезпечують його розвиток, є фінансові результати [1, с. 25]. Тому формування фінансових результатів, їх збільшення мають важливе значення для кожного підприємства – суб'єкта господарської діяльності.

Товариство з обмеженою відповідальністю «БІОЛ» – провідний український виробник литого посуду з алюмінію, чавуну. Компанія відома на ринках України, країнах СНД і Європи більше 18 років. Головний офіс та виробничі потужності підприємства розташовані у м. Мелітополь Запорізької області [2].

Аналіз фінансових результатів ТОВ «БІОЛ» доцільно проводити шляхом аналізу динаміки та структури чистого фінансового результату підприємства та оцінки показників рентабельності продаж [3].

Відповідно до даних фінансової звітності підприємства [2] було встановлено, що у 2015 році чистий прибуток ТОВ «БІОЛ» становив 39 924 тис. грн., а у 2016 році – 26 610 тис. грн. Скорочення чистого прибутку на 13 314 тис. грн. або на 33,35% викликане значним зростанням собівартості реалізації продукції, збільшенням витрат на фінансову діяльність та зростанням операційних витрат. У 2017 році чистий прибуток

ТОВ «БІОЛ» становив 34 499 тис. грн. та порівняно із 2016 роком він зріс на 7 889 тис. грн. або на 29,6%, що відбулося за рахунок скорочення фінансового результату від фінансової діяльності та збільшенням показників валового прибутку підприємства за аналізований період. Порівняно з 2015 роком чистий прибуток підприємства у 2017 році скоротився на 5 425 тис. грн. або на 13,59%, тому слід зазначити, що такі відміни не є значними, оскільки ми враховуємо номінальну вартість грошей, а якщо скорегувати дані показники на індекс інфляції, то можна буде побачити, що у реальних показниках підприємство наростило показники своєї прибутковості.

Головним показником результативності та ефективності функціонування підприємства слід вважати показник чистої рентабельності реалізованої продукції [4, с. 15]. Так, у 2015 році цей показник становив 19,55%, тобто на одну гривню чистого доходу від реалізації припадало 19,55 грн. чистого прибутку. У 2016 році чиста рентабельність реалізованої продукції становила 10,21%, тобто на одну гривню чистого доходу від реалізації припадало 10,21 грн. чистого прибутку, а у 2017 році ситуація дещо покращується та чиста рентабельність реалізованої продукції становить 10,58%. Отже, можна сказати, що у 2016-2017 роках спостерігається тенденція до скорочення чистої рентабельності реалізованої продукції ТОВ «БІОЛ» порівняно з 2015 роком, що викликано зростанням витрат підприємства на виробництво та реалізацію продукції, а також різкими змінами в економіці країни, що призводить до погіршення торговельних стосунків з Російською Федерацією, як одним із основних партнерів.

Підсумовуючи вищевикладений аналіз, було встановлено, що протягом 2015-2017 років діяльність ТОВ «БІОЛ» була результативною та прибутковою загалом, але якщо розглядати показники фінансових результатів підприємства у динаміці, то варто зазначити, що у 2016-2017 роках ефективність діяльності підприємства погіршується. При проведенні аналізу було встановлено, що скорочення фінансових результатів підприємства та показників рентабельності відбулося за рахунок зростання витрат, тому підприємству слід поставити за мету проведення заходів, які будуть мінімізувати витрати задля покращення ефективності та результативності функціонування підприємства.

Література

1. Івахненко В. М. Курс економічного аналізу : навч. посіб. / Івахненко В. М. – 5-те вид., випр. і доп.] – К. : Знання, 2013. – 261 с.
2. Офіційний сайт ТОВ «БІОЛ». – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://biol.com.ua>.
3. Про затвердження Методики аналізу фінансово-господарської діяльності підприємств державного сектору економіки: Наказ Міністерства фінансів України від 14.02.2006 р. №170 // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua_/laws/show/z0332-06.
4. Вороніна О. О. Управління фінансовим результатом промислового підприємства [Текст] : автореферат : спец. 08.00.04 – економіка та управління підприємствами / О. О. Вороніна; Харківський нац. економічний ун-т. – Харків, 2009. – 25 с.

ЕКОНОМІЧНА СУТНІСТЬ І ЗМІСТ ПОНЯТТЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Обіход Н. І.

(науковий керівник – к.е.н., доц. Берест М. М.)

Сучасні економічні умови спонукають підприємства до зміцнення своїх позицій у ринковому середовищі підприємств. Для того, щоб підприємства були конкурентоспроможними, вони повинні активізувати свої інвестиційні процеси. Інвестиційна привабливість відіграє роль ключового елемента в активізації вищезазначених процесів. З огляду на все вищесказане, виникає необхідність в обґрунтованому уточненні змісту поняття «інвестиційна привабливість підприємства».

Вагомий внесок у дослідження сутності інвестиційної привабливості підприємства зробили наступні вчені та науковці: І. І. Алексєєнко, І. А. Бланк, Л. С. Валірунова, Е. В. Вологдін, А. П. Гайдук, С. С. Донцов, та багато інших. Однак, багато питань з приводу сутності та змісту поняття інвестиційної привабливості підприємства залишаються невирішеними, а окремі дослідження фрагментарними.

Метою роботи є узагальнення теоретичних засад щодо сутності і змісту поняття інвестиційної привабливості підприємства.

На сьогодні в економічній літературі немає єдиного визначення поняття «інвестиційна привабливість підприємства». Проаналізувавши науково-методичну, нормативно-правову літератури і точки зору науковців можна засвідчити, що на сучасному етапі розвитку теорії інвестування розроблені й застосовуються різні підходи до визначення поняття інвестиційної привабливості підприємства.

Так наприклад, Агентство з питань запобігання банкрутства підприємств, яке є автором «Методики інтегральної оцінки інвестиційної привабливості підприємств та організацій» [1], вважає, що інвестиційна привабливість є інтегральною характеристикою об'єкта інвестування.

До прихильників цієї думки можна віднести І. А. Бланка [2], який розглядає інвестиційну привабливість підприємства як характеристику об'єкта інвестування з позиції конкретного інвестора.

Т. В. Майорова [3] значно розширює поняття інвестиційної привабливості, як інтегральну характеристику з точки зору наявного фінансового стану, можливостей розвитку техніко економічного та організаційного рівня виробництва, соціальної безпеки та інформаційної забезпеченості.

Таким чином, можна виділити перший підхід до визначення сутності інвестиційної привабливості підприємства, розглядаючи її як інтегральний показник.

В «Економічній енциклопедії» [4] наголошується на тому, що інвестиційна привабливість підприємства враховує суперечливі цілі інвестора, які полягають у максимізації прибутку та мінімізації ризиків. Така позиція акцентує увагу на інтегрованості поняття інвестиційної привабливості що пояснює виникнення досить суперечливих поглядів та думок щодо його визначення у науковій літературі.

Таким чином, враховуючи суперечливі цілі інвестора, описані в енциклопедичній літературі, можна виділити другий підхід до визначення сутності інвестиційної привабливості підприємства, розглядаючи її як співвідношення прибутковості та ризику.

До даного підходу можна віднести тлумачення інвестиційної привабливості підприємства Р. А. Єрніязова, В. А. Квартальова, В. С. Саблука, М. І. Кісіля, А. І. Черваньова, а також таких зарубіжних науковців як І. Ф. Шарпа та Г. М. Марковіца.

Подальший аналіз різних точок зору щодо розуміння поняття інвестиційної привабливості підприємства зумовив виділення ще одного підходу до визначення даної економічної категорії – інвестиційна привабливість підприємства як ефективність інвестування.

Так наприклад, Т. Н. Гуськова, В. М. Рябцев та В. Н. Геніатулін [5], інтерпретуючи своє бачення сутності та поняття інвестиційної привабливості підприємства, згадують ймовірність досягнення задовільного рівня прибутковості чи іншого позитивного ефекту.

С. С. Донцов [6] теж є прихильником третього підходу і фокусує увагу на отриманні прибутку та інших позитивних для інвестора економічних результатів від процесу інвестування.

Отже, основними підходами до визначення сутності та поняття інвестиційної привабливості підприємства є: інвестиційна привабливість як інтегральна характеристика об'єкта інвестування; інвестиційна привабливість як співвідношення рівнів прибутковості та ризику; інвестиційна привабливість як ефективність інвестування.

Зважаючи на різновекторність та унікальність усіх трьох підходів, рекомендується використовувати їх у комплексі та взаємозв'язку задля отримання повної об'єктивної картини розуміння сутності інвестиційної привабливості підприємства.

Література

1. Про затвердження Методики інтегральної оцінки інвестиційної привабливості підприємств та організацій : наказ Міністерства юстиції України №22 від 23.02.98 [Електронний ресурс] / Законодавство України. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0214-98>.
2. Основи інвестиційного менеджменту : в 2 т. / І. А. Бланк. – К. : ОМЕГА-Л, 2008. – Т. 2. – 600 с. – (Бібліотека фінансового менеджера).
3. Майорова Т.В. Інвестиційна діяльність: навчальний посібник / Т. В. Майорова. - К.: ЦНЛ, 2004. - 376 с.
4. Економічна енциклопедія: у трьох томах. – К. : Видавничий центр «Академія», 2002. – 952 с.
5. Гуськова Т. Н. Оценка инвестиционной привлекательности объектов статистическими методами : монография / Т. Н. Гуськова, В. М. Рябцев, В. Н. Геніатулін. – М : Издательство ГАСБУ, 1999. – 150 с.
6. Донцов С. С. Оценка инвестиционной привлекательности предприятия посредством анализа надежности его ценных бумаг / С. С. Донцов // Финансовый менеджмент. - 2010. - № 3. – С. 51.

ОРГАНІЗАЦІЯ ПРОЦЕСУ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВОЮ БЕЗПЕКОЮ ПІДПРИЄМСТВА

ОБОЗНА Ю.С.

(науковий керівник – к.е.н., доц. Сабліна Н.В.)

Актуальність теми дослідження обумовлена тим, що однією із найважливіших умов забезпечення стійкого зростання підприємства та формування позитивних результатів його фінансової діяльності є існування ефективної системи управління фінансовою безпекою підприємства, яка забезпечить захист підприємства від зовнішніх та внутрішніх загроз.

Проблематика полягає в ефективності організації процесу управління фінансовою безпекою підприємства, оскільки забезпечення фінансової безпеки підприємства зумовлює формування необхідних елементів і загальної схеми організації економічної безпеки.

В досліджувану проблему внесли великий вклад: І.О. Бланк, Р.С. Папехіна, Т.Б. Кузенко, О.М. Сорокіна, О.М. Ястремська, В.В. Орлова, М.М. Єрмошенко, В.Л. Ліпкан, О.М. Марченко, Х.О. Турхан тощо.

Фінансова безпека підприємства – певний стан фінансової стабільності, в якому повинно знаходитися підприємство для реалізації своєї стратегії, характеризується можливістю підприємства протистояти зовнішнім і внутрішнім загрозам [1].

Процес управління фінансовою безпекою підприємства можна поділити на ряд етапів:

- розроблення системи фінансових інтересів підприємства, які потребують захисту в процесі функціонування підприємства;

- ідентифікація, аналіз та прогнозування внутрішніх і зовнішніх загроз фінансовій безпеці підприємства та реалізації його фінансових інтересів;

- оцінювання рівня фінансової безпеки підприємства;

- забезпечення ефективної нейтралізації загроз фінансовій безпеці підприємства, розроблення комплексу заходів із забезпечення фінансової безпеки та рекомендацій щодо впровадження їх на практиці;

- бюджетне планування реалізації розробленого комплексу заходів із забезпечення фінансової безпеки підприємства;

- реалізація запланованих заходів у процесі здійснення господарської діяльності підприємства;

- контроль за ходом реалізації запланованих заходів щодо забезпечення достатнього рівня фінансової безпеки підприємства;

- оперативне управління системою фінансової безпеки підприємства за допомогою механізму зворотного зв'язку, яке проявляється у коригуванні наявної або розробці нової системи заходів із забезпечення достатнього рівня фінансової безпеки [2].

Процес забезпечення фінансової безпеки підприємства базується на відповідному механізмі її управління, під яким розглядають сукупність станів та процесів, з яких складається управління щодо протидії небезпекам, загрозам та ризикам.

Ризик – ймовірність виникнення збитків або недоотримання доходів порівняно із плановими чи прогнозними розрахунками [3].

На рівні підприємства під небезпекою слід розуміти об'єктивно існуючу можливість негативного впливу на його функціонування, внаслідок чого йому може бути заподіяна шкода, яка навіть спроможна призвести до кризового стану або ліквідації чи поглинання іншою структурою [4].

Щодо фінансової безпеки підприємства загроза як чинник руйнівної дії (загроза фінансовій безпеці) – це наявне чи потенційно можливе явище або чинник, який створює небезпеку для реалізації фінансових інтересів підприємства та не дає можливості виконувати на належному рівні роботу згідно домовленостей [1].

Внутрішні і зовнішні небезпеки і загрози, що впливають на фінансову безпеку підприємства наведено у табл.1.

Таблиця 1

Внутрішні і зовнішні небезпеки і загрози, що впливають на фінансову безпеку підприємства

Внутрішні небезпеки і загрози	Зовнішні небезпеки і загрози
навмисні або випадкові помилки менеджменту у сфері управління фінансами підприємства, пов'язані з: вибором стратегії підприємства; управлінням й оптимізацією активів і пасивів підприємства (розробка, впровадження і контроль управління дебіторською й кредиторською заборгованостями, вибір інвестиційних проектів і джерел їх фінансування, оптимізація амортизаційної й податкової політики).	скупка акцій, боргів підприємства небажаними партнерами чи підставними компаніями; наявність значних фінансових зобов'язань у підприємства (як великої кількості позикових засобів, так і великих заборгованостей підприємству); нерозвиненість ринків капіталу та їхньої інфраструктури; недостатньо розвинена правова система захисту прав інвесторів і виконання законодавства; криза грошової і фінансово-кредитної системи; нестабільність економіки; недосконалість механізмів формування економічної політики держави.

Таким чином наявність великої кількості загроз вимагає розробки та реалізації дієвих заходів із забезпечення фінансової безпеки підприємства. Процес забезпечення фінансової безпеки підприємства є невід'ємною частиною системи його економічної безпеки, що: базується на певних завданнях, функціях і принципах та передбачає використання системної сукупності методів, інструментів та конкретних заходів їх реалізації, які необхідно використовувати у поєднанні, комплексно і оперативно.

Література

1. Папехін Р. С. Зовнішні та внутрішні загрози фінансової безпеки підприємства / Р. С. Папехіна // Фінанси і кредит. – 2016. – №16. – С. 68 – 75.
2. Васильців Т. Г. Фінансово-економічна безпека підприємств України: стратегія та механізми забезпечення: підручник / Т. Г. Васильців, В. І. Волошин, О. Р. Бойкевич. – Львів : Ліга-Прес, 2016. – 386 с.
3. Лень Г. С. Методологія аналізу та запобігання фінансовим ризикам підприємства / Г. С. Лень // Наукові праці. – 2015. – №9. – С. 99 – 105.
4. Драга А. А. Забезпечення безпеки підприємницької діяльності / А. А. Драга // Фінанси України. – 2015. - № 18. – С. 85 – 98.

АНАЛІЗ СТРАТЕГІЧНИХ АЛЬТЕРНАТИВ ПІДПРИЄМСТВА НА ОСНОВІ ПОЗИЦІОНУВАННЯ В МАТРИЦІ ФІНАНСОВОЇ РІВНОВАГИ

ОСАДЧА С. С.

(науковий керівник – д.е.н., проф. Журавльова І. В.)

На сьогоднішній день в умовах нестабільності та невизначеності будівельні підприємства України перебувають на тій стадії, коли найважливішими чинниками забезпечення їх розвитку є ефективне формування і використання фінансових ресурсів, яке, насамперед, пов'язане із застосуванням нових систем і методів управління цими процесами. В таких умовах суттєво підвищується роль фінансової стратегії, яка забезпечує пріоритетні напрями розвитку підприємства. При цьому виникає необхідність стратегічного аналізу його діяльності, спрямованого на сприяння досягнення короткострокових та довгострокових цілей, оскільки стратегічна установка в поведінці підприємства обумовлює його фінансову стратегію.

Дослідженням фінансової стратегії займалися такі вчені як Д. Аакер, Акулов В. Б., Бланк І. А., Стоянова Е. С., Ж. Франшон, І. Романе та ін. Проте деякі аспекти, зокрема ідентифікація стадії фінансового розвитку як підґрунтя для вибору оптимальної фінансової стратегії, є недостатньо дослідженими.

Метою дослідження є визначення стадії фінансового розвитку ТДВ «Житлобуд-2», оцінка наявних стратегічних альтернатив на основі матриці Франсона – Романе та надання рекомендацій щодо формування оптимальної фінансової стратегії.

Матриця фінансових стратегій Ж. Франсона та І. Романе дає змогу з'ясувати поточне становище підприємства стосовно фінансового ризику, розглядати ситуацію в динаміці та прогнозувати зміни фінансової стратегії, планувати його майбутнє становище [1], формувати ефективну фінансову стратегію. При побудові матриці Ж. Франсона та І. Романе розраховуються результати господарської діяльності (РГД), фінансової (РФД) та фінансово-господарської (РФГД). У табл. 1 наведені результати розрахунків фінансових показників для ТДВ «Житлобуд-2».

Таблиця 1
Ключові показники матриці фінансових стратегій ТДВ «Житлобуд-2» за
2014-2016 роки, тис. грн

Показники	2014 р.	2015 р.	2016 р.
РГД	-40663	197291,5	-171291,5
РФД	21151	-115105	87181
РФГД	-19512	82186,5	-84110,5

Матриця Франсона-Романе дозволяє генерувати стратегічну карту розвитку компанії в області фінансів, а також і надавати управління до дії з можливими варіантами вибору подальшого розвитку. При грамотному використанні матриці з урахуванням виявлених недоліків можна зробити

серйозний внесок у розвиток підприємства [2]. Позиція ТДВ «Житлобуд-2» на матриці фінансових стратегій наведена в табл. 2.

Таблиця 2

Позиція ТДВ «Житлобуд-2» на матриці фінансових стратегій

Стадія фінансового розвитку	Гальмування	Стабілізація	Зростання
	РФД < 0	РФД ≈ 0	РФД > 0
РХД > 0	РФХД ≈ 0 1 Батько сімейства	РФХД > 0 4 Рантьє	РФХД >> 0 6 Материнське товариство
РХД ≈ 0	РФХД < 0 7 Епізодичний дефіцит	РФХД ≈ 0 2 Стійка рівновага	РФХД > 0 5 Атака
РХД < 0	РФХД << 0 9 Кризовий стан	РФХД < 0 8 Дилема	РФХД ≈ 0 3 Хитка рівновага

Так, згідно до табл. 2, в 2015 році позиція ТДВ «Житлобуд-2» знаходилася в квадранті 1 «Батько сімейства», що свідчить про те, що темпи росту капіталу підприємства менше можливих, тобто задіяні не всі резерви використання ресурсів підприємства. Проте, в 2014 році та 2016 році позиція підприємства знаходилася у квадранті 8 «Хитка рівновага». У цьому квадраті важче втриматися, ніж у квадраті 2. Такий рівноважний стан можна зберегти лише за рахунок накопичення заборгованості, тому що виробництво не відпрацьовує вкладені в нього кошти. Для погашення негативного ефекту від зростання кредиторської заборгованості підприємству необхідно: вкладати всі позикові кошти у виробництво й погашати тільки з отриманого прибутку; прискорити обіг усього капіталу підприємства: не надавати покупцям відстрочення платежу; збільшити власний капітал підприємства (випуск додаткових акцій). Якщо підприємству вдається така підтримка й темпи росту рентабельності продажів будуть високі, то ТДВ «Житлобуд-2» може переміститися у квадрат 5. У цьому випадку підприємство одержує усе більше коштів від кожного виробничого циклу.

Отже, у зв'язку з проведеною оцінкою стратегічної фінансової діяльності підприємства за методом Франшона–Романе необхідно розробляти заходи щодо підвищення рентабельності продаж підприємства з метою переміщення по матриці в квадрат 2 «Стійка рівновага».

Література

1. Бутиріна В. М. Визначення фінансової стратегії розвитку підприємства / В. М. Бутиріна, Г. А. Верещаєва // Науковий вісник НЛТУ України. – 2011. – № 21. – С. 177–182.
2. Горова, О. О. Аналіз стратегічних альтернатив підприємства на основі позиціонування в матриці фінансової рівноваги / О. О. Горова // Управління розвитком. – 2013. – № 18. – С. 110–114.

МЕХАНІЗМИ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВОЮ СТІЙКІСТЮ ПІДПРИЄМСТВА

ПАВЛЕНКО М.В.

(науковий керівник – к.е.н., доц. Голофаєва І.П.)

Механізм управління фінансовою стійкістю є частиною загальної системи управління підприємством, що забезпечує вплив на чинники, від яких залежить результат діяльності суб'єкта господарювання.

У системі управління фінансовою стійкістю важливу роль відіграє формування мети, адже саме вона визначає концепцію розвитку підприємства, основні напрями його ділової активності та служить орієнтиром у середовищі ринкових перетворень [0].

На фінансову стійкість впливає велика кількість факторів. Загальної класифікації факторів, що впливають на фінансову стійкість не існує. За місцем виникнення виділяють зовнішні та внутрішні фактори.

Специфіка зовнішніх факторів полягає в тому, що підприємство не має можливості їх корегувати. Саме тому основний акцент в управлінні фінансовою стійкістю підприємства має бути спрямований на внутрішні фактори, тобто ті фактори, які повною мірою залежать від самого підприємства [0].

Більшість дослідників до основних внутрішніх факторів фінансової стійкості відносять такі: склад і структура продукції (послуг); розмір статутного капіталу; розмір, структура та динаміка витрат, їх співвідношення з прибутком; стан майна і фінансових ресурсів, включаючи запаси і резерви [0].

На фінансову стійкість підприємства впливає ціла низка чинників, залежно від рівня виникнення та ступеня значущості їх можна об'єднати в наступні групи: чинники I рівня – це узагальнюючі (базові) чинники, які є результатом впливу чинників II і III рівнів і водночас виступають генератором взаємодії більш дрібних чинників [0]; чинники II рівня – похідні, адже вони є результатом дії базових чинників [0]; чинники III рівня – деталізуючі, з їх допомогою з'ясовують і деталізують механізм впливу похідних чинників на фінансовий стан підприємства [0].

Механізм управління фінансовою стійкістю підприємств – це сукупність принципів, форм, методів, фінансових інструментів та важелів, ефективна взаємодія яких забезпечує високий рівень фінансової стійкості підприємства. Крім зазначеного вище, до складу механізму управління фінансовою стійкістю підприємства також слід включити такі елементи, як: мета, завдання та функції управління, організаційна структура, система забезпечення механізму та критерії оцінювання рівня фінансової стійкості [0].

Таким чином, головною метою управління фінансовою стійкістю є забезпечення фінансової безпеки та стабільності функціонування і розвитку підприємства у довгостроковій перспективі в межах допустимого рівня ризику. Відповідно досягнення високого рівня фінансової стійкості в процесі його розвитку й функціонування дозволяє формувати оптимальну та гнучку структуру капіталу, платоспроможність і ліквідність, збалансування грошових потоків, забезпечення кредитоспроможності, вільне маневрування грошових

коштів, оптимальну структуру активів і постійне стабільне перевищення доходів над витратами [0].

Основними методами управління фінансовою стійкістю підприємства є: морфологічний аналіз, системний аналіз, критичний аналіз, фінансовий аналіз, метод сигнальних відхилень, метод математичної статистики, інтегральний підхід до оцінки фінансової стійкості.

В основі політики управління фінансовою стійкістю підприємства полягає необхідність постійного збалансування активів і пасивів, доходів і витрат, позитивних і негативних грошових потоків.

Стратегія управління фінансовою стійкістю має відповідати вимогам антикризового управління фінансами підприємства і передбачати раціоналізацію обігу обігових засобів та оптимізацію структури джерел їх фінансування; забезпечення своєчасного оновлення позаобігових активів і високу ефективність їх використання; вибір та реалізацію найефективніших шляхів розширення обсягів активів для забезпечення напрямів розвитку; забезпечення необхідного рівня самофінансування свого виробничого розвитку за рахунок прибутку, оптимізації податкових платежів, ефективної амортизаційної політики; забезпечення найефективніших умов і форм залучення позикових коштів відповідно до потреб підприємства [0].

Отже, ефективний механізму управління фінансовою стійкістю підприємства може дозволити комплексно та системно вирішувати проблеми забезпечення фінансової стабільності підприємства, раціоналізувати процес управління фінансовими ресурсами та фінансовою стійкістю суб'єктів господарювання, забезпечувати стійкість та платоспроможність підприємства як на короткострокові періоди так і на перспективу.

Література

1. Русіна Ю.О. Економічна сутність фінансової стійкості підприємства та фактори, що на неї впливають / Русіна Ю.О, Полозук Ю.В. // Международный научный журнал. – № 2. – 2015. – 91 – 94 с.
2. Філонич О.М. Управління фінансовою стійкістю підприємства / О.М. Філонич, Я.О. Дряпак. – Економіка і регіон. – № 1 (32) – 2012. – 199 – 202 с.
3. Коваленко В.В., Крухмаль О.В. Антикризове управління в забезпеченні фінансової стійкості банківської системи / В.В. Коваленко, О.В. Крухмаль // Монографія. Суми: УАБС НБУ, 2007. – 198 с.
4. Гапак Н.М. Особливості визначення фінансової стійкості підприємств // Н.М. Гапак, С.А. Капштан. – Науковий вісник Ужгородського університету. – Серія Економіка. – Вип. (42). – 2014. – С. 191 – 196.
5. Ковальова А.М., Лапуста М.Г., Скамай Л.Г. Фінанси фірми: Підручник. / А.М. Ковальова, М.Г. Лапуста, Л.Г. Скамай – 3-е изд., Испр. і доп. – М.: ИНФРА-М, 2013. – 496 с.
6. Дем'яненко І.В. Фінансова стійкість підприємства та її регулювання / І.В. Дем'яненко // Фінанси України. – 2012. – № 5. – С. 127 – 129.
7. Кальченко О.М. Теоретичні аспекти формування механізму управління фінансовою стійкістю підприємства проблеми і перспективи економіки та управління фінансові ресурси: проблеми формування та використання // О.М. Кальченко. – Науковий івсник Житомирського університету. – № 2. – 2016. – 215 – 221 с.
8. Непочатенко О.О. Фінанси підприємств : [навч. Посіб.] / О.О. Непочатенко. – К. : Центр учбової літератури, 2011. – 328 с.

СУТНІСТЬ ТА ЗМІСТ ЕКОНОМІЧНОЇ КАТЕГОРІЇ «УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМИ РИЗИКАМИ ПІДПРИЄМСТВА»

ПАНКОВЕЦЬ Е.Ю.

(науковий керівник – к.е.н., доц., Берест М.М.)

На сучасному етапі розвитку економічної науки все більше уваги приділяється питанням підвищення ефективності діяльності підприємства. У зв'язку з цим усе частіше на перший план висувуються проблеми забезпечення фінансової безпеки підприємства, а саме, дослідження сутності ризиків і загроз. Наявність загроз є однією з найважливіших особливостей сучасної економіки України, адже підприємництва без ризику не існує. Наявність ризику не є перевагою чи недоліком. Навпаки, без ризику неможливе динамічне та ефективне функціонування суб'єкта господарювання. Фінансова діяльність підприємства в усіх її формах в умовах невизначеності поєднується з численними ризиками, ступінь впливу яких на результати його діяльності достатньо вагомий. У даному зв'язку актуальним являється дослідження сучасних підходів до розуміння змісту поняття «управління фінансовими ризиками підприємства».

Проблематика управління ризиками розглядалась в роботах вітчизняних та закордонних вчених, а саме В.Г. Бабенко та В.Я. Плаксієнко, І.А. Бланка, Н.М. Внукової, Л.І. Донець, І.Ю. Івченко, Т.Б. Кузенко, М.А. Рогов та інших. Метою роботи є уточнення змісту економічної категорії «управління фінансовими ризиками» та аналіз підходів до її розуміння.

На даний момент немає однозначного визначення категорії «ризик». Існують певні термінологічні розбіжності в трактуванні сутності ризику. Категорія «ризик» зустрічається в багатьох гуманітарних і природничих науках. Це пояснюється багатогранністю цього явища, практично повним ігноруванням його господарським законодавством України в економічній практиці й управлінській діяльності. Тому дослідивши останні публікації приводимо наступні підходи до визначення даної економічної категорії. Перший підхід – це невизначеність, до цієї категорії відносяться такі автори В.Г. Бабенко та В.Я. Плаксієнко, Н.М. Внукова. В.Г. Бабенко та В.Я. Плаксієнко вважають, що фінансовий ризик – це економічна категорія, що відображає об'єктивно наявні невизначеність та конфліктність, які виникають у відносинах щодо створення, розподілу, перерозподілу та споживання доданої вартості та частини національного багатства між суб'єктами економічної діяльності [1]. У працях Н.М. Внукової, фінансовий ризик – це ризик, викликаний невизначеністю природних, людських та економічних факторів, що за несприятливих умов можуть призвести до збитків у господарсько – фінансовій діяльності [3].

Другий підхід – це ризик комерційної діяльності, він базується на таких вчених – економістів: Л.І. Донець, І.Ю. Івченко. У працях Л.І. Донець – фінансовий ризик, це ризик, що виникає при здійсненні фінансового підприємництва чи фінансових угод, виходячи з того, що у фінансовому підприємстві в ролі товару виступають або валюта, або цінні папери, або кошти [4]. І.Ю. Івченко вважає, що фінансовий ризик – ризик, пов'язаний з комерційною діяльністю підприємства, що виникає в процесі реалізації товарів і послуг [5].

Третій підхід – втрата фінансових ресурсів, слід зазначити, що саме в цьому підході чітко відображається поняття ділової активності підприємства, саме так бачать його такі вчені – економісти: І.А. Бланк, Т.Б. Кузенко, М.А. Рогов. І.А. Бланк вважає, що фінансовий ризик – це результат вибору його власниками альтернативного фінансового рішення, спрямованого на досягнення бажаного цільового результату фінансової діяльності при ймовірності понесення економічного збитку (фінансових втрат) в силу невизначеності умов його реалізації [2]. У працях Т.Б. Кузенко, фінансовий ризик – вірогідність виникнення несприятливих фінансових наслідків у формі втрати доходу або капіталу у ситуації невизначеності умов здійснення його фінансової діяльності [6]. У працях М.А. Рогова, фінансовий ризик – вид ризику, який виникає у фінансово – економічній діяльності суб'єкта, коли причинно-наслідковий результат або заходи його досягнення відрізняються від встановлених цілей та планових норм, а отримані відхилення мають вартісний характер [7]. Згідно з теорією управління А. Файоля, управління – це передбачення, організація, розпорядження, узгодження і контроль [8].

Управління та ризик – взаємопов'язані компоненти економічної системи. В той же час управління може генерувати ризик. Незважаючи на це, вищі шанси на успіх – у тих фінансових менеджерів, які володіють ризиковою евристикою, здатністю приймати та реалізовувати нестандартні рішення, гнучко змінювати стратегію та тактику поведінки на ринку, користуватися рядом практичних методів та прийомів управління ризиком.

Таким чином, на основі вище викладеного матеріалу, можемо запропонувати наступне визначення поняття: управління фінансовими ризиками – це система принципів і методів вироблення та реалізації ризикових фінансових рішень, які забезпечують всесторонню оцінку різних видів фінансових ризиків і нейтралізацію їх можливих негативних фінансових наслідків.

Література

1. Бабенко В.Г., Плаксієнко В.Я. Проблеми категоріального обґрунтування страхування фінансових ризиків // Вісник Сумського національного аграрного університету. Серія "Фінанси і кредит". – 2015. – № 1. – С. 17–19.
2. Бланк И.А. Финансовый менеджмент : учеб. курс / И.А. Бланк. – 2 – е изд., перераб. и доп. – К.: Эльга, Ника – Центр, 2004. – 656 с.
3. Внукова Н.М. Страхування: теорія та практика : навч. метод. посіб. / Н.М. Внукова, В.І. Успенко, Л.В. Временко та ін. / за заг. ред. проф. Н.М. Внукової. – Харків : Вид – во «Бурун Книга», 2004. – 376 с.
4. Донець Л.І. Економічні ризики та методи їх вимірювання : навч. посіб. / Л.І. Донець, Н.В. Ващенко. – К. : Центр навчальної літератури, 2013. – 312 с.
5. Івченко І.Ю. Економічні ризики: навч. посіб. / І.Ю. Івченко. – К.: Центр навчальної літератури, 2014. – 304 с.
6. Кузенко Т.Б. Финансовая безопасность предприятия: учебное пособие / Т.Б. Кузенко, О.В. Грачев, Е.Ю. Литовченко. – Х.: Вид. ХНЕУ, 2010. – 300 с.
7. Рогов М.А. Введение в финансовый риск-менеджмент. Управление рыночными рисками: Учебное пособие. – Дубна, 2015. – 200 с.
8. Файоль А., Емерсон Г. / Управление – это наука и искусство. – М. : Рефл-бук; К.: Ваклер, 2009. – 349 с.

СУТНІСТЬ ТА ЗМІСТ ЕКОНОМІЧНОЇ КАТЕГОРІЇ «УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМИ РЕСУРСАМИ ПІДПРИЄМСТВА»

ПЕРЕВЕЗІЙ Є. Ю.

(науковий керівник – к.е.н., доц. Добринь С. В.)

Сьогодні однією із важливих причин кризової ситуації на багатьох українських підприємствах є недостатньо ефективне управління фінансовими ресурсами, так як фінансові ресурси є найважливішим чинником економічного зростання та розвитку підприємств. Управління фінансовими ресурсами підприємства розглядається як один із головних чинників підвищення ефективності будь-якої виробничо-господарської діяльності. Від цього залежить функціонування та розвиток підприємства, а також його конкурентоспроможність на ринку.

У розвиток теорії управління фінансовими ресурсами підприємств значний внесок зробили як вітчизняні, так і зарубіжні вчені, а саме: Балабанов А. І. [1], Бланк І. О. [2], Василик О. Д. [3], Гудзь О. Є. [4], Коробов М. Я. [5], Лахтіонова Л. [6], Лігоненко Л. О. [7], Родіонова В. М. [8], та інші. Відсутність в науковій літературі однозначного та повного визначення «управління фінансовими ресурсами підприємства» зумовила необхідність здійснення подальших досліджень у даному напрямі.

Метою роботи є розкриття сутності та змісту економічної категорії «управління фінансовими ресурсами підприємства».

На сьогодні в економічній літературі немає єдиного визначення поняття «фінансові ресурси підприємства». Одні економісти вважають, що фінансові ресурси – це сукупність коштів, що перебувають у розпорядженні підприємства. Такої точки зору дотримуються, зокрема, Чупіс А. В., Корецький М. Х., Борисова В. А. [9], Балабанов А. І. [1]. Вони визначають фінансові ресурси як грошовий потік, не акцентуючи уваги на джерелах їх формування, цільовому призначенні. В цьому визначенні виражені економічна основа, зв'язок фінансових ресурсів з відтворювальними процесами та форми їх виявлення.

Інші автори, зокрема Поддєрьогін А. М., Василик О. Д. [3], Родіонова В. М. [8], вважають, що фінансові ресурси мають відповідати певним критеріям, а саме джерелам їх створення й цільового призначення. Незважаючи на різні акценти і повноту визначень фінансових ресурсів, у них є спільна риса, яка заслуговує на увагу. Згадані вчені-економісти підкреслюють формування фінансових ресурсів із власними джерелами і фінансовими результатами суб'єктів господарювання.

Варто звернути увагу на трактування фінансових ресурсів, що пропонує Філімоненков А. С. [10], який на відміну від інших учених-економістів, які під фінансовими ресурсами розуміли грошові надходження, доходи і нагромадження у фондовій та не фондовій формах, трактує фінансові ресурси підприємства, як грошовий капітал, вкладений у підприємство для одержання доходів і прибутку. Це можна пояснити тим, що сьогодні термін «фонди» як організаційна форма руху коштів у звітності підприємства замінений на термін «капітал».

Отже, синтезувавши всі наведені вище визначення, можна представити загальне бачення цього поняття. Фінансові ресурси підприємств – це частина грошових коштів підприємства, що формуються в процесі розподілу

і перерозподілу національного багатства, внутрішнього валового продукту і національного доходу, які акумулюються за рахунок власних, позичених та залучених коштів та перебувають у розпорядженні суб'єкта господарювання і необхідні для виконання ним фінансових зобов'язань, здійснення витрат з метою забезпечення процесу розширеного відтворення, а також з метою одержання прибутку від здійснення виробничо-господарської діяльності.

Поняття «управління» і, зокрема, «управління підприємством» належать до тих економічних категорій, теоретико-методологічні основи яких опрацьовували практично в усіх наукових економічних школах. Аналізуючи визначення щодо розкриття змісту поняття «управління» ми можемо зробити висновок, що управління розглядається як: наука, функція, цілеспрямована, інформаційна дія суб'єкта управління на об'єкти управління, процес, керівний орган. При цьому не можна випустити з уваги, що управління розглядається і як мистецтво, тобто здатність ефективно застосовувати й поєднувати теоретичні знання та практичний досвід у конкретних умовах місця й часу (у конкретних господарських ситуаціях).

Таким чином, можна узагальнити визначення «управління фінансовими ресурсами», як систему інструментів, методів, форм розробки і реалізації управлінських рішень, пов'язаних із процесами формування, розподілу й використання фінансових ресурсів для досягнення стійкого фінансового стану й ефективної діяльності підприємства. Від ефективності управління фінансовими ресурсами підприємства залежить його спроможність досягти успіху на ринку. Правильно організоване управління є необхідним складником для успішної роботи організації в умовах жорсткої ділової конкуренції.

Література

1. Балабанова А. И. Финансы / А. И. Балабанов, И. Т. Балабанов. – СПб : Питер, 2000. – 192 с.
2. Бланк И. А. Основы финансового менеджмента. Т.1. – К.: Ника-Центр, Эльга, 2001. – 592 с.
3. Василик О. Д. Теорія фінансів: Підручник. – К.: НІОС. – 2000. – 384 с.
4. Гудзь О. Є. Фінансові ресурси сільськогосподарських підприємств : монографія / О. Є. Гудзь. – К. : ННЦ ІАЕ, 2007. – 578 с.
5. Коробов М. Я. Фінансово-економічний аналіз діяльності підприємств. – К.: Знання. – 2000. – 380 с.
6. Лахтіонова Л. Фінансовий аналіз суб'єктів господарювання : монографія / Л. Лахтіонова. – К. : КНЕУ, 2001. – 387 с.
7. Лігоненко Л. О. Фінанси підприємств: підручник / Л. О. Лігоненко, Н. М. Гуляєва, Н. А. Гринюк та ін. – К.: КНТЕУ, 2007. – 491 с.
8. Родионова В. М. Финансы / Под ред. В. М. Родионовой. – М.: Финансы и статистика. – 1995. – 430 с.
9. Оцінка, аналіз, планування фінансового становища підприємства: науково-методичне видання / [А. В. Чупіс, М. Х. Корецький, О. Л. Кашенко та ін.]; за ред. А. В. Чупіса. – Суми : Видавництво «Довкілля», 2001. – 404 с.
10. Филимоненков А. С. Финансы предприятий / Учеб. пособие. – К.: Ника-Центр, Эльга, 2002. – 280 с.

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ОЦІНКИ ФІНАНСОВОГО ПОТЕНЦІАЛУ ПІДПРИЄМСТВА

ПОТАПЕНКО А. В.

(науковий керівник – к.е.н., доц. Добринь С. В.)

Конкурентні умови функціонування вітчизняних підприємств все частіше висувають вимоги до використання сучасних інструментів організації їх діяльності. Запровадження таких інструментів потребує додаткового залучення адміністративних, виробничих, інформаційних та фінансових ресурсів підприємства. Їх достатність та можливості до використання визначають економічний потенціал підприємства. В цій системі, саме фінансовий потенціал визначає конкурентоспроможність підприємства, його ділову активність та є сигналом для потенційних інвесторів, кредиторів, акціонерів, державних структур та інших зовнішніх суб'єктів оцінювання щодо його платоспроможності та доцільності інвестування коштів у підприємство.

У зв'язку з цим, особливого значення набуває процес оцінки фінансового потенціалу підприємства та отримання інформації щодо його стану для задоволення власних інтересів та інтересів контрагентів.

Важливість дослідження фінансового потенціалу, як ключового структурного елементу підприємства, ґрунтується на його змістовному трактуванні як виду соціально-економічних відносин, що виникають у процесі фінансово-господарської діяльності суб'єктів та пов'язані із формуванням, розподілом та перерозподілом, використанням, накопиченням та примноженням фінансових активів, впливають на фінансовий стан, фінансову стійкість та визначають можливості процесу відтворення для забезпечення економічного зростання за умови:

наявності власного капіталу, достатнього для виконання умов ліквідності та фінансової стійкості;

можливості залучення капіталу, в обсязі необхідному для реалізації ефективних інвестиційних проектів;

рентабельності вкладеного капіталу;

наявності ефективної системи керування фінансами [1, с. 49].

Ключовим, фінансовий потенціал визначається з позиції того, що супроводжує кожний етап життєвого циклу підприємства та є критерієм оцінки як його фінансового стану, так і можливостей до розвитку.

Фінансовий потенціал сприяє визначенню результативності використання фінансових активів, досягненню індикативних, планових та прогнозних показників, у тому числі ліквідності, стійкості, прибутковості, платоспроможності тощо [2, с. 51].

Саме вивчення і аналіз зазначених вище фінансових показників надає змогу отримати повну інформацію щодо характеру діяльності суб'єкта господарювання, його надійності, стійкості та конкурентоспроможності. Наявність таких даних є базою для розробки стратегії управління фінансовим потенціалом обраного підприємства, а інструментом їх отримання – оцінка фінансового потенціалу підприємства.

Важливим питанням ефективного проведення даного процесу є вибір та обґрунтування методів оцінки, сукупність яких забезпечать достовірність аналізу виявлених тенденцій, збір повної інформації про фактичний стан справ і дозволять спрогнозувати ситуацію на перспективу.

Проведений огляд наукових праць і результатів досліджень учених-економістів свідчить про різноманітність існуючих методів, способів і підходів до оцінки фінансового потенціалу підприємства. Узагальнюючи можна виділити основні методи, що застосовуються:

- експрес-аналіз;

- комплексний аналіз на основі системи аналітичних коефіцієнтів, а саме: відбір певних систем показників, які надають можливість охарактеризувати фінансові можливості підприємства з різних сторін його діяльності;

- проведення рейтингової оцінки обраних показників для оцінки рівня фінансового потенціалу;

- застосування інтегральної оцінки, яка включає: вибір окремих фінансових коефіцієнтів за кожним з аналітичних напрямів, розрахунок для кожного з коефіцієнтів нормативного значення та визначення їх вагомості, розробка інтегрального показника фінансового стану підприємства;

- комбінований метод;

- SWOT-аналіз [3, с. 189].

Подальший аналіз обґрунтованої системи показників і методу оцінки фінансового потенціалу підприємства, визначення відхилень від запланованих значень та їх прогнозування на перспективу складають основу процесу оцінки фінансового потенціалу підприємства.

Відповідно до вимоги обґрунтованості показників і методів аналізу фінансового потенціалу підприємства, процес його оцінки також повинен відповідати певним вимогам: джерелом вихідної інформації, по можливості, має слугувати лише фінансова звітність підприємства – для досягнення порівнянності результатів оцінки; розрахунки для підвищення оперативності отримання результатів оцінки мають бути достатньо простими; результати оцінки для забезпечення їх безпосереднього використання в процесі оперативного використання без додаткової інтерпретації повинні бути наочними й зрозумілими [4, с. 68].

Таким чином, оцінка фінансового потенціалу підприємства є невід’ємним процесом у забезпеченні досягнення стратегічних та тактичних цілей його розвитку, що ґрунтується на своєчасному отриманні результатів аналізу та оцінки фінансового стану підприємства.

Література

1. Кучер Г. В. Фінансовий потенціал як економічна категорія / Г. В. Кучер // Актуальні проблеми економіки. – 2014. – № 9. – С. 46-52.
2. Крайник О. П. Фінансовий менеджмент : [навчальний посібник] / О. П. Крайник, З. В. Клепікова. – Л. : ДУ «Львівська політехніка»; К. : Дакор, 2000. – 260 с.
3. Шкроміда В. В. Методичні засади моніторингу фінансового потенціалу підприємства / В. В. Шкроміда, Н. Я. Шкроміда // Актуальні проблеми розвитку економіки регіону. – 2011. – Вип. 7(2). – С. 188-192.
4. Білик Г. Г. Моніторинг фінансового стану підприємства як інструмент управління [Електронний ресурс] / Г. Г. Білик // Наукові праці. – 2007. – Т. 64. – Вип. 51 – С. 65-70. – Режим доступу: <http://lib.chdu.edu.ua/pdf/naukpraci/economy/2007/64-51-11.pdf>.

ВИЗНАЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ СУТНОСТІ ПОНЯТТЯ «ФІНАНСОВИЙ ПОТЕНЦІАЛ ПІДПРИЄМСТВА»

РЕВЕНЧУК Е. С.

(науковий керівник – к.е.н., доц. Алексеєнко І.І.)

Розвиток бізнесу обумовлений наявністю у підприємства відповідного потенціалу. Можливості будь-якого економічного суб'єкта (підприємства), іншими словами його потенціал, в мінливих умовах господарювання визначаються різними факторами. Ефективність діяльності підприємств буде результативною в разі правильного формування складу і структури його потенціалу.

Дослідженнями встановлено, що у науковій літературі не представлено однозначного трактування поняття фінансового потенціалу підприємства, а відсутність останнього унеможливорює створення дієвого механізму ефективного формування та використання фінансових ресурсів суб'єктів господарювання, а тому метою даної роботи є узагальнення підходів до розкриття змісту та сутності фінансового потенціалу підприємства.

У своєму первісному етимологічному значенні термін «потенціал» походить від латинського слова «*potentia*» й означає «приховані можливості». У вітчизняній економічній літературі цей термін у широкому розумінні пояснюють як можливості, наявні сили, запаси, засоби, які можуть бути використані, або як рівень потужності у будь-якому відношенні сукупність засобів, необхідних для чого-небудь [1].

Отже, потенціал підприємства – це можливість ефективного використання сукупності ресурсів для підвищення конкурентоспроможності підприємства.

Для економічної науки і її складової – фінансів, найбільш точним є визначення поняття потенціалу, надане Б. Введенським [1]. Воно поєднує у собі два підходи: з одного боку автор вказує на необхідність враховувати наявні ресурси та можливості суб'єктів господарювання, з іншого - на умови, що створені або можуть бути створені для їх використання.

Аналіз економічної літератури можна виділити два підходи до визначення сутності та змісту поняття фінансового потенціалу підприємства – ресурсний та результативний, за якими здійснюється тлумачення поняття «фінансовий потенціал». За ресурсним підходом, фінансовий потенціал ототожнюється з фінансовими ресурсами, а за результативним – із показниками стабільності фінансового стану підприємства [2, с. 23].

Більшість авторів зводить фінансовий потенціал до фінансових ресурсів, які знаходяться у розпорядженні підприємства з метою здійснення поточних та майбутніх витрат. Під фінансовими ресурсами мається на увазі безпосередньо ресурси, які беруть участь у виробничо-господарській діяльності та залучаються для фінансування певних стратегічних напрямків розвитку підприємства [3, с. 54].

Фінансові ресурси можна розглядати в аспекті складової фінансового потенціалу, як грошові доходи та накопичення, що отримані підприємством від використання наявних ресурсів в процесі здійснення їх обороту. Проте, визначати фінансовий потенціал, як сукупність фінансових ресурсів є недостатнім, оскільки тут не знаходять відображення, наприклад,

«потенційність» їх віддачі чи можливості трансформації їх в інші складові елементи (фактори) виробництва.

Узагальнюючі наведені вище трактування даного терміну, можна зазначити, що фінансовий потенціал підприємства – це сукупність наявних і потенційних можливостей підприємства щодо мобілізації та нарощення їхнього обсягу і трансформації їх в інші фактори виробництва у відповідності до потреби з метою досягнення стратегічних та тактичних цілей підприємства. Тож, фінансовий потенціал є більш ширшим поняттям, ніж фінансові ресурси (адже не тільки включає їх в себе), а й передбачає:

підвищення рівня конкурентоспроможності підприємства за рахунок ефективного використання фінансових ресурсів;

мобілізацію наявних фінансових ресурсів для забезпечення можливостей та сталості функціонування виробничих та інших процесів на підприємстві.

Фінансовий потенціал, як і інші складові економічного потенціалу має такі риси:

призначення (мета з якою формується потенціал);

динамічність (здатність до змін у процесі розвитку суб'єкта господарювання);

функціонування у системі;

взаємодія з іншими видами потенціалу підприємства [4].

Отже, важливою складовою діяльності підприємства має бути ефективний стан фінансового потенціалу, оскільки він є підґрунтям створення й розвитку стійких конкурентних переваг підприємства на основі формування унікальних комбінацій ресурсів. Завданням формування фінансового потенціалу підприємства є оптимізація фінансових потоків з метою максимального збільшення позитивного фінансового результату. Для цього підприємство повинне мати правильно складений фінансовий план своєї діяльності. Удосконалення фінансового потенціалу можливе шляхом підвищення результативності розміщення та використання ресурсів підприємства.

Література

1. Большая Советская энциклопедия: в 63-х т. / ред. Б. А. Введенский. – М.: Государственное научное издательство «Большая Советская энциклопедия», 1977. – Т. 34. – 633 с.
2. Назаренко А. С. Теоретичні підходи до визначення сутності економічної категорії «фінансовий потенціал» / А. С. Назаренко. – К.: Економіка. Фінанси., 2009. – № 8 – С. 22 – 29.
3. Костевич О.Д. Фінансовий потенціал як фактор сталого розвитку / О. Д. Костевич // Вісник Чернігівського технологічного університету. Серія «Економічні науки». – Чернівці: ЧДТУ, 2010. – № 43. – С. 54 – 59.
4. Бова В. А. Сутність фінансового потенціалу підприємства [Електронний ресурс] / В. А. Бова, О. С. Хринюк. – Режим доступу: ape.fmm.kpi.ua/article/download/102585/97661

ВИЗНАЧЕННЯ ЗМІСТУ ПОНЯТТЯ «ФІНАНСОВИЙ ПОТЕНЦІАЛ ПІДПРИЄМСТВА»

РУДСЬКА К.О.

(науковий керівник – к.е.н., доц. Полтініна О. П.)

Сучасні умови господарювання ставлять перед підприємством безліч завдань, які необхідно вирішувати у режимі швидкого реагування. Це питання збільшення обсягів виробництва, раціонального використання усіх видів ресурсів підприємства, оптимального завантаження виробничих потужностей тощо. Однією з основних проблем серед ряду цих завдань є проблема можливості використання власного фінансового потенціалу для швидкого реагування на зміни зовнішнього економічного середовища. Як наслідок, набувають актуальності проблеми дослідження сутності фінансового потенціалу підприємства для ефективного маневрування фінансовими ресурсами.

Дослідженню сутності фінансового потенціалу підприємства присвячено багато праць як українських науковців, так і закордонних, серед них О. Ареф'єва, В. Бабич, В. Ковальов, П. Фомін, Г. Данилюк, А. Назаренко та ін.

Проте, не зважаючи на інтерес вчених до теорії фінансового потенціалу підприємства, є низка проблем, що потребують подальшого ґрунтовного дослідження та опрацювання.

Метою роботи є узагальнення визначень поняття «фінансовий потенціал» та формування власного трактування.

На сьогодні в економічній літературі немає єдиного визначення поняття «фінансовий потенціал». Тому дослідивши останні публікації стає можливим сформулювати таблицю підходів до визначення даної категорії (табл. 1).

Таблиця 1

Підходи до визначення поняття «фінансовий потенціал підприємства»

Автор	Визначення поняття "фінансовий потенціал"	Підхід
1	2	3
Кайгородов А.Г., Хомякова А.А.	Максимально можлива вартість всіх ресурсів підприємства за умови їх функціонування в межах певної організаційної структури.	Ресурсний підхід
Данилюк Г.І., Безродна С.М.	Сукупність фінансових ресурсів спрямованих на реалізацію і нарощування економічного потенціалу з метою максимізації прибутку.	
Стецюк П.А.	Спроможність генерувати певний обсяг грошових потоків, достатній для реалізації передбачених його економічною стратегією програм і заходів, а також відшкодування використаних (залучених за рахунок всіх джерел) фінансових ресурсів та витрат на їх залучення, не погіршуючи при цьому фінансову стійкість.	Результативний підхід
Турчак В.В., Чижинська С.Д.	Сукупність власних і залучених фінансових ресурсів підприємства та можливості системи щодо їх ефективного управління для досягнення загальностратегічних цілей.	

1	2	3
Терещенко О. Ю.	Сукупність фінансових ресурсів, що знаходиться у розпорядженні підприємства, а також можливість, здатність та необхідність їх як простого, так і розширеного відтворення з метою забезпечення стійкого, динамічного та збалансованого розвитку підприємства.	Комплексний підхід
Маслак О. І.	Сукупність фінансових ресурсів, за допомогою ефективного та раціонального використання яких підприємство здатне отримати прибуток та досягти поставленої мети своєї діяльності, а також отримати максимально можливий фінансовий результат.	

Джерело: узагальнено автором на основі [1, 2]

Проаналізувавши усі представлені трактування даного поняття, можна дійти висновку, що жодне із представлених визначень не можна вважати «довершеним», з тієї причини, що, по-перше, в одних визначеннях науковці ототожнюють фінансовий потенціал із сукупністю фінансових ресурсів, необхідних для нормального функціонування підприємства, що не зовсім коректно, оскільки ґрунтуючись на ресурсні концепції, такі визначення не враховують тієї особливості фінансового потенціалу, що він проявляється у двох формах – наявній і спожитій; по-друге, в окремих визначеннях даного поняття автори намагаються показати фінансовий потенціал як особливий видовий прояв потенціалу, якому властиві тільки статичність, забуваючи про його здатність бути рушійною силою економічного розвитку підприємства в перспективі [3].

Узагальнюючи погляди провідних вчених, можна запропонувати наступне визначення поняття: фінансовий потенціал підприємства – це сукупність наявних фінансових ресурсів і можливостей їх залучення та ефективного управління для забезпечення поточної та перспективної діяльності підприємства, досягнення максимально можливого фінансового результату, тактичних цілей і стратегічної мети – максимізації вартості підприємства в довгостроковому періоді.

Таким чином, можна зробити висновок, що вагомим недоліком представлених підходів до розуміння фінансового потенціалу є ігнорування його стратегічної (перспективної) компоненти та ототожнення переважно з поточним фінансово-майновим станом. Враховуючи специфіку фінансового потенціалу підприємства, під фінансовим потенціалом підприємства слід розуміти сукупність взаємопов'язаних та взаємодоповнюючих елементів, що надають можливість для досягнення запланованих фінансових результатів в поточному періоді та майбутньому.

Література

1. Левченко Н.М. Фінансовий потенціал підприємства: сутність та підходи до діагностики / Н.М. Левченко // Інвестиції: практика та досвід. – К.: Економіка, 2012. – № 2. – 114 с.
2. Назаренко А.С. Теоретичні підходи до визначення сутності економічної категорії «фінансовий потенціал» / А.С. Назаренко. – К.: Економіка. Фінанси., 2009. – № 8 – 22-29 с.
3. Костевич О.Д. Фінансовий потенціал як фактор сталого розвитку / О.Д. Костевич // Вісник Чернігівського технологічного університету. Серія «Економічні науки». – Чернігів: ЧДТУ, 2010. – № 43. – 54-59 с.

СУТНІСТЬ ІНТЕГРАЛЬНОГО ПОКАЗНИКА ДЛЯ ОЦІНКИ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

СВІДЕРСЬКА Д.С.

(науковий керівник – к.е.н., доц. Полтініна О.П.)

Оцінка ефективності формування фінансової стійкості підприємства є головним інструментом у забезпеченні результативності його функціонування, розширення виробництва та капіталізації, підвищення ступеня його незалежності від зовнішніх джерел фінансування.

Оскільки дослідження формування фінансової стійкості підприємства вимагає значної кількості показників, доцільним є застосування методу таксономії, що дозволить спрямувати різновекторні складові та об'єднати їх у єдиний інтегральний показник [1, 2]. Таксономічний показник рівня розвитку для оцінки ефективності формування фінансової стійкості підприємства дасть змогу інтегрувати значну кількість окремих коефіцієнтів та виявити динаміку їх зміни.

Дослідженням питання використання таксономічного аналізу для обґрунтування економічних явищ займалися такі вітчизняні дослідники, як: Айвазян С. А., Бажаєв З. І., О. Кожушко, В. Плюта, Сабліна Н. В. та ін.

Метою роботи є застосування методу таксономії для визначення інтегрального показника рівня фінансової стійкості підприємства.

При побудові таксономічного показника застосовується матриця даних, складена із стандартизованих ознак.

Процес побудови таксономічного показника рівня розвитку починається з визначення елементів матриці спостережень.

Вихідними даними для інтегральної оцінки фінансової стійкості підприємства ТОВ «Малинівський склозавод» стали показники: коефіцієнт фінансової автономії, коефіцієнт фінансової залежності, коефіцієнт концентрації позикового капіталу, коефіцієнт структури довгострокових вкладень, коефіцієнт довгострокового залучення позикових коштів, показник фінансового левериджу, коефіцієнт забезпечення власними засобами, коефіцієнт погашення дебіторської заборгованості, коефіцієнт фінансової стійкості.

Оскільки значення показників характеризуються різною розмірністю, наступним етапом є проведення процедури стандартизації з метою приведення значень показників до безрозмірних величин. Процедура стандартизації характерна для багатьох багатовимірних статистичних методів і передбачає нормування вихідних даних для того, щоб ознаки вимірювання факторів стали безрозмірними [3, с. 24].

Після стандартизації значень проводиться диференціація ознак на стимулятори та дестимулятори. Засадою такого поділу є характерний вплив кожного з показників на рівень фінансової стійкості підприємства. Ознаки, які надають позитивний вплив на загальний рівень розвитку об'єкта, є стимуляторами, а ознаки, що гальмують розвиток підприємства, – дестимуляторами [4]. На основі систематизованих даних сформуємо вектор-еталон з такими координатами:

$P_0 = (1,122; -1,097; -1,122; -1,121; -1,123; -1,097; 1,155; -0,775; 1,139).$

На наступному етапі визначення таксономічного показника рівня розвитку системи визначимо відстані між окремими спостереженнями (періодами) і вектором-еталоном. Отримали такі результати розрахунку інтегрального показника оцінки фінансової стійкості підприємства:

$$K_{2015} = 0,378$$

$$K_{2016} = 0,308$$

$$K_{2017} = 0,079$$

Таксономічний показник може набувати значення в інтервалі [0; 1] та мати при цьому таку інтерпретацію: об'єкт (процес) у даному періоді тим більше розвинутий, чим ближче значення узагальнюючого показника до одиниці.

Найважливіша властивість таксономічного показника полягає в тому, що тепер доводиться мати справи з однією синтетичною ознакою, яка показує напрямок і масштаби змін у процесах, описуваних сукупністю довільного числа вхідних ознак, які характеризують стан та рівень формування фінансового потенціалу на підприємстві [5].

Динаміка інтегрального показника має негативну тенденцію та демонструє зниження рівня фінансової стійкості підприємства ТОВ «Малинівський склозавод» за період 2015-2017 рр. На кінець 2017 року негативний вплив на значення інтегрального показника ефективності формування фінансової стійкості підприємства вплинуло зменшення всіх показників, крім коефіцієнта погашення дебіторської заборгованості.

Література

1. Калашникова К.М. Застосування таксономічного аналізу для визначення інтегрального показника оптимальності структури капіталу / К.М.Калашникова // Управління розвитком. — 2012. — №2(123). — С.112-115.
2. Саблина Н.В. Использование метода таксономии для анализа внутренних ресурсов предприятия / Н.В.Саблина, В.А.Теличко // Бізнес Інформ. - 2009.- № 3. — С.78-82.
3. Бешелев С. Математико-статистичні методи експертних оцінок / С. Бешелев, Ф. Гурвиц. — М.: Статистика, 1994. — 256 с.
4. Рєпіна І. М. Таксономічний аналіз ефективності формування та використання активів підприємства / І. М. Рєпіна // Формування ринкової економіки. — 2011. — № 26. — С. 440—457.
5. Сирветник-Царій В. В. Таксономічний аналіз як інструмент виявлення можливостей забезпечення розвитку ефективності управління економічним потенціалом підприємств торгівлі споживчої кооперації. / В. В. Сирветник-Царій, Н. І. Дуляба // Економіка та управління підприємством. 2016. - № 9. — С. 419 — 423.

ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ФОРМУВАННЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ ФІНАНСОВИХ РЕСУРСІВ ПІДПРИЄМСТВА

СЕЛЕЦЬКА Д. М.

(науковий керівник – к.е.н., доц. Берест М.М.)

Оптимізація структури капіталу є одним із найбільш важливих і складних завдань, що вирішуються у процесі фінансового управління підприємством. Ефективність використання вкладень акціонерів та засновників виражається, в першу чергу, у зростанні показника рентабельності власного капіталу. Тож визначення шляхів максимізації прибутку та забезпечення високого рівню фінансової стійкості через вдосконалення процесу формування та використання фінансових ресурсів підприємства є актуальним у сучасному економічному становищі.

Дослідженню шляхів підвищення ефективності формування та використання фінансових ресурсів підприємства присвячені праці таких вітчизняних вчених, як І.А. Бланк [1], В.В. Буряковський [2], Н.В. Колчина [3],

Л.А. Лахтіонова [4], А. С. Філімоненков [5] та ін. Проте недостатньо вирішеними залишаються питання щодо оптимізації структури капіталу підприємства.

Метою дослідження є узагальнення шляхів підвищення ефективності формування та використання фінансових ресурсів підприємства та оптимізації структури капіталу на прикладі ТОВ «БІОЛ».

Формування оптимальної структури фінансових ресурсів підприємства є складним та важливим елементом формування капіталу підприємства. У ході дослідження складу та структури фінансових ресурсів ТОВ «БІОЛ» визначено, що підприємство має 90 % власного капіталу та лише 10 % позикового. Така ситуація забезпечує високий рівень фінансової стійкості та незалежності. Проте для максимізації прибутку підприємству доцільно збільшувати обсяг позикового капіталу. Тож оптимальним співвідношенням власного та позикового капіталу для ТОВ «БІОЛ» є 75:25.

Найпоширенішими джерелами збільшення обсягу позикового капіталу є залучення довгострокових та короткострокових кредитів та акумулювання кредиторської заборгованості. Проте, якщо розглядати варіант залучення банківського кредиту, підприємству доцільно брати кредит на довгостроковій основі. Це сприяє збереженню фінансової стійкості та підвищенню ефективності використання капіталу підприємства.

Напрямами підвищення ефективності управління позиковим капіталом є наступні [6, с. 214]:

управління залученням банківського кредиту, тобто оцінка кредитоспроможності підприємства та умов кредитування за різними видами банківських кредитних продуктів;

управління залученням комерційного кредиту, тобто оптимізація умов залучення і використання позикових коштів, а також забезпеченням своєчасних розрахунків;

управління внутрішньою заборгованістю, яке полягає у здійсненні аналізу внутрішньої кредиторської заборгованості підприємства, обґрунтуванні її складу в наступні періоди, визначенні періодичності та прогнозі середньої суми виплат за окремими видами заборгованості.

Підприємство ТОВ «БІОЛ» має стійку тенденцію до зниження оборотності активів, що є негативною тенденцією. Тож підприємству доцільно вживати заходів щодо прискорення оборотності активів для початку на 5 %. Такі дії забезпечать зростання рентабельності, а отже й ефективності використання фінансових ресурсів підприємства.

Основні напрями прискорення оборотності капіталу наступні [7, с. 141]:

скорочення тривалості виробничого циклу за рахунок інтенсифікації виробництва (використання нових технологій, механізації та автоматизації виробничих процесів, підвищення рівня продуктивності праці, більш повне використання виробничих потужностей підприємства, трудових і матеріальних ресурсів тощо);

поліпшення організації матеріально-технічного забезпечення з метою безперебійного забезпечення виробництва необхідними матеріальними ресурсами та скорочення часу знаходження капіталу в запасах;

скорочення часу знаходження коштів в дебіторській заборгованості;

підвищення рівня маркетингових досліджень, направлених на прискорення просування товарів від виробника до споживача.

Таким чином, оцінка факторів впливу на рентабельність власного капіталу є важливим завданням фінансового управління. Для підвищення ефективності формування та використання фінансових ресурсів підприємству ТОВ «БІОЛ» слід звернути увагу на підвищення оборотності активів та формування оптимальної структури капіталу. Управління залученням коштів на підприємстві має сприяти збалансуванню обсягів власний та залучених ресурсів у фінансуванні операційної та інвестиційної діяльності. Саме формування ефективного співвідношення обсягів залучення коштів із різних джерел є необхідною умовою забезпечення стабільного розвитку та нарощення економічного потенціалу підприємства.

Література

1. Бланк И. А. Финансовый менеджмент: учебный курс / И. А. Бланк. [2-е изд.]. – К.: Эльга, Ника-Центр, 2010 – 656 с.
2. Буряковский В. В. Финансы предприятий : Учебное пособие / В.В.Буряковский, В. Я. Кармазин, С. В. Каламбет; под ред. В.В.Буряковского. – Днепропетровськ: Пороги, 2013. – 246 с.
3. Колчина Н. В. Финансы підприємств / Н. В. Колчина, Г. М. Поляк.; за ред. Н. В. Колчина. – М.: ЮНИТИ ДАНА, 2010. – 368 с.
4. Лахтіонова Л.А. Фінансовий аналіз суб'єктів господарювання: монографія / Л.А. Лахтіонова. – К. : КНЕУ, 2014. – 387 с.
5. Филимоненков А. С. Финансы предприятий /Учеб. пособие. - К. : Ника Центр, Эльга, 2012. - 280 с.
6. Андрійчук В. Г. Позичковий капітал та критерій доцільності його залучення / Економіка аграрних підприємств: Підруч. / В. Г. Андрійчук. – 2-ге вид., доп. і перероблене. – К.: КНЕУ, 2014. – 624 с.
7. 3. Брігхем Є. Ф. Основи фінансового менеджменту / Є. Ф. Брігхем; пер. з англ. – К.: Молодь, 2015. – 1000 с.

ІНТЕГРАЛЬНА ОЦІНКА ФІНАНСОВОГО СТАНУ ПІДПРИЄМСТВА

СІНІЦІН В.Р.

(науковий керівник –к.е.н., викл. Ковальчук В. А.)

В умовах нестабільності економічної та політичної ситуації в Україні функціонування вітчизняних підприємств характеризується недостатнім рівнем ефективності, порушенням платоспроможності та ліквідності, низьким рівнем використання виробничого потенціалу. У зв'язку з цим в Україні зростає кількість неплатоспроможних підприємств та підприємств-банкрутів.

Комплексна та багатостороння оцінка фінансового стану суб'єктів господарювання дозволяє визначити переваги, недоліки у діяльності підприємства, виявити та мобілізувати внутрішні господарські резерви, збільшити доходи та прибутки, зменшити витрати на виробництво товарів та послуг, підвищити рентабельність діяльності, зацікавити інвесторів та оптимізувати фінансово-господарську діяльність підприємства в цілому, а також вчасно діагностувати наявність та глибину розвитку кризових явищ. Таким чином, актуальність дослідження обумовлена необхідністю проведення комплексної оцінки фінансового стану підприємства, яка б дозволяла своєчасно визначати наявність кризових явищ у його діяльності.

Дослідженням проблематики оцінювання фінансового стану суб'єктів господарювання займалися такі дослідники, як: Ареф'єва О. В. [1], Безбородова Т. В. [2], Бланк І. О. [3] та ін.

Реалізація методу таксономії передбачає побудову інтегрального показника, що узагальнює характеристики об'єкта дослідження у конкретний момент часу. Головною метою використання даного методу є отримання інформації про наявність або відсутність однорідності в досліджуваній сукупності об'єктів, а до його переваг відносять простоту обробки багатомірного статистичного матеріалу, вираженого у різних одиницях виміру.

Слід провести обґрунтування системи показників для формування інтегрального показника оцінки фінансового стану підприємства. Для цього варто розглянути найбільш часто використовувані методики оцінки платоспроможності підприємства та прогнозування його банкрутства, таких авторів: Э. Альтман (двофакторна та п'ятифакторна модель), Дж. Фулмер, Р. Ліс, Р. Тафлер та Г. Тішоу, Ж. Лего, Г. Спрінгейт, У. Бівер, Давидова Г. В. та Беліков А. Ю., Шеремет А. Д. та Сайфулін Р. С., Ковалев В. В. та Волкова О. Н., Савицька Г. В. Використання цих методичних підходів обумовлено тим, що вони надають можливість своєчасно діагностувати наявність кризових явищ на підприємстві, виявити слабкі місця у його діяльності, а отже, надати можливість обґрунтування та розробки ефективних фінансових управлінських рішень.

Таким чином, за основу у ході побудови таксономічного показника оцінки фінансового стану підприємства пропонується використати систему показників, що найчастіше використовуються в розглянутих методиках: коефіцієнт рентабельності активів (застосовується у 8 методиках),

коефіцієнт автономії (як представник групи коефіцієнтів фінансової стійкості, 8 методик), коефіцієнт поточної ліквідності (4 методики), коефіцієнт оборотності активів (8 методик) та частка власних оборотних коштів у активах підприємства (4 методики). Здійснено розрахунок обраних показників для ДНВП "Об'єднання Комунар" за даними його фінансової звітності з метою формування вихідних даних для побудови інтегрального показника.

Одержані значення інтегрального показника [4] протягом аналізованого періоду досягло максимуму в 2015 р., що свідчить про найвищий рівень фінансового стану підприємства в даному періоді та відсутність кризових явищ у його діяльності. В 2016 р. показник зменшився майже вдвічі, що свідчить про погіршення фінансового стану. До такої динаміки інтегрального показника призвело зменшення коефіцієнта автономії та поточної ліквідності, проте вони продовжують знаходитись у межах рекомендованих значень, отже, незважаючи на наявність негативної тенденції, не можна стверджувати про виникнення та розвиток кризових явищ у діяльності ДНВП "Об'єднання Комунар". Однак з огляду на динаміку таксономічного показника, керівництву підприємства варто звернути увагу на недопущення подальшого падіння фінансової стійкості та ліквідності, а також забезпечити зростання рентабельності діяльності підприємства.

Таким чином, використання інтегрального показника оцінки фінансового стану підприємства дає змогу отримати комплексну характеристику стану суб'єкта господарювання на конкретний момент часу, визначати наявність кризових явищ в його діяльності та надавати адекватні рекомендації щодо покращення фінансового стану та забезпечення стійкого розвитку.

Література

1. Ареф'єва О.В. Чинники впливу на формування фінансового механізму реструктуризації авіапідприємств / О.В. Ареф'єва О.В., А.В. Попович // Інвестиції: практика та досвід. – 2014. – № 22. – С. 25 – 30.
2. Безбородова Т. В. Сутність та необхідність аналізу фінансового стану / Економіка. Управління. Інновації. Випуск № 1 (11) – 2014. – С. 1 – 7.
3. Бланк И. А. Управление прибылью. Киев: Ника-Центр, 2002. – 752 с.
4. Методы оценки вероятности банкротства предприятия : учебн. пособ. / И. И. Мазурова, Н. П. Белозерова, Т. М. Леонова и др. – СПб. : Изд-во СПбГУЭФ, 2012. – 53 с.

АНАЛІЗ ДЕБІТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНOSTІ ПІДПРИЄМСТВА «ПК – ЕНЕРГОМОНТАЖСЕРВІС» ЗА ДОПОМОГОЮ КАРТ ШУХАРТА

СМЕТАНКІН А.С.

(науковий керівник - к.е.н., доц., Берест М.М.)

В умовах інтеграції України в міжнародний економічний простір постає питання більш ефективного використання оборотних активів підприємств, а особливо дебіторської заборгованості, оскільки від цього залежить фінансовий стан підприємств, їх фінансова стійкість, платоспроможність, ліквідність та перспективи щодо подальшого економічного зростання.

Аналізом ефективності використання оборотних активів підприємств займалися такі вчені як: Рішар Жак [0 с. 376], Гінзбург А.І. [0 с. 208], Савицька Г.В. [0 с. 668], Кіндрацька Г.І. [0 с.488], Мних Є.В., Костирко Р.А., Білик М.Д., Цал-Цалко Ю.С., Чернелевський Л.М. та ін.. Однак, відсутність в економічній літературі єдиного підходу щодо управління дебіторською заборгованістю зумовило необхідність здійснення подальших досліджень у даному напрямі.

Метою роботи є проведення аналізу дебіторської заборгованості підприємства «ПК - ЕНЕРГОМОНТАЖСЕРВІС» за допомогою карт Шухарта.

Вирішення задач систематичного підвищення ефективності управління дебіторської заборгованості потребує виділення певних критеріїв та показників, які дадуть змогу оцінити наскільки ефективно підприємство здійснює управління дебіторською заборгованістю. Так, проаналізувавши різні підходи щодо управління дебіторської заборгованості вищеперерахованих вчених [1-4], складемо перелік коефіцієнтів та показників для подальшого аналізу. Отже, до складу показників слід віднести: коефіцієнт оборотності ДЗ, період оборотності ДЗ, співвідношення дебіторської та кредиторської заборгованості, коефіцієнт відволікання оборотних активів в загальну ДЗ та середній рівень інвестування фінансових ресурсів у ДЗ. Виділені показники проаналізуємо за допомогою контрольних карт Шухарта за період 2015 – 2017 рр. на основі щоквартальних даних.

Контрольна карта – це один зі графічних засобів застосування статистичних методів, вперше розвинутий У. Шухартом в 1931р.[0], що представляє собою графік залежності контрольованої характеристики від часу. При побудові карт Шухарта використовується нормальний закон розподілу, що дозволяє знайти еталонні значення досліджуваного показника, а також проаналізувати його відхилення від заданого еталону в динаміці. Контрольна карта Шухарта має п'ять ліній на графіку, серед яких: верхня та нижня контрольна межа (ВКМ та НКМ), верхня та нижня попереджувальна межа (ВПМ та НПМ), середнє значення показника та сам показник. Проілюструємо карту Шухарта для коефіцієнту оборотності ДЗ (рис.1).

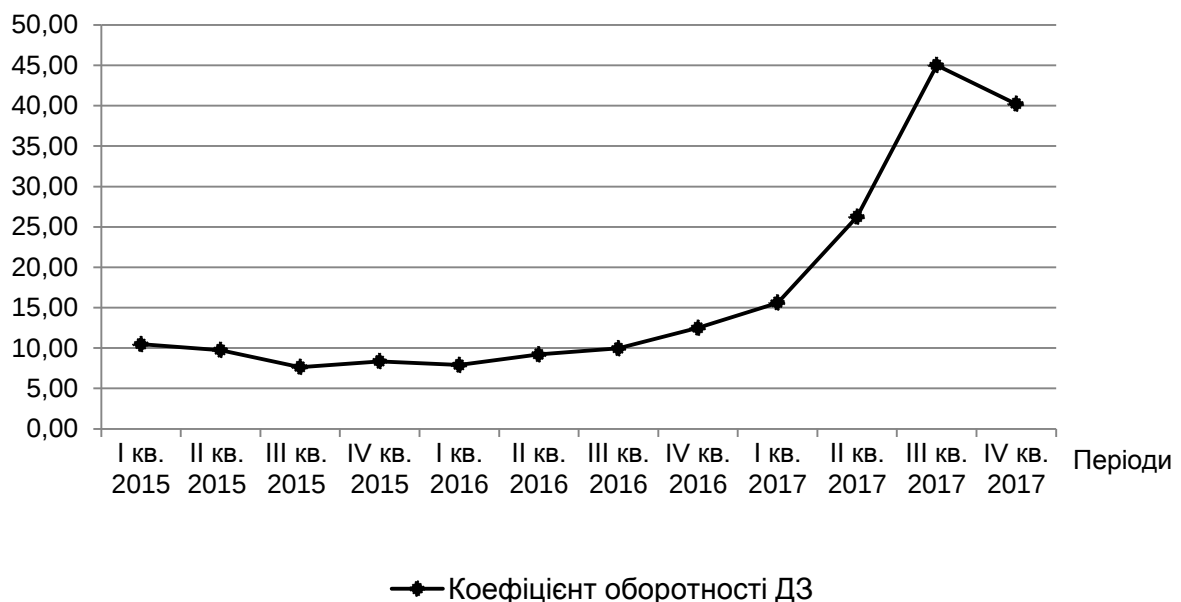

Рис. 1 Контрольна карта Шухарта для коефіцієнта оборотності ДЗ

Отже, як бачимо з рис.1 коефіцієнт оборотності ДЗ за період з I кв. 2015 р. до IV кв. 2016 р. мав незначне відхилення та був на рівні 10 оборотів за рік. У III кв. 2017 р. коефіцієнт оборотності ДЗ вийшов за межі ВПМ, що говорить про його стрімке збільшення, причиною якого може бути збільшення чистого доходу з реалізації продукції та одночасне зменшення обсягу дебіторської заборгованості. Однак перетинання ВПМ не є проблемою, оскільки збільшення коефіцієнта оборотності ДЗ є позитивною тенденцією і говорить про підвищення ефективності управління ДЗ.

Отже, використання контрольних карт Шухарта є ефективним засобом в аналізі ефективності управління дебіторською заборгованістю, оскільки графічно видно як вибрані показники відрізняються від їх еталонних значень. Також проведений аналіз показав, що підприємство «ПК – ЕНЕРГОМОНТАЖСЕРВІС» проводить ефективне управління дебіторською заборгованістю тим самим зміцнюючи свою фінансову стійкість та платоспроможність.

Література

1. Гинзбург А.И. Экономический анализ / А.И. Гинзбург. – 2-е издание. – С.-Пб: Питер, 2008. – 208 с.
2. ДСТУ ISO 8258-2001. Контрольні карти Шухарта (ISO 8258:1991, IDT)
3. Кіндрацька Г.І. Економічний аналіз: підручник /Г.І. Кіндрацька, М.С. Білик, А.Г. Загородній. – 3-тє вид., доп. і перероб. – К.: Знання, 2008. – 488 с.
4. Ришар Ж. Аудит и анализ хозяйственной деятельности предприятия / Ж. Ришар: пер. с франц. под ред. Л.П. Белых. – М.: ЮНИТИ, 1997. – 376 с.
5. Савицька Г.В. Аналіз господарської діяльності підприємства: навч. посібник / Г.В. Савицька. – 3-тє вид. перероб. і доп. – К.: Знання, 2007. – 668 с.

ФОРМУВАННЯ ОПТИМАЛЬНОЇ СТРУКТУРИ КАПІТАЛУ ПІДПРИЄМСТВА

СОЛОВЙОВА М.М.

(науковий керівник – к.е.н., доц. Добринь С.В.)

Капітал підприємства є головним вимірником його ринкової вартості, що залежить як від об'єктивних чинників (масштабу цін в економіці країни і ряду макроекономічних показників), так і суб'єктивних чинників (наприклад, найпростішого – облікової політики підприємства).

Структура капіталу, що використовується підприємством визначає багато аспектів не тільки фінансової, але й операційної та інвестиційної його діяльності, активно впливає на кінцеві результати цієї діяльності. Вона впливає на коефіцієнт рентабельності активів та власного капіталу, тобто впливає на рівень економічної та фінансової рентабельності підприємства, визначає систему коефіцієнтів фінансової стійкості та платоспроможності й остаточно формує співвідношення у ступенях прибутковості та ризику в процесі розвитку підприємства [0].

Від правильного вибору джерел формування, напрямків розподілу й використання капіталу, що знаходиться в розпорядженні підприємства, залежить успіх будь-якого суб'єкта господарювання, незалежно від форми власності та виду діяльності.

У складі зовнішніх джерел формування власних фінансових ресурсів провідне місце належить залученню підприємством додаткового пайового або акціонерного капіталу [0]. Для окремих підприємств одним із зовнішніх джерел формування власних фінансових ресурсів може бути надана їм безплатна фінансова допомога, яку отримують, як правило, лише окремі державні підприємства [0].

У складі внутрішніх джерел формування власних фінансових ресурсів основне місце належить прибутку, що залишається в розпорядженні підприємства. Він формує найбільшу частину його власних фінансових ресурсів, забезпечує приріст власного капіталу, а відповідно, і ріст ринкової вартості підприємства [0]. Певну роль у складі внутрішніх джерел виконують також амортизаційні відрахування, особливо в підприємствах із високою вартістю власних основних засобів і нематеріальних активів. Проте, суму власного капіталу підприємства вони не збільшують, а лише є засобом його реінвестування. Інші внутрішні джерела не відіграють помітної ролі у формуванні власних фінансових ресурсів підприємства [0].

Тому одним із основних питань управління капіталом підприємства є визначення оптимальної структури капіталу, тобто такого співвідношення власних і позикових коштів, яке забезпечує максимізацію ринкової вартості компанії.

Ефективність діяльності значною мірою залежить від рівня розвитку та вдосконалення системи управління капіталом. Управління капіталом суб'єктів господарювання тісно пов'язане із прийняттям управлінських рішень, оскільки його величина та динаміка є важливими критеріями для встановлення їхньої оптимальності [0]. Капітал завжди є необхідним

атрибутом діяльності – від моменту створення підприємства до його ліквідації або реорганізації. Своєю чергою, управління капіталом передбачає вплив на його обсяг і структуру, а також джерела формування з метою підвищення ефективності його використання.

Налагоджений механізм управління капіталом передбачає: чітку постановку цілей і завдань управління капіталом, а також контроль за їх дотриманням у плановому періоді; удосконалення методики визначення й аналізу ефективності використання усіх видів капіталу; розроблення напрямків оптимізації процесу управління капіталом, а також їхнього аналізу і запровадження; розроблення методики оперативного управління високоліквідними обіговими активами; розроблення загальної стратегії управління капіталом; використання у процесі управління економічних методів і моделей, зокрема під час аналізу і планування; орієнтацію на використання внутрішніх важелів впливу на процес управління капіталом.

Саме капітал є головною рушійною силою ефективного функціонування суб'єкта діяльності, ефективного управління яким зумовлює перспективу розвитку господарської одиниці,

Отже, основна роль у фінансуванні підприємства належить власним коштам, оскільки саме використання власного капіталу має низку переваг та свідчить про високий рівень фінансової стійкості підприємства. Проте, будь-яке підприємство у процесі своєї діяльності потребує періодичного використання позикових коштів, що прискорює рух грошових і матеріальних ресурсів, забезпечує вищий фінансовий потенціал розвитку підприємства і вищі можливості приросту рентабельності.

Таким чином, під час розроблення фінансової політики підприємства потрібно вибрати таку структуру капіталу, яка за найнижчої вартості капіталу дасть змогу збільшити ринкову вартість економічної одиниці. Оптимальною є така структура капіталу, яка дасть змогу звести до мінімуму середньозважену вартість капіталу і, водночас, підтримати кредитну репутацію підприємства на рівні, який сприяє залученню нових капіталів на прийнятних умовах.

Література

1. Андрійчук В. Власний та позичковий капітал підприємств і критерії їх раціонального співвідношення / Андрійчук В., Галузинський С. // Економіка України. – 2016. – № 7. – С. 26-32.
2. Воробйов Ю.М. Особливості формування фінансового капіталу підприємств / Воробйов Ю.М. // Фінанси України. – 2014. – №2. – С. 77 – 85.
3. Гуляєва Н.М. Фінансові ресурси підприємств / Н.М. Гуляєва, О.В. Сьомко // Фінанси України. – 2014. – № 12. – С. 58 – 62.
4. Марченко А. Аналіз джерел формування фінансових ресурсів / Марченко А. // Фінанси України. – 2015. – № 9. – С. 102 – 109.
5. Плікус І.Й. Система моніторингу для фінансового прогнозу діяльності підприємства // Фінанси України. – 2015. – № 8. – С. 35 – 44.
6. Шевчук Н. Капітал підприємства: формування та ефективність функціонування // Ринок цінних паперів України. – 2016. – № 5, 6. – С. 39 – 43.

ПІДХОДИ ДО ВИЗНАЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ СУТНОСТІ КАТЕГОРІЇ «ФІНАНСОВІ РИЗИКИ ПІДПРИЄМСТВА»

СОЛОХІНА Є.К.

(науковий керівник – к.е.н., доц. Кузенко Т.Б.)

В умовах сучасної політичної та економічної ситуацій, що склалися в Україні, усе частіше загострюється питання ефективного розвитку вітчизняних підприємств, функціонування яких відбувається в умовах невизначеності та спричинених нею ризиків. Подана проблема поширена не лише в країнах, що розвиваються, а й у державах із розвинутими ринковими відносинами. Вплив ризиків став особливо відчутним із переходом до ринкової економіки. Серед ризиків, з якими можуть зіткнутися суб'єкти господарювання протягом своєї діяльності, фінансові ризики є основними, оскільки вони ставлять під загрозу подальшу ефективну діяльність підприємства. Їхня дія зумовлює зниження фінансових результатів і фінансової стійкості підприємства.

Питанням оцінки та аналізу фінансових ризиків підприємства займалися такі вітчизняні науковці як Андрущак Є.М., Бланк І.О., Бутирський А.А., Власюк Н. І., Журавльова І. В., Кордонець І. М., Мельникова М. О., Мочерній С. В., Орловський Ю. П., Раєвська О. В., Терещенко О.О., Ушенко Н. В., Шишкова Н. Л. та іноземні вчені, такі як Альтман Е. І., Крюкова А. Ф., Р. Ліс, Г. Спрінгейт, Г. Тішоу та ін..

Мета поданої роботи полягає в узагальненні існуючих підходів до визначення категорії фінансових ризиків підприємства та методів їх оцінки та аналізу.

У науковій літературі немає однозначності в трактуванні сутності фінансових ризиків та їхнього місця у системі господарської діяльності підприємства. Тому дослідивши останні публікації приводимо наступні підходи до визначення даної економічної категорії. Бланк І.А. [1] розглядає фінансові ризики як результат вибору його власниками альтернативного фінансового рішення, спрямованого на отримання бажаного результату фінансової діяльності за ймовірності понесення фінансових втрат за умов невизначеності умов. Бородин Є. І. [2] визначає фінансові ризики як ризик, який пов'язаний з недоотриманням певного доходу при фінансових угодах з банками та іншими фінансовими організаціями. У свою чергу, Внукова Н.В. [3] вважає, що фінансовий ризик – це ризик, який виникає внаслідок невизначеності фінансових факторів, які за несприятливих умов призведуть до збитків, а у певних випадках – до банкрутства підприємства. Говорушко Т. А. [4] розглядає фінансові ризики як ймовірність зниження очікуваного прибутку, доходу, втрата частини чи всього капіталу в умовах невизначеності фінансово – господарської діяльності підприємства. Масалітіна В. В. [5] акцентує увагу на тому, що фінансовий ризик – це невизначеність, яка пов'язана з використанням власних і запозичених коштів у процесі фінансування операційної та інвестиційної діяльності підприємства.

Фінансові ризики виникають в основному на ринках фінансових ресурсів. Причини виникнення фінансових ризиків різноманітні й можуть виникати спонтанно в процесі діяльності підприємства [6].

На сучасному етапі функціонування підприємств ступінь впливу фінансових ризиків на результати їх діяльності істотно зростає, що спричинено нестабільністю економічної ситуації в країні, появою нових інноваційних фінансових інструментів, мінливістю фінансової кон'юнктури тощо [7]. Тому оцінювання рівня фінансових ризиків є одним з актуальних завдань в ефективній діяльності підприємства.

Оцінювання ризиків складається з трьох взаємодоповнюючих етапів: якісного, кількісного та комплексного оцінювання. Для здійснення ефективного та точного оцінювання ризиків підприємства необхідним є здійснення надійного визначення ймовірних джерел та ймовірності конкретних подій, що загрожують чи можуть загрожувати ефективній діяльності [6].

Оцінка рівня ризиків є одним з найважливіших етапів фінансового аналізу, оскільки для оптимізації ризиків їх необхідно перш за все проаналізувати і оцінити.

Отже, при визначенні категорії «фінансові ризики підприємства» більшість авторів акцентують увагу на таких аспектах:

- ризики представляють собою певну невизначеність та конфліктність;
- існує ймовірність понесення фінансових втрат за умов невизначеності;
- зниження очікуваного прибутку, доходу, втрата частини чи всього капіталу за умови певної невизначеності;
- недоотримання певного доходу при фінансових угодах з банками та іншими фінансовими організаціями

Таким чином, визначено, що фінансові ризики підприємства – це небезпека потенційно можливої, ймовірної втрати ресурсів або недоодержання доходів порівняно з варіантом, що розрахований на раціональне використання ресурсів у даній сфері діяльності, а з іншого боку, це можливість одержання додаткового обсягу прибутку, пов'язаного з ризиком.

Література

1. Бланк І. А. Фінансовий менеджмент / І. А. Бланк. – 2-е изд., перераб. и доп. – К.: Эльта, Ника-Центр, 2006. – 656 с.
2. Финансы предприятий : [учеб. пособие] / [Е.И. Бородина, Ю.С. Голикова, Н.В. Колчина] ; под ред. Е.И. Бородиной. – М. : Банки и биржи, ЮНИТИ, 2008. – 208 с.
3. Внукова Н.М. Страхування: теорія та практика : навч.-метод. посібн. / [Н.М. Внукова, В.І. Успенко, Л.В. Временко та ін. / за заг. ред. проф. Н.М. Внукової. – Харків : Вид-во "Бурун Книга", 2004. – 377 с.
4. Говорушко Т.А. Страхові послуги : навч. посібн. / Т.А. Говорушко. – К. : Центр навч. літ-ри, 2005. – 400 с.
5. Масалітіна В.В. Планування руху грошових коштів в системі управління фінансовими ризиками / В.В. Масалітіна; Нац. трансп. ун-т. – К. : Вид-во "Родовід", 2011. – 20 с.
6. Козлов В. Г. Класифікація фінансових ризиків [Електронний ресурс]/ В. Г. Козлов // Сайт «Деньги и Кредит». – Режим доступу: <http://kopiuka.org.ua/?p=136>.
7. Лапуста М.Г., Мазурина Т.Ю., Скамай Л.І. – Финансы организаций (предприятий). / М.Г. Лапуста., Т.Ю. Мазурина., Л.І. Скамай-2008. – 575 с.

ЗАГРОЗИ ФІНАНСОВІЙ БЕЗПЕЦІ ПІДПРИЄМСТВ

СТРЮКОВА К. В.

(науковий керівник – к.е.н., доц. Сабліна Н.В.)

На фінансову безпеку підприємства впливають безліч внутрішніх і зовнішніх факторів і загроз. Забезпечення дієвої системи фінансової безпеки передбачає з'ясування і систематизацію явищ, подій, дій, настання або здійснення яких прямо або опосередковано може становити загрозу тому чи іншому елементу фінансово-економічного механізму підприємства. Зазначене підкреслює актуальність дослідження.

Розробці питань щодо забезпечення належного рівня фінансової безпеки підприємства приділяли увагу такі науковці, як: І.О. Бланк, Т.Б. Кузенко, О.М. Ястремська, М.М. Єрмошенко, В.Л. Ліпкан, О.М. Марченко, Х.О. Турхан тощо.

Сутність поняття «загроза» з позиції впливу на фінансову безпеку підприємства науковці інтерпретують в двох напрямках. Одні науковці (О. Барановський, М. Єрмошенко) розглядають загрози як форму, стадію небезпеки: небезпека нанесення збитків, перешкоди для реалізації інтересів, перетворення негативного впливу з можливого на реальний, протистояння між суб'єктами.

Водночас, доволі значна група науковців (О. Арефєва, Т. Кузенко, З. Герасимчук, Н. Вавдіук, В. Шлемко, І. Бінько та інші) характеризують загрози як сукупність дій, умов, процесів, явищ, джерелом виникнення яких може бути як зовнішнє, так і внутрішнє середовище, а результатом – негативні зміни у соціально-економічній системі.

Основними характеристиками загрози фінансовій безпеці підприємства є:

- об'єктивний характер;

- має місце при здійсненні усіх видів фінансових операцій і за усіма напрямками фінансової діяльності;

- є складовим елементом внутрішнього середовища;

- результатом реалізації загроз є прямі та непрямі втрати;

- спричиняє зниження рівня фінансової безпеки підприємства;

- вимагає залучення додаткових ресурсів для протидії та ліквідації наслідків; джерелом виникнення є деструктивна дія певних чинників [1].

Класифікація загроз фінансової безпеки підприємства надано у табл. 1 [2].

Перед кожним суб'єктом господарювання стоїть завдання забезпечення стабільного функціонування та досягнення головних цілей своєї діяльності. Це зумовлює об'єктивну необхідність постійного дотримання відповідного рівня фінансової безпеки підприємства, який залежить від того, наскільки ефективно його керівництво і функціональні менеджери будуть спроможні запобігти та протистояти можливим загрозам та ліквідувати наслідки об'єктивних і суб'єктивних негативних впливів зовнішнього і внутрішнього середовища.

Таблиця 1

Класифікація загроз фінансовій безпеці підприємства

Класифікаційна ознака	Види загроз
1. За джерелами виникнення	внутрішні, що виникають у внутрішньому середовищі підприємства; зовнішні, що утворюються у зовнішньому середовищі
2. За масштабом походження загрози	Глобальні; міжнародні; національні; регіональні; місцеві; локальні
3. За ймовірністю виникнення загрози	реальні загрози; ймовірні загрози; потенційні загрози;
4. За функціональним видом фінансової діяльності	загрози, що виявляються у виробничій сфері діяльності підприємства; загрози, що виявляються у сфері інвестиційної діяльності; загрози, що виявляються у сфері інноваційної діяльності; загрози, що виявляються у інших сферах фінансової діяльності підприємства
5. За стадією реалізації загрози	загрози на стадії формування; загрози на стадії розвитку; загрози на стадії ліквідації
6. За характером виникнення загрози	загрози, що виникають внаслідок об'єктивних факторів; загрози, що виникали від суб'єктів фінансової безпеки підприємства
7. За можливістю прогнозування загрози	прогнозовані загрози; не прогнозовані загрози
8. За можливістю впливу на загрози	загрози, що можуть бути усунені самостійно; загрози, що не піддаються усуненню
9. За розміром збитків	загрози з допустимим рівнем збитків; загрози з критичним рівнем збитків; загрози з катастрофічним рівнем збитків
10. За терміном існування	тимчасові; простійні

Процес запобігання або зменшення впливу загроз на фінансову безпеку підприємства складається з наступних етапів: вибір методу оцінювання загроз фінансовій безпеці підприємства; визначення зон загроз фінансовій безпеці підприємства за обраним методом; визначення рівня загроз фінансовій безпеці підприємства за обраним методом; вибір методу управління загрозами фінансовій безпеці підприємства;

застосування обраного методу управління загрозами фінансовій безпеці в систему фінансового менеджменту підприємства [35].

Література

1. Мандзіновська Х. О. Формування та забезпечення фінансової безпеки машинобудівного підприємства: автореф. дис. ... канд. екон. наук спец. 08.00.04 – економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності)/ Х. О. Мандзіновська; наук. кер. д-р екон. наук, проф. А. М. Штангрет; Укр. інж.-пед. акад.. – Харків: [б. в.], 2015. – 22 с.
2. Пройда-Носик Н. Н. Використання системного підходу в управлінні фінансовою безпекою підприємства / Н. Н. Пройда-Носик // Науковий вісник Ужгородського університету. Серія Економіки. – 2011. – Спецвипуск 33. Частина 3. – С. 158–163.
3. Кудрицька Ж. В. Система управління фінансовою безпекою підприємства. [Електронний ресурс] / Ж. В. Кудрицька – Режим доступу: <http://www.economy.nayka.com.ua>

ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ ПІДПРИЄМСТВА ЯК ЕКОНОМІЧНА КАТЕГОРІЯ

ТВЕРДОХЛІБ Д. В.

(науковий керівник – к.е.н., доц. Берест М.М.)

Одним із ключових об'єктів наукових досліджень в сфері економічної теорії є фінансові результати, які є універсальною категорією показника ефективності роботи підприємства. Будь-який суб'єкт господарювання, незалежно від форми власності, має на меті не тільки утримуватися на ринку, а й отримувати позитивний результат своєї діяльності у вигляді прибутку.

Фінансові результати суб'єктів господарювання відображають ефективність господарювання підприємства за всіма напрямками його діяльності: виробничою, збутовою, постачальницькою, фінансовою і інвестиційною, вони становлять основу економічного розвитку підприємства і зміцнення його фінансових відносин з партнерами. Зростання фінансового результату створює фінансову основу для самофінансування діяльності підприємства, здійснюючи розширене відтворення. Значний вклад у дослідження фінансових результатів підприємств внесли такі науковці, як І. О. Бланк, М. В. Рета, М. М. Білий, В. М. Опарін, Г. Л. Вознюк та інші.

Метою дослідження є уточнення змісту фінансових результатів суб'єктів господарювання як економічної категорії.

Визначення суті фінансових результатів в його загальноекономічному розумінні пояснює їх як результат порівняння доходів звітного періоду з витратами. В свою чергу, доходи прирівнюються до споживчої вартості виробленої продукції (виконаних робіт, наданих послуг), а витрати – з фактичною їхньою вартістю (собівартістю). У випадку ефективної виробничо-господарської діяльності фінансові результати проявляються у вигляді прибутків, в протилежному випадку – у вигляді збитків. Деякі види фінансових результатів також наведені у Інструкції про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку, активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій, що включають прибуток нерозподілений, непокриті збитки, прибуток, що використаний у звітному періоді, результат операційної діяльності, результат фінансових операцій, результат іншої звичайної діяльності та результат надзвичайних подій [1].

Значна кількість науковців розглядають економічний зміст фінансових результатів через їх функції: нагромадження, стимулювання та розподілу. При позитивному значенні фінансових результатів (прибутку) проявляється функція нагромадження, тобто вони в даному випадку стають основним ресурсом для збільшення власних активів підприємства та сприяють розширеному відтворенню. У випадку заохочення управлінських працівників підприємства та підвищення ставки заробітної плати по результатам виробничо-господарської діяльності спостерігається функція стимулювання. А функція розподілу фінансових результатів відображається у привласненні та розподілі прибутку між підприємством, власниками та державою.

Розглядаючи поняття «фінансові результати» потрібно зауважити, що, незважаючи на широту його дослідження як зарубіжними та вітчизняними науковцями, все ще існує більше протиріч у його трактуванні, ніж спільних

думок. Сучасна міжнародна практика бухгалтерського обліку в основному виокремлює три головні підходи до трактування змісту фінансових результатів діяльності підприємства.

Перший підхід розглядає фінансові результати через приріст ринкової вартості підприємства, розуміючи під ними різницю між вартістю чистих активів (різниця між загальною вартістю майна) та загальною сумою його заборгованості і внесків власників підприємства протягом звітного періоду.

Другий підхід полягає у тому, що показник фінансового результату визначається шляхом порівняння величини власного капіталу на початок звітного періоду та на кінець звітного періоду.

Відповідно до третього підходу, під фінансовим результатом розуміють прибуток, тобто фінансовий результат діяльності підприємства визначається у вигляді різниці між величинами всіх його доходів і витрат діяльності протягом звітного періоду.

Найбільшого поширення в міжнародній практиці набув третій підхід, відповідно до якого фінансовий результат трактується як різниця між доходами та витратами діяльності підприємства, із врахуванням коригувань на суму зміни залишків запасів та незавершеного виробництва за звітний період. Дана тенденція є характерною не лише в міжнародній практиці, але і підтримується вітчизняними вченими та застосовується в українській системі бухгалтерського обліку.

Формування фінансових результатів може змінюватись залежно від цілей розвитку підприємства. Якщо підприємство загалом націлено на високі темпи розвитку, збільшення обсягу продажів, завоювання частки ринку, максимізацію прибутку, то метою формування фінансових результатів є високі темпи їхнього зростання. Якщо підприємство стабілізує свою діяльність, задовольняючись мінімальним рівнем рентабельності або навіть збитковою діяльністю, то управління фінансовими результатами повинне бути сконцентоване на отримання такої суми, що забезпечує поточну платоспроможність. А якщо в основу діяльності підприємства покладено інтереси власників, то цільовою настановою формування кінцевих фінансових результатів є такі показники, як рентабельність інвестиційного або власного капіталу.

Таким чином, фінансові результати підприємства є багатоаспектною і складною економічною категорією, яка може характеризуватися з різних сторін. Фінансові результати як комплексна система взаємозалежних показників, що формуються поетапно, у вигляді різниці між доходами та витратами, визначаються практично всім різноманіттям факторів, які впливають на всі аспекти діяльності суб'єкта господарювання. Узагальнюючи розглянуті підходи, можна сказати, що фінансовий результат найбільш доцільно визначати як результат діяльності суб'єктів господарювання, що формується як різниця між сумами доходів та відповідних їм витрат, виражена у абсолютних показниках прибутку (збитку).

Література:

1. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій, затв. наказом Міністерства фінансів України від 30.11.1999 р. № 291 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0893-99>

ХАРАКТЕРИСТИКА МЕТОДИЧНИХ ПІДХОДІВ ДО ОПТИМІЗАЦІЇ СТРУКТУРИ КАПІТАЛУ

ТІШКОВ Д. О.

(науковий керівник – к.е.н., доц. Полтініна О. П.)

В сучасних умовах нестабільного фінансового середовища особливої актуальності набуває проблема вибору та залучення фінансових ресурсів суб'єктами господарювання. У вирішенні даної проблеми важливу роль відіграють не тільки достатність капіталу, що залучається, та вартість його залучення, але і ряд інших факторів, а отже, виникає необхідність формування такої структури капіталу, яка є оптимальною.

Питанням щодо визначення оптимальної структури капіталу підприємства присвячені роботи таких вчених як Г.В. Савицька [1], Г. А. Семенов [2], І. О. Бланка [3], В. О. Подольської [4], Р. С. Квасницької [5] та інших. Проте, попри існуючі напрацювання відсутність єдиного підходу до оптимізації структури капіталу зумовила необхідність подальших досліджень.

Мета даної статті полягає в наданні характеристики основним методичним підходам оптимізації структури капіталу підприємства, та визначенні їх переваг і недоліків.

Ряд теоретичних концепцій оптимальної структури капіталу виходять з аналізу впливу різних варіантів фінансування на ринкову вартість підприємства, з цього оптимальною є структура капіталу, яка максимізує ринкову вартість підприємства як бізнесу. Крім того, завдання оптимізації структури капіталу в зв'язку з необхідністю нести різного роду ризики, такі як ризик часткового або повного неповернення позикових коштів, ризик обслуговування боргу, може розглядатися підприємством з точки зору зниження цих ризиків. Оптимальна структура капіталу також повинна бути направлена на максимізацію рентабельності підприємства, тобто, дозволяти отримати найбільший прибуток при існуючому рівні власних коштів.

Очевидно, що кожен з перелічених критеріїв оптимізації є по-своєму важливим при формуванні структури капіталу підприємства, проте, найбільш значущим з них, який більшою мірою характеризує економічний ефект від використання вкладеного власниками капіталу, є його рентабельність, адже здатність капіталу приносити дохід фактично виступає однією з основних його характеристик.

У зв'язку з цим основним критерієм оптимальності формування структури капіталу підприємства слід прийняти таке співвідношення власного і позикового капіталу, яке з урахуванням особливостей функціонування підприємства дозволяє йому максимізувати рентабельність власних коштів, іншими словами, отримувати максимальний розмір чистого прибутку на авансований в діяльність власний капітал.

До методичних підходів оптимізації структури капіталу на основі критерію рентабельності власного капіталу відносять:

підхід, заснований на оцінці ефекту фінансового левериджу - можливість максимізації рентабельності власного капіталу шляхом виявлення взаємозв'язку між чистою прибутком компанії і величиною валового прибутку;

підхід, заснований на оцінці виробничо-фінансового левериджу - можливість оптимізації структури капіталу шляхом виявлення та оцінки взаємозв'язку між показниками валової прибутку, витрат виробничого і фінансового характеру і чистого прибутку;

EBIT - EPS-підхід – оптимізація структури капіталу шляхом виявлення такого співвідношення джерел фінансування діяльності компанії, яке дозволяє максимізувати показник "чистого прибутку на акцію" в порівнянні з очікуваним рівнем валового прибутку;

метод "Дюпон" – розкладання формули розрахунку прибутковості власного капіталу на фактори, що впливають на цю прибутковість, і аналіз співвідношень, що утворюють коефіцієнт ROE.

Наведені методичні підходи до оптимізації структури капіталу широко використовуються теоретиками і практиками в якості оцінки ефективності господарювання підприємства, при цьому найбільшого поширення на практиці отримав підхід, заснований на оцінці ефекту фінансового левериджу. Базова формула розрахунку показника вже містить в собі посилання на структуру джерел фінансування підприємства, що, по суті, зводить задачу оптимізації співвідношення власного і позикового капіталу до знаходження значення ефекту фінансового левериджу, який відображає рівень додаткового прибутку на власний капітал при різній мірі використання позикових засобів [7, с. 78].

Разом з тим, простежуються і недоліки зазначених підходів формування структури капіталу, що обмежують їх застосування на практиці: по-перше, до уваги не береться внутрішня структура активів і пасивів, так, відсутній поділ позикових коштів на довгострокові і короткострокові; по-друге, власні кошти підприємства характеризуються як «безкоштовні».

Таким чином, тільки на основі аналізу факторів, що впливають на вибір джерел фінансування, практичних рекомендацій і спеціальних розробок щодо обґрунтування вибору структури капіталу, а також з урахуванням особистого досвіду керівництво підприємства може виробити оптимальну структуру капіталу, що дозволяє встановити динамічну рівновагу між ризиком і доходом, що, в свою чергу, дозволяє максимізувати сумарну вартість підприємства як бізнесу і мінімізувати витрати по залученню капіталу.

Література

1. Савицька Г. В. Економічний аналіз діяльності підприємства. – К.: Знання, 2007. – 668 с.
2. Семенов Г.А. Оптимізація структури капіталу підприємства / Г.А. Семенов, А.В. Пелешко // Держава та регіони. — 2010. — №4. — С. 164-169
3. Бланк, И. А. Управление формированием капитала / И. А. Бланк. – К.: Ника-Центр, 2000. – 234 с
4. Подольська, В. О. Фінансовий аналіз : навч. посіб. / В. О. Подольська, О.В. Яріш. – К. : Центр навч. л-ри, 2007. – 488 с.
5. Квасницька РС. Інструментарій та методи оптимізації цільової структури капіталу підприємства / РС. Квасницька // Економіст. – 2005. – № 5. – С. 73–75.
6. Загайнова Ю.В. Финансовый леверидж как показатель оптимальности структуры капитала компании // Научные записки НГУЭУ. – 2011. – № 4. – С. 76–82.

НАПРЯМИ ПІДВИЩЕННЯ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ АГРАРНОГО ПІДПРИЄМСТВА

ТКАЧЕНКО Я.О.

(науковий керівник – к.е.н., доц. Алексеєнко І.І.)

Агропромисловий комплекс України є чи не головним джерелом формування ресурсів, що забезпечують продовольчу безпеку держави, сприяють розвитку внутрішнього та зовнішнього ринків продовольства і поліпшенню життєвого рівня населення.

Та, оскільки для галузі сільського господарства притаманні сезонність виробництва і уповільнений оборот капіталу, більшість аграрних підприємств перебувають у скрутному становищі. За таких умов діяльності питання зміцнення та підвищення фінансової стійкості підприємства набуває особливої актуальності та є одним із ключових факторів забезпечення успішності його розвитку. Будучи фінансово стійким підприємство отримує певні переваги перед своїми конкурентами при залученні інвестицій, отриманні кредитів, співпраці з постачальниками та підборі кваліфікованих кадрів.

Високий рівень фінансової стійкості значним чином зменшує вплив зовнішніх негативних факторів на підприємство, наприклад, різкої зміни кон'юнктури ринку, що у свою чергу знижує ймовірність банкрутства.

Питанням фінансової стійкості сільськогосподарських підприємств та пошуком шляхів її підвищення займалося чимало науковців, серед яких слід виділити роботи Антипенко Є.М. [1], Бланка І.О. [2], Савицької Г.В. [3].

Фінансова стійкість підприємства - здатність здійснювати основні та інші види діяльності в умовах підприємницького ризику та змін середовища бізнесу з метою максимізації економічної вигоди власників і зміцнення конкурентних переваг організації з урахуванням інтересів суспільства та держави [1].

Фінансовий стан аграрного підприємства визначають за наступними елементами:

- прибутковістю роботи підприємства;
- оптимальністю розподілу прибутку, що залишився у розпорядженні підприємства після сплати податків і обов'язкових платежів;
- платоспроможністю та ліквідністю [2].

У підприємства, що має низький рівень фінансової стійкості, спостерігається спад ділової активності, рентабельності й віддачі наявних активів. На рівень фінансової стійкості сільськогосподарських підприємств впливають різні фактори. Їх поділяють на зовнішні (економічні, політичні, правові, екологічні, соціально-культурні, ґрунтово-кліматичні) та внутрішні (фінансово-економічні, виробничі, комерційно-збутові, підприємницькі, соціальні тощо) [1].

Стає очевидним, що мати тільки передову виробничу технологію, найдешевшу робочу силу або успішно діючу службу реалізації продукції на сучасному етапі для компанії вже недостатньо. Зовнішнє середовище організації часто змінюється. При цьому, кожна зміна несе не тільки загрози, але і нові можливості для досягнення майбутньої економічної вигоди. У зв'язку з цим, підприємство повинно своєчасно виявляти зовнішні та

внутрішні фактори нестійкості фінансового стану, проводити стратегічні та оперативні зміни для збереження фінансової стійкості

Важливим напрямом зміцнення фінансового стану є його прогнозування, оскільки, щоб грамотно керувати виробництвом, активно впливати на формування показників господарської і фінансової діяльності, необхідно постійно використовувати дані про його стан, а також зміни, які в ньому відбуваються.

Фінансовий стан підприємства не може бути стійким, якщо воно не отримує прибутку у розмірах, що забезпечують необхідний приріст фінансових ресурсів, спрямованих на зміцнення матеріально-технічної бази підприємства та їх соціальної сфери.

Основним напрямом забезпечення досягнення точки фінансової рівноваги підприємством є скорочення обсягу споживання фінансових ресурсів, оскільки неефективність використання фінансових ресурсів призводить до низької платоспроможності підприємства і, як наслідок, до невиконання плану прибутку, зниження рентабельності підприємства [4].

Як наслідок, маємо результат, що майже кожне друге підприємство у галузі сільського господарства збиткове і причини цього явища різні. Проте попередити такі негативні наслідки можна. Для цього потрібно систематично й глибоко оцінювати фінансовий стан підприємства з використанням різних методів та прийомів аналізу [3].

Так, на основі проведеного дослідження, можна виділити основні напрямки покращення фінансового стану вітчизняних підприємств:

- зниження собівартості продукції (робіт, послуг);
- пошук оптимального співвідношення власного і позикового капіталу, яке забезпечить рентабельність власного капіталу;
- оптимізація збутової політики, розширення ринків збуту;

Перелік заходів щодо покращення фінансового стану, а також підвищення фінансової стійкості є індивідуальним для кожного з підприємств та залежить від сфери господарювання, видів продукції, кон'юнктури ринку, системи управління підприємством, техніко - технологічних особливостей та інших факторів.

Отже, можна стверджувати, що за умови використання засобів підвищення фінансової стійкості, будь-яке підприємство може покращити свою фінансову стійкість, що в свою чергу позитивно вплине не лише на загальний фінансовий стан підприємства, але і на його діяльність в цілому.

Література

1. Антипенко Є. Підвищення фінансової стійкості підприємства / Є. Антипенко // Економічний аналіз. – 2011. – Вип. 9. – С. 29–32.
2. Білик М. Д., Павловська О. В., Притуляк Н. М., Невмержицька Н. Ю. Фінансовий аналіз: Навч. посібник / М. Д. Білик, О. В. Павловська, Н. М. Притуляк, Н. Ю. Невмержицька. – К. : КНЕУ, 2005. – 592 с.
3. Бланк І. О., Ситник Г. В. Управління фінансами підприємств : Підручник / І. О. Бланк, Г. В. Ситник. – К. : Київ.нац.торг.-економ. ун-т, 2006. – 780 с.
4. Рябенко Г. М. Шляхи покращення фінансового стану підприємства / Г. М. Рябенко // Всеукраїнський науково-виробничий журнал. – 2012. – № 7. – С. 105–108.

ТЕОРЕТИЧНІ ПІДХОДИ ДО ВИЗНАЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ КАТЕГОРІЇ «АНТИКРИЗОВЕ УПРАВЛІННЯ»

ТОВСТОНОГ Т.А.

(науковий керівник – к.е.н., доц. Кузенко Т. Б.)

Нестабільність економічного і політичного становища в країні, недосконалість законодавчих актів, повільна адаптація управлінського апарату до нових ринкових умов призводять до виникнення кризових явищ, результатом яких збільшується кількість неплатоспроможних підприємств. Для подолання кризи необхідно впроваджувати антикризове управління. Тому у таких умовах постає питання вивчення та визначення поняття «антикризового управління».

Вивченням поняття «антикризового управління» займалися такі вчені як Лігоненко Л. О., Курошеєва Г. М., Градов А. П., Василенко В. О., Уткін Е. О., Терещенко О. О., Бланк І. О. та ін. Відсутність в науковій літературі однозначного визначення антикризового управління зумовила необхідність здійснення подальших досліджень у даному напрямі.

Метою роботи є розкриття сутності та змісту економічної категорії «антикризове управління». Існує багато поглядів на визначення поняття «антикризове управління». Так, Лігоненко Л. О. визначає антикризове управління як постійно діючий процес виявлення ознак кризових явищ і реалізацію генерального плану недопущення поширення цих явищ і стагнації розвитку суб'єкта господарювання протягом усього періоду його функціонування [1]. В свою чергу, Курошеєва Г. М. визначає антикризове управління як сукупність зовнішніх та внутрішніх впливів на підприємство, яке здійснюється на усіх стадіях його життєвого циклу для запобігання зниження його конкурентної переваги (при слабких ознаках кризового стану) або її відновлення, якщо підприємство вже знаходиться у кризовому стані [2]. Градов А. П. пропонує наступне визначення антикризового управління як розроблення і першочергову реалізацію заходів, спрямованих на нейтралізацію найбільш небезпечних, тобто найбільш інтенсивно впливаючих на завершальне явище шляхів, які призводять до кризового стану [3]. Василенко В. О. під антикризовим управлінням виділяє управління, в якому під тиском запланованих чи випадкових чинників поставлено певним чином передбачення небезпеки кризи і використання її чинників для наступного стійкого розвитку організації [4]. Терещенко О. О. антикризове управління – це управління, при якому застосовуються специфічні методи та прийоми управління фінансами, які дозволяють забезпечити стабільне функціонування підприємства на основі управління зовнішніми та внутрішніми ризиками попередження та подолання фінансової кризи [5]. Уткін Е. О. надає наступне твердження, що кризове управління як складова загального менеджменту на підприємстві, орієнтована на запобігання можливим ускладненням у діяльності підприємства забезпечення його стабільного успішного господарювання [6]. Бланк І. О. дає визначення, що антикризове управління постійно діючий процес виявлення ознак кризових явищ та недопущення їх поширення і

стагнації розвитку підприємства, який здійснюється протягом усього періоду його функціонування. Також Бланк І.О. наголошує на антикризове фінансове управління, тобто з застосуванням фінансових засобів та інструментів реалізації даного процесу [7].

Таким чином, антикризове управління як постійно діючий процес виявлення ознак кризових явищ виділяють науковці Курошеева Г. М., Ліголенко Л. О. та Бланк І. О.. З акцентом на застосуванням фінансових методів при антикризовому управлінні визначають науковці Терещенко О. О. та Бланк І. О. Науковці Градов А. П., Василенко В. О. та Уткін Е. О. визначають як виявлення та усунення небезпечних явищ для забезпечення стабільного розвитку. Ще однією відмінністю визначень є, що деякі автори наголошують на передбаченні та виявленні загроз і застосування заходів профілактики і боротьби з погіршенням фінансових показників, а інші розглядають антикризове управління як застосування оздоровчих прийомів при вже діючій кризі для недопущення банкрутства підприємства.

Отже, антикризове управління – це постійний системний процес з виявлення та нейтралізації кризових явищ або здійснення фінансового оздоровлення шляхом санації або реструктуризації підприємства зі застосуванням специфічних методів для забезпечення стабільного розвитку підприємства. При сучасних умовах господарювання підприємств антикризове управління має бути невід’ємною частиною управління підприємством і мати систему заходів як для виходу підприємства з кризи, так і на недопущення виникнення кризових явищ. Оскільки управління є категорією менеджменту, то менеджерам необхідно компетентно виявити вид кризи та визначити методи, заходи та прийоми виходу з кризи. Зауважимо, що виникнення кризи вносить обмеження часом та ресурсами, а також можливою появою ускладнюючих ситуацій, що підкреслює специфічність та складність управлінської інструментарію та прийняття управлінських рішень, основною метою яких є мінімізація втрат всіх його учасників (власників, кредиторів, персоналу) та виведення підприємства з кризи і забезпечення стабільного функціонування.

Література

1. Лігоненко Л. О. Антикризове управління підприємством / Л. О. Лігоненко, М. В. Тарасюк, О. О. Хіленко // навч. посібник. – К. : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2015. – 377 с.
2. Курошеева Г. М. Теория антикризисного управления предприятием / Г. М. Курошеева // учеб.пособие. – СПб.: Речь, 2012. – С.372.
3. Градов А. П. Национальная экономика / А. П. Градов // – СПб: Специальная литература, 2015. – 184 с.
4. Василенко В. О. Антикризове управління підприємством : навч. посібн. / Василенко В. О. – [2-е вид., виправл. і доп.]. – К. : Центр навчальної літератури, 2015. – 504 с.
5. Терещенко О. О. Антикризове фінансове управління на підприємстві: навч. посіб. / О.О. Терещенко. – К.: КНЕУ, 2014. – 560 с.
6. Уткин Э. А. Антикризисное управление / Э. А. Уткин. – М.: Ассоциация авторов издателей «Тандем»; «Эксмо», 2017. – 400 с.
7. Бланк И. А. Основы финансового менеджмента: в 2 т. / И.А. Бланк. – К.: Ника-Центр, 2016., Т. 2. – 512 с.

ОЦІНКА ТАКСОНОМІЧНОГО ПОКАЗНИКА АНАЛІЗУ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ ПІДПРИЄМСТВА ВКФ «ТОТ»

ТРАЧУК В.С.

(науковий керівник – к.е.н., доц. Хвостенко В.С.)

Проблема аналізу та оцінки фінансової стійкості підприємств має особливу гостроту у малому бізнесі. Для великих підприємств існує широкий спектр засобів адаптації до критичних змін навколишнього середовища, на відміну від суб'єктів малого підприємництва, для яких будь-яка зміна навіть якогось одного із параметрів зовнішнього середовища може бути критичною.

Перед малими підприємствами потреба у здійсненні такої оцінки особливо гостро постає у зв'язку з сучасним нестабільним станом вітчизняної економіки, затяжними наслідками фінансової кризи, нестабільністю національної валюти тощо. У зв'язку з цим актуальним є дослідження проблем забезпечення їх фінансової стійкості.

Вагомий внесок у дослідження фінансової стійкості підприємств зробили такі відомі вчені, як: Василенко В. О., Кизим М. О., Лахтіонова Л. А., Поддєрьогін А. М., Савицька Г. В., Тищенко О. М., Тридід О. М. та ін. До економістів, що приділили увагу в своїх роботах фінансовій стійкості підприємств, слід також віднести Беня Т. Г. та Довбню С. Б. [1], які досліджують процедуру інтегральної оцінки фінансового стану, а також Рубана Т. Є. та Маляра Ю. М. [2], які вивчають методи вдосконалення оцінки фінансової стійкості з використанням інтегрального показника.

Метою роботи є розробка таксономічного показника оцінки рівня фінансової стійкості малих підприємств з урахуванням особливостей їх функціонування.

Використання таксономічного аналізу для дослідження економічних явищ запропоновано В. Плютою [3]. За твердженням В. Плюти, таксономія (від грецької *τάσσειν* – порядок, розміщення і *νόμος* – закон, наука) – це наука про правила впорядкування і класифікації [4, с. 7]. З. Хельвіг розглядав таксономічний показник як синтетичний показник, об'єднаний із усіх ознак, що характеризують економічне явище [5, с. 8]. Тож таксономічний показник рівня фінансової стійкості становить "синтетичну" величину рівнодіючих ознак, що усебічно характеризують фінансову стійкість підприємства. Така інтегральна величина дозволяє упорядкувати показники фінансової стійкості та виявити зміни рівня фінансової стійкості підприємства в динаміці.

Для оцінки рівня фінансової стійкості підприємств ВКФ «ТОТ» пропонується використання такої сукупності показників: коефіцієнт покриття загальний, коефіцієнт співвідношення позикових і власних засобів, коефіцієнт автономії, коефіцієнт маневреності власних коштів, коефіцієнт концентрації залученого капіталу, коефіцієнт фінансової залежності. На їх засаді сформована матриця спостережень.

За допомогою матриці спостережень проведено розрахунок середнього значення та середньоквадратичного відхилення робиться з метою побудови стандартизованої матриці, на основі якої стане можливим розрахунок еталону, максимальних та мінімальних величин. Обґрунтування еталону є

самим відповідальним моментом всієї обчислювальної процедури, оскільки реальність значень еталону, його адекватність існуючим економічним умовам визначає саме значення інтегрального показника.

В результаті визначення динамічного інтегрального показника отримуємо наступні данні: у 2014 році інтегральний показник склав 22%, у 2015 році – 12%, у 2016 – 35%. Найвищий інтегральний показник спостерігається у 2016 році, це свідчить про те, що у 2016 році показники фінансової автономії та рентабельності у підприємства ВКФ «ТОТ» були найвищими за три аналізовані роки. А отже у 2016 році підприємство найбільш вдало використовувало свої фінансові ресурси. Підсумовуючи можна сказати, що такі результати інтегрального показнику, які визначили, що 2016 рік був найвдалішим для підприємства ВКФ «ТОТ», виникли в результаті різкого зростання показників фінансової автономії. В 2016 ці показники були найвищі, а показники рентабельності були гірші ніж у 2014 році, але кращі ніж у 2015. Останній рік став найгіршим внаслідок того, що і показники рентабельності, і показники фінансової автономії у ньому були найгірші ніж у двох попередніх роках.

Підсумовуючи можна сказати, що досліджуване підприємство має доволі хороші показники фінансової стійкості з позитивною динамікою, це насамперед відображає ефективне використання фінансових ресурсів підприємства, а також те, що підприємство є доволі фінансово незалежним і стійким. Усі показники знаходяться у межах норми, та зростають з кожним роком. А от показники рентабельності залишають бажати кращого, так як усі вони мають негативну динаміку на протязі трьох аналізованих років, хоча і знаходяться у межах норми. Це вказує на те, що підприємство могло б доцільніше використовувати залучені ним кошти задля отримання прибутку. Отже підприємство є фінансово стійким, але йому слід попіклуватися про доцільніше використання власних коштів, задля збільшення показників рентабельності.

Література

1. Лахтіонова Л. А. Фінансовий аналіз суб'єктів господарювання: монографія / Л. А. Лахтіонова. – К. : КНЕУ, 2012. – 387 с.
2. Матросова В. О. Фактори впливу на фінансову стійкість підприємств в період кризи / В. О. Матросова, Т. В. Буряк // Вісник Національного технічного університету «ХПІ». – 2014. – № 56. – С. 27–30.
3. Поддєрьогін А. М. Фінанси підприємств: Підручник, 3-тє вид., перероб. та доп. / А. М. Поддєрьогін. – К. : КНЕУ, 2000. – 460 с.
4. Рябенко Г. М. Шляхи покращення фінансового стану підприємства / Г. М. Рябенко // Всеукраїнський науково- виробничий журнал. – 2012. – № 7. – С. 10–14.
5. Шеремет О. О. Фінансовий аналіз: Навч. пос. / О. О. Шеремет. – К.: Кондор, 2005. – 193 с.

ОБҐРУНТУВАННЯ ЦІЛЮВИХ ПОКАЗНИКІВ ОЦІНКИ КРЕДИТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

ТЮТІНА Т.А.

(науковий керівник – к.е.н., доц. Алексеєнко І.І.)

Кредитоспроможність є досить абстрактним поняттям і водночас важливим критерієм оцінки результатів фінансової діяльності будь-якого суб'єкта господарювання. В економічній літературі не має єдиного трактування цього поняття. Хоча більшість науковців сходяться у думці, що визначальною ознакою кредитоспроможності є своєчасність розрахунку за своїми борговими зобов'язаннями. Закономірності кругообігу капіталу у процесі відтворення і обумовлюють потребу в кредитних ресурсах.

Не можна не звернути уваги на той факт, що у наш час в результаті кризових явищ в економіці значно знизився рівень платоспроможності більшості суб'єктів господарської діяльності. Тому особливо актуальним питанням є вдосконалення методичного підходу, а саме визначення цільових показників у процесі оцінки кредитоспроможності підприємств.

Питанням вдосконалення процесу оцінки кредитоспроможності займалися такі вчені, як: Бондаренко С. В., Білик М. Д. Лаврушин О. І., Терещенко О.О. Школьник І. О. та ін. Відсутність в науковій літературі єдиної методики зумовила необхідність здійснення подальших досліджень у даному напрямі.

В основу більшості положень та методик щодо аналізу та оцінки кредитоспроможності вітчизняних фінансових установ покладено методичні рекомендації Національного банку України щодо оцінки банками кредитоспроможності та фінансової стабільності позичальника. Ґрунтуючись на дослідженнях провідних учених [0,0] з даної проблематики, можна зробити висновок, що в основу оцінки кількісних параметрів покладені наступні групи показників фінансового стану, що відповідають нижчепереліченим напрямам аналізу: ліквідності; фінансової стійкості; ділової активності та рентабельності.

Важливу роль у процесі оцінки кредитоспроможності відіграють і якісні фактори. Так Школьник І.О. в своїй праці провів порівняльний аналіз структури методик провідних банківських установ України задля виявлення основних критеріїв оцінки кредитоспроможності підприємств (табл. 1) [0].

Таблиця 1

Порівняльна характеристика методик оцінки кредитоспроможності позичальника вітчизняних банків, %

Частка у структурі підсумкового показника	ПАТ «Укрсоцбанк»	Райффайзен Банк Аваль	ПАТ КБ «ПриватБанк»	АТ «Правекс Банк»	Промінвестбанк
Фінансові показники	10,94	76,79	98,27	53,33	65,1
Якісні фактори	89,06	23,21	1,73	46,67	34,9
у тому числі: кредитна історія	4,8	3,41	0,00	4	20,30
Забезпечення	3,43	0,00	0,00	26,67	0,00

Тож, як бачимо з вищенаведеної таблиці, деякі вітчизняні банки приділяють значну увагу якісним факторам, зокрема, це кредитна історія позичальника, авторитет керівництва, виробничі потужності, термін існування, підтримка з боку держави тощо. Але при визначенні стану кредитоспроможності позичальника вирішальну роль відіграють фінансові коефіцієнти.

Для подальших досліджень, задля уникнення громіздкості розрахунків необхідно оптимізувати склад наявної на сьогодні великої кількості різнорідних показників. Дані показники у сукупності повинні відповідати вимогам комплексної характеристики як поточного стану підприємства, так і тенденцій його подальшого розвитку в перспективі.

У відповідності до провідних напрямів аналізу кредитоспроможності підприємств було визначено найбільш часто використовувані фінансово-економічні показники, наприклад: серед показників ліквідності – це коефіцієнт загальної ліквідності (коефіцієнт покриття) і коефіцієнт миттєвої ліквідності; у групі коефіцієнтів фінансової стійкості найбільш часто використовуються коефіцієнт співвідношення власних і позикових коштів, коефіцієнт забезпеченості власними оборотними засобами; серед показників ділової активності лідирує коефіцієнт оборотності активів; у групі показників рентабельності найбільш часто зустрічається коефіцієнт рентабельності активів, коефіцієнт рентабельності продажів, коефіцієнт рентабельності власного капіталу.

Навіть не дивлячись на те, що список кількісних змінних, що характеризують кредитоспроможність підприємства, істотно скоротився, число показників досить велике. Постає завдання відбору найбільш інформативних та унікальних характеристик кредитоспроможності суб'єктів господарювання.

У зарубіжній і вітчизняній практиці оцінки фінансово-економічного стану підприємства практично підтверджено, що кореляція між коефіцієнтом рентабельності власного капіталу і коефіцієнтом рентабельності активів становить 0,8, що свідчить про недоцільність одночасного використання обох показників. Тому для оцінки кредитоспроможності підприємств можна використовувати один із зазначених показників, наприклад, коефіцієнт рентабельності активів.

Кореляцію серед інших фінансово-економічних показників можливо перевірити за допомогою програми Statistica 10.0. Було розраховано кореляційну матрицю на прикладі коефіцієнтів підприємств-скловиробників в Україні (ТОВ «Малинівський склозавод», ПАТ «Славутський склозавод» та ін.). Аналіз кореляційної матриці свідчить про наявність тісного зв'язку між: коефіцієнтом рентабельності активів і рентабельністю продаж (0,88), а також коефіцієнтом миттєвої ліквідності (0,81).

Таким чином, у процесі проведення розрахунків було визначено, що цільовими показниками оцінки кредитоспроможності підприємств-скловиробників в Україні є коефіцієнти: покриття, миттєвої ліквідності, оборотності активів, забезпечення власними оборотними засобами, співвідношення власних і залучених коштів, рентабельності продажу.

Література

1. Остафіль О. Комплексна оцінка кредитоспроможності позичальника як інструмент управління кредитним ризиком банку / О. Остафіль, М. Рубаха // Формування ринкової економіки в Україні. – 2009. – Вип. 19. – С. 387-396.
2. Скляр І.Д. Рейтингова оцінка фінансового стану як складова оцінки інвестиційної привабливості підприємства / І.Д. Скляр, Ю.М. Шкодкіна // Механізм регулювання економіки. – 2009. – № 2. – С. 249-253.
3. Школьник І.О. Проблемні аспекти оцінки кредитоспроможності позичальника / І.О. Школьник, О.М. Макаренко // Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України: зб. наук. праць. – Суми: УАБС НБУ, 2007. – Вип. 19. – С. 201-208.

ФАКТОРИ, ЩО ВПЛИВАЮТЬ НА ОБСЯГ ФІНАНСОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ ПІДПРИЄМСТВА

УРУМ А. Д.

(науковий керівник – к.е.н., доц. Берест М. М.)

В сучасних умовах розвитку економіки в Україні значно збільшується кількість збиткових підприємств, тому зростає потреба у дослідженні факторів, що впливають на формування величини фінансових результатів. Виявлення та дослідження факторів впливу надасть можливість підприємствам приймати ефективні рішення для збільшення фінансових результатів.

Вивченню факторів впливу на фінансові результати присвячені роботи таких вчених як: О. Г. Янковий, Г. Г. Кірейцев, Ю. Попович, Т. Ю. Іванюк, Г. Ю. Ткачук, К. Земцова та Ф. Ф. Бутинець. Проте розвиток економічних відносин в країні зумовлює здійснення подальших досліджень у даному напрямку.

Метою роботи є узагальнення факторів, що впливають на обсяг фінансових результатів суб'єктів господарювання.

В умовах ринкової економіки всі суб'єкти господарювання зацікавлені в отриманні великих доходів з найменшими витратами. Різниця між доходами і витратами є фінансовим результатом господарсько-фінансової діяльності суб'єкта господарювання. Фінансовий результат може бути як позитивним, коли доходи перевищують витрати – прибуток, так і негативним, коли витрати перевищують доходи – збиток [0, с. 155].

На прибуток підприємств впливає ряд зовнішніх та внутрішніх факторів.

Внутрішні фактори можна поділити на основні (виробничі) та неосновні (позавиробничі). Виробничі фактори характеризують наявність та використання засобів і предметів праці, трудових і фінансових ресурсів і, в свою чергу, поділяються на екстенсивні та інтенсивні. Екстенсивні фактори впливають на процес одержання прибутку через кількісні зміни: засобів і предметів праці, фінансових ресурсів, часу роботи обладнання, чисельності персоналу, фонду робочого часу тощо. Інтенсивні фактори впливають на процес отримання прибутку через "якісні" зміни: підвищення якості обладнання, застосування нових видів матеріалів і удосконалення технологій їх обробки, підвищення кваліфікації і продуктивності праці персоналу, удосконалення організації праці тощо. Всі фактори знаходяться в тісному взаємозв'язку і взаємозалежності та мають прямий вплив на величину собівартості продукції, а, отже, і на прибуток, пов'язаний з тим, наскільки раціонально витрачаються матеріальні ресурси [0, с. 259].

До позавиробничих факторів належать: організація роботи із постачальниками; робота маркетингового відділу, який займається збутом і просуванням продукції (робіт і послуг) на ринку; організація соціальних умов праці персоналу тощо [0, с. 236].

На фінансові результати також впливають зовнішні фактори, до яких слід віднести: соціально-економічні умови в державі, адже усі макропоказники держави впливають на діяльність підприємства та можуть приводити до збільшення або зменшення прибутку; рівень розвитку

зовнішньоекономічних зв'язків, адже зовнішньоекономічні зв'язки дають можливість для збільшення фінансових результатів підприємства; природні умови, якщо підприємство займається продукцією сільського господарства, або сезонними роботами то погіршення природних умов може значно зменшити можливий прибуток підприємства [0, с. 37].

Система оподаткування, як найважливіший зовнішній фактор, відіграє вирішальну роль у формуванні фінансових результатів. Оскільки, якщо прибутки оподатковуються високими ставками податків, то це не стимулює розвитку господарської діяльності. Тобто, скорочуються обсяги виробництва, вивільняється робоча сила [0, с. 269].

До основних зовнішніх факторів можна також віднести рівень конкуренції на ринку. Великою проблемою є конкуренція саме з боку західних компаній, які, створюючи різноманітні бар'єри під час входу на ринок, не дають можливість вітчизняним підприємствам конкурувати зі своєю продукцією на ринках, тим самим зменшуючи їх фінансові результати [0, с. 223].

Зовнішні фактори здебільшого не залежать від діяльності підприємств, але спричиняють значний вплив на величину їх фінансового результату та тенденції його зміни.

Особливістю внутрішніх факторів є те, що вони можуть певним чином регулювати вплив зовнішніх чинників. Зокрема, такий фактор, як облікова політика дає можливість підприємству обирати методи обліку, які спричиняють істотний вплив на фінансові результати (методи оцінки запасів, амортизації, розподіл витрат і доходів між звітними періодами, порядок регулювання сумнівної заборгованості тощо), тим самим регулюючи розмір прибутку до оподаткування [0, с. 307].

Таким чином, очевидно, що на обсяг фінансових результатів підприємств впливає велика кількість різноманітних факторів. Але підприємствам більшу увагу потрібно приділяти внутрішнім чинникам впливу, бо саме на них підприємство може впливати безпосередньо, вони є найголовнішими важелями впливу на формування прибутку підприємства та вони здатні регулювати вплив зовнішніх факторів.

Література

1. Янковий О. Г. Фактори формування прибутку підприємства / О. Г. Янковий // Економіка. – 2013. – № 15. – С. 153 – 161.
2. Кірейцев Г. Г. Фінансовий менеджмент / Г. Г. Кірейцев; Мін-во освіти і науки України. – Житомир. : ЖІТІ, 2001. – 440 с.
3. Попович Ю. Фактори впливу на рівень фінансових результатів / Ю. Попович // Природничі та гуманітарні науки. Актуальні питання. – 2016. – № 3. – С. 236 – 237.
4. Іванюк Т. Ю. Теоретичні засади управління прибутком підприємства в ринкових умовах / Т. Ю. Іванюк, Г. Ю. Ткачук // Інноваційний розвиток та конкурентоспроможність підприємств і секторів економіки. – 2014. – № 3. – С 37 – 38.
5. Земцова К. Структура визначення факторів впливу на стійкість функціонування промислових підприємств / К. Земцова // Стратегія економічного розвитку України. – 2014. – № 35. – С. 219 – 227.
6. Економічний аналіз : підручник / Мін-во освіти і науки України, КНЕУ ; ред. проф. Ф. Ф. Бутинця. – Житомир : ПП „Рута”, 2003. – 680 с.

ФІНАНСОВА ПОЛІТИКА УПРАВЛІННЯ ВЛАСНИМИ ФІНАНСОВИМИ РЕСУРСАМИ ПІДПРИЄМСТВА

ФЕДОРЕНКО В. В.

(науковий керівник – к.е.н., доц. Алексеєнко І.І.)

Сьогодні розвиток національної економіки пов'язаний з нестабільністю та кризовими явищами, зростає конкуренція на ресурсному та споживчому ринках, тож у таких умовах ускладнюється управління власними фінансовими ресурсами підприємств. Саме тому, щоб досягти максимального результату від процесу формування та управління власними фінансовими ресурсами необхідно розробляти на підприємстві спеціальну фінансову політику, в основі якої лежить мета залучення певного обсягу власних фінансових ресурсів з різних джерел відповідно до вимог розвитку та цілей, які планує досягти підприємство в майбутньому.

Дослідженням даного питання займалися такі провідні іноземні та вітчизняні вчені як І. А. Бланк, Н. О. Ботвіна, Н. В. Колчинова, С. Н. Марковський, В. М. Опарін, Л. Н. Павлова та інші. Аналіз їх наукових праць дає змогу зробити висновок, що формуванню та реалізації фінансової політики на підприємстві приділено недостатньо уваги.

Метою роботи є дослідження сутності поняття фінансова політика та аналіз основних етапів її розробки на підприємстві.

У наукових публікаціях фінансову політику визначають або як форму реалізації фінансової стратегії підприємства [3, с. 78], або як складову частину його економічної політики, що виражає сукупність заходів щодо організації і використання фінансових ресурсів [2, с. 106].

Розповсюдженням є трактування терміну «фінансова політика» дане І. А. Бланком: Фінансова політика є формою реалізації фінансової філософії і головної фінансової стратегії підприємства в розрізі найбільш важливих аспектів фінансової діяльності [1, с. 424]. Дана політика розробляється тільки за тими напрямками фінансової діяльності підприємства, за якими необхідно організувати найефективніше управління для досягнення головної стратегічної мети цієї діяльності.

До того як сформулювати стратегічну фінансову політику підприємства, необхідно вирішити низку завдань: максимізувати прибуток та активізувати структуру капіталу підприємства, забезпечити його фінансову діяльність; досягти прозорості фінансово-економічного становища підприємства для власників (учасників, засновників), інвесторів, кредиторів; побудувати ефективний механізм управління підприємством; для залучення фінансових коштів застосувати ринкові механізми [4, с.13].

Сам процес розробки фінансової політики підприємства носить багаторівневий характер та передбачає певні етапи [5, 6].

На першому етапі проводиться аналіз формування власних фінансових ресурсів підприємства у попередньому періоді. Суть цього етапу полягає у визначенні потенціалу формування власних фінансових ресурсів і його відповідності темпам розвитку підприємства.

Другий етап передбачає аналіз джерел формування власних фінансових ресурсів. У першу чергу вивчається співвідношення внутрішніх і зовнішніх джерел формування власних фінансових ресурсів, а також вартість залучення власного капіталу за рахунок різних джерел.

На третьому етапі оцінюється достатність власних фінансових ресурсів, сформованих на підприємстві у перед плановому періоді. «Коефіцієнт самофінансування розвитку підприємства» виступає критерієм такої оцінки на даному етапі. Його динаміка відображає тенденцію забезпеченості розвитку підприємства власними фінансовими ресурсами.

Четвертий етап. Забезпечення максимального об'єму залучення власних фінансових ресурсів за рахунок внутрішніх джерел. У першу чергу підприємству необхідно реалізувати весь свій потенціал відносно формування власних фінансових ресурсів за рахунок внутрішніх джерел. Після чого можна розглядати варіанти залучення ресурсів з зовнішніх джерел.

П'ятий етап. Забезпечення необхідного об'єму залучення власних фінансових ресурсів з зовнішніх джерел. Об'єм залучення власних фінансових ресурсів з зовнішніх джерел повинен забезпечити ту їх частину, яку не вдалося сформувати за рахунок внутрішніх джерел фінансування. Якщо сума задіяних за рахунок внутрішніх джерел власних фінансових ресурсів повністю забезпечує загальну потребу в них у плановому періоді, тоді в залученні цих ресурсів за рахунок зовнішніх джерел немає необхідності.

Шостий етап. Оптимізація співвідношення внутрішніх і зовнішніх джерел формування власних фінансових ресурсів.

Отже, кожне підприємство для того, щоб отримати результат від процесу формування та управління власними фінансовими ресурсами має потребу в розробці фінансової політики підприємства.

Успішна реалізація розробленої політики формування власних фінансових ресурсів дозволить провести об'єктивну оцінку вартості окремих елементів власного капіталу; забезпечить максимізацію формування прибутку підприємства з урахуванням допустимого рівня фінансового ризику; сформує ефективну політику розподілення прибутку підприємства та політику додаткової емісії акцій чи залучення додаткового пайового капіталу.

Література

1. Бланк И.А. Основы финансового менеджмента: в 2 т. / И.А. Бланк– К.: Ника-Центр, 1999. – 512 с.
2. Ботвіна Н.О. Економічна сутність та складові фінансової політики в аграрній сфері економіки / Н.О. Ботвіна // Бізнес-Навігатор. – 2010. – № 3(20). - С. 103-108.
3. Коробова М. Я. Фінанси підприємств: [підручник для студентів вузів, які навчаються за екон. спец.] / М.Я. Коробова. – [2-е вид. перероб. і доп.] – М. : ІНФРА-М, 2000. – 345 с.
4. Марковський С.Н. Аналіз діяльності підприємств / С.Н. Марковський // Економіка України, 2008. - №2. - С.32-35.
5. Опарін В.М. Фінансові ресурси: проблеми визначення та розміщення / В.М. Опарін // Вісник Національного банку України, 2000. - № 5. - С. 10.
6. Павлова Л.Н. Финансы предприятий: [учебник] / Л.Н. Павлова. — М.: «Финансы» «ЮНИТИ», 2003. – 381 с.

МЕТОДИ МІНІМІЗАЦІЇ ФІНАНСОВИХ РИЗИКІВ ПІДПРИЄМСТВА

ФЕНЬ Л. А.

(науковий керівник – к.е.н., доц. Алексеєнко І. І.)

В умовах економічної невизначеності кожен суб'єкт господарювання функціонує у нестабільному середовищі, що пов'язано з появою різноманітних фінансових ризиків. Тому важливо не лише правильно виявити причини, характер та оцінити силу впливу фінансових ризиків на діяльність підприємства, але й швидко знайти ефективний шлях їх мінімізації, бо саме фактор часу є найважливішим в процесі прийняття управлінських рішень, що залишається надзвичайно актуальним у сучасних умовах. Вибір обґрунтованого методу мінімізації фінансових ризиків дозволяє підприємству не тільки усунути наслідки впливу фінансових ризиків, але і покращити показники ефективності діяльності підприємства.

Дослідженням особливостей прийняття управлінських рішень в умовах невизначеності та ризикованості присвячені праці вчених-економістів: Т. Саати [1, 2], К. Кернс, М. В. Володькина [3], О. М. Ананьев [4], Т. М. Гладун та інших.

Головною метою роботи є обґрунтування та узагальнення методів мінімізації фінансових ризиків на діяльність підприємств.

В сучасній науковій літературі все більшого поширення набувають неформалізовані методи оцінки економічних процесів та явищ. З одного боку, їх вважають недостатньо обґрунтованими, з іншого, – вони є невід'ємним інструментом аналізу, оскільки враховують досвід прийняття управлінських рішень. У сфері прояву фінансових ризиків такі методи є невід'ємними, оскільки спрямовані на врахування прояву не лише систематичних (ринкових) ризиків, а й несистематичних, тих що залежать від суб'єктивних чинників.

Механізм нейтралізації фінансових ризиків ґрунтується на використанні сукупності методів і прийомів зменшення можливих фінансових втрат. Їх вибір у процесі мінімізації фінансових ризиків значною мірою залежить від специфіки підприємницької діяльності та від фінансових ризиків діяльності підприємства, які були виявлені в процесі їх оцінки.

Правильно обрати ефективний інструмент нейтралізації впливу фінансових ризиків можливо за допомогою методу аналізу ієрархій Т. Сааті – методична основа для рішення завдань вибору альтернатив за допомогою їх багатокритеріального рейтингування.

Основою застосування методу є підтримка прийняття рішень за допомогою побудови ієрархічної композиції та визначення пріоритетних інструментів та методів мінімізації фінансових ризиків на основі визначених критеріїв. Метод дозволяє провести аналіз проблеми. При цьому проблема ухвалення рішення представляється у вигляді ієрархічно впорядкованих елементів: мети рейтингування; критеріїв, за якими оцінюються альтернативи; альтернатив; системи зв'язків, що вказують на взаємний вплив критеріїв і рішень.

Метод аналізу ієрархій ґрунтується на здійсненні декомпозиції проблеми на порівняно прості складові частини з подальшою обробкою послідовності суджень особи (авторитетного експерта або експертів), що приймає рішення, за допомогою здійснення попарного їхнього порівняння. У результаті аналізу визначається відносний ступінь взаємодії окремих елементів у побудованій ієрархії. Ці судження згодом повинні бути виражені кількісно.

У методі використовується дерево критеріїв, у якому спільні критерії поділяються на критерії приватного спрямування. Для кожної групи критеріїв визначають коефіцієнти важливості.

Альтернативи також порівнюються між собою за окремими критеріями. Засобом визначення коефіцієнтів важливості критеріїв та альтернатив є попарне порівняння. Результат порівняння оцінюється за бальною шкалою. На основі таких порівнянь обчислюють коефіцієнти важливості критеріїв оцінки альтернатив і знаходять спільну оцінку як зважену спільну оцінку критеріїв.

На якість порівнянь можуть впливати: кваліфікація осіб, що приймають рішення; характерні особливості елементів ієрархії. Метод відрізняється простотою й дає гарну відповідність інтуїтивним поданням.

Основними недоліками методу є: значний обсяг інформації, що подається для аналізу; обмеження кількості одночасно порівнюваних альтернатив (бажано не більше 9; це пов'язано із установленим психологами фактором, що експертам важко здійснювати раціональний вибір, якщо чисто об'єктів вибору перевищує 7 ± 2 [1]); неможливість повного опису системи переваг осіб, що приймають рішення; складність використання у випадку декількох осіб, що приймають рішення і мають конфліктуючі системи переваг.

Таким чином, експертне оцінювання альтернатив методом аналізу ієрархій дає змогу визначити пріоритетність інструментів мінімізації ризиків за кількісними та якісними критеріями з урахуванням суб'єктивних факторів. Щодо подальших досліджень у цьому напрямі можна стверджувати одне: метод аналізу ієрархій – ефективний і дієвий метод розв'язування складно структурованих завдань управління, який доцільно використовувати для наукового обґрунтування управлінських рішень.

Література

1. Саати, Т. Принятие решений. Метод анализа иерархий: TomasSaaty. TheAnalyticHierarchyProcess. – Пер. с англ. Р.Г. Вачнадзе. – М.: Радио и связь, 1993. – 315 с.
2. Саати, Т. Аналитическое планирование. Организация систем / Саати Т., Кернс К.; пер. с англ. Р.Г. Вачнадзе; под ред. И.А. Ушакова. – М.: Радио и связь, 1991. – 223 с.
3. Володькина М.В. Стратегический менеджмент: Учеб.пособие. – К.: Знання-Прес, 2002. – 149 с.
4. Ананьев О.М. Застосування методології аналітичного планування для розв'язування складно структурованих завдань управління. Соціально-економічні дослідження в перехідний період. Статистичне оцінювання соціально-економічних явищ у регіоні: методологічні підходи (Щорічник наукових праць). Вип. 4' 2004 / НАН України. Інститут регіональних досліджень. – Львів, 2004. – 519 с.

УТОЧНЕННЯ СУТНОСТІ ПОНЯТТЯ «УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМИ РИЗИКАМИ»

ФУРСОВА А. Ю.

(науковий керівник – к.е.н., доц. Голофаєва І. П.)

Фінансово-господарська діяльність будь-якого суб'єкта господарювання пов'язана із численними ризиками, вплив яких на результати цієї діяльності відчутно зростає із переходом до ринкової економіки, а також до постіндустріального періоду.

Дослідженням проблем аналізу, оцінки та управління фінансовими ризиками займалися такі вітчизняні: А. П. Альгін, І. О. Бланк [1], В. В. Вітлінський [2], А. М. Поддєрьогін, О. Терещенко, Ж. О. Андрійченко, Н. М. Внукова [3], Л. І. Донець та зарубіжні вчені: А. Ричард Брілі [5], Ф. Є. Брігам.

Не зважаючи на існування значної кількості праць, присвячених аналізу, оцінці та методам нейтралізації фінансових ризиків, існуючі методики не мають універсального характеру, що зумовлює необхідність їх вдосконалення та адаптації до умов ведення бізнесу конкретного господарюючого суб'єкта.

Поняття ризику є поширеним і охоплює майже всі області життєдіяльності суспільства: економіку, психологію, техніку, медицину, філософію, юриспруденцію. Отже, вивчивши праці відомих учених, які займаються вивченням ризиків, в тому числі фінансових ризиків й управління фінансовими ризиками, можна виокремити декілька підходів до визначення сутності поняття «ризик».

В. В. Вітлінський виділяє ризик – як економічну категорію, що відображає характерні особливості сприйняття зацікавленими суб'єктами економічних відносин об'єктивно існуючої невизначеності і конфліктності, властивих процесам встановлення мети, управління, ухвалення рішень, оцінювання, які ускладнені можливими погрозами і невикористаними можливостями.

І. О. Бланк: ризик – ймовірність виникнення несприятливих наслідків у формі втрати доходу або капіталу в ситуації невизначеності умов здійснення його фінансово-господарської діяльності.

Н. М. Внукова виділяє фінансовий ризик як ризик, який виникає в наслідок невизначеності фінансових факторів, які за несприятливих умов призведуть до збитків, а у певних випадках – до банкрутства підприємства.

І. О. Бланк виділяє фінансовий ризик як є результат вибору його власниками альтернативного фінансового рішення, спрямованого на отримання бажаного результату фінансової діяльності за ймовірності понесення фінансових втрат за умов.

Проаналізувавши підходи авторів до визначення поняття "фінансовий ризик", можна зробити висновок, що фінансовий ризик – це специфічна економічна категорія, яка виникає в процесі господарської діяльності та відображає ймовірність зниження прибутку, втрати капіталу, банкрутства за умови невизначеності фінансових, виробничих та господарських факторів.

Недоліком такого визначення даного категоріального апарату є те, що це поверхневий аналіз фінансового стану підприємства, що не включає більш глибоких аспектів і факторів, що впливають на стан суб'єкта.

Що стосується зарубіжного досвіду, Р. Брейлі та С. Майєрс розглядають фінансовий ризик виключно у площині структури капіталу підприємства та відзначають, що зростання фінансового левериджу підприємства, з одного боку збільшує ризик акціонера, а з іншого веде до зростання рентабельності активів. Схожої точки зору притримуються Ю. Брігхем та М. Ерхардт, що розглядають фінансовий ризик як складову загального корпоративного ризику, що виникає в процесі використання боргового фінансування. Автори не враховують поза фінансові аспекти діяльності підприємства, а першочергово акцентують увагу саме на фінансових показниках, а саме на структурі капіталу.

Отже, узагальнюючи тлумачення різних авторів можна зробити власне загальне визначення щодо поняття фінансовий ризик. Отже, фінансовий ризик – частина сукупного ризику суб'єкта господарювання, що пов'язана із зміною цін, структурою капіталу підприємства, із його вартістю, що першочергово показує можливість зміни внутрішніх і зовнішніх факторів, які впливають на суб'єкта господарювання в процесі його діяльності і безпосередньо впливає на прийняття рішень; є наслідком нераціонального управління компанією, коли керівні посади займають некомпетентні люди, що власними діями призводять до хиткого стану підприємства. Отже, перевагами даного визначення є те, що враховується безпосередньо людський фактор, який є навіть більш важливим аніж фактори зовнішнього та внутрішнього середовища.

Під управлінням фінансовими ризиками підприємства розуміють систему методів й інструментів, які застосовуються при ідентифікації, аналізі фінансових ризиків, оцінці їхніх можливих наслідків для підприємства, розробці та реалізації заходів щодо нейтралізації останніх.

Система управління фінансовими ризиками підприємства повинна будуватися на основі головних принципів – системності, керованості, адекватності та модульності. Відповідно до принципу системності в процесі управління підприємство розглядається як складна економічна система, яка підпадає під вплив зовнішнього середовища. Принцип керованості реалізується через те, що на підприємстві застосовуються певні важелі, які дають змогу компенсувати негативний вплив і локалізувати поширення ризикової ситуації.

Література

1. Бланк И. А. Финансовый менеджмент : учебн. курс / И. А. Бланк. – К. : Ника-Центр, Эльга, 2015. – 592 с.
2. Вітлінський В. В. Ризикологія в економіці та підприємництві : моно-фія / В. В. Вітлінський, Г. І. Великоіваненко. – К. : КНЕУ, 2012. – 480 с.
3. Внукова Н. М. Страхування : теорія та практика : навч. посібн. / Н. М. Внукова, В. І. Успенко, Л. В. Временко. – Харків : Вид-во «Бурун Книга», 2004. – 337 с.
4. Brealey, Richard A. Principles of corporate finance / Richard A. Brealey, Stewart C. Myers, Fr. Allen. – 10th ed. – New York : McGrawHill, 2011. – p. 969.

ВИЗНАЧЕННЯ СУТНОСТІ ТА ЗМІСТУ ПОНЯТТЯ «УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМИ РЕСУРСАМИ ПІДПРИЄМСТВА»

ХАРЛАНОВА А. Є.

(науковий керівник – к.е.н., доц. Добринь С. В.)

В умовах сучасної ринкової економіки в Україні найважливішими факторами, що обумовлюють масштаби і темпи розвитку підприємства, є обсяг і структура фінансових ресурсів, які перебувають у його розпорядженні [1]. Формування та ефективне управління фінансовими ресурсами підприємства неможливе без визначення їх сутності та змісту.

Існуючі підходи щодо визначення економічної сутності фінансових ресурсів та ефективного використання висвітлили в своїх працях такі вчені: Грабарчук С., Зятковський І., Матвійчук Д., Окунєва Л., Поддєрьогін А., Пойда-Носик Н., Хачатурян С. та ін. [2–8]. Питанням визначення поняття «управління» займалися вчені: Большаков А., Борисов А., Казначевська Г., Мидюк О., Мочерний С., Райзберг Б та ін. [9–14].

Відсутність в науковій літературі однозначного та повного визначення поняття «управління фінансовими ресурсами підприємства» зумовили необхідність здійснення подальших досліджень у даному напрямі. Саме тому, буде доречним проаналізувати поняття «фінансові ресурси підприємства» та «управління» окремо.

Метою роботи є розкриття сутності та змісту економічної категорії «фінансові ресурси підприємства» та поняття «управління», а також визначення поняття «управління фінансовими ресурсами».

Як зазначає Зятковський І., в економічній літературі усі дослідники єдині в тому, що не визнають їх економічною категорією [3]. Тоді як Окунєва Л. [5] дотримується протилежної позиції та визначає, що фінансові ресурси є надзвичайно важливою економічною категорією.

В свою чергу, Поддєрьогін А. під фінансовими ресурсами розуміє усі грошові кошти, що є в розпорядженні підприємств, до яких належать грошові фонди й та частина грошових коштів, яка використовується в нефондовій формі [6]. Грабарчук С. [2] та Пойда-Носик Н. [7] підкреслюють, що фінансові ресурси підприємства формуються у процесі усіх його видів діяльності (операційної, інвестиційної та фінансової). Варто звернути увагу на трактування фінансових ресурсів, що пропонує Хачатурян С. [8] та Матвійчук Д. [4]. Автори визначають фінансові ресурси, як кошти підприємства, що знаходяться у фондовій та не фондовій формі та призначені для забезпечення процесу розширеного відтворення.

На основі теоретичного розгляду праць відомих учених-економістів стосовно визначення поняття «управління» можна зробити висновок, що управління трактується як процес або дія [9–14].

Так, наприклад, Большаков А. [9] вважає, що управління це процес розподілу й руху ресурсів в організації з наперед заданою метою, за наперед розробленим планом і з безперервним контролем за результатами діяльності, а Мидюк О. [12] визначає управління як сукупність процесів, що забезпечують підтримку системи в заданому стані і (або) переведення її в новий більш життєвий стан організації шляхом розробки й реалізації

цілеспрямованих дій. Казначевська Г. [11] же визначає управління як процес переведення керованої системи в наперед заданий стан.

В свою чергу, поняття Борисова А. [10] та Райзберг Б. [14] дуже схожі, їх ключовими моментами є визначення управління як свідомо цілеспрямована дія з метою отримання бажаних результатів. Мочерний С. [13] вважає, що це процес планування, організації, мотивації й контролю, необхідний для формулювання та досягнення цілей організації.

Отже, проаналізувавши існуючі підходи щодо визначення сутності поняття «фінансові ресурси підприємства» та «управління» можна зробити висновок, що вчені так и не прийшли до остаточного визначення даних понять.

Таким чином, на основі вище викладеного матеріалу, можемо запропонувати наступне визначення поняття: управління фінансовими ресурсами підприємства – це сукупність процесів, що забезпечують оптимальне формування фінансових ресурсів, які представляють собою грошові кошти, з різноманітних джерел, а також ефективне їх використання у різних видах господарської діяльності підприємства.

Література

1. Андрусяк Н. О. Фінансові ресурси підприємств – основа формування фінансової бази регіону / Н. О. Андрусяк. // Формування ринкової економіки в Україні. – 2009. – С. 130–134.
2. Грабарчук С. С. Фінансові ресурси підприємств / С. С. Грабарчук // Фінанси України. – 2008. – № 1. – С. 96–103.
3. Зятковський І. В. Фінанси підприємств / І. В. Зятковський. – Тернопіль: Економічна думка, 2004. – 400 с.
4. Матвійчук Д. О. Теоретичні основи формування фінансових ресурсів підприємства в сучасних умовах господарювання / Д. О. Матвійчук. // Вісник Хмельницького національного університету. – 2008. – № 5. – С. 80–82.
5. Дробозина Л.А., Окунева Л.П., Андросова Л.Д. И др. Финансы. Денежное обращение. Кредит. – М.: Финансы, ЮНИТИ, 2003. – с.479.
5. Поддєрьогін А. М. Фінанси підприємств / А. М. Поддєрьогін, А.М. Білик, Л. Д. Буряк // за ред. А. М. Поддєрьогін. – 5-те вид., перероб. та допов. – К.: КНЕУ – 2004. – 546 с.
7. Пойда-Носик Н. Н. Теорія та практика управління економічним розвитком підприємства / Н. Н. Пойда-Носик. // Фінанси України. – 2003. – №1. – С. 96–103.
8. Хачатурян С. В. Сутність фінансових ресурсів та їх класифікація / С.В. Хачатурян // Фінанси України. – 2003. – № 4. – С. 77–81.
9. Большаков А. С. Менеджмент : учеб. по- соб. / А. С. Большаков. – СПб. : Питер, 2000. – 160 с.
10. Борисов А. Б. Большой экономический словарь / А. Б. Борисов. – 2-е изд., перераб. и доп. – М. : Книжный мир, 2005. – 860 с.
11. Казначевская Г. Б. Менеджмент : учеб. пособ. для студ. вузов / Г. Б. Казначевская, И. Н. Чуев. – 3-е изд. – Ростов н/Д. : Феникс, 2007. – 378 с.
12. Мидюк О. Н. Теория управления : электронное гиперссылочное учеб. пособ. [Электронный ресурс] / О. Н. Мидюк, Л. В. Горьканова, О. С. Янгичер. – М., 2008. – Режим доступа: http://cde.osu.ru/ demoversion/course124/1_0.html.
13. Мочерний, С. В. Політична економія : навч. посібник / С. В. Мочерний. – К. : Знання-Прес, 2002. – 687 с.
14. Райзберг Б. А. Современный экономический словарь / Б. А. Райзберг, Л. Ш. Лозовский, Е. Б. Стародубцева. – 4-е изд., перераб. и доп. – М. : ИНФРА-М, 2005. – 480 с.

ЕФЕКТИВНІСТЬ ВИКОРИСТАННЯ ОБОРОТНИХ АКТИВІВ ПІДПРИЄМСТВ

ХАРЧЕНКО Є. О.

(науковий керівник – к.е.н., доц. Сабліна Н.В.)

Одним із головних завдань вітчизняного бізнесу є оптимальне поєднання наявних ресурсів, забезпечення ефективності їх використання та постійне покращення фінансових результатів. Вагома роль у формуванні ресурсів підприємства належить оборотним активам, склад і структура яких впливає на фінансовий стан підприємства та визначає перспективи подальшого розвитку.

Питання ефективного використання оборотних активів пов'язані з фінансовим менеджментом підприємства, адже обґрунтована й виважена політика управління оборотними активами формує ідеологію управління фінансами, орієнтовану на реалізацію заходів, що спрямовані на підвищення ефективності їх використання, а, в окремому випадку – на збільшення їх вартості і вартості бізнесу у цілому. Отже, раціональна ефективна політика використання оборотних засобів створює необхідні умови для ефективної виробничо-господарської та фінансової діяльності підприємства.

Для того, щоб ефективно використовувати оборотні засоби потрібно визначити фактори, від яких залежить величина і стан оборотних засобів підприємства. До зовнішніх факторів відноситься: загальна економічна ситуація в країні; особливості податкового законодавства; темпи інфляції (дефляції); рівень ставок банківського кредитування; тенденції розвитку інвестиційного ринку (інвестиційний клімат); економічний потенціал регіону.

До внутрішніх факторів, від яких залежить величина і стан оборотних засобів підприємства можна віднести: виробничі (раціональне використання та зберігання оборотних засобів; технологія виробництва; оптимальна структура оборотних засобів; співвідношення грошових коштів та дебіторської заборгованості; система нормування оборотних засобів; оптимальне співвідношення основних та оборотних засобів); організаційно – управлінські (рівень організації виробництва та управління; організація виробничих запасів; управління дебіторською та кредиторською заборгованістю; правління грошовими коштами); економічні (наявність вільних грошових коштів; спеціалізація та концентрація виробництва; економічні зв'язки та відношення з постачальниками та покупцями); соціальні (забезпеченість трудовими ресурсами; продуктивність праці; форми організації мотивації) [1].

Ефективне використання оборотних засобів – це таке їх функціонування, під час якого забезпечується стійкий стан фінансових ресурсів та досягаються найвищі результати діяльності при найменших витратах підприємства [2].

Ефективність використання оборотних коштів характеризується швидкістю їхнього обертання, оборотністю. Чим менше вони затримуються на окремих стадіях, тим швидше завершується їхній кругообіг. Економічне

значення оборотності полягає в тому, що від неї залежить величина необхідних підприємству сум грошових коштів для здійснення процесу виробництва і реалізації продукції [3].

Прискорення оборотності оборотних коштів зумовлює: по-перше, збільшення обсягу продукції на кожен грошову одиницю поточних витрат підприємства; по-друге, вивільнення частини коштів і завдяки цьому створення додаткових резервів для розширення виробництва. Внаслідок прискорення оборотності фінансових коштів зменшується потреба в них, відбувається процес вивільнення цих коштів з обороту, підвищення ефективності їх використання, зростання ефективності діяльності підприємства. За умов прибуткової роботи підприємства наслідком прискорення процесу обертання оборотних коштів є збільшення величини виробленої продукції та річного прибутку. Пошук шляхів поліпшення ефективного використання оборотних засобів передбачає також впровадження сучасних технологій та інших досягнень науково-технічного прогресу, що забезпечують економію ресурсів, здешевлення виробництва і зростання якості продукції. Крім того, покращання свого становища на ринку передбачає стабільність у відносинах з покупцями, вибір форм розрахунків, що гарантують платежі і забезпечують прискорення завершення реалізації продукції і надходження коштів на рахунки підприємства. Це не тільки сприяє поліпшенню фінансового стану конкретного підприємства, а й забезпечує закріплення господарських зв'язків, поліпшення фінансової і платіжної дисципліни [4].

Таким чином, ефективне використання оборотних засобів має велике економічне і соціальне значення для підприємства в сучасних умовах господарювання. Основними напрямками є: скорочення матеріальних запасів на складах за рахунок зниження наднормативних запасів матеріалів, палива, інструменту; зменшення тривалості циклу виробництва основної продукції за рахунок застосування нової техніки і технології, підвищення продуктивності праці; скорочення залишків нереалізованої продукції через прискорення реалізації, підвищення ефективності роботи служби маркетингу, удосконалення розрахунків; підвищення ритмічності виробництва внаслідок рівномірності випуску і відвантаження продукції, удосконалення планування і організації виробництва.

Література

1. Єщенко П.С. Сучасна економіка: навчальний посібник / П. С. Єщенко, Ю. І. Палкін. – К. : Вища шк. 2005. – 327 с.
2. Іванілов О. С. Економіка підприємства / О. С. Іванілов: підручник – К.: Центр учбової літератури, 2009. – 728 с.
3. Кулакова С. Ю. Методологічні аспекти управління оборотними засобами підприємства [Електронний ресурс] / С. Ю. Кулакова, Д. М. Лозовський // Електронне наукове фахове видання «Ефективна економіка» – 2013. – № 11. – С. 25–31.
4. Михайлова О. В. Принципові підходи щодо політики формування оборотних активів на підприємствах торгівлі / О. В. Михайлова // Сучасні тенденції розвитку економічної науки в Україні : інтернетконф., 8 груд. 2010 р. тези доп. – Тернопіль, 2010. – С. 61–62.

АНАЛІЗ СУЧАСНОГО СТАНУ М'ЯСОПЕРЕРОБНОЇ ГАЛУЗІ УКРАЇНИ

ХИРНА К. С.

(науковий керівник – к.е.н. доц. Кузенко Т. Б.)

М'ясопереробна галузь є основною ланкою харчової промисловості від ефективності функціонування якої залежить не тільки рівень продовольчої безпеки України, а й позиції України на міжнародних ринках. Однак, фінансово-економічна нестабільність, висока конкуренція, інфляційні процеси та інтеграція України до світової спільноти зробили галузь чутливою до зовнішніх ризиків і створюють перешкоди для подальшого розвитку галузі.

Кількість підприємств, що спеціалізуються на виробництві м'яса та м'ясних продуктів невинно зменшується. Згідно з даними служби статистики України у 2013 році було офіційно зареєстровано 786 підприємств, а вже у 2016 році – 691. З них у 2016 році було 75,4% прибутковими підприємств, а решта 24,6% збитковими [0]. Ринок м'ясної продукції значно залежить від сировинної бази, тобто тісно пов'язаний з тваринництвом, однак, останні 26 років в Україні спостерігається стала тенденція до зменшення поголів'я сільськогосподарських тварин, що призводить до обмеженості в необхідному обсязі сировини. Так, обсяги поголів'я великої рогатої худоби у 2016 році в порівнянні до 1990 року скоротилися на 85,11%. Поголів'я свиней на 64%, вівць і кіз на 86%, проте кількість птиці після значного скорочення у 2000 році на 50,57% почала зростати з кожним роком досягнувши у 2016 році значень 1990 року. Негативні зміни у розвитку тваринництва є наслідком системних перетворень суспільно-економічних відносин в агропромисловому комплексі, коли були зруйновані великі та спеціалізовані господарства з вирощування та відгодівлі худоби, свиней [0]. Всі ці чинники, в результаті, спричинили зменшення вітчизняного виробництва м'ясної сировини – охолодженої та замороженої яловичини, свинини, птиці та ковбасних виробів. Обсяги м'яса великої рогатої худоби скоротилися у 2016 році на 18,1 тис.тонн у порівнянні з 2013 роком. Виробництво м'яса свиней навпаки зросло з 232,6 тис.тонн до 266,2 тис.тонн [0]. Найбільші обсяги виробництва мало м'ясо птиці, що наразі є основним видом м'яса для переважної кількості споживачів.

Провідним у м'ясопереробній промисловості залишається сегмент виробництва ковбасних виробів. Його частка у 2016 році складала 15,16% від загального обсягу всієї продукції м'ясопереробної галузі. Найбільшу питому вагу в структурі виробництва ковбасних виробів мають варені ковбаси, сосиски, сардельки. Їх частка протягом аналізованого періоду буда в межах 64%, ймовірно з причини їх відносної дешевизни та універсального кулінарного застосування. Друге місце займають напівкопчені ковбаси – 17%. Далі йдуть варенокопчені, напівсухі, сиров'ялені, сирокпчені ковбаси – 10%. Найменше українці споживають виробів з печінки. Їх вага коливалася в межах 2,5%. З огляду на кризовий стан тваринництва низькою залишається й економічна ефективність галузі: рентабельність виробництва м'яса та м'ясної продукції з 2013 по 2016 роки коливалася в межах 5-7%.

Найбільш прибутковим залишалось виробництво ковбасних виробів. Їх рентабельність коливалась в діапазоні 10–13%. Виробництва м'яса залишалось збитковим.

Недостатній обсяг м'яса та м'ясопродуктів за скорочення їх виробництва було перекрито імпортом. Протягом 2013-2016 років структура імпорту дещо різнилася: якщо у 2013 році Україна найбільше імпортувала свини – 208 тис.тонн та птиці – 115 тис.тонн., а найменше ввозилося яловичини та телятини, то в наступних роках найбільше Україна стала імпортувати м'яса птиці (у 2016 році його обсяг склав 63% від всього імпорту м'яса) та субпродуктів. Дана ситуація перш за все пояснюється потребою м'ясопереробних підприємств у дешевій сировині. Основними країнами-імпортерами у 2016 році були Польща (57,63%), Німеччина (21%) і Велика Британія (4,4%) [1]. Протягом останніх років Україна нарощує обсяги експорту окремих видів м'яса та субпродуктів. Домінує в структурі експорту заморожене м'ясо птиці, частка якого складає близько 80%. Однак, на сьогоднішній день більшість підприємств м'ясопереробної галузі виготовляють продукцію лише для внутрішнього ринку, що більшою мірою пов'язано з невідповідністю якості продукції іноземним стандартам. Обсяг інвестицій у галузь завдяки яким розширюються й удосконалюються виробничі потужності та основні фонди мали тенденцію до незначного зростання. Так, капітальні інвестиції у 2015 зросли на 3%, у 2016 році на 59%. Обсяг прямих іноземних інвестицій навпаки скорочувався: у 2015 році їх частка зменшилася на 4%, а вже у 2016 році на 10%. Через понесення збитків в останні роки, підвищення тарифів на комунальні послуги та мінімальної заробітної плати населенню виробники харчової продукції підвищували ціни, щоб компенсувати втрати, тому за чотири останні роки середня реалізаційна ціна м'яса та м'ясних субпродуктів зросла на 62%.

Таким чином, наразі підприємства м'ясопереробної галузі функціонують в умовах непередбачуваності та невизначеності з огляду на гострий дефіцит сировини, зниження рівня споживання та купівельної спроможності населення, погіршення якості продукції, що виробляється. Суттєвий вплив на ситуацію мала і відсутність належного державного регулювання ринку, як у сфері контролю якості, так і в підтримці вітчизняного виробника. В результаті в 2013–2016 роках понад 25% підприємств досліджуваної галузі стабільно не досягали позитивної рентабельності та були збитковими.

Література

1. Практичний довідник експортера м'ясної продукції [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://ukrainian-food.org/uk/post/prakticnij-dovidnik-eksportera-masnoi-produkcii>.
2. Руденко М.В. Проблеми підприємств м'ясопереробної галузі України в період кризи / М.В. Руденко, О.С. Шаповал. // Вісник КДУ ім. М. Остроградського. – 2010. – Вип. 2 (61). – С. 147–149.
3. Статистичний збірник «Діяльність суб'єктів господарювання», 2016 / Державна служба статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua>.
4. Статистичний збірник «Україна у цифрах», 2016 / Державна служба статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua>.
5. Статистичний щорічник України за 2016 рік / За ред. О.Г. Осауленка / Державний комітет статистики України. – 2010. – 268 с.

СУТНІСТЬ ТА ЗМІСТ ЕКОНОМІЧНОЇ КАТЕГОРІЇ «ФІНАНСОВА СТІЙКІСТЬ ПІДПРИЄМСТВА»

ЧЕБОТАРЬОВА А.С.

(науковий керівник – к.е.н., доц. Добринь С.В.)

Проблема кожного підприємства, яке функціонує як суб'єкт підприємницької діяльності, в здатності забезпечувати такий стан своїх фінансових ресурсів, за допомогою якого підприємство стабільно зберігало б здатність безперебійно виконувати свої фінансові зобов'язання перед діловими партнерами, державою, власниками та найманими працівниками. Актуальність обраної теми обумовлюється ще й тим, що в умовах нестабільної економіки кожне підприємство шукає найкращі шляхи підвищення ефективності своєї діяльності.

Велика кількість вчених досліджують та мають свою точку зору на предмет визначення категорії «фінансова стійкість підприємства». Даним питанням займаються зарубіжні та вітчизняні вчені-економісти, зокрема Лахтіонова Л. А., Русак Н. А., Русак В. А., Савицька Г. В., Тютюник Ю. М., Цал-Цалко Ю. С. [1-5]. Велике різноманіття підходів до сутності поняття «фінансова стійкість» зумовлює необхідність здійснити глибше дослідження даного поняття і сформулювати комплексне визначення.

Тому, метою роботи є аналіз та систематизація основних понять та категорій фінансової стійкості підприємства, що дозволяє одержати та сформулювати загальні висновки щодо визначення поняття «фінансова стійкість підприємства». Разом з тим, розмаїття підходів до вирішення зазначеної проблеми пояснюється відсутністю однозначного трактування самого поняття «фінансова стійкість підприємства».

На сьогодні в економічній літературі немає єдиного загальноприйнятого визначення поняття «фінансова стійкість». Тому дослідивши публікації вчених приводимо наступні доводи до визначення даної економічної категорії.

Так, наприклад, Лахтіонова Л. А. висвітлює поняття "фінансова стійкість" як динамічну інтегральну характеристику здатності системи трансформації ресурсів і ризиків повноцінно (з максимальною ефективністю і мінімальним ризиком) виконувати свої функції, витримуючи вплив чинників зовнішнього і внутрішнього середовища [1]. Із цього твердження не дуже зрозуміло позицію автора щодо показників платоспроможності та ліквідності, які є дуже важливими у ході розгляду фінансової стійкості.

Більше ґрунтовано дане поняття розкриває Савицька Г. В., яка вважає, що фінансова стійкість – це здатність суб'єкта господарювання функціонувати та розвиватися, зберігати рівновагу своїх активів і пасивів у мінливому внутрішньому і зовнішньому середовищі, що гарантує його платоспроможність та інвестиційну привабливість у довгостроковій перспективі в межах допустимого рівня ризику [4]. У даному випадку фінансова стійкість розглядається як здатність суб'єкта господарювання забезпечувати рівновагу активів та пасивів. У даному визначенні чітко вказано, що фінансова стійкість підприємства гарантує його інвестиційну привабливість, яка, у свою чергу, має статус "гаранту" ефективного бізнесу.

На відміну від попередніх вчених, Родіонова В.М. вважає фінансову стійкість комплексним поняттям і таким станом ресурсів, яке забезпечує розвиток підприємства на основі зростання прибутку та капіталу за збереження платоспроможності та кредитоспроможності за умови допустимого рівня ризику [3].

В свою чергу, Цал-Цалко Ю.С. стверджує, що фінансово стійким можна вважати таке підприємство, яке за рахунок власних активів спроможне забезпечити запаси, не допустити невиправданої кредиторської заборгованості, своєчасно розрахуватись за своїми зобов'язаннями [6].

Слід зауважити, що більшість економістів ототожнюють поняття «фінансовий стан» з «фінансовою стійкістю». Авжеж, ці два поняття схожі, але в цьому випадку фінансова стійкість розуміється ними тільки як позитивний фінансовий стан. Деякі вчені вважають, що фінансова стійкість це тільки збалансованість між засобами та джерелами їх формування, доходів та витрат, власними та позиковими коштами, активами та пасивами. Більшість зарубіжних вчених оцінюють фінансову стійкість виключно за допомогою коефіцієнтів, які характеризують структуру джерел коштів та фінансову незалежність підприємства від зовнішніх кредиторів. Але поряд з аналізом джерел формування капіталу підприємства варто досліджувати і напрями його використання, адже при настанні строку повернення кредитів велике значення матиме ліквідність активів підприємства.

Отже, при визначенні категорії «фінансова стійкість» у більшості авторів акцент припадає на такі ключові слова:

- вільне маневрування грошовими коштами [1-2];
- платоспроможність [3-6];
- покриття за рахунок власних коштів [6];
- фінансова рівновага [4-5].

Таким чином, на основі вище викладеного матеріалу, можемо запропонувати наступне визначення поняття: фінансова стійкість - це здатність підприємства стабільно функціонувати незалежно від зовнішніх факторів впливу, та націлена на ефективне формування, розподіл і використання фінансових ресурсів, з одночасним збереженням платоспроможності, яка є зовнішнім проявом стійкості підприємства.

Література

1. Лахтіонова Л. А. Аналіз фінансової стійкості суб'єктів підприємницької діяльності : монографія / Л. А. Лахтіонова. – К. : КНЕУ, 2011. – 880 с.
2. Русак Н. А. Финансовый анализ субъекта хозяйствования : учебн. пособ. / Н. А. Русак, В. А. Русак. – СПб. : Издательский дом "Бизнес-пресса", 2006. – 304 с.
3. Родионова В. М. Финансовая устойчивость предприятия в условиях инфляции / В. М. Родионова, М. А. Федотова. – М. : Перспектива, 2009. – 98 с.
4. Савицкая Г. В. Экономический анализ : учебник / Г. В. Савицкая. – М. : ИНФРА-М, 2011. – 647 с.
5. Тютюнник Ю.М. Фінансовий аналіз: навч. посіб. / Ю.М.Тютюнник. – К.: Знання, 2012. – 815с.
6. Цал-Цалко Ю. С. Фінансовий аналіз : підручник / Ю. С. Цал-Цалко, Ю. Ю. Мороз, Л. А. Суліменко. – [5-те вид., доп.]. – Житомир : ЖОО ГО "Спілка економістів України", 2012. – 609 с.

СОВРЕМЕННЫЕ ПОДХОДЫ К ОЦЕНКЕ УРОВНЯ ФИНАНСОВОЙ БЕЗОПАСНОСТИ ПРЕДПРИЯТИЯ

ШАМАММЕДОВ Т. М.

(научный руководитель – к.е.н., доц. Кипа М. А.)

В условиях развития кризисных явлений в экономике, характеризующихся значительным колебанием факторов внутренней и внешней среды функционирования предприятий, рост уровня угроз их финансовым интересам со стороны отдельных субъектов хозяйствования, повышением уровня финансовых рисков, одной из актуальных проблем является обеспечение финансовой безопасности предприятия [1]. Поэтому своевременно и правильно оценить уровень финансовой безопасности предприятия является очень важным моментом, ведь нужно своевременно выявлять недостатки в финансовом состоянии и исправлять их без угрозы потери финансовой устойчивости и платежеспособности.

Проблемы обеспечения финансовой безопасности предприятий исследуются такими отечественными и российскими учеными как И.А. Бланк, А. И. Барановский, Н. А. Гринюк, К. С. Горячева, Р.С. Папехин, А.И. Пластун, К.С. Горячев, О.А. Епифанов, А. В. Гукова, И.Д. Аникина, А.В. Арефьева, В.В. Шелест и др. Существенным элементом оценки финансовой безопасности предприятий является выбор комплекса показателей, на базе которых может быть сделан вывод о степени финансовой безопасности предприятия. Этот критерий должен оценивать уровень финансовой безопасности предприятия, а не только констатировать ее наличие.

Целью работы – обобщить существующие подходы к анализу и оценки финансовой безопасности предприятия

В экономической литературе существуют различные подходы к оценке уровня финансовой безопасности предприятия (рис. 1).

Оценка уровня финансовой безопасности предприятия на основе анализа и оценки уровня его финансовой устойчивости. Эта оценка является слишком узкой, это связано с тем, что кроме оборотных средств, в финансовой деятельности задействован собственный основной капитал, прибыль и инвестиции. Оценка уровня финансовой безопасности как составляющей экономической безопасности предприятия по основным направлениям анализа финансовой отчетности предприятия позволяет проанализировать только фактическое финансовое состояние предприятия, а не определить уровень его финансовой безопасности [2, с. 548].

В индикаторном подходе используются показатели-индикаторы - пороговые значения показателей, характеризующих деятельность предприятий в различных функциональных областях, соответствующих определенному уровню экономической безопасности. Уровень безопасности предприятия устанавливается по результатам сравнения фактических показателей деятельности предприятия с индикаторными [2, 3, 67].

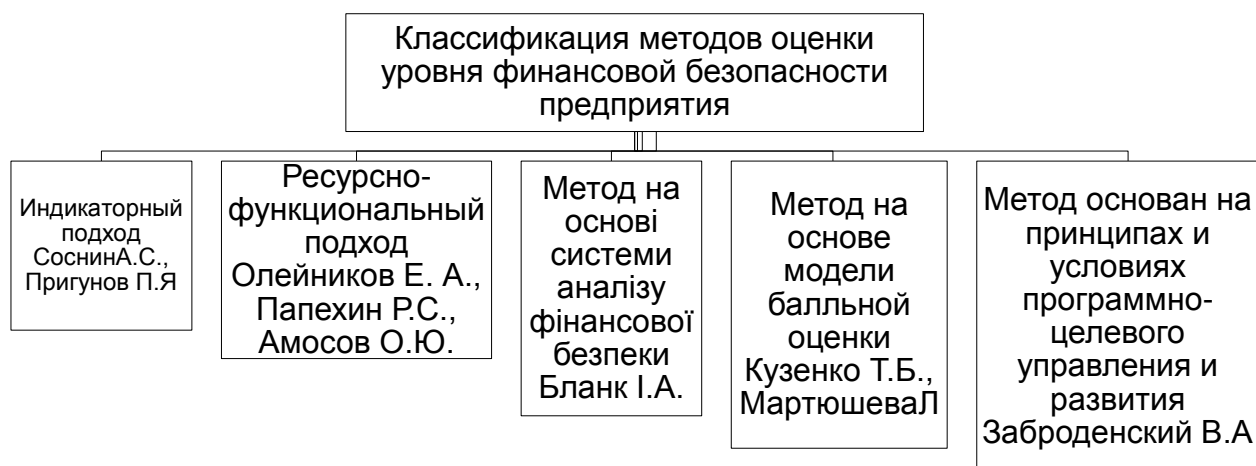

Рис 1. Классификация методов оценки уровня финансовой безопасности предприятия [1; 2; 3; 4]

Ресурсно-функциональный подход предполагает оценку состояния финансовой безопасности на основе оценки уровня использования финансовых ресурсов, а также оценку уровня выполнения функций обеспечения финансовой эффективности деятельности предприятия, его финансовой устойчивости и независимости.

Для экспресс-анализа уровня финансовой безопасности предприятия можно использовать подход с использованием балльных оценок, так называемый метод баллов.

В практической деятельности оценку финансовой безопасности предприятия проводят по каждой функциональной составляющей финансовой безопасности, а затем экспертным путем определяют интегральный показатель.

Исходя из результатов анализа наиболее известных подходов к оценке уровня финансовой безопасности предприятия, можно сделать вывод, что эти подходы достаточно сложно использовать для оценки уровня финансовой безопасности предприятия в предложенной трактовке. В связи с этим необходим другой подход к выбору критерия определения уровня их финансовой безопасности.

Література

1. Бланк, И. А. Управление финансовой безопасностью предприятия / И. А. Бланк. – К. : Ника-Центр: Эльга, 2004. – 784 с.
2. Бурцев В. В. Факторы финансовой безопасности России / В.В. Бурцев. – М. : Фактор, 2001. – 55 с.
3. Горячева К. С. Фінансова безпека підприємства. Сутність та місце в системі економічної безпеки / К. С. Горячева. – Рівне : Економіст, 2006. – 256 с.
4. Кузенко Т. Б. Фінансова безпека підприємства : навч. посібн. / Т.Б. Кузенко, Л. С. Мартюшева, О. В. Грачов. – Х. : Вид. ХНЕУ, 2010. – 298 с.

ОПТИМІЗАЦІЯ СТРУКТУРИ КАПІТАЛУ ПІДПРИЄМСТВА

ШИПРУК О. Б.

(науковий керівник – к.е.н., доц. Голофаєва І. П.)

Процес оптимізації структури капіталу є одним з основних та дуже важливих чинників у процесі фінансового управління підприємства. Оптимальна структура капіталу – це співвідношення використання власних, залучених та запозичених коштів. Причому, забезпечується ефективна пропорційність між коефіцієнтом фінансової рентабельності та коефіцієнтом фінансової стійкості підприємства, щоб максимізувати ринкову вартість капіталу підприємства. Вартість капіталу в фінансовому управлінні сучасним підприємством розглядається як фундаментальний фінансовий інструмент для прийняття рішення, від якого залежать показники формування і зміни вартості. Він формує базу прийняття рішень з використанням грошових потоків та інших схем оцінювання ефективності використання економічного потенціалу підприємства.

Найбільш відомими розробками, присвяченими проблемам оптимізації структури капіталу підприємства займалися такі вчені: І. Бланк, В. Ковальов, О. Терещенко, С. В. Юшко, І. Л. Латішева, Т. Б. Кузенко, І. В. Журавльова та інші.

Метою роботи є розкриття сутності та змісту оптимізації структури капіталу підприємства.

Під структурою капіталу розуміють співвідношення власного та позиченого капіталу. Однак, багато дослідників розуміють кожен з цих елементів по-різному. Одні під структурою капіталу мають на увазі співвідношення власного та довготермінового позиченого капіталу, інші враховують короткотермінові банківські кредити. Також можна зустріти на практиці визначення структури капіталу як співвідношення всіх форм власного та позиченого капіталу. Тобто, дане поняття можна трактувати по-різному.

Так, наприклад, І. А. Бланк визначає термін «структури капіталу» як: співвідношення всіх форм власних та залучених фінансових ресурсів, які використовуються підприємством у процесі господарської діяльності для фінансування активів [1, с. 15–23].

В. В. Ковальов розмежовує поняття «фінансова структура» та «структура капіталу» підприємства. Фінансову структуру підприємства він визначає як сукупність мобілізованих джерел фінансування, розглядаючи її як статус – кво в засобах фінансування діяльності підприємства. Другий термін, на його погляд, належить до більш вузької частини джерел коштів – довгострокових пасивів та власного капіталу [3, с. 124–130].

На думку І. А. Бланка, оптимальна структура капіталу становить таке співвідношення використання власних і позикових коштів, за умови якого забезпечується ефективна пропорційність між коефіцієнтом фінансової рентабельності та коефіцієнтом стійкості підприємства, тобто максимізується його ринкова вартість [1, с. 26–28].

В. О. Подольська та О. В. Яріш вважають, що оптимізація структури капіталу – це «таке співвідношення між власним і позичковим капіталом, за

якого забезпечується найефективніша пропорційність між дохідністю та фінансовою стійкістю компанії» [4, с. 119–126].

Аналіз різних джерел дозволив визначити поняття «структура капіталу», як співвідношення всіх форм власних і позикових фінансових коштів, використовуваних підприємством у процесі своєї господарської діяльності для фінансування активів. Крім того, можна визначити поняття оптимальної структури капіталу – це таке співвідношення використання власного та позикового капіталу, за якого забезпечується найбільш ефективна пропорційність між коефіцієнтом фінансової рентабельності та коефіцієнтом фінансової стійкості підприємства, тобто максимізується його ринкова вартість. Оптимізація структури капіталу передбачає вибір оптимального співвідношення між власним і позиковим капіталом, за якого підприємство отримає максимальний прибуток і максимальну рентабельність.

Оптимальна структура капіталу повинна відповідати основним цілям та завданням підприємства, бути обґрунтованою та мати економічний ефект. Водночас, не існує єдиного підходу до встановлення співвідношення власного та позикового капіталів підприємства, щоб відповідало даним вимогам.

Основними методичними підходами до вирішення завдання оптимізації структури капіталу є:

- метод оптимізації структури капіталу за критерієм максимізації рівня прогнозованої фінансової рентабельності;

- метод оптимізації структури капіталу за критерієм мінімізації вартості;

- метод оптимізації структури капіталу за критерієм фінансових ризиків.

Щоб визначити необхідну структуру капіталу для підприємства, необхідно, по-перше, провести аналіз всього капіталу підприємства і визначити загальну потребу в ньому.

Головною метою аналізу капіталу є виявлення тенденцій динаміки обсягу та складу капіталу, їхній вплив на фінансову стійкість та ефективність використання капіталу [5, с. 183–190].

В результаті аналізу капіталу виявляється, який з видів оптимізації структури капіталу необхідно застосувати для даного підприємства.

Таким чином, оптимізація структури капіталу є важливим етапом стратегічного аналізу капіталу, який полягає у визначенні такого співвідношення власного капіталу підприємства та вартістю залучених коштів, за якого досягається максимальна ефективність діяльності компанії.

Література

1. Бланк І. А. Управління формуванням капіталу / І. А. Бланк. – К. : Ніка-Центр, 2006. – 512 с.
2. Теплова Т.В. Фінансовий менеджмент: управління капіталом та інвестиціями. Підручник. - К.: МГУ. Вища школа економіки, 2016. - 350 с.
3. Шумпетер І.А. Історія економічного аналізу. У 3-х т. / Пров. з англ. під. ред. Автономова. СПб.: Економічна школа, 2012. - Т.1. - 494 с.
4. Юров В.Ф. Прибуток у ринковій економіці. - К.: Фінанси і статистика, 2009. - 315 с.
5. Яремко І.Й. Управління капіталом підприємства: економічний і фінансовий інструментарій: Монографія. - Львів: Каменяр, 2012. - 176 с.

ДО АНАЛІЗУ СУТНОСТІ ПОНЯТТЯ «ФІНАНСОВИЙ СТАН ПІДПРИЄМСТВА»

ШНУРКО К. О.

(Науковий керівник – к.е.н., доц. Юшко С. В.)

Фінансовий стан – це одна з найважливіших характеристик виробничо-фінансової діяльності суб'єкта господарювання. Існує багато теоретичних підходів до визначення поняття "фінансовий стан". Дане поняття розглядається як економічна категорія, комплексне поняття, сукупність показників, фінансова спроможність, результат фінансової діяльності, рівень забезпеченості коштами, характеристика певних сторін фінансово-господарської діяльності та ін. Це обумовлює актуальність аналізу визначення даної категорії.

Так як на сьогоднішній день єдиного підходу до трактування поняття «фінансовий стан» не існує, метою даної роботи є розкриття сутності та змісту економічної категорії «фінансовий стан», шляхом опрацювання праць вітчизняних та зарубіжних вчених.

Білик М. Д. розглядає фінансовий стан підприємства як "реальну (фіксовану на момент часу) і потенційну фінансову спроможність підприємства забезпечити певний рівень фінансування поточної діяльності, саморозвитку та погашення зобов'язань перед підприємствами й державою. Кількісно він вимірюється системою показників, на підставі яких здійснюється його оцінка" [1].

Тоді як Крейніна М. Н трактує фінансовий стан як сукупність показників, які відображають наявність, розміщення та використання фінансових ресурсів [2].

У свою чергу, на думку Поддєрьогіна А. М. фінансовий стан підприємства - це комплексне поняття, яке є результатом взаємодії всіх елементів системи фінансових відносин підприємства, визначається сукупністю виробничо-господарських факторів і характеризується системою показників, що відображають наявність, розміщення і використання фінансових ресурсів [4]. Покропивний С. Ф. розглядає не фінансовий стан підприємства, а фінансово-економічний, який "характеризується рівнем прибутковості і рентабельності капіталу, фінансовою стійкістю і динамікою структури джерел фінансування, здатністю розраховуватися за борговими зобов'язаннями" [5]. Савицька Г. В трактує фінансовий стан як "економічну категорію, що відображає стан капіталу в процесі його кругообігу і здатність суб'єкту господарювання до саморозвитку" [6].

Цал-Цалко Ю. С. вважає, що фінансовий стан підприємства визначається сукупністю показників, які відображають наявність, розміщення і використання ресурсів підприємства, його реальні й потенційні фінансові можливості. Він безпосередньо впливає на ефективність підприємницької діяльності господарюючих суб'єктів [8]. Тоді як Литовських А. М. визначає фінансовий стан господарюючого суб'єкта, як характеристику його фінансової конкурентоспроможності (тобто платоспроможності, кредитоспроможності), використання фінансових ресурсів та капіталу,

виконання зобов'язань перед державою та іншими господарюючими суб'єктами [3].

Найбільш широко визначення фінансового стану підприємства наведено в Методиці інтегральної оцінки інвестиційної привабливості підприємств та організацій [1] та підручнику «Фінанси підприємств» [7], у яких фінансовий стан підприємства визначається як «комплексне поняття, яке є результатом взаємодії всіх елементів системи фінансових відносин і визначається сукупністю виробничо-господарських факторів, характеризується системою моделей, методів і показників, які відбивають наявність, розміщення і використання фінансових ресурсів».

Отже на основі узагальнення та аналізу праць вітчизняних та зарубіжних фахівців з питань оцінки фінансового стану можна зробити висновок, що фінансовий стан – це складна, інтегрована за багатьма показниками характеристика діяльності суб'єкта господарювання в певному періоді, що відображає ступінь забезпеченості підприємства фінансовими ресурсами, раціональності їх розміщення, забезпеченості власними оборотними коштами для своєчасного проведення грошових розрахунків за своїми зобов'язаннями та здійснення ефективної господарської діяльності в майбутньому.

Фінансовий стан підприємства – це важлива характеристика потенціалу економічної діяльності підприємства в ринковому середовищі, комплексне поняття, яке є результатом взаємодії всіх елементів системи фінансових відносин підприємства, визначається сукупністю виробничо-господарських факторів і характеризується системою показників, що відображають наявність, розміщення і використання фінансових ресурсів.

Кожне підприємство намагається досягти стабільного фінансового стану, тобто створити достатній обсяг фінансових ресурсів, що є гарантом своєчасності розрахунків з постачальниками, бюджетом та іншими ланками фінансової системи, подальшого економічного та соціального розвитку підприємства.

Література

1. Білик М. Д. Сутність і оцінка фінансового стану підприємств / М. Д. Білик // Фінанси України. – 2007. №3 – С. 117– 128.
2. Крейнина М. Н. Анализ финансового состояния и инвестиционной привлекательности акционерных обществ в промышленности, строительстве и торговле / М. Н. Крейнина. – М. :АО «Дис»; «МВ-Центр»; 1994. – 256 с.
3. Литовских А. М. Финансовый менеджмент / А. М. Литовских [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.aup.ru/books>
4. Поддєрьогін А. М. Фінансовий менеджмент: підручник / кер. кол. авт. і наук. ред. А. М. Поддєрьогін. К. КНЕУ, 2005 – 535 с.
5. Покропивний С. Ф. Економіка підприємства: підручник / за заг. ред. С. Ф. Покропивного. 2-ге вид. перероб. і доп. К. : КНЕУ. 2002. – 528 с.
6. Савицкая Г. В. Анализ хозяйственной деятельности предприятия. / Г. В. Савицкая. – 4-е изд. перераб. и доп. Минск: ООО «Новое знание», 2001. – 688 с.
7. Фінанси підприємств: підручник / А. М. Поддєрьогін, М. Д. Білик, та ін.; кер. кол. авт. і наук. А. М. Поддєрьогін. – 5-те вид., перероб. і доп. – К. : КНЕУ, 2004. – 546 с.
8. Цал-Цалко Ю. С. Фінансова звітність підприємства та її аналіз: навч. посібник / Ю. С. Цал-Цалко. – К. : ЦУЛ. 2005. – 360 с.

ПІДХОДИ ДО ВИЗНАЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ СУТНОСТІ КАТЕГОРІЇ «ПРИБУТОК ПІДПРИЄМСТВА»

ШТИРІКОВА М. О.

(науковий керівник – к.е.н., доц. Кузенко Т.Б.)

Основним джерелом формування фінансових ресурсів підприємств, що забезпечують його розвиток є прибуток. Перехід до ринкової економіки потребує від підприємств раціонального і економічно обґрунтованого підходу до планування своєї діяльності, до визначення фінансової і виробничої політики, аналізу і оцінки отриманих результатів. Тому формування прибутку, його збільшення мають важливе значення для кожного підприємства – суб'єкта господарської діяльності.

Значний внесок у теорію фінансового аналізу був зроблений у працях вітчизняних дослідників Є. М. Андрущака, М. М. Берест, І. О. Бланка, А. А. Бутирського, С. В. Мочернього, Ю. П. Орловського, Н. А. Протопопової, О. В. Раєвської, О.О. Терещенка та іноземних вчених Е. І. Альтмана, Т. А. Гусевої, А. А. Казимамедова, А. Ф. Крюкова, Р. Ліса, Г. Спрінгейта, Р. Таффлера, Г. Тішоу та ін.

У науковій літературі немає однозначності в трактуванні поняття прибутку підприємства. Тому опрацювавши останні публікації, наведемо найбільш поширені підходи до визначення даної економічної категорії. О. В. Лишиленко [1] розглядає прибуток як джерело господарських засобів і відповідних резервів, збільшення капіталу в результаті діяльності та фінансовий результат А. Г. Завгородній [2] розглядає прибуток як економічну категорію, різниця між валовим виторгом (без податку на додану вартість і акцизного збору) та витратами на виробництво і реалізацію продукції. К. І. Посиляєва [3] акцентує увагу, що прибуток це частина вартості додаткового продукту, виражена в грошах; частина чистого доходу; грошовий вираз вартості реалізованого чистого доходу, основна форма грошових накопичень господарського суб'єкта. І. Ю. Матюшенко [4] вважає, що прибуток підприємства в загальному розумінні являє собою частину вартості прибуткового продукту, створеного працею, і є складовою частиною доходу підприємства. . І. А. Бланк [5] визначає прибуток як втілений у грошовій формі чистий дохід підприємця на вкладений капітал, що характеризує його винагороду за ризик здійснення підприємницької діяльності та є різницею між сукупним доходом і сукупними витратами у процесі здійснення підприємницької діяльності. Як видно, в науковій літературі існує велика кількість підходів до трактування поняття прибуток, які доповнюють одне одного.

Аналіз прибутку є важливим етапом дослідження фінансового стану підприємства, оскільки в умовах ринку прагнення отримати прибуток сприяє ефективному розподілу та використанню ресурсів, упровадженню досягнень науково-технічного прогресу, скороченню витрат, поліпшенню якості продукції та її споживчих властивостей.

Прибуток відображає результати фінансово-господарської діяльності підприємств як суб'єктів господарювання і зазнає впливу багатьох чинників.

У формуванні прибутку підприємств є особливості залежно від сфери їх діяльності, галузі господарства, форми власності, розвитку ринкових взаємовідносин та виду оподаткування. На формування прибутку як фінансового показника роботи підприємства, що відображається в офіційній звітності суб'єктів господарювання, впливає встановлений порядок визначення фінансових результатів діяльності; обчислення собівартості продукції; визначення прибутків від фінансових операцій та іншої діяльності.

Облік і визначення фінансових результатів – прибутку (збитку) здійснюється за такими видами діяльності підприємства: звичайна діяльність, у тому числі операційна й інша звичайна діяльність; а також діяльність, пов'язана з виникненням надзвичайних подій. Підприємство може одержувати прибуток у результаті операційної, фінансової та інвестиційної діяльності.

Формування прибутку як фінансового показника роботи підприємства відбувається у певному встановленому порядку: спочатку визначаються фінансові результати (прибуток) від основної діяльності, розраховується прибуток від операційної діяльності, фінансових операцій та іншої діяльності. Залежно від формування виокремлюють кілька видів прибутку: валовий прибуток, прибуток від операційної діяльності, прибуток від інших позареалізаційних операцій, загальний прибуток, чистий прибуток, маржинальний прибуток.

Отже, прибуток у ринковій економіці — основне джерело приросту власного капіталу, оскільки рішення про дивідендну й інвестиційну політику приймаються тільки з орієнтацією на розмір прибутку, що залишається у підприємства після оподаткування. З іншого боку, прибуток також є рушійною силою і джерелом відновлення виробничих фондів та продукції, що випускається. І нарешті, прибуток є джерелом соціальних благ для членів трудового колективу, оскільки з його залишку здійснюються матеріальне заохочення, надання соціальних пільг, утримання об'єктів соціальної сфери.

Таким чином, прибуток як економічна категорія відбиває чистий дохід, створений у сфері матеріального виробництва в процесі поєднання факторів виробництва (праці, капіталу, природних ресурсів) і корисної виробничої діяльності. Результат цього — вироблена продукція (послуги), що стає товаром за умов її реалізації.

Література

1. Лишиленко О. В. Теорія бухгалтерського обліку : навч. посіб. / О. В. Лишиленко. — К. : Центр навчальної літератури, 2003. — 215 с.
2. Загородній А. Г. Облік і аудит : термінологічний словник / А. Г. Загородній. — Львів : Центр Європи, 2002. — 671 с.
3. Посилаєва К. І. Підходи визначення прибутку для аналізу ефективності діяльності підприємства / К. І. Посилаєва // Вісн. ХНАУ. Сер. «Економіка АПК і приро-до-ко-ристування». — Х., 2008. — № 7. — С. 83–87.
4. Матюшенко І. Ю. Основи фінансового менеджменту : навч. посіб. / І. Ю. Матюшен-ко. — К. : Центр навчальної літератури, 2003. — 320 с.
5. Бланк И. А. Управление прибылью / И. А. Бланк. — 3-е изд. — М. : Ника-Центр, 2007. — 768 с.

МЕХАНІЗМ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВОЮ БЕЗПЕКОЮ ПІДПРИЄМСТВА

ШУМІЛІНА М.Д.

(науковий керівник – к.е.н., доц. Голофаєва І. П.)

Рівень фінансової безпеки підприємств перебуває під постійним впливом як внутрішніх, так і зовнішніх загроз, серед яких, передусім, необхідно виділити економічну нестабільність у державі. Щоб уникнути або пом'якшити дію загроз, які можуть вплинути на подальший розвиток підприємства необхідно постійно вдосконалювати механізм управління фінансової безпеки підприємства.

Проблемою формування механізму управління фінансовою безпекою на рівні підприємства в Україні комплексно ніхто не займається, хоча в останні роки цьому питанню було присвячено праці таких науковців, як І.О. Бланк, Т.Г. Васильців, К.С. Горячева, Л.І. Донець, А.А. Драга, М. Джужжі, М.М. Єрмошенко, В. Забродський, Т.М. Іванюта, В.А. Ліпкан, В.П. Мак-Мак, В.П. Пономарьов, В.В. Шликов та інші.

Метою роботи є дослідження механізму управління фінансовою безпекою на підприємстві та визначення його структури.

У науковій літературі можна знайти багато визначень структури механізму управління фінансової безпеки підприємств. Так, Ліпкан В.Л. [3] вважає, що механізм безпеки (будь-якої) включає сукупність цілей, функцій, принципів і методів, взаємодія яких забезпечує ефективне функціонування системи безпеки.

Шликов В.В. [5]. включає до механізму (системи) економічної безпеки використовувані засоби, методи і заходи, сукупність яких спроможна захистити структурні підрозділи, зберегти й ефективно використовувати фінансові, матеріальні та інформаційні ресурси.

На думку Малика О.В. [4] механізм управління фінансовою безпекою підприємства є однією з ключових підсистем загальної системи управління підприємством та включає сукупність економічних методів, принципів, функцій, завдань, важелів та інструментів впливу на стан та розвиток суб'єкта господарювання.

Бланк І.О. [1] вважає, що до складу механізму управління фінансовою безпекою підприємства входять такі складові: система державного нормативно-правового регулювання фінансової безпеки підприємства, ринковий механізм регулювання фінансової безпеки підприємства, внутрішній механізм управління фінансовою безпекою підприємства, система методів управління, система інструментів управління. Такий підхід є більш комплексним, ніж попередні, але і в ньому відсутня організаційна структура управління фінансовою безпекою підприємства.

Найбільш системним є погляд Єрмошенко М.М. та Горячева К.С. [2], відповідно до якого до механізму управління включаються такі складові: економічні закономірності, мета і завдання управління, функції, організаційна структура, принципи управління, методи управління, кадри управління, техніка і технологія управління, критерії оцінки ефективності

системи управління. Такий підхід підтверджується й аналізом інших наукових праць.

Використовуючи цей підхід, а також узагальнення сутності і складу механізму управління, наведених у наукових працях, до складу механізму управління фінансовою безпекою підприємства можна віднести такі елементи (складові): сукупність фінансових інтересів підприємства; функції, принципи і методи управління; організаційну структуру; управлінський персонал; техніку і технології управління; фінансові інструменти; критерії оцінювання рівня фінансової безпеки.

Сучасний механізм управління економічною безпекою розвитку підприємства повинен враховувати необхідність формування двох напрямів стратегій. Перший напрям стратегій повинен враховувати ситуацію, визначати цільові настанови й формувати політику підприємства для втримання й розширення свого життєвого простору. Другий – повинен охоплювати методи, прийоми й інструменти для вивчення (розпізнавання) стратегій, що формуються іншими суб'єктами (державою, підприємствами-конкурентами), спрямованих (навмисно або ненавмисно) проти діяльності й розвитку підприємства та звужуючих його життєвий простір.

Таким чином, під механізмом управління фінансово-економічною безпекою можна розглядати сукупність станів та процесів, з яких складається управління щодо протидії небезпекам, загрозам та ризикам. Як компоненти цього механізму варто розглядати принципи, методи, функції управління, систему управління та прийняття управлінських рішень. Принципи визначають вимоги, що пред'являються до управління системою безпеки та будуються на виявлених закономірностях її функціонування. Методи розкривають шляхи протидії виявленим та прогнозованим небезпекам, загрозам та ризикам у конкретних умовах та у визначений термін часу. Також методи відображають безпосередній стан захищеності підприємства. Процеси визначають порядок здійснення функцій та етапів реалізації механізму управління безпекою (захисту підприємства від виявлених чи прогнозованих загроз).

Література

1. Бланк И. А. Управление финансовой безопасностью предприятия [Текст] / И.А. Бланк. – К. : Эльга : Ника-Центр, 2004. – 784 с.
2. Єрмошенко М.М., Горячева К.С. Фінансова складова економічної безпеки: держава і підприємство: наук. монографія. / М. М. Єрмошенко, К. С. Горячева. – К. Національна академія управління, 2010. – 232 с.
3. Ліпкан В.А. Безпекознавство: навч. посібник. / В. А. Ліпкан. – К. : Європ. ун-т, 2003. – 208 с.
4. Малик О.В. Формування механізму управління фінансовою безпекою підприємства: автореф. дис. канд. екон. наук: 08.00.04 / О. В. Малик / [Хмельницький нац. ун-т. — Хмельницький, 2016. — 20 с.
5. Шлыков В.В. Экономическая безопасность предприятия (во что обходится хозяйствующим субъектам защита собственности и способы минимизации возможных потерь) [Текст] / В. В. Шлыков // РИСК.— 2007.— № 6. — С. 61–63.

ВИЗНАЧЕННЯ СУТНОСТІ ПОНЯТТЯ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВОЮ БЕЗПЕКОЮ ПІДПРИЄМСТВА

ЮРКОВА К. В.

(науковий керівник – к.е.н., доц. Добринь С.В.)

У нестабільних умовах розвитку української економіки та зростання зовнішніх та внутрішніх загроз діяльності суб'єктів господарювання особлива роль у фінансовому управлінні належить розробці та впровадженню механізму забезпечення фінансової безпеки.

Актуальність даної теми в наш час полягає у важливості визначення ризиків і загроз, що впливають на фінансову безпеку підприємства, розробку заходів захисту або пом'якшення їх наслідків.

Сьогодні ще не досить розкрита сутність ризиків і загроз безпеці підприємства, недосконалою є класифікація, не розкритий їх вплив на економічну безпеку підприємства.

В економічній літературі поняттю «фінансова безпека підприємства» присвячено чимало уваги та досі відсутнє однозначне тлумачення його сутності.

Теоретичну основу дослідження даного питання склали наукові праці І. О. Бланка, С. Ф. Покропивного, О. В. Ареф'євої, Т. Б. Кузенко, А. Г. Завгороднього, Г. С. Вечканова, О. І. Судакової та ін. [1-3, 6, 7].

Науковці розглядають фінансову безпеку і як складову частину економічної безпеки, і як самостійний об'єкт управління, і трактують у трьох розрізах:

як складову економічної безпеки (О. І. Судакова, С. Ф. Покропивний, І. О. Бланк [2, 6, 7]);

як стан захищеності інтересів підприємства (І. О. Бланк, Ф. О. Журавка, К. С. Горячева [2, 5, 4]);

як стан ефективного використання ресурсів підприємства (Г. С. Вечканов, Т. Б. Кузенко, С. Ф. Покропивний [1, 3, 6]).

Існування різних підходів щодо визначення сутності даного поняття значною мірою пояснюється його багатоаспектністю.

Більш змістовно характеризує поняття фінансової безпеки підприємства І. О. Бланк і визначає, що фінансова безпека підприємства є основним елементом системи його економічної безпеки, це система кількісних і якісних параметрів фінансового стану підприємства, що в комплексі відображає рівень його фінансової захищеності, а об'єктом її забезпечення є сформована система пріоритетних збалансованих фінансових інтересів підприємства, що потребують захисту в процесі його фінансової діяльності [2, с.335].

Науковець наголошує, що основою формування фінансової безпеки підприємств є ідентифікована система реальних і потенційних загроз зовнішнього і внутрішнього характеру його фінансовим інтересам, система конкретного підприємства припускає диференційований рівень кількісних і якісних параметрів захищеності фінансових інтересів, адекватний його фінансовій філософії [2, с.341].

В загальному випадку фінансову безпеку підприємств представляють як механізм, що з одного боку, забезпечує стабільність фінансової системи

суб'єкту шляхом використання захисних фінансових інструментів, а з іншого – забезпечує її ефективність шляхом організації раціонального використання фінансових ресурсів.

В окремих дослідженнях фінансова безпека розглядається як здатність підприємства ефективно і стабільно здійснювати свою діяльність або ефективно використовувати потенціал підприємства та ресурси.

Недоцільно розглядати фінансову безпеку як певний стан або напрямок динаміки, у який вона повинна повернутися після понесених потрясінь, адже фінансові відносини завжди знаходяться у постійному русі та перетворенні.

Дякі науковці ототожнюють фінансову безпеку з діяльністю, націленою на досягнення визначеного стану. Ця думка також є слушною, але не відповідає умовам об'єктивності, оскільки характеристики безпеки підприємства не залежать повною мірою від діяльності менеджерів.

Цікавий підхід до трактування сутності фінансової безпеки зустрічається у О. В. Ареф'євої [1], яка розглядає її як систему, що забезпечує стабільність важливих фінансових пропорцій розвитку підприємства або збалансований стан.

Вечканов Г. С. розглядає фінансову безпеку як комплексну систему і складову економічної безпеки підприємства, важливою цільовою спрямованістю якої є створення необхідних фінансових передумов стійкого зростання підприємства в поточному і перспективному періодах [3].

Отже, під фінансовою безпекою підприємства слід розуміти його фінансовий стан, що характеризується стабільною захищеністю його фінансових інтересів від реальних і потенційних загроз зовнішнього і внутрішнього характеру, який характеризується, по-перше, збалансованістю і якістю сукупності фінансових інструментів, технологій і послуг, які використовуються підприємством, по-друге, стійкістю до внутрішніх і зовнішніх загроз, по-третє, здатністю фінансової системи підприємства забезпечувати реалізацію власних фінансових інтересів, місії і завдань достатніми обсягами фінансових ресурсів, по-четверте, забезпечувати ефективний і сталий розвиток цієї фінансової системи.

Література

1. Ареф'єва О.В. Планування економічної безпеки підприємств / О.В. Ареф'єва, Т.Б. Кузенко. – К. : Вид-во Європ. ун-ту, 2014. – 170 с.
2. Бланк І. А. Управління фінансовою безпекою підприємства / І. А. Бланк. – К. : Ніка-Центр, Ельга, 2004. – 784 с.
3. Вечканов Г. С. Экономическая безопасность: учебник / Г.С. Вечканов. – СПб. : Питер, 2017. – 384 с.
4. Горячева К. С. Механізм управління фінансовою безпекою. / К. С. Горячева / Економіст, 2013. – № 6. – С. 70 – 77.
5. Журавка Ф. О. Сутність і роль фінансової безпеки суб'єкта підприємництва в контексті забезпечення його економічної безпеки [Електронний ресурс] / Ф. О. Журавка, Л. А. Могилін. – Режим доступу : http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/pprbsu/2012_35/35_01_02.pdf.
6. Покропивний С. Ф. Економіка підприємств : підручник / С.Ф. Покропивний – К. : КНЕУ, 2005. – 528 с.
7. Судакова О. І. Стратегічне управління фінансовою безпекою підприємства / О. І. Судакова / Економічний простір. 2016. – № 9. – С. 140–148.

СУТНІСТЬ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА

ЯЦИНА М.В.

(науковий керівник – к.е.н., доц. Сабліна Н.В.)

В умовах розвитку кризових явищ в економіці, що характеризуються значним коливанням факторів внутрішнього і зовнішнього середовищ функціонування підприємств, зростання рівня загроз їх фінансовим інтересам з боку окремих суб'єктів господарювання, підвищення рівня фінансових ризиків, однією з актуальних проблем сьогодення є забезпечення фінансової безпеки підприємства [1].

Достатній рівень фінансової безпеки передбачає досягнення задовільного фінансового стану, платоспроможності та ліквідності і створення можливості для стійкого розвитку. Саме тому важливо стежити за станом фінансової безпеки на підприємстві, задля її ефективного забезпечення та попередження можливості виникнення внутрішніх та зовнішніх загроз.

Дослідженням сутності фінансової безпеки підприємства займалися багато вітчизняних і зарубіжних вчених, серед яких необхідно виділити І. А. Бланка, К. С. Горячеву, Ю. Б. Кракоса, Т. Б. Кузенко, Р. С. Папехіна та інших. Проаналізувавши наведені визначення понять необхідно зазначити, що незважаючи на різницю у формулюванні, сутність фінансової безпеки підприємства вчені розуміють або як фінансову стійкість, або як захищеність від загроз, або як і одне, й інше.

Метою роботи є дослідження теоретичних основ фінансової безпеки і методологічного апарату забезпечення фінансовою безпекою підприємства.

Фінансова безпека підприємства – це захищеність його діяльності від негативних впливів зовнішнього середовища, а також спроможність швидко усунути різноманітні загрози або пристосуватися до існуючих умов, що не позначаються негативно на його діяльності [2].

Фінансова безпека підприємства є динамічною ознакою фінансового стану підприємства, яка відображає його стійкість до внутрішніх і зовнішніх загроз, здатність до сталого й збалансованого розвитку та захисту своїх фінансових інтересів.

Необхідність постійного дотримання фінансової безпеки зумовлюється об'єктивно наявним для кожного суб'єкта господарювання завданням забезпечення стабільності функціонування та досягнення головних цілей своєї діяльності. Рівень фінансової безпеки фірми залежить від того, наскільки ефективно її керівництво будуть спроможні уникнути можливих загроз і ліквідувати шкідливі наслідки окремих негативних складових зовнішнього і внутрішнього середовища.

Головна мета фінансової безпеки підприємства полягає в гарантуванні його стабільного та максимально ефективного функціонування на даному етапі та високий потенціал розвитку в майбутньому. Між тим, її оцінка передбачає визначення рівня платоспроможності підприємства, оптимальності структури й ефективності використання його капіталу, а також встановлення рівня показників, що відображають різні аспекти його

фінансово-господарської діяльності. До основних функціональних цілей фінансової безпеки належать:

- забезпечення високої фінансової ефективності роботи;
- підтримка фінансової стійкості та незалежності підприємства;
- досягнення високої конкурентноздатності;
- забезпечення високої ліквідності активів;
- підтримка належного рівня ділової активності [3];

Фінансову безпеку підприємства можна забезпечити двома шляхами: досягненням високої фінансової стійкості підприємства до зовнішніх і внутрішніх загроз, а з іншого боку – створенням відповідної системи захисту від них.

Важливим елементом забезпечення фінансової безпеки підприємства є інформаційно-аналітична підсистема забезпечення фінансовою безпекою підприємства, яка має містити наступні дані: якісні і кількісні значення індикаторів фінансової безпеки, наявність або потенційність ризиків і загроз, формалізовані фінансові інтереси і стан їхньої реалізації [4, с. 46-58].

Отже, для забезпечення фінансової безпеки підприємства необхідне вирішення таких завдань як ідентифікація небезпек і погроз підприємству, визначення індикаторів фінансової безпеки підприємства [5, с. 75].

Таким чином, поняття фінансової безпеки є одним із найважливіших факторів фінансової стабільності підприємства, підтримання і оцінка рівня якої мінімізує ризики фінансових загроз.

Література

1. Ареф'єва О. В. Реструктуризація системи управління фінансовими ресурсами підприємства / О. В. Ареф'єва // Актуальні проблеми економіки. – 2001. – № 11-12. – С. 17-26.
2. Портнова Г.О. Фінансова безпека підприємств: сучасні погляди щодо сутності та оцінки / Г.О. Портнова, В.М. Антоненко // Збірник наукових праць Національного університету державної податкової служби України. – 2012. – № 1. – С. 345–355.
3. Кракос Ю. Б. Управління фінансовою безпекою підприємств / Ю. Б. Кракос, Р. О. Разгон // Економіка та управління підприємствами машинобудівної галузі: проблеми теорії та практики. – 2008. - №1 (1). – С. 86-97.
4. Горячева К. С. Механізм управління фінансовою безпекою підприємства: Автореф. дис. канд. екон. наук: 08.06.01. / К.С. Горячева – К.: НАУ, 2006. – 17 с
5. Смірнов Ю.А., Панфілова Т.С. Оцінка фінансової безпеки підприємства на основі ідентифікації його фінансового стану / Ю.А. Смірнов, Т.С. Панфілова // Економіка промисловості. – 2013. - № 1-2 (61-62). – С. 313-317.

CONCEPT OF PROFITABILITY MANAGEMENT

BEREZOVSKAYA V.P.

(supervisor – PhD (Economics), assoc. prof. Leliuk S.V.)

An important problem of the Ukrainian economy is overcoming the downturn in production, restore of the normal reproduction process in all its areas of activity, taking into account the features of the existing political and economic crises. One of the ways to implement these tasks should be the increasing of the profitability of enterprises, since profit is an important driving force behind the economy of the market type.

Problems of profitability management, formation and use of the profit of the enterprise, procuring of profitable activity in various aspects investigated by domestic and foreign scientists: Blank I.A., Vorobyova Yu.N., Van Horn J., Vasilik O.D., Donets L.I., Kovalev V.V., Pokropivny S.F., Podpayogin A.M., Grineva V.M., Kalmuk V.N., Kovalenko L.A., Koyuda V.A., Subbotovich Yu.L. and etc.

The word «profitability» is composed of two words, namely, «profit» and «ability». The term «profit» has been explained above and the term «ability» indicates the power of a business entity to earn profits. The ability of a concern also denotes its earning power or operating performance. The profitability may be defined as the ability of a given investment to earn a return from its use.

Profitability is a relative concept whereas profit is an absolute connotation. Despite being closely related to and mutually interdependent, profit and profitability are two different concepts. In other words, in spite of their generic nature, each one of them has a distinct role in business.

As an absolute term, profit has no relevance to compare the efficiency of a business organization. A very high profit does not always indicate sound organizational efficiency and low profitability is not always a sign of organizational sickness. Therefore, it can be said that profit is not the prime variable on the basis of which the operational efficiency and financial efficiency of an organization can be compared. To measure the productivity of capital employed and to measure operational efficiency, profitability analysis is considered as one of the best techniques [1].

Profitability management can be defined both from a top-down and a bottom-up perspective. From a top-down point of view, profitability management consists of a set of processes and a methodology to bring all costs and revenues together on an operational level, providing operational managers with the insight on how to deploy their resources in an optimal way. Bottom-up profitability management entails the process and methodology of identifying the organization's operational cost and value drivers at a transactional level and aggregating them up to translate their workings into financial results. [2].

Although profitability management comprises both the revenue and cost side of the business, there is usually a stronger focus on cost management, particularly indirect costs. Indirect costs are all costs not directly associated with the production and sales of products and services, such as marketing, finance, IT, facility management, HR, and other supporting functions.

Profitability means ability to make profit from all the business activities of an organization, company, firm, or an enterprise. It shows how efficiently the management can make profit by using all the resources available in the market.

According to Harward & Upton, «profitability is the ‘the ability of a given investment to earn a return from its use» [3].

However, the term «Profitability» is not synonymous to the term «Efficiency». Profitability is an index of efficiency; and is regarded as a measure of efficiency and management guide to greater efficiency. Though, profitability is an important yardstick for measuring the efficiency, the extent of profitability cannot be taken as a final proof of efficiency. Sometimes satisfactory profits can mark inefficiency and conversely, a proper degree of efficiency can be accompanied by an absence of profit. The net profit figure simply reveals a satisfactory balance between the values receive and value given. The change in operational efficiency is merely one of the factors on which profitability of an enterprise largely depends. Moreover, there are many other factors besides efficiency, which affect the profitability [4].

Sometimes, the terms «Profit» and «Profitability» are used interchangeably. But in real sense, there is a difference between the two. Profit is an absolute term, whereas, the profitability is a relative concept. However, they are closely related and mutually interdependent, having distinct roles in business.

As Weston and Brigham rightly notes «to the financial management profit is the test of efficiency and a measure of control, to the owners a measure of the worth of their investment, to the creditors the margin of safety, to the government a measure of taxable capacity and a basis of legislative action and to the country profit is an index of economic progress, national income generated and the rise in the standard of living», while profitability is an outcome of profit. In other words, no profit drives towards profitability [5].

Firms having same amount of profit may vary in terms of profitability. That is why S. C. Kuchhal has rightly stated, «Profit in two separate business concern may be identical, yet, many a times, it usually happens that their profitability varies when measured in terms of size of investment» [6].

Thus, it can be concluded that the profit management is the main driving force of a market economy, the main incentive for the entrepreneur, and has an indirect effect on the well-being of the employees. The high role of profit in the development of the enterprise and ensuring the interests of its owners and employees determines the need for effective and continuous management of it. Profit management should be a process of developing and making managerial decisions on all the basic aspects of its formation, distribution and use.

References

1. Florence, P. (2014). Sargent & Walker Glibort "Efficiency and Its Management". London: George Allen & Unwin
2. Keynes, I. M. (2002). Vikas Publishing House Pvt. Ltd "Financial Management". New Delhi.
3. Mc Graw Hill (2011). Harward & Upto "Introduction to Business Finance". New York.
4. Bierman, Jr. H. & Drebin Allen (2015). Macmillan Jr. "Financial Accounting – An Introduction". New York.
5. Weston, J. F. (2014). Branves and Noble "Administrative Financial Management". New York.
6. Kuchhal, S. C. (2013). Chaitanya Publishing House "Financial Management – An Analytical and Conceptual Approach". Allahabad.

FEATURES OF CAPITAL FORMATION

YEFREMOVA A. S.

(Scientific director – d.e.s., prof. Zhuravleva I. V.)

In enhancing the competitiveness of an economic entity, an effective management strategy and capital formation of the enterprise is assigned a special role. Within this strategy, the most favorable conditions for financing the enterprise's activities should be provided, the enterprise's financial resources fully covered, a rational capital structure formed, which would take into account the trade-off between the requirements of profitability and financial stability. Such a strategy should strictly comply with the legislative and regulatory framework governing the management of sources of financing and adequately determines the mechanisms and methodology for implementing various management procedures.

Problems of management, formation and use of the capital of the enterprise in various aspects investigated by domestic and foreign scientists: Blank I.A., Dergun I. V., Lipich L. H., Shvidanenko H. O. and others. Among the scientists of Simon Kuznets Kharkiv National University of Economics the problem was also researched by Malyshko V. V.

The purpose of this work is to detect the foremost features of capital forming in modern market conditions.

Capital is a stock of economic goods accumulated through savings in the form of cash and real capital goods that are involved by its owners in the economic process as an investment resource and a factor of production with the aim of generating income, the functioning of which in the economic system is based on market principles and is associated with time factors, risk and liquidity [0], [0], [0].

The process of formation of the capital of the created enterprise has a number of features, the main of them is the following:

Internal sources of financial resources cannot be attracted to the formation of the capital of the created enterprise, which at this stage of its life cycle is absent. The need for the company's own capital cannot be met at the expense of its profit, and the need for borrowed capital is due to current obligations on settlements (accrual accounts) that have not yet been formed before the company's operation.

The basis for the formation of the starting capital of the newly created enterprise is the shareholders' equity of its founders. Without the introduction of a certain part of equity capital in the creation of a new enterprise, it is rather difficult to attract borrowed capital (the formation of the starting capital of the newly created enterprise solely at the expense of borrowed capital can only be considered as a theoretical possibility and is very rare in practice) [0], [0].

Starting capital, formed in the process of creating a new enterprise, can be attracted by its founders in any form. Such forms of it can be money; various types of fixed assets (buildings, premises, machinery, equipment, etc.); various types of material current assets (stocks of raw materials, materials, goods, semi-finished products, etc.); a variety of intangible assets (patent rights to use inventions, rights to industrial designs and models, the right to use a trademark

or trademark, etc.); certain types of financial assets (various types of securities traded on the stock market) [0], [0].

The equity capital of the founders of the newly established enterprise is invested in it in the form of authorized capital. Its initial size is declared by the charter of the created enterprise.

With inactive (hidden) financing, additional sources arise due to underestimation of property (for example, intangible assets), lower allocations to reserve funds, which is not reflected in the balance sheet of the enterprise.

Sources of hidden funding are the following [0]:

net working capital (difference between current assets and short-term liabilities);

estimated reserves;

debt to participants (founders) for income payment;

incomes of future periods;

Reserves for future expenses;

overdue debts to suppliers, etc.

Self-financing has a number of advantages. External financing is the use of state funds, financial and credit organizations, non-financial companies and citizens' funds. External financing at the expense of own means assumes use of monetary resources of founders (participants) of the enterprise [0].

Financial support of entrepreneurial activity of this type is often the most preferable, as it ensures the financial independence of the enterprise and facilitates the conditions for obtaining bank loans (in case of shortage of liquid funds).

Thus, the corporation has the maximum financial stability (the coefficient of its financial independence is close to unity). However, it limits the pace of its future development, since, by refusing to attract borrowed capital in a favorable market environment, it is deprived of an additional source of financing assets (property). This is especially true for large-scale investment projects, which often cannot be realized only with the help of own funds.

Sources

1. International Accounting GAAP and JAS. Directory of Accounting from A to Z. - M.: Business and Service, 1998. – 736 p.

2. Blank, I.A. Management of capital: a training course / I.A. Blank-K. : Publishing house "Elga", Publishing house "Nika-Center", 2004. - 576 p.

3. Lipich, L.G. Capital in the enterprise management system // Bulletin of Lviv Polytechnic National University / L.G. Lipich, I.O. Gadzevich. - 2009. - No. 647. - P. 114 - 119.

4. Shvidanenko, G.O. Capital management of the enterprise: teaching manual / G.O. Shvidanenko, N.V. Shevchuk - To: KNEU, 2007. - 440 p.

5. Malyshko V. V. Determination of the structure of equity as an element of improving the quality management of the company's own capital / V. V. Malyshko // Development Management. - 2012. - No. 10. - P. 140 – 142

6. Dergun L.V. Financial aspects of the company's fixed assets management strategy / L.V. Dergun // Bulletin of the Khmelnytsky National University. - 2010. - No. 2. - T. 3. - P. 36 - 39.

ЗМІСТ

Агаркова Т.О.	Характеристика показників ефективності формування прибутку підприємства	3
Азаров О.В.	Економічна сутність прибутку	5
Алиєв А.	Сутність поняття фінансового стану підприємства	7
Алішова Д. Х.	Фактори впливу на фінансову стійкість підприємства	8
Аракелян А.Г.	Дослідження теоретичних основ організації та аналізу фінансової діяльності на підприємстві	10
Байрамзаде О.	Обобщение теоретических подходов к определению сущности финансовой устойчивости предприятий	12
Барбіна Ю.В.	Шляхи оптимізації структури капіталу підприємства	14
Барінова А. В.	Методи інтегральної оцінки фінансового стану підприємства	16
Безрученко В.О.	Сутність та зміст економічної категорії «фінансова стійкість підприємства»	18
Березовська Ю.П.	Застосування кластерного аналізу для оцінки фінансового стану підприємств будівельної галузі	20
Богославська Є.О.	Теоретичні основи управління прибутковістю підприємства	22
Бордюгова К.М.	Оптимізація витрат на підприємстві	24
Булєєв В.Є.	Технологія аналізу фінансових ресурсів підприємства	26
Бурма Є.С.	Сутність та значення доходів бюджету	28
Варич В. М.	Теоретичні аспекти дослідження поняття управління фінансовою стійкістю підприємства	30
Воронін Р.Р.	Морфологічний аналіз сутності категорії "фінансова безпека підприємства"	32
Гапон І. А.	Сутність та зміст економічної категорії «фінансова стійкість підприємства»	34
Гєнчєва В.О.	Розкриття сутності видатків місцевого бюджету	36
Грабар В.Ю.	Оцінка фінансової стійкості підприємства машинобудівної галузі	38
Дагаєва О. О.	Аналіз фінансового стану підприємств видобувної галузі засобами кластерного аналізу	40
Двигун О.О.	Визначення сутності фінансового планування на підприємстві	42
Демиденко Д.С.	Аналіз та оптимізація ділової активності на підприємстві	44
Джологуа А.М.	Інтегральна оцінка фінансового стану підприємства за допомогою таксономічного показника	45
Донченко Д.	Узагальнення теоретичних підходів до визначення сутності фінансової безпеки підприємства	47
Драгіцина Ю. О.	Світовий досвід реалізації підходів до антикризового фінансового управління підприємством	49
Єрмак А.А.	Сутність та методичні підходи до оптимізації структури капіталу підприємства	51

Іоніна І. В.	Дослідження теоретичних основ оцінки кредитоспроможності суб'єктів господарювання	53
Калашник К. В.	Економічна сутність та зміст поняття фінансового потенціалу	55
Камран К.	Сущность понятия управления оборотными активами предприятия	57
Капустянко Ю.О.	Фактори впливу на фінансовий потенціал підприємства	59
Кашуба Т. С.	Сутність та зміст економічної категорії «антикризове фінансове управління підприємством»	61
Кирпичов В. А.	Сутність та зміст економічної категорії «капітал підприємства» та шляхи його оптимізації	63
Кібасова Т. І.	Вплив факторів зовнішнього середовища на фінансовий стан підприємства	65
Кобильник Ю.В.	Сутність та зміст економічної категорії «фінансові ресурси підприємства»	67
Корнющенко А.С.	Сутність управління фінансовим потенціалом підприємства	69
Костюрін К. Р.	Оцінка ефективності формування та використання фінансових ресурсів підприємства	71
Кошляк О. В.	Теоретичні підходи до забезпечення фінансової стійкості підприємств	73
Крамарев А.В.	Теоретичні аспекти забезпечення ліквідності банку	75
Кривенко Б.В.	Сутність поняття фінансових результатів підприємства	77
Кукла О.О.	Аналіз теоретичних аспектів, щодо визначення терміну фінансової безпеки підприємства	79
Курочкін В. С.	Теоретико-методичні підходи до оцінки фінансового стану підприємства	81
Літвінова А. А.	Антикризове фінансове управління підприємством в системі забезпечення його фінансової стійкості	83
Макарова К.А.	Методичні підходи до аналізу та оцінки фінансових ресурсів підприємства	85
Мироненко М. В.	Методи оцінки фінансових ризиків підприємства	87
Міщенко С.О.	Сутність та зміст економічної категорії "фінансова безпека підприємства	89
Мушенко О. В.	Зміст та сутність поняття «фінансова безпека підприємства»	91
Нецвітаєва О. І.	Сучасні підходи до оцінки рівня фінансової безпеки підприємства	93
Нечай А.О.	Визначення інтегрального показника оцінки фінансових результатів діяльності підприємства	95
Нурлаєва Е. Л.	Аналіз фінансових результатів підприємства галузі металургійного виробництва	97
Обіход Н. І.	Економічна сутність і зміст поняття інвестиційної привабливості підприємства	99
Обозна Ю.С.	Організація процесу управління фінансовою безпекою підприємства	101

Осадча С. С.	Аналіз стратегічних альтернатив підприємства на основі позиціонування в матриці фінансової рівноваги	103
Павленко М.В.	Механізми управління фінансовою стійкістю підприємства	105
Панковець Е.Ю.	Сутність та зміст економічної категорії «управління фінансовими ризиками підприємства»	107
Перевезій Є. Ю.	Сутність та зміст економічної категорії «управління фінансовими ресурсами підприємства»	109
Потапенко А. В.	Теоретичні аспекти оцінки фінансового потенціалу підприємства	111
Ревенчук Е. С.	Визначення економічної сутності поняття «фінансовий потенціал підприємства»	113
Рудська К.О.	Визначення змісту поняття «фінансовий потенціал підприємства»	115
Свідерська Д.С.	Сутність інтегрального показника для оцінки фінансової стійкості підприємства	117
Селецька Д. М.	Шляхи підвищення ефективності формування та використання фінансових ресурсів підприємства	119
Сініцин В.Р.	Інтегральна оцінка фінансового стану підприємства	121
Сметанкін А.С.	Аналіз дебіторської заборгованості підприємства «ПК – Енергомонтажсервіс» за допомогою карт Шухарта	123
Соловйова М.М.	Формування оптимальної структури капіталу підприємства	125
Солохіна Є.К.	Підходи до визначення економічної сутності категорії «фінансові ризики підприємства»	127
Стрюкова К. В.	Загрози фінансовій безпеці підприємств	129
Твердохліб Д. В.	Фінансові результати підприємства як економічна категорія	131
Тішков Д. О.	Характеристика методичних підходів до оптимізації структури капіталу	133
Ткаченко Я.О.	Напрями підвищення фінансової стійкості аграрного підприємства	135
Товстоног Т.А.	Теоретичні підходи до визначення економічної категорії «антикризове управління»	137
Трачук В.С.	Оцінка таксономічного показника аналізу фінансової стійкості підприємства ВКФ «ТОТ»	139
Тютіна Т.А.	Обґрунтування цільових показників оцінки кредитоспроможності підприємства	141
Урум А. Д.	Фактори, що впливають на обсяг фінансових результатів підприємства	143
Федоренко В. В.	Фінансова політика управління власними фінансовими ресурсами підприємства	145
Фень Л. А.	Методи мінімізації фінансових ризиків підприємства	147
Фурсова А. Ю.	Уточнення сутності поняття «управління фінансовими ризиками»	149
Харланова А. Є.	Визначення сутності та змісту поняття «управління фінансовими ресурсами підприємства»	151

Харченко Є. О.	Ефективність використання оборотних активів підприємств	153
Хирна К. С.	Аналіз сучасного стану м'ясопереробної галузі України	155
Чеботарьова А.С.	Сутність та зміст економічної категорії «фінансова стійкість підприємства»	157
Шамаммедов Т. М.	Современные подходы к оценке уровня финансовой безопасности предприятия	159
Шипрук О. Б.	Оптимізація структури капіталу підприємства	161
Шнурко К. О.	До аналізу сутності поняття «фінансовий стан підприємства»	163
Штирікова М. О.	Підходи до визначення економічної сутності категорії «прибуток підприємства»	165
Шуміліна М.Д.	Механізм управління фінансовою безпекою підприємства	167
Юркова К. В.	Визначення сутності поняття управління фінансовою безпекою підприємства	169
Яцина М.В.	Сутність фінансової безпеки підприємства	171
Berezovskaya V.P.	Concept of profitability management	173
Yefremova A. S.	Features of capital formation	175

НАУКОВЕ ВИДАННЯ

ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ СТУДЕНТСЬКОЇ
НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

«ФІНАНСИ ОЧИМА СТУДЕНТІВ»

Матеріали подано в авторській редакції.

Стиль та оформлення збережені.

Відповідальність за достовірність фактів, дат, назв, імен, прізвищ, цифрових даних, посилань на літературу тощо несуть автори.

Відповідальний за випуск – Л. О. Меренкова, С. А. Пустовгар

Комп'ютерна верстка – Л. О. Меренкова, С. А. Пустовгар